

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 24 november justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:58

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:58 Utebliven kompensation för el- och gasanvändare i Skåne

av Ola Möller (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 31 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 14 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:78

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:78 Exkludering av Norrland från högkostnads-skydd

av Fredrik Lundh Sammeli (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 14 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:82

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:82 Rättvist elstöd
av Isak From (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 13 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:92

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:92 Höga bränslepriser
av Patrik Björck (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 13 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2022/23:94

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:94 Elstöd för hela landet
av Malin Larsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 27 januari 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 13 december 2022

Näringsdepartementet

Ebba Busch (KD)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 3 Anmälan om avskrivning av motion

Talmannen anmälde att han den 14 december avskrivit den återkallade motionen 2022/23:789 av Jesper Skalberg Karlsson (M).

§ 4 Ärenden för bordläggning

Prot. 2022/23:39
15 december

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Försvarskommitténs betänkande
2022/23:FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Skatteutskottets betänkande
2022/23:SkU1 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Näringsutskottets betänkande
2022/23:NU2 Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2022/23:SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

§ 5 Migration

Migration

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU4
Utgiftsområde 8 Migration (prop. 2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 1 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Herr talman! Sverige har fått en ny regering som på allvar tänker ta itu med vårt lands problem. Det gäller inte minst den förra regeringens misslyckade migrationspolitik. Sverige har en integrationskris med ett omfattande utanförskap där alltför många människor saknar egen försörjning och därmed inte kommer in i samhället, liksom ett regelrätt skuggsamhälle med människor som inte har rätt att vistas här enligt beslut men som ändå blir kvar i landet. I båda fallen är följden att människor far illa och att tilltron till migrationspolitiken förloras.

Det kommer att ta tid att vända utvecklingen, och vi måste arbeta på flera fronter. Men helt uppenbart är att vi behöver ett paradigmskifte inom migrationspolitiken och i synnerhet när det gäller synen på asylmottagande. Ska de som kommer till Sverige kunna integreras behövs helt enkelt en minskad invandring.

Tidöavtalet mellan de fyra samarbetspartierna Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Liberalerna innehåller ett omfattande reformprogram på migrationsområdet. Jag tänker därför göra några nedslag i regeringens prioriteringar framåt.

För det första: Vi ska genomföra ett paradigmskifte inom migrationspolitiken.

Det är uppenbart att Sverige under väldigt lång tid har tagit ett oproportionerligt stort ansvar i relation till andra länder – ett ansvar som vi inte lyckats hantera utan som har skapat stora problem med integrationen. Som exempel har Sverige de senaste tio åren tagit emot dubbelt så många asylsökande som våra nordiska grannländer tillsammans.

År 2015 kom 150 000 asylsökande genom hela Europa för att ta sig till lilla Sverige, och en tredjedel av världens ensamkommande barn kom just till vårt land. Det är inte en rimlig ordning, och det är uppenbart att vårt regelverk måste anpassas till övriga Europas.

Därför ska Sverige inte vara mer generöst i synen på asyl än vad som följer av förpliktelser enligt EU-rätt eller andra juridiskt bindande internationella traktat. Utgångspunkten är att skydd ska vara tillfälligt. Asylrelaterade uppehållstillstånd ska vara tidsbegränsade, och permanenta uppehållstillstånd ska utmönstras till förmån för ett nytt system som utgår från berörd invandrades skyddsstatus.

Herr talman! Sverige har länge stuckit ut genom mer förmånliga regler och villkor än andra länder. Regeringen kommer därför att tillsätta en utredning med uppdrag att föreslå en modell för successiv kvalificering till välfärden och svenska välfärdsförmåner. Möjligheten att ta bort rätten till ekonomiskt bistånd för den som vistas olovligt i landet ska utredas, liksom möjligheten att ställa högre aktivitetskrav för försörjningsstöd eller etableringsstöd. Utredningen kommer även att ges i uppdrag att analysera och överväga i vilken utsträckning det är förenligt med EU-rätten att låta kvalificering till välfärdsförmåner utgå från medborgarskap snarare än var man bor.

Den nya regeringen kommer att prioritera arbetet med att få bättre ordning i mottagandet av asylsökande. Regeringen kommer att ta initiativ till att analysera och ta fram förslag om hur transitcenter kan införas i enlighet med asylprocedurdirektivets artikel 43.

Eftersom vi kommer att jobba på alla fronter kommer vi också under mandatperioden att ta emot färre kvotflyktingar än vad vi gjort tidigare år. Liksom andra länder har gjort under lång tid kommer vi också att ställa krav till FN-organet UNHCR gällande vilket underlag kvotflyktingar ska hämtas från. Urvalet ska utgå från kriterier som ger en välgrundad prognos för god integration i det svenska samhället. Kvinnor och flickor samt utsatta grupper som hbtqi-personer ska prioriteras i det arbetet.

För det andra, herr talman: Skuggsamhället ska minska och återvändandet öka.

För att upprätthålla förtroendet för den reglerade invandringen och för att förhindra ett skuggsamhälle är det helt avgörande att den som får ett ja får stanna men att den som får ett nej måste lämna landet. Människor som vistas här olagligen riskerar också att fara väldigt illa eller dras in i kriminalitet.

Regeringen kommer att vidta flera åtgärder för att få bukt med skuggsamhället. Bland annat kommer vi att ta fram förslag som rör informationsutbyte mellan myndigheter, till exempel en anmälningsplikt mellan polisen och myndigheter som kan komma i kontakt med personer som befinner sig illegalt i landet. Vi kommer att förstärka möjligheterna till inre utlänningskontroll och ge berörda myndigheter möjlighet att använda fler verktyg. Antalet förvarsplatser behöver också öka.

Avgörande i sammanhanget för ett ökat återvändande är också att andra länder respekterar och följer folkrätten, det vill säga tar emot sina egna medborgare i de fall dessa nekas asyl i vårt land. Därför kommer regeringen att intensifiera den politiska dialogen med länder som det kan handla om. Om länder vägrar att ta emot sina medborgare kan det få påverkan på viseringsregler. Ytterst kan det handla om att vi villkorar delar

av det svenska biståndet med kravet att mottagarlandet tar ansvar enligt folkrätten och tar emot sina egna medborgare.

Vi kommer också att återkomma med resursförstärkningar för att finansiera insatser som ökar återvändandet, inklusive insatser i ursprungsländerna, för att etablera samarbeten om återtaganden.

För det tredje: Vi måste få till ändringar när det gäller arbetskraftsinvandringen, så att vi prioriterar den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen samtidigt som vi förhindrar det fusk och missbruk som är vanligt förekommande inom den lågkvalificerade.

Vi vet att den högkvalificerade arbetskraftsinvandringen berikar Sverige på många sätt och är otroligt viktig för att företag ska kunna hitta rätt kompetens och för att stärka Sverige som kunskapsnation. Vi kommer att se över och förbättra reglerna. Vi kommer också att titta på särskilda bestämmelser för doktorander och forskare vad gäller möjlighet till uppehållstillstånd efter en viss tids sammanhängande anställning.

Lika viktigt är det dock som sagt att komma till rätta med det fusk och missbruk som i stor omfattning förekommer inom den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Vi har i dag en situation med ett stort utanförskap. Väldigt många människor lever i Sverige utan försörjning, människor som skulle kunna ta många av de här jobben. I stället åker människor från andra sidan jorden för att komma hit och diska och städa. Det är inte rimligt. Vi vet också att missbruket av systemet är ett av de största brottsområdena inom den grova ekonomiska brottsligheten, där människor utsätts för exploatering.

Regeringen kommer därför att skärpa villkoren för den lågkvalificerade arbetskraftsinvandringen. Försörjningskravet ska höjas från dagens 13 000 kronor. Det beslutet tog riksdagen häromveckan. Utgångspunkten ska vara att arbetstillstånd som huvudregel endast ska beviljas om det arbete till vilket arbetskraftsinvandring sker i normalfallet har en lönenivå motsvarande medianlönen.

Herr talman! Slutligen vill jag säga några ord om Ukraina. Sedan februari i år pågår ett brutalt krig, och vi ser ett oerhört mänskligt lidande. Det är också den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget. Efter Rysslands invasion aktiverade EU det så kallade massflyktsdirektivet, som ger människor från Ukraina rätt till tillfälligt skydd. Sedan dess har 8 miljoner människor lämnat Ukraina. Migrationsverket uppskattar att 55 000 människor kommer att beviljas skydd i Sverige under 2022. Många svenskar har öppnat sina hem på ett helt fantastiskt sätt. Jag är stolt dels över det varma mottagandet från svenska folket, dels över regeringens stödinsatser, nu senast med ett rekordstort vinterpaket med både militärt och humanitärt stöd och i dagarna ett utökat stöd för återuppbyggnad.

Migrationsverket har på väldigt kort tid växlat upp mottagningssystemet och ställt om hela sin prövningsverksamhet för att kunna hantera denna stora tillströmning. Vi ser också att kriget fortsätter. Aktiveringen av massflyktsdirektivet har förlängts. Regeringen förstärker därför anslagen till Migrationsverket för bland annat boende och personal. Därutöver anslår regeringen mer pengar för att korta handläggningstiderna, som är alltför långa i migrationsdomstolarna och som riskerar att bli än längre med ett ökat antal asylsökande från Ukraina. Jag hoppas att det snart blir fred i Europa och att människor då har möjlighet att återvända till sina hem, men

till dess har både vi och andra länder en skyldighet att hjälpa till i vårt närområde. Det bidrar regeringens budget till.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till regeringens budgetproposition och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 2 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jessica Rosencrantz lyfter i sitt anförande stora delar av Tidöavtalet. Men jag är faktiskt mer intresserad av de delar som hon inte lyfter i debatten här i dag.

För mig är Moderaterna kända för att vara ett parti som står för grundläggande rättsprinciper. Vi kan tycka olika om mycket, men jag hoppas att Moderaterna fortfarande tycker att man ska kunna lita på att de myndighets- och rättsbeslut som man fått gäller.

Det finns just nu otroligt många människor i Sverige som känner väldigt stark oro över delar av Tidöavtalet. Många människor som har flytt för sina liv, fått skyddsstatus och beviljats uppehållstillstånd och i dag lever i vårt land precis som vem som helst här inne riskerar nu utvisning.

Jag citerar ur Tidöavtalet: ”En utredning ska se över under vilka förutsättningar befintliga permanenta uppehållstillstånd ska kunna omvandlas.” Att man ska kunna riva upp ett för individen positivt beslut står helt i strid med de förvaltningsrättsliga principer som gäller nu.

I den här frågan har vi inte fått många svar från regeringen. Jag tycker att regeringen är svaret skyldig. Det är många människor som just nu känner oro. Jag undrar: Vilka är det som ska kunna utvisas? Hur ska det gå till? När kan vi få ett klarare besked från regeringen?

Anf. 3 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonny Cato för frågan. Jag nämnde faktiskt detta kort i mitt huvudanförande som en del av Tidöavtalet. Då beskrev jag också att det handlar om en utredning som ska titta på möjligheten att utmönstra permanenta uppehållstillstånd. Inte minst tar detta sikte på en framtida situation där vi tycker att det är rimligt att skydd snarare beviljas tillfälligt med utgångspunkten att människor därefter ska återvända till sina hemländer om situationen förändras. Det är alltså fråga om ett skifte från permanenta till tillfälliga uppehållstillstånd. Det är det framtida perspektivet, och det tycker jag är fullt rimligt. Ambitionen är att människor ska bli medborgare i det här landet eller lämna det efter tillräckligt skydd.

På samma sätt kan man se på de människor som befinner sig här i dag. Jonny Cato har helt rätt i att det inte är oproblematiskt. Vi behöver titta på hur detta ska gå till i praktiken. Har man fått tillstånd att vara i det här landet är det ett beslut som måste respekteras, precis som Jonny Cato säger. Men utgångspunkten är att vi vill försöka se till att de människor som har permanenta uppehållstillstånd och lever upp till villkoren för medborgarskap ska uppmuntras att bli medborgare. Vi vill titta på de faktorerna, så att inte en massa människor fastnar i kategorin permanenta uppehållstillstånd. Om man inte har avsikten eller viljan att bli medborgare i det här landet bör man kanske återvända till sitt hemland om tillståndet förändras där.

Men vi får återkomma till detaljerna. En utredning måste titta på exakt hur det ska gå till, och givetvis måste det ske på ett rättssäkert sätt.
(Applåder)

Prot. 2022/23:39
15 december

Migration

Anf. 4 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det är väldigt stor skillnad på att utmönstra permanenta uppehållstillstånd och att omvandla permanenta uppehållstillstånd till något helt annat.

Vi fick i samband med januariavtalet otroligt mycket kritik från Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna för att allt skulle utredas. Men jag konstaterar att det enda svaret från regeringen just nu är att allting ska utredas. För två veckor sedan stod vi här och pratade om arbetskraftsinvandring och vilka grupper som kan undantas. Då skulle det också utredas.

Det finns otroligt många riktiga människor som känner oro över om de ska bli av med arbetstillståndet eller inte. Detta fick vi inget svar på från regeringen. De som riskerar att utvisas kan vara människor som har bott i Sverige en längre tid, som i morse lämnade barnen på skolan eller förskolan och gick till arbetet och som i kväll kanske ska lämna pojken eller flickan på fotbollsträningen. De känner oro över att de inte kan få svar på om deras permanenta uppehållstillstånd ska kunna omvandlas eller inte.

Jag tycker att man som statsbärande parti är svaret skyldig till alla de människor som just nu känner oro. Vad kan de förvänta sig av regeringen? Kommer de att omfattas av utredningen eller inte? Där skulle jag vilja ha tydligare svar. Och det är skillnad på att permanenta uppehållstillstånd utmönstras och att ett positivt beslut man fått av en myndighet eller i vissa fall en domstol ska kunna omvandlas.

Anf. 5 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Jonny Cato borde vara mer orolig om jag hade alla detaljerade svar i dag, innan vi ens antagit den första statsbudgeten från den nya regeringen. Det här är komplicerade frågor. Jag tycker att det är ett fullt rimligt svar att en seriös utredning måste titta på den här frågan, liksom en mängd andra frågor. Det är ett omfattande reformprogram som presenteras i Tidöavtalet och från regeringens sida. Flera av de saker som står i Tidöavtalet är beskrivna utifrån att en seriös utredning måste titta på hur de kan göras på ett seriöst sätt med respekt för rättsstatens grundläggande principer.

Jag håller med Jonny Cato om att det är viktigt att förhålla sig till att människor fått positiva rättsbeslut. Det ska självklart väga väldigt tungt. Det är därför jag också betonar att det under punkten om permanenta uppehållstillstånd finns en del om att omvandla dem, som Jonny Cato beskriver, men inte minst även en del om att utmönstra dem, det vill säga gå från ett system till ett annat. Det är huvudmålet, skulle jag säga. I ett framtida system bör målet vara medborgarskap eller tillfälligt uppehållstillstånd. Antingen vill man bara vara här tillfälligt med ambitionen att lämna landet så fort saker ser bättre ut i ens hemland eller så bör man sträva efter fullgod integration och ytterst medborgarskap. Det är målbilden.

Jag hoppas och tror att många av de människor som redan är här vill bli medborgare i det här landet. Vi måste intensifiera arbetet för att få fler att bli medborgare. Men när det gäller dem som redan befinner sig här måste vi fullt ut respektera vad det innebär att ha fått ett positivt rättsbeslut. Det handlar om respekt för de grundläggande principerna. En utredning får titta närmare på exakt hur detta ska gå till.

Anf. 6 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Jag väljer att inte göra något yrkande i den här debatten, men jag står givetvis bakom vårt särskilda yttrande.

År 2015 var jag kommunalråd i Helsingborg. Jag var med och hantade den extrema situation som uppstod när över 10 000 människor i veckan kom till framför allt Trelleborg och Malmö. Vi fick ta gymnasalar och avställda äldreboenden i anspråk för att kunna få plats med alla asylsökande. Stora ansträngningar gjordes såväl i Helsingborg som i resten av landet.

Denna situation uppstod på grund av att vi i princip hade de mest liberala migrationslagarna i hela Europa. Dessa lagar hade Sverige infört med Moderaterna i spetsen under alliansregeringen. Därför lade regeringen Löfven om migrationspolitiken i oktober och november 2015. En ohållbar och liberal migrationspolitisk genomgick ett paradigmskifte.

Vi gick från liberala högeridéer till ordning och reda, från en politik som syftade till att slå sönder vår svenska arbetsmarknad och vår svenska modell till en politik som värnar vårt land och vår modell, som värnar folklig förankring för migrationspolitiken och som värnar välfärden.

Den här historien vill inte Moderaterna kännas vid. Borta är de glada tonerna från de orangeklädda allianspartister som dansade på konventen. In har en annan färg på historierevisionismen kommit. Allt är numera sossarnas fel.

Att den tillfälliga lagen permanentades och att det var genom den socialdemokratiskt ledda regeringens migrationskommitté som det skedde vill inte Moderaterna heller kännas vid. För Sverigedemokraterna är såklart ett historiskt lågt asylmottagande ett hårt slag. Hur ska de beskriva en socialdemokrati som gör det som socialdemokratin alltid har stått för, nämligen ordning och reda i migrationspolitiken?

Svaret har vi i slottsavtalet. I ren desperation över att Sverige numera tar sin, och bara sin, del av asylansvaret i Europa läggs förslag som bryter mot såväl rättsstatens principer som demokratins grunder fram. Människor som inte har brutit mot en enda lag ska kunna utvisas. Prostituerade, missbrukare, den som ”missaktar det svenska folket” eller som i övrigt anses klandervärda av slottspartierna ska kunna utvisas.

Vi socialdemokrater har upprepade gånger i denna kammare försökt att få fram något vettigt svar, något enda exempel på vad som menas med att folk som följer gällande lag ska kunna utvisas. I replikskiftet tidigare hörde vi också att om man har fått ett gynnande beslut så ska det såklart inte rivas upp. Då blir ju frågan: Om man inte kan ge exempel och man inte ska riva upp gynnande förslag, varför står det med i slottsavtalet?

När ska en prostituerad som säljer sex, och bara säljer sex, kunna utvisas? När ska en spelmissbrukare eller en alkoholist som riskerar att skickas till förföljelse eller tortyr utvisas av den enda anledningen att de är sjuka? WHO klassar ju alkoholism och spelmissbruk som sjukdomar. Vad är det

att missakta den svenska befolkningen? Det har vi stått här och försökt att få reda på. Vilken domstol ska hålla husförhör med människor och utvisa de klandervärda? Inga svar ges. Det ska utredas. I den ena ändan ska det inte göras. I den andra ändan ska det utredas. Om det inte ska göras, varför står det då med? Det är ju slöseri med skattepengar.

Vänner! Paradigmskiftet inom asylinvandringen har skett. Det som nu håller på att hända är ett paradigmskifte inom rättsstaten. Det är något som är mycket, mycket allvarligt.

Det var tack vare att vi avskaffade tokliberala lagar som Moderaterna hade infört och införde socialdemokratisk ordning och reda i migrationspolitiken som det här paradigmskiftet skedde. Allt annat är historierevisionism.

Herr talman! Det finns dock en fråga som inte är lika debatterad inom migrationspolitiken som asylinvandringen, och det är arbetskraftsinvandringen. Skälet till det är ganska enkelt: Starka ekonomiska intressen, alltså högerns uppdragsgivare, tjänar hiskeliga summor, här och nu, på att kunna exploatera fattiga och utsatta människor.

Där den liberala asylinvandringens långsiktiga mål var att sänka reservationslönerna på sikt kan arbetskraftsinvandringen användas här och nu för att pressa ned löner och villkor på arbetsplatserna. Det försvagar facket, snedvrider konkurrensen och skapar dessutom en högre arbetslöshet bland dem som bor och vistas i landet som medborgare eller med uppehållstillstånd.

Därför har också Sverigedemokraterna en väldigt ambivalent syn på arbetskraftsinvandringen. Ena dagen är man för arbetsmarknadsprövning. Nästa dag är man beredd att kompromissa om det för att komma överens med Moderaterna. Moderaterna i sin tur är stressade över att de nu helt plötsligt har fått makten att sätta ett lönegolv via förordningar.

Regeringen skulle alltså redan ha kunnat höja golvet. Det beslutet skulle man kunna ta. Men här har Moderaterna än så länge inte agerat, vilket beror på att de vill göra undantag framför allt i de branscher där exploateringen är som högst. Det är ett dilemma.

Ska man prata om behovet av ett paradigmskifte inom migrationspolitiken är det på arbetskraftsinvandringens område som det ska göras. Det är här paradigmskiftet faktiskt behöver ske. Även här har den socialdemokratiska regeringen lagt grunden, dels genom propositionen om höjt lönegolv, dels med den i somras tillsatta utredningen om just arbetsmarknadsprövning.

Det återstår att se om högern med Sverigedemokraterna i spetsen kommer att fullfölja detta paradigmskifte och skydda den svenska arbetsmarknaden och den svenska modellen från sänkta reservationslöner och sönderslagna villkor och framför allt, såklart, stoppa den hutlösa exploateringen av människor. Det är vad det handlar om.

Jag tillåter mig att tvivla, för arbetskraftsinvandringen fyller en annan funktion för högern genom att hålla uppe arbetslösheten bland asylinvandrarna. Med importerad arbetskraft från tredjeländ, till exempel Bangladesh och Pakistan, trängs många på svensk arbetsmarknad undan. Då kan högern köra sitt race om att människor inte vill integreras, att de inte vill ta jobb, att de har bristande vandel. Men det hela handlar ju om att människor som bor stadigvarande i Sverige behöver och kräver högre löner, både för att de har bättre insikt och kunskap om den svenska arbetsmarknaden och

av det enkla skälet att kostnadsläget för den som bor mer stadigvarande i landet är mycket högre än för den som inte gör det. Då krävs också högre löner. Det är klart att högerns uppdragsgivare som vill ha en liberal arbetskraftsinvandring inte tycker att det är en bra idé, för då måste de ju betala högre löner.

Det här är såklart en perfekt cocktail för en SD-driven agenda där flyktingar och människor som flyr från IS, talibanerna eller regimen i Iran är oönskade här i landet och där de som tillåts komma hit kan bo på smutsiga madrasser i ett restaurangkök eller i en byggbod med dragiga väggar.

Herr talman! Avslutningsvis måste jag bara nämna något om kvotflyktingarna – yazidier som tvingats bli sexslavar hos IS, barnsoldater som slåss för miliser i Kongo, människor som haft oturen att födas som funktionsvarierade i ett flyktingläger i ett krigshärjat område eller för den delen homosexuella som flyr förföljelse och riskerar dödsstraff. Dessa människor tycker högern att vi ska hjälpa i mindre utsträckning.

I sammanhanget är det intressant, för regeringen åker till EU och driver en agenda om att det bästa sättet att stoppa flöden av människor till Europa är att länderna i regionen – i Afrika och i Mellanöstern – blir mer stabila. Jag förstår inte riktigt hur länder med redan svaga institutioner skulle bli stärkta av att världens mest utsatta ska bo i flyktingläger i de länderna. Det är inte att hjälpa dessa länder att bli mer stabila. Det är ju att öka deras bördor. Där kan vi göra en insats. Men det vill inte högern.

Herr talman! Högern talar alltså gång på gång med kluven tunga när det gäller migrationspolitiken. I ren desperation över att de inte lyckats göra ett paradigmskifte inom asylinvandringen lägger högern fram alltmer extrema förslag.

Jag ska dock avsluta positivt, herr talman. Det finns en öppning för ett paradigmskifte. Det handlar om arbetskraftsinvandringen. Om högern med Sverigedemokraterna och Moderaterna i spetsen väljer att fullfölja det som Socialdemokraterna påbörjade förra mandatperioden finns det en möjlighet att genomföra ett paradigmskifte när det gäller arbetskraftsinvandringen och skydda vår välfärd och den svenska modellen. Ta den chansen!
(Applåder)

Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Ola Möller påstår att paradigmskiftet är någonting som Socialdemokraterna bjöd på under den förra mandatperioden. Låt oss därför snabbt syna detta.

Efter att Socialdemokraterna stått helt handlingsförlamade medan hundratusentals personer som inte behövde komma till Sverige tilläts promenera in i landet 2015 genomförde man ett år senare den så kallade tillfälliga lagen, vilket innebar ett par mindre begränsningar av rätten till anhöriginvandring, permanenta uppehållstillstånd och den humanitära säkerhetsventilen.

Efter detta genomfördes en reform 2017 som skapade möjlighet till uppehållstillstånd på grund av gymnasiestudier, även om personen inte hade några skyddsskäl eller andra skäl att vara i Sverige.

På detta följde 2018 en reform som möjliggjorde för personer som inte hade skyddsskäl, som inte kunde göra sin identitet sannolik och som dessutom var vuxna att stanna på grund av gymnasiestudier fast de inte hade några andra skäl till att vara här.

På detta följde en reform 2019 som utökade rätten till anhöriginvandring och tog bort delar av försörjningskravet. Det gjorde att fler personer fick permanent uppehållstillstånd snabbare.

Till sist kom Migrationskommitténs betänkande, som utökade rätten till anhöriginvandring igen. Det gäller personer som har för avsikt att bilda en relation, den så kallade Tinderlagen. Det gäller stadgade undantag från försörjningskrav för kvotflyktingar och utökad rätt att stanna för personer som inte har några skyddsskäl men som helt enkelt inte vill åka hem därför att de tycker att det är bekvämt att stanna i Sverige.

På vilket sätt kan man kalla detta ett paradigmskifte? Skälen till att vi har färre asylsökande i dag är ju helt och hållet dels Turkietavtalet, dels Europeiska unionens externa arbete, dels pandemin. När den här mandatperioden började var vi i stort sett tillbaka på ruta ett, med ett regelverk som i delar var mer generöst än det var 2015.

Anf. 8 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Tack, Ludvig Aspling, för frågan! Problemet för Sverigedemokraterna är att verkligheten och statistiken visar att det här har fungerat.

Det är här någonstans Sverigedemokraternas politik blir ett problem för Sverigedemokraterna själva. De uppnår målet, våra regler nu, med att sänka asylinvandringen. Sverige tar sin andel av de asylsökande i Europa, och det tycker jag är rimligt. Där kan vi ha olika uppfattningar. Jag vet att SD driver att de vill skicka ut folk, alltså nettonollinvandring. Men enligt min uppfattning – och jag har alltså inga problem med att vi har olika uppfattningar – ska vi ta vår andel av de asylsökande. Det är därför vi har drivit asyl- och migrationspakten i Europa.

Det är också rimligt att lösa de här frågorna internationellt, med andra länder. Det handlar alltså inte bara om att Sverige har lagt om sin politik, utan givetvis finns det europeiska faktorer som påverkar också detta.

Men det är de facto så att antalet asylsökande förra året var historiskt litet. Det var det lägsta på 20 år, och det minskade stadigt förra mandatperioden. Det var alltså inte bara pandemin som hade den effekten, utan antalet minskade stadigt.

Det är någonstans där Sverigedemokraternas politik blir ett problem. Sverigedemokraterna vill skicka ut folk. Det ska gå hårt till. Väck med dem! Vill de inte bli medborgare ska de ut. De är här för att det är bekvämt, inte för att de bor här, har familj här och har rotat sig här. Och kvotflyktingar, människor som inte kan vara nyttiga för den svenska nationen, ska inte komma hit! Så låter det, och så fortsätter det.

Det här handlar om att Sverigedemokraterna vill bygga ett annat land där rättsstatens principer i den form vi känner dem inte ska gälla. Det är nämligen inte bara asylinvandringen det handlar om, utan det är en omstöpning av hela nationen.

Om man pratar asylinvandring har ett paradigmskifte alltså skett. Det är bara att titta på siffrorna. Verkligheten berättar att så är fallet, oavsett hur mycket Sverigedemokraterna argumenterar för något annat.

(Applåder)

Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Det finns ingen seriös bedömning som inte drar slutsatsen att den största påverkan på volymerna som har skett under de senaste åren är dels EU:s externa arbete, dels pandemin, dels Turkietavtalet. Det är fullständigt uppenbart.

De små justeringarna av det svenska regelverket är en fjäder som den förra regeringen nu försöker göra en höna av. De har som mest haft marginell påverkan. Det är fullständigt uppenbart. Jag vet det, Ola Möller vet det och alla som följer det här med något mått av noggrannhet vet att så är fallet.

Det som jag tänkte fråga närmast har lite grann att göra med det som hände tidigare. Det gäller framför allt hur Socialdemokraterna ser på ansvarstagande och lite grann på sin egen roll.

Det finns migrationspolitiska regler som är mer eller mindre ogenomtänkta. Vi kan prata om att införskaffa helt nya grunder för uppehållstillstånd, till exempel gymnasiestudier eller femsexan som den ser ut i dag. Det är det som brukar kallas den humanitära skyddsgrunden. I dag kan man i princip vänta sig till ett uppehållstillstånd. Skälet för att få ett uppehållstillstånd är alltså att man en gång har kommit till Sverige. Det är helt oförenligt med principen om en reglerad invandring.

Min fråga är: Finns det någon regel som Socialdemokraterna inte skulle vara beredda att införa i utbyte mot att kunna ta eller behålla makten?

Anf. 10 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! När det gäller den tidigare diskussionen om Turkietavtalet är det andelen som är det viktigaste här. Det är ju det jag säger! Det är klart att det har skett förändringar av flödena in i Europa, och det påverkar förstås Sverige. Vi är en del av EU. Men andelen asylsökande som kommer till Sverige är nu i paritet med vårt ansvar beroende på vår ekonomiska och befolkningsmässiga storlek. Det är fakta.

Men det är otvetydigt så att flödena in i Europa har förändrats. Det intressanta är att vi har större flöden in av asylsökande nu än vi har haft under många, många år. Turkietavtalet har alltså inte lett till ett minskat antal asylsökande in till EU, utan rutterna har förändrats.

Dessutom är det oerhört pinsamt att Sverigedemokraterna nu äntligen efter tolv år i den här kammaren har lyckats få vara med och styra och ändå pratar om att det är sossarnas fel. Vad har sossarna gjort, och vad sägs om lite självkritik hit och dit? Så låter det.

Jag kan stå här och tycka att Sverigedemokraterna borde idka rätt mycket självkritik när det gäller frågan om vinster i välfärden, som de har stoppat, eller allt kring järnrör och sådana grejer. Vi kan prata historia hur mycket som helst.

Men Sverigedemokraterna älskar att prata om sossarna, för det är sossarnas fel, alltihop. Då slipper ni ta ansvar för att ni till exempel vill ta bort gynnande förvaltningsbeslut från folk, att ni vill skicka ut prostituerade och att ni vill skicka ut sjuka som missbrukar, Ludvig Aspling. Då är det bra att kunna prata om sossarna i stället.

I stället för att vara pinsam och stå här gång på gång och prata om att allt är sossarnas fel och om vår historia – prata om er egen framtid! Vad är det ni vill göra? Det får vi inga svar på.

Nu står till och med er partner Moderaterna här och säger: När det gäller det där med att skicka ut folk med permanenta uppehållstillstånd nu och omvandla dem får vi se. Det kan vi ju inte göra, utan det måste vi utreda. Ni är ju inte ens överens! I den delen låter det på Moderaterna som att ni faktiskt är lurade.

Fokusera lite på framtiden i stället för att prata om Socialdemokraternas historia!

Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Tack, Ola Möller, för anförandet! Det riktades mycket kritik mot tidigare borgerliga regeringar. Jag kan konstatera att det är rätt många partier i den här kammaren som har ett historiskt ansvar för att vi har hamnat i den situation vi i dag befinner oss med en hög invandring och misslyckad integrationspolitik.

Men det som Ola Möller inte sa var att det är Socialdemokraterna som längst av alla krampaktigt har hållit fast vid den orimliga linje som Sverige hade under lång tid. Därför vet jag inte om jag ska skratta eller gråta när Ola Möller påstår att det var Socialdemokraterna som genomförde ett paradigmskifte.

Det var ju Stefan Löfven som 2015 sa: Mitt Europa bygger inga murar. Ingen kommun ska kunna smita undan sitt ansvar, sa han också, apropå det stora mottagandet i Trelleborg. Låt oss därför konstatera att Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet under väldigt lång tid har hållit i en migrationspolitik som inte har fungerat.

Det var så många förvanskningar i Ola Möllers inlägg att jag inte riktigt vet vad jag ska kommentera först. Men jag kan konstatera att jag tycker att det är rimligt att man ska utreda om människor ska kunna utvisas om de till exempel har samröre med kriminella klaner och gäng. Jag tycker att det är orimligt att Sverige tog emot 45 procent av EU:s samlade kvotflyktingar under 2021. Då är det rimligt att se över nivåerna.

Det är alltså vi som har drivit på för skärpningar kring arbetskraftsinvandring, medan Socialdemokraterna och Miljöpartiet har haft åtta år på sig.

Min huvudsakliga fråga efter Ola Möllers anförande blir denna: Ska jag konstatera att Socialdemokraterna anser att det inte behövs några förändringar i svensk migrationspolitik framöver? Så låter det ju på Ola Möller. Allt är redan gjort, och allt är redan bra. Det enda som återstår är några marginella justeringar i arbetskraftsinvandringen. Så har det inte låtit på Magdalena Andersson när hon har kommenterat till exempel förslagen i Tidöavtalet.

Är det Socialdemokraternas uppfattning att det inte behövs några ytterligare justeringar i den svenska migrationspolitiken?
(Applåder)

Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jessica Rosencrantz har väl ändå hört talas om bosättningslagen – den där lagen som Socialdemokraterna införde mot stackars moderatkommuner som Lidingö, Täby och Danderyd som vägrade ta sin andel av Sveriges mottagande? Detta var alltså motsatsen till att Sverige tog en för stor andel av Europas mottagande. De här kommunerna var motvarigheten till Ungern i Sverige. Då införde vi bosättningslagen. När det

gäller att fördela flyktingar i landet har alltså Socialdemokraterna antagit den lagen.

Likaså var det Löfven som lade om migrationspolitiken. Han genomförde paradigmskiftet. Det är Löfvens lagstiftning som har pressat ned siffrorna. Om vi nu ska citera gamla partiledare har vi ”Öppna era hjärtan” från Reinfeldt, vilket också sades i en annan tid och en annan kontext.

Men låt oss fokusera framåt. Det talas om justeringar. Ja, det behövs absolut justeringar – det gör det alltid. Men om vi pratar om nivåerna tycker jag att de är rimliga när vi tar vår andel i Europa. Det tycker Socialdemokraterna. Det tycker min partiledare också. Däremot behöver vi förstärka återvändandet. Vi behöver bli bättre där. Å andra sidan är det så att vi både numerärt och andelsmässigt skickar tillbaka fler än till exempel Danmark, som ofta lyfts fram som ett exempel av högern.

När det gäller arbetsmarknadsfrågan har ju Moderaterna stoppat arbetsmarknadsprövningen. Hade Moderaterna gått med på det och långt tidigare sagt att vi kör på detta, då hade vi infört den. Men det var inte förrän i våras när vi såg att det fanns möjligheter att göra något som vi kunde tillsätta utredningen – att tillsätta utredningar som inte ska genomföras är nämligen något som ingen ansvarsfull regering gör. Tidöavtalet visar dock att den nya regeringen har en något slappare hållning när det gäller att tillsätta utredningar och använda skattemedel till att utreda saker som man ändå inte är intresserad av eller som man ändå inte tror är möjliga att genomföra.

Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Herr talman! Jag fick nog inte riktigt svar på mina frågor.

Alla kunde nog ta till sig av det förra replikskiftet, så jag behöver inte upprepa allting. Det är dock uppenbart att det är omvärldsfaktorer snarare än den socialdemokratiska omprövningen som har medfört att vi har ett minskat tryck mot Sverige i dag.

Jag noterar att man öppnar för vissa justeringar. Då borde man snarare välkomna det som står i Tidöavtalet, som ju handlar om att vi i Sverige själva ska ta ansvar för att vi har en reglerad invandring och för att vi inte fortsätter att bygga upp den integrationskris som Socialdemokraterna har låtit fortgå under åtta år.

När det gäller arbetskraftsinvandring, vilket verkar vara det enda som Socialdemokraterna tycker att vi ska titta på framöver, kan jag konstatera att Moderaterna redan för ett och ett halvt år sedan krävde skärpningar vad gäller arbetskraftsinvandringen, till exempel ett höjt lönegolv. Nu, fem över tolv, fick vi till slut en proposition på riksdagens bord som möjliggör för regeringen att sätta ett höjt lönekrav, vilket regeringen också kommer att göra.

Jag tycker också att det är fullt rimligt att diskutera vissa undantag, till exempel om det är några kategorier som över huvud taget inte ska komma i fråga för arbetskraftsinvandring, kategorier där vi vet att det finns ett omfattande fusk, till exempel personliga assistenter. Kan det också vara rimligt att se det från andra hållet: att några näringar ska undantas för att det helt enkelt skulle ha en alltför långtgående effekt för de näringarna om man satte lönegolvet där?

Vad är alltså Ola Möllers svar på varför regeringen inte har gjort någonting på åtta år om det nu brådskade så himla mycket? Är det verkligen rimligt, apropå Ola Möllers inlägg, att det bara är fack och myndigheter som ska få avgöra vilka yrken vi ska ha arbetskraftsinvandring till? Nej, det tycker inte Moderaterna. Vi vill ha en ordning där svenska företag också får vara med och avgöra när de behöver den här kompetensen. Men vi ska ha höga lönekrav, och vi ska ha krav på goda villkor.

Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Det är ju intressant att det inom migrationspolitiken skulle vara omvärlden som har löst allting medan det inom energipolitiken däremot bara är sossarnas fel alltihop. Från Moderaternas och högerns sida verkar det vara lite beroende på vad som passar när det handlar om vems fel det är, men det slutar alltid med att det är sossarnas fel.

Det är en intressant frågeställning med lönegolv kontra arbetsmarknadsprövning. Arbetsmarknadsprövning tycker jag är det som gäller. Det är det som vi har velat ha, och det är vad vi fortfarande vill ha. Lönegolvet var det som var möjligt att komma fram till för att Moderaterna plötsligt tyckte att det kan vi väl köra på. Det är ju ett sätt för er att slippa arbetsmarknadsprövningen, Jessica Rosencrantz. Ni har även fått med Sverigedemokraterna på att slippa arbetsmarknadsprövningen. Så Moderaterna är väl tämligen nöjda just nu och borde väl bara tillämpa makten de har fått genom förordningen och höja det där lönegolvet snarast möjligt utan en massa undantag.

När det alltså gäller arbetsmarknadsprövningen tycker jag att det är rimligt att facket och myndigheterna har stort inflytande, men jag tycker givetvis att båda parterna på arbetsmarknaden ska ha något att säga till om. I den delen är vi alltså överens, och det sa vi även när vi debatterade den här frågan i kammaren.

Till sist vill jag också ta upp kvotflyktingarna. Moderaterna och Sverigedemokraterna tycker att vi ska hålla på med cherry picking och plocka ut fler av kvotflyktingarna.

När jag sitter med våldtäktsoffer som har blivit sålda som sexslavar av Daish till muslimska schejker nere i Mellanöstern och de flickorna har lyckats fly, först till ett läger och sedan för att komma till Sverige, spelar det för mig ingen roll om de integreras eller ej. För mig handlar det om att dessa flickor faktiskt behöver hjälp i en sådan utsträckning att Sverige ska kunna ge dem det. Att ledamoten Rosencrantz tänker titta dem i ögonen och säga ”Du ska inte vara här”, det köper jag inte.

Anf. 15 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Det är lite spännande att lyssna till Ola Möller i den här debatten. Man kan få intrycket att det är den borgerliga nya regeringen som har haft makten i åtta år och att Socialdemokraterna har tillträtt för åtta veckor sedan. Det är faktiskt tvärtom, Ola Möller. Det är ert parti som har haft ansvaret de senaste åtta åren.

Vi kan konstatera att det partiet inte har haft majoritet i riksdagen utan har varit tvunget att anpassa sin politik på många områden och kanske ta beslut som man inte tyckte om. Men vi kan också konstatera att Sverige i dag har en situation där integrationen inte har fungerat. Vill Ola Möller flytta också det bakåt ytterligare åtta år och säga att vi som då hade makten

står för den situation som vi har i dag? Vi kan bara titta på påskhelgens kravaller. Var det en lyckad integration vi såg hända där?

Vi kan konstatera att i snitt hundratusen personer har fått uppehållstillstånd i Sverige varje år under det senaste decenniet. Trots det har också ett tusental personer gått under jorden. Är det en lyckad migrationspolitik?

Vi ser resultatet i dag av de åtta gångna åren vid makten. Precis som föregående talare har sagt konstaterade den före detta statsministern Magdalena Andersson att hon inte såg några stora problem med migrationspolitiken. På Ola Möller låter det däremot som att det problematiska är de förslag som lagts fram av partier som har haft makten i åtta veckor och som kanske inte riktigt hunnit sjösätta alla förslag eftersom vi vill utreda dem först.

Jag vill fråga Ola Möller om han är nöjd med den integration som har skett under de åtta år vi har bakom oss.

Anf. 16 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Härligt att ledamoten Kihlström tycker att det är spännande att lyssna på mig! Jag talar gärna fler gånger inför både ledamoten och hans kollegor i resten av hörgänget. Det behövs folkbildning här.

Det är också intressant att just Kristdemokraternas ledamot försöker ge sken av att de är så hårda, de som är löftessvekets parti: Vad hände med biståndet och kvotflyktingarna, ledamoten Kihlström?

Dessutom är det bra att ledamoten Kihlström också lyfter fram att Socialdemokraterna när den här mandatperioden är slut inte sedan 2006 har haft majoritet i kammaren med partier som står på samma sida i politiken. Av de senaste 17 budgetarna som har lagts fram i kammaren är 12 moderatbudgetar, vilka har fått stöd av antingen inkom borgerliga partier eller också av Sverigedemokraterna. Det säger en del om varför Socialdemokraternas politik inte har gått att genomföra. Jag önskar att vi hade haft full makt under åtta år att bedriva vår politik, för då hade det sett bättre ut.

Det som händer när Moderaterna och deras allierade kommer till makten är att de skär ned på arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitik får ju storstryk i den budget som nu läggs fram. I andra änden klagar man sedan på att asylinvandrarna inte kommer in på arbetsmarknaden, vilket inte heller stämmer eftersom vi har den högsta sysselsättningsgraden som någonsin uppmätts i EU och har haft det under en längre tid. Detta beror väldigt mycket på att till exempel utrikes födda kvinnor i högre utsträckning kommer in på arbetsmarknaden i Sverige än vad många inrikes födda kvinnor gör i andra europeiska länder. Det är alltså ett högre arbetskraftsdeltagande bland utrikes födda kvinnor i Sverige än bland många inhemskt födda i andra länder. Integrationen är alltså både god och i vissa fall absolut bristfällig.

Anf. 17 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Ola Möller, som låter diskussionen flöda utanför migrationens område.

Jag kan passa på att upplysa Ola Möller om att trots att våra partier inte har samma mål för biståndet har Sverige fortfarande det näst frikostigaste biståndet i Europa. Det är bara Luxemburg som ger mer. Vi vill även fokusera biståndet så att det verkligen gör nytta, något som den tidigare regeringen var ganska kallsinnig till att utvärdera.

Vad gäller kvotflyktingar ska kvotflyktingsystemet vara det huvudsakliga. Vi kan väl vara ärliga: Är det verkligen de migranter som Ola Möller lyfter fram, som är behjärtansvärda och som ska ha en fristad, som har fått en fristad i Sverige?

Migrationsverkets chef sa för bara någon vecka sedan att vi i Sverige fortfarande tar emot mellan fem och tio gånger fler än övriga nordiska länder. Det är en situation som inte är hållbar. Av de som har kommit till Sverige är det dessutom endast 50 procent av de som har kommit från Mellanöstern som är självförsörjande efter 20 år i Sverige. Cirka 1,3 miljoner invånare i arbetsför ålder kan inte försörja sig själva. Merparten är personer som har invandrat till Sverige.

Om Ola Möller tycker att det är lyckad integrationspolitik är det okej. Men det är det inte för oss. Vi ser att det behöver ske förändringar. Och i Tidöavtalet har vi pekat ut ett antal förändringar som behöver utredas.

Ola Möller ska kanske också få reda på att många av de förändringar som har skett under de här åtta åren har skett på grund av tillkännagivanden från riksdagen. Det var i många fall några andra som talade om vad regeringen skulle göra.

Jag hoppas att vi kan föra en debatt vidare på området.
(Applåder)

Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Härligt! Nu ger Kihlström alltså beskedet att det inte är sossarnas fel att riksdagen har röstat igenom en politik som inte har lett till lyckad migration. Det var ju riksdagen som gjorde tillkännagivandena och som har drivit politiken. Nu finns det en konfliktyta inom högern. Enligt Moderaterna och SD är allt sossarnas fel. Kihlström är ändå ärlig. Det måste jag ge ledamoten, och jag tackar för det. Vi socialdemokrater har inte haft majoritet i kammaren sedan 2006, och det är riksdagen som har kört med tillkännagivanden så att det har gått åt pipsvängen, enligt Kihlström. Tack för det!

Jag kan konstatera att det var ledamoten Kihlström som ställde frågan om integrationen. Integrationen ligger inte inom vårt utskottsområde. Det är korrekt. Men då borde ledamoten Kihlström inte anklaga ledamoten Möller för att sväva ut. Ledamoten Kihlström borde fundera över sina frågor.

Det är patetiskt med de här siffrorna som kommer, till exempel att 1,3 miljoner inte är självförsörjande. De siffrorna kördes det ju med i valrörelsen. Enligt Moderaterna var det 700 000. Sedan granskade fristående medier det, och då visade det sig att man hade bakat in studiestöd och allt möjligt i siffrorna. I stället för att fokusera på hittepåsiffror och baka in allt som passar vore det bättre att titta på att det finns delar i integrationspolitiken som fungerar väldigt bra och delar som fungerar väldigt dåligt.

När det gäller den bristande integrationen lyftes påskhelgens kravaller fram som exempel. Polisledningen sa i veckan att de också var bidragande till eskaleringen. Jag tror inte att lösningen är att göra som Kristdemokraterna tycker, det vill säga att skjuta mer. Kristdemokraternas partiledares förslag på lösning var faktiskt: Varför blev inte fler skjutna?

Oavsett hur dålig den socialdemokratiska integrationspolitiken är, enligt Kristdemokraterna, kan jag tycka att alternativet att fler ska bli skjutna borde vara en mycket sämre lösning på integrationsproblemen. Blir man skjuten har man knappast blivit integrerad.

Anf. 19 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! I september valde svenska folket ett migrationspolitiskt paradigmskifte, men trots att det begreppet ofta uppfattas som en hastig förändring är det en process som måste få ta sin tid. Det som väljarna ställde sig bakom var nämligen ett politiskt alternativ som inte bara tar de frågorna på det allvar de förtjänar utan också arbetar genomtänkt och långsiktigt.

En viktig skillnad mellan denna mandatperiod och den förra kommer att bli att Sverige nu slipper hastigt hopkokade nödlösningar för att blidka riksdagens extremister. När Lagrådet dömde ut en av Socialdemokraternas minst genomtänkta reformer med de berömda orden om att gränsen hade nåtts var det många med oss som drog slutsatsen att det helt enkelt inte kunde fortsätta på det sättet.

Herr talman! Jag skulle vilja säga något kort om paradigmskiftet, eftersom det har uppstått lite av en dragkamp om det begreppet. Vem är det egentligen som har stått för eller står för paradigmskiftet i svensk migrationspolitik?

I verkligheten genomförde den förra regeringen en mindre reform av reglerna om permanenta uppehållstillstånd, reglerna för anhöriginvandring och den humanitära säkerhetsventilen, eller femsexan som den också kallas, genom den så kallade tillfälliga lagen.

Till att börja med kan vi väl vara överens om att ifall man syftar till att åstadkomma ett paradigmskifte ska man kanske inte börja med att göra regeländringarna tillfälliga och tidsbegränsade i ett par år. Reformerna var i och för sig välkomna. Men de var inte i närheten av tillräckliga. Dessutom rullades de tillbaka steg för steg genom i huvudsak fyra betänkanden mellan 2017 och 2020. Det handlar bland annat om den berömda gymnasielagen och Migrationskommitténs betänkande. Efter den sista reformen var delar av det svenska regelverket mer generöst än det var 2015, då krisen var ett faktum. Vid den här mandatperiodens början var vi i princip tillbaka på ruta ett. Man måste ha väldigt låga förväntningar för att kalla det ett paradigmskifte.

Herr talman! Den nya regeringens väg framåt är klar, tydlig och vilar på ett par ganska enkla principer. Europakonventionen, flyktingkonventionen och den europeiska asylstiftningen ska upprätthållas. Men de regler som går längre och som gör Sverige särskilt attraktivt och har gjort att vi har haft ett mottagande långt bortom dels vår egen proportionella storlek inom unionen, dels vår integrationspotential kommer att tas bort. Den rättsliga miniminivån enligt EU-rätten ska gälla, kort och gott.

Jag vill göra ett tillägg. Om man vill bo i Sverige med uppehållstillstånd, vilket man absolut ska ha möjlighet att göra – många med mig har nära och kära som gör det – ska man också ha ett bra skäl, till exempel arbete, familj eller internationellt skydd. Att bara hänga kvar trots att man varken har asylskäl eller klarar sin egen försörjning, för att det är bekvämt, kommer inte längre att vara okej.

Varför gör vi då detta? Det frågar sig många. Är det på grund av hat? Är det för att sprida oro, eller vad vänstern nu påstår den här veckan? Om det händelsevis finns någon i den här kammaren som funderat på detta, speciellt bland de partier som haft makten under de förra mandatperioderna, har jag ett tips. Titta er själva i spegeln!

Anledningen till att vi nu måste ha en miniminivå, herr talman, är helt enkelt att vänsterpartierna knappt ville ha några begränsningar alls när de styrde landet. Och vi fick ett resultat därefter. Om jag hade kunnat backa bandet 30–40 år och genomföra en långsiktigt hållbar migrationspolitik, vilket skulle möjliggöra ett något mer generöst regelverk i dag, hade jag naturligtvis gjort det. Det hade självklart varit att föredra. Men det var inte den vägen som vänstern valde.

På just den punkten – varför vi sitter i den här situationen – är det kanske lite av ödets ironi att en av de offentliga personer som var bland dem som var först ut med att prata om detta är tillbaka i Sveriges riksdag och deltar i den här debatten. Det är en både modig och klartänt akademiker. Jättekul att han är här!

Med andra ord har väljarna satt de vuxna i rummet för att städa upp efter vänsterns barnkalas. Det är inte kul att städa. Barnen blir arga ibland. Men det måste göras.

Herr talman! Jag vill också säga något om hur Tidöavtalet förhåller sig till asylrätten. Den frågan verkar komma upp egentligen varje gång vi diskuterar migrationspolitik här i kammaren. När vi pratar om asylrätten pratar vi om reglerna i FN:s konvention om flyktingars rättsliga ställning. Dessa regler tillämpas sällan direkt av svensk domstol eller EU-domstolen. Det beror på att de är implementerade genom ett antal rättsakter på EU-nivå, som i sin tur är implementerade i den svenska utlänningslagen.

Det innebär att det i och för sig inte finns särskilt mycket praxis kring just hur konventionen ska tolkas. Däremot finns en del uttalanden, handböcker från exempelvis UNHCR och uttalanden från EU-kommissionen plus lite annat material. Flyktingkonventionen är relativt kortfattad och ställer upp ett par ganska enkla principer. Den mest grundläggande är artikel 33 om non-refoulement.

Denna princip innebär lite förenklat att en undertecknande stat inte får skicka tillbaka eller avvisa en asylsökande till ett land där den riskerar skyddsgrundande behandling, alltså att personen råkar illa ut på lite olika sätt. Däremot går det i konventionens mening alldeles utmärkt att skicka tillbaka eller avvisa vid gräns till ett land där personen inte riskerar någon skyddsgrundande behandling.

Det är denna regel som ger upphov till den så kallade första-säkra-land-principen, som innebär att man som asylsökande har rätt att bli insläppt och få kvarstanna i det första säkra land man kommer till. Men söker man sig vidare därifrån till nästa säkra land har man ingen rätt att bli insläppt.

Något som brukar hävdas från vänstern och som i och för sig är sant är att det inte finns någon skyldighet att söka asyl i första säkra land. Det är helt korrekt, men det är att missuppfatta själva rättsfrågan. Flyktingkonventionen är nämligen inte uppbyggd kring skyldigheter för enskilda utan kring rättigheter för enskilda. Poängen är att man inte har någon rätt att söka sig vidare från det första säkra landet. Så är det med det. Det finns också ett antal rättskällor som bekräftar detta, bland annat uttalanden från UNHCR, EU-kommissionen och så vidare.

I stort sett har allt asylmottagande som vi har haft de senaste 30 åren egentligen inte vilat på flyktingkonventionen utan på reglerna i EU-rätten och nationell rätt. Vi skulle ha kunnat neka nästan varje person som har passerat in genom landgränsen till Sverige utan att bryta mot flyktingkonventionen. Det är nämligen så den fungerar.

Svaret på om reformerna som föreslås i Tidöavtalet ligger i linje med flyktingkonventionen är alltså ett klart ja. Det är ingen tvekan om den saken.

Men vad sjutton har detta med utgiftsområde 8 att göra, kan man ju fråga sig. Den här debatten brukar alltid sväva ut och handla om asylpolitik och utlänningsrätt generellt. Det tycker jag är helt okej.

Man kan väl säga både allt och inget. Utgiftsområdet reglerar ju framför allt lagstadgade utgifter. Reformerna måste komma först; besparingarna kommer sedan. Detta gör att det inte blir så dramatiska förändringar just detta första år. Men som sagt: Den här regeringen kommer att göra systematiska, genomtänkta och långsiktiga förändringar av den svenska utlänningsrätten. Resultatet kommer så småningom.

(Applåder)

Anf. 20 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Man får väl börja med att gratulera Sverigedemokraterna. Ni har ju på punkt efter punkt fått igenom hela er migrationspolitik genom Tidöavtalet, Ludvig Aspling. Många av punkterna i Tidöavtalet är också Sverigedemokraternas.

Med tanke på att Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna inte verkar kunna förklara vissa av punkterna i Tidöavtalet hoppas jag att ledamoten Aspling kan göra det i stället.

Jag är fortfarande intresserad av vilka permanenta uppehållstillstånd som ska kunna omvandlas och hur det ska gå till. Ska exempelvis permanenta uppehållstillstånd som har prövats i Migrationsöverdomstolen kunna omvandlas till tillfälliga? Och hur många personer rör det sig om när vi talar om personer som ska utvisas och som i dag har permanent uppehållstillstånd?

Detta är frågor som jag har försökt att få svar på både tidigare och i dag. Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna – regeringspartierna – kan inte svara. Men jag förutsätter att just detta är Sverigedemokraternas punkt, eftersom inget av regeringspartierna ens verkar vilja ta i den med tång. Då hoppas jag att ledamoten kan ge lite tydligare besked.

Anf. 21 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Tack, Jonny Cato, för frågan! Jag ska absolut hjälpa Jonny Cato med detta. Det är inga problem.

Först och främst är det ingen skillnad på ett uppehållstillstånd som har prövats av en domstol eller som har utfärdats av Migrationsverket. Det är precis samma sak. Det är ingen skillnad i status mellan dem.

När det gäller omvandling av permanenta uppehållstillstånd finns det någonting som kallas för positiv rättskraft. Detta nämnde Jonny Cato i ett tidigare anförande. Positiv rättskraft innebär som huvudregel att en myndighet själv inte får ta tillbaka ett gynnande förvaltningsbeslut. Om du har fått en fördel av en myndighet kan myndigheten inte bara hipp som happ ta tillbaka den. Det är huvudregeln. Sedan finns det ett antal undantag.

Det finns i svensk rättspraxis tre undantag: tvingande säkerhetsskäl, oärlighet – alltså att man har ljugit – och jag minns inte exakt vad det tredje undantaget var. Sedan finns det också ett fjärde undantag som har uppkommit genom domstolspraxis men som är av lite senare datum, nämligen det så kallade återtagandeförbehållet, som kommer genom lagstiftning. Det innebär helt enkelt att även om det i dag står i lagen att ett gynnande förvaltningsbeslut får tas tillbaka kan man ändra lagen och införa det retroaktivt.

Retroaktiv lagstiftning i Sverige är förbjuden i straff- och skatterätt men inte inom förvaltningsrätt. Det är alltså fullt tillåtet och också helt normalt i svensk rättspraxis med ett retroaktivt återtagandeförbehåll för gynnande förvaltningsbeslut.

Jonny Cato tillhör ett grönt parti och måste känna till detta. Inom till exempel miljörätten är detta jättevanligt. Hela den svenska miljörätten bygger ju på principen att lagar kan ändras, och det gör då att gynnande förvaltningsbeslut kan tas tillbaka.

Jonny Cato vill till exempel lägga ned kärnkraften. Detta är bara ett exempel. Det går inte att lägga ned kärnkraften om man aldrig kan ändra ett gynnande myndighetsbeslut, för ett tillstånd för att bedriva kärnkraft är ett gynnande myndighetsbeslut. Det är alltså inte svårare än så.

Anf. 22 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Det var faktiskt ett väldigt tydligt besked. Jag uppskattar verkligen att ledamoten kan vara så tydlig.

Då kan jag konstatera att så länge du inte är svensk medborgare, även om du har permanent uppehållstillstånd, ska din status kunna omvandlas. Då ska du kunna bli hemskickad till det land du kom ifrån.

Det är inte detta som Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna har sagt. Men här har vi fått svaret. Alla som just nu har permanent uppehållstillstånd riskerar utvisning. Det är ett paradigmskifte. Där kan vi vara helt överens. Det är något helt nytt.

Att jämföra detta med ett miljötillstånd tycker jag också är rätt anmärkningsvärt. Här pratar vi om människor av kött av blod. Det är människor som i morse, precis som alla vi här inne, vaknade när väckarklockan ringde. En del gick till jobbet och lämnade barnen på skolan. Som jag sa tidigare kanske de ska hämta eller lämna pojken eller flickan på fotbollsträningen, dansträningen eller hockeyträningen i kväll.

Det handlar om människor som har flytt undan situationer som ingen av oss ens kan föreställa sig. De har fått en trygghet – ett positivt beslut av en myndighet eller en domstol. De ska kunna känna trygghet i Sverige och bygga upp sina liv här.

Vi har sagt välkommen hem, och nu ska vi skicka tillbaka dem. Tack för svaret, Ludvig Aspling! Det var inte det svar jag önskade höra.
(Applåder)

Anf. 23 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att förvirringen beror på att Jonny Cato inte vet någonting om vare sig förvaltningsrätt eller utlänningsrätt.

På den här punkten är det absolut inget paradigmskifte. Permanenta uppehållstillstånd kan dras tillbaka redan i dag, och då inte bara på grund av brott, alltså utvisning på grund av brottslighet. Det finns en regel i ut-

länningslagen som säger att ett permanent uppehållstillstånd kan dras tillbaka. Det är alltså absolut inget paradigmskifte, utan vi kommer att jobba mer med detta regelverk och utveckla det. Men möjligheten finns alltså redan i dag. Det är inget konstigt.

I den europeiska asyllagstiftningen, som jag vet att Jonny Cato står bakom, finns också en uttrycklig regel som säger att medlemsstaterna ska återkalla uppehållstillstånd som är utfärdade på grund av internationellt skydd om det internationella skyddet inte längre behövs. Det står uttryckligen så.

Det som Jonny Cato inte heller förstår är vad detta syftar till. Regeländringarna syftar till att personer som inte har ett bra skäl att vara i Sverige inte ska vara i Sverige, till skillnad från hur det ser ut i dag. Ett sådant skäl kan till exempel vara att man behöver internationellt skydd.

Det som Jonny Cato säger här, att vi skulle utvisa personer som behöver internationellt skydd, stämmer inte. Det är precis tvärtom. De som eventuellt skulle kunna komma i fråga är personer som inte längre behöver detta skydd, om de inte kan få uppehållstillstånd på någon annan grund, till exempel arbete eller familj.

Den skillnad som kommer i och med Tidöavtalet är att vi kommer att se att personer som vill bo med uppehållstillstånd i Sverige måste ha ett bra skäl till det. Man ska inte kunna hänga kvar bara för att man vill eller för att man tycker att man har en bättre levnadsstandard generellt, utan det ska finnas ett skäl. Men har man skäl, som i det exempel som Jonny Cato tar upp – alltså en person som fortfarande har skyddsskäl gentemot sitt hemland – är det detta som gäller. Då ska det uppehållstillståndet inte dras tillbaka. Det är fullständigt självklart.

Jag vet inte om Jonny Cato faktiskt har läst Tidöavtalet och om han verkligen är så här dåligt insatt eller om det vi får se här är något slags dramatik. Vi får väl se.

(Applåder)

Anf. 24 TONY HADDOU (V):

Herr talman! I går fick kvinnor och flickor från Afghanistan avslag på sin asylansökan med motiveringen att det går att återvända. I dag beviljas kvinnor och flickor från Afghanistan uppehållstillstånd med exakt samma underlag som i går men med motsatt slutsats – från den ena dagen till den andra.

Den ena dagen var kvinnor och flickor från Afghanistan det skuggsamhälle som regeringen, som talar så cyniskt om människor, skulle utrota. Den andra dagen var de inte det.

Den ena dagen var kvinnor och flickor från Afghanistan utvisningsbara, trots skäl att stanna, trots pågående folkmord och trots brutala sharialagar. Andra dagen var de inte utvisningsbara.

Den ena dagen skulle kvinnor och flickor från Afghanistan helt enkelt acceptera regeringens ”Ett nej är ett nej” och kastas i händerna på taliberna. Den andra dagen blev ett nej till ett ja.

Herr talman! Det är ett bra tillfälle, tycker jag, att fundera över svensk flyktingpolitik. Det är ett bra tillfälle att fundera över kvinnors och flickors fri- och rättigheter och hur en majoritet i denna kammare behandlar dessa samt över vad ”strama åt” kan innebära. Vi kan väl nu konstatera att Sverigedemokraternas och regeringens signalpolitik om att ett nej är ett nej i

asylprocessen inte alltid stämmer överens med verkligheten. Ett nej kan naturligtvis bli ett ja, och många gånger borde det ha varit ett ja från första början.

Men att det ska behöva gå så långt mellan otrygghet, avslagsbeslut och limbo för att Sverige ska erkänna kvinnors och flickors mänskliga rättigheter – att de är på flykt och behöver trygghet och skydd – är ovärdigt och rättsosäkert. Det är ju samma talibaner där nu som för ett och ett halvt år sedan, och landet kan mer eller mindre beskrivas som helvetet på jorden. Det kommer inte heller att vara möjligt att utvisa människor dit under överskådlig tid.

Låt asylsökande därifrån få stanna! Det är en grupp som har rotat sig i Sverige under lång tid. Detta behöver ses över. Att man fortsätter att lämna avslagsbeslut till en grupp som inte kan utvisas gör inte människorna i gruppen mer utvisningsbara eller besluten mer verkställbara. Man låter juridiska beslut som inte går att genomföra fattas. Detta riskerar att underminera den redan bristande rättssäkerheten och legitimiteten i asylprocessen.

Det enda som detta leder till, herr talman, är att fler pressas ut i limbo – ut i det skuggsamhälle som partierna här inne har talat om och säger sig vilja bekämpa. Det är en politik som har prövats i flera steg och alltid fått samma resultat, nämligen att utsattheten och rättslösheten hos denna grupp ökar. Sedan görs de till syndabockar för politikernas misslyckanden.

Herr talman! Sammantaget innebär detta tillsammans med Sverigedemokraternas och regeringens ambitioner för migrationspolitiken en politik som är närmast perfekt utformad för att göra integration omöjlig och för att skapa en rättslös grupp som i högre grad än i dag kommer att tvingas till otrygghet och svartarbete för att försörja sig. På så vis blir angreppen på asylsökande och flyktingar också ett direkt angrepp mot den svenska modellen och trygga jobb, mot välfärden och mot de principer om gemenskap och sammanhållning som vi har byggt upp i Sverige.

Det är här de fyra partier som står bakom denna regering möts, säkert avskärmade inom slottsmurarna, långt ifrån vanliga människors verklighet. Från ena hållet kommer de traditionella högerpartierna, som är ute efter att begränsa den svenska välfärden och ser detta som en bra början. Från andra hållet kommer Sverigedemokraterna, som tar sin chans att ge sig på människor med utländsk bakgrund.

Genom att människor som söker skydd här utmålats som ett hot och en belastning blir det möjligt att neka människor grundläggande rättigheter och tillgång till välfärd. Högern vill ju skära ned trygghetssystemen för alla. Sverigedemokraterna erbjuder dem en syndabock för att påbörja det projektet, där välfärd och mänskliga rättigheter villkoras.

Resultatet av slottsavtalet blir alltså ett samhälle där högerns gamla vanliga nedskärningar och urholkningar av trygghetssystem rättfärdigas med etniska förtecken. I förlängningen kommer den här nedmonteringen av välfärden naturligtvis att drabba oss alla.

Samhällsbygge i form av investeringar i bostäder och infrastruktur samt satsningar på jobb, skola och välfärd lyser helt med sin frånvaro i det framtidens Sverige som högernationalisterna har suttit på slottet och skisat på. När människor sedan drabbas av bostadsbrist eller det saknas personal i välfärden är det, återigen, en viss grupp som ska göras till syndabock.

Vänsterpartiets politiska projekt är i grunden något annat. Vi vet att materiell trygghet och mänskliga rättigheter går hand i hand. Vi kommer aldrig att acceptera lögnen och uppochnedvända argument om att man bäst bekämpar trångboddhet eller barnfattigdom eller fixar arbetsmarknaden genom att splittra familjer eller låta barn vänta i överfulla flyktingläger för att sedan neka dem att återförenas med sina föräldrar.

I stället vill Vänsterpartiet investera i vårt samhälle och i människorna som lever här. Vänsterpartiet ser asylrätten som en internationell försäkring för den av oss som måste fly. Dessa två idéer står inte i konflikt med varandra. Vi kommer alltid att försvara en framtid som rymmer båda delarna, för en stark och robust välfärd som ger alla invånare goda förutsättningar att lyckas i samhället är helt nödvändig för att skapa en fungerande integration.

Den som söker skydd i Sverige ska få sina asylskäl prövade på ett rättsäkert sätt. Den som söker skydd ska få det och ha rätt att återförenas med sin familj och ges trygga uppehållstillstånd som det går att bygga en framtid på i Sverige.

Vi är övertygade om att människor lyckas bättre med bättre förutsättningar. Det är hur vi investerar i samhället och människorna i det som avgör hur väl vi lyckas.

Herr talman! Asylrätten, som vi hörde Ludvig Aspling tala om tidigare, skapades inte för dagar av fred och frihet utan för svåra tider då mänskligheten visar upp sina värsta sidor. I ruinerna av andra världskrigets förintelse och faror, som då hade drivit 60 miljoner människor på flykt, kom insikten att det krävs ett löfte mellan stater för att i framtiden kunna garantera människor en fristad undan krig, förföljelse och tortyr.

Historiskt har vi sett – från misslyckade internationella försök att enas om att rädda judar undan den då kommande Förintelsen till nutidens misslyckade försök att hitta gemensamma ansvarstaganden – att det är mycket lättare för stater att enas om att stänga gränser, militarisera och skärpa lagstiftningar än att besluta om system som räddar liv.

Varje gång löftet provas hörs samma sak; jag har hört det i många år i denna kammare: ”Vi kan inte ta emot dem.” ”De är för många.” ”Det leder till integrationsproblem.” ”Det är någon annans ansvar – vi har redan tagit ett stort ansvar.”

Vi vet vad det har inneburit historiskt, herr talman. Därför är asylrätten – flyktingkapets särskilda status – och därav följande rättigheter i samhället grundläggande rättigheter som måste försvaras både i vårt samhälle och internationellt i dag och i morgon.

Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! Jag vill börja denna debatt med att yrka bifall till regeringens förslag till budget för utgiftsområdet migration.

För oss kristdemokrater är det centralt att migrationspolitiken är långsiktigt ansvarsfull, rättssäker, human och överblickbar. De senaste åren har dock visat på motsatsen. Sverige har tagit emot fler asylsökande än man klarat av att integrera. Sverige har inte heller tagit krafttag mot utnyttjandet av asylsystemet och framväxten av parallellsamhällen.

Kristdemokraterna ser därför behovet av att ha en stram migrationspolitik för att kunna hantera den brist på integration och andra problem som vi på många sätt och platser ser i vårt land. Kristdemokraterna ser ett behov av att minska den totala migrationen till Sverige med ett mål om att den ska vara på de nivåer som gäller för våra nordiska grannländer. Inom dessa nivåer är det rimligt att prioritera de mest utsatta flyktingarna.

Säkra och lagliga vägar, såsom kvotflyktingssystemet, bör därför vara den huvudsakliga metoden för människor som söker asyl i Sverige.

Herr talman! Det senaste året har i stor utsträckning präglats av Rysslands invasion av Ukraina. Kriget har drivit miljontals på flykt och föranlett den största flyktingkrisen i Europa sedan andra världskriget. Europeiska rådet beslutade att aktivera det så kallade massflyktsdirektivet, som innebär att personer på flykt från Ukraina ges tillfälligt skydd. Enligt statistik från Migrationsverket har myndigheten till och med november 2022 tagit emot 49 000 ansökningar från skyddsökande från Ukraina. Under samma period har Migrationsverket fått in cirka 15 400 asylansökningar som inte rör massflyktsdirektivet.

Det är svårt att bedöma hur kriget kommer att utvecklas. Det kommer att vara avgörande för hur flyktingsituationen i Europa och Sverige påverkas och för hur länge massflyktsdirektivet kommer att vara aktiverat. Det i sin tur kommer att ha betydelse för omfattningen av Migrationsverkets prövnings- och mottagningsverksamhet.

Vi kristdemokrater delar därför bedömningen att medel måste tillföras för att hantera en hög belastning inom verksamheterna för prövning och mottagande med anledning av ett kraftigt ökat antal skyddsökande till följd av kriget i Ukraina. Tillskottet till budgeten bidrar också till att korta handläggningstiderna, att äldre ärenden kan betas av och att författningsstyrda handläggningstider uppnås under prognostiden.

Herr talman! Vidare anser Kristdemokraterna att en viktig del i en långsiktigt hållbar migrationspolitik är att de som fått avslag på sin asylansökan lämnar Sverige. Ett nej är ett nej, och det är viktigt att upprätthålla denna linje. För att möjliggöra att personer återvänder och återvänder till sina hemländer tillförs därför extra medel i den budget som nu ligger på riksdagens bord.

Man kan undra var S står i den frågan. Ola Möller tillstyrker att man ska återvända, men trots det drar S bort det anslaget i sitt budgetförslag. Man kan undra vad gällande politik är.

Mot bakgrund av en omfattande invandring till Sverige under en längre tid behöver förtroendet för den reglerade invandringen återupprättas. Det krävs en ansvarsfull, stram och långsiktigt hållbar migrationspolitik.

Asylrätten ska upprätthållas, men utgångspunkten ska vara att den som flyr en konflikt eller kris ska erbjudas tillfälligt skydd, liksom den som flyr från Sveriges närområde. Kristdemokraterna ger sitt stöd till att budgetpropositionen aviserar att komma tillbaka med förslag till reviderade mål och delmål inom utgiftsområdet migration.

Herr talman! Som många talare redan sagt behöver Sverige få en ny inriktning för migrationspolitiken. I Tidöavtalet har regeringspartierna tillsammans med SD gett migrationspolitiken en ny inriktning, och det gäller som vi tidigare talat om ett antal förslag för att förändra den i Sverige.

Det handlar om att ändra synen på asylmottagande. Det ska naturligtvis ske enligt EU-rätt och andra juridiskt bindande internationella traktat, men

ansvarsfullt och med kravbaserad integrationspolitik. Det handlar om att komma till rätta med skuggsamhället.

Herr talman! Förändringarna som redogjorts för handlar om ett antal förslag, och jag kan konstatera att de förslag som nämnts här och som nämns i Tidöavtalet inte har vållat några stora problem för tidigare statsminister Magdalena Andersson, medan Ola Möller i denna debatt tidigare sa att han inte ser något stort behov av de förändringar som görs. Frågan är vad Socialdemokraternas linje är.

Herr talman! För några veckor sedan debatterade vi och beslutade om ett första steg i en förändring av arbetskraftsinvandringen. Det svenska regelverket har pekats ut som unikt. Till skillnad från i princip alla andra länder i Europa, som specifikt riktar sig till högutbildade, accepterar Sverige alla oavsett utbildning och yrke.

Det beslut som nu togs för att förändra det nuvarande systemet är ett första steg, men det behöver följas upp av ytterligare definitioner och regler, vilket regeringen aviserat kommer att komma.

Sverige har historiskt skilt ut sig i västvärlden genom att erbjuda stora möjligheter för personer att arbetskraftsinvandra också för att utföra relativt okvalificerade arbetsuppgifter. Men det handlar om att även ha möjlighet att säkerställa kompetens för de företag som behövs för Sveriges vidare utveckling.

Herr talman! När man analyserar de förslag som oppositionspartierna lägger inom detta budgetområde kan man konstatera att prioriteringarna och resursfördelningen skiljer sig åt. Man kan fråga sig vilken samsyn som hade funnits i en alternativ regering.

De partier som sitter i regeringen nu gjorde även i opposition sin hemläxa och förhandlade fram giltiga budgetförslag, som debatten också visat gick igenom i kammaren. Så är inte fallet med dagens opposition.

Miljöpartiet och Vänstern satsar som vanligt frikostigt medan Centern och Socialdemokraterna faktiskt satsar mindre än regeringen på detta område. Det finns alltså ingen helhetssyn, utan en brokig oppositionsskara.

Inte heller inom de politiska ställningstagandena har man samsyn. S säger sig vara de som genomförde paradigmskiftet medan Centern, Miljöpartiet och Vänstern fortsätter att förespråka en linje som ger en fortsatt större möjlighet till migration in i vårt land. Man kan undra vad en sådan regering hade beslutat om.

Sveriges medborgare har i det senaste valet visat vilken väg som vårt land ska välja. Det är också det som den nya regeringen nu inleder arbetet med att genomföra.

Herr talman! Kristdemokraterna ger sitt stöd till den budget för 2023 som är framförhandlad mellan fyra partier. Dessa partier har tillsammans enats om ett politiskt handlingsprogram inom många områden och en ny inriktning för Sverige även vad gäller migration, och jag yrkar därför bifall till utskottets förslag till budget.

(Applåder)

Anf. 26 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att välkomna ledamoten Kihlström till den migrationspolitiska debatten. Jag och ledamotens företrädare Hans Eklind hade många väldigt bra diskussioner och spänstiga debatter här inne i kammaren.

En sak som Kristdemokraterna ofta har lyft fram, och som jag har uppskattat, har varit rättssäkerheten inom migrationspolitiken. Vi har haft en väldigt bra dialog om det kopplat till den parlamentariska migrationskommitté som arbetade under ett par års tid.

Jag saknar det perspektivet lite i ledamotens anförande, och skulle vilja fråga om en specifik sak i Tidöavtalet. Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är bra att Sverige har en säkra länder-lista som gör att man kan få en smidigare och bättre handläggning i asylprocessen och snabbt hantera vissa uppenbart ogrundade asylansökningar.

Vi har en lång tradition i Sverige av att Migrationsverket tar fram land-information om länder och bedömer deras säkerhet. På samma sätt är det Migrationsverket som utifrån sin myndighetsutövning bedömer vilka länder som anses klara de kriterier som politiken satt upp för listan över säkra länder.

Nu vill Tidöpartierna, regeringen och Kristdemokraterna flytta den bedömningen från myndigheter, experter och sakkunniga till Rosenbad. I stället för opolitiska tjänstemän och experter är det Sverigedemokraterna, politiska tjänstemän och politiker som ska fatta beslut om vilka länder som ska upptas på säkra länder-listan.

Jag undrar på vilket sätt Kristdemokraterna menar att det leder till ökad rättssäkerhet.

Anf. 27 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonny Cato. Det är trevligt att ses igen. Vi har ju setts i utskottet, och nu får vi samarbeta här.

Jonny Cato har lång erfarenhet på området, och jag vet inte riktigt vad Hans har sagt i alla ärenden. Dock kan jag konstatera att vi stärker rättssäkerheten på migrationsområdet.

Jag vill särskilt lyfta fram att det står i Tidöavtalet att rättssäkerheten ska öka, bland annat vad gäller ett ärende som jag vet att Hans har engagerat sig väldigt mycket i, nämligen konvertitfrågan. Vi har sett en brist på både kunskap och engagemang som upplevts hos en del av de tjänstemän som har hanterat den. Det är bra att genomlysas frågan så att det blir rätt. Den inkluderar naturligtvis också hbtq-personer.

Jag kan referera till det migrationsministern svarade på den frågan i en artikel i går i Dagens Nyheter: Ibland finns behov av att göra en snabb förändring av säkra länder-listan.

Utan att ha varit delaktig i alla diskussioner in i Tidöavtalet kan jag personligen se att i det som lyftes fram av bland andra Tony Haddou görs det bedömningar som kan skilja från en dag till en annan. Jag tror att det är viktigt för rättssäkerheten att man kan göra de bedömningarna.

Det är nu regeringen som gör bedömningen, och jag ska upplysa Jonny Cato om att i regeringen sitter Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna – med ett nära samarbete med Sverigedemokraterna. Det är alltså inte riktigt korrekt att säga att det är Sverigedemokraternas bedömning som kommer att gälla. Det kommer att vara regeringen som gör bedömningen, och det är en fråga som vi kommer att jobba med i fortsättningen i Tidöavtalets anda.

Anf. 28 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret, men med anledning av att det är Sverigedemokraternas migrationspolitik som gäller i och med Tidöavtalet förväntar jag mig ändå att Sverigedemokraterna kommer att ha stort inflytande även på den här punkten.

Även Migrationsverket kan ju fatta snabba beslut. Det har vi sett flera gånger när situationen i ett område har förändrats. Afghanistan är ett sådant exempel i närtid. Man behöver alltså inte flytta bedömningen från experter och sakkunniga till Rosenbad och politiker för att kunna ha snabba bedömningar.

Men jag fastnade på något annat som ledamoten sa, nämligen att det står i Tidöavtalet att man ska öka rättssäkerheten. Det är jättebra att man med ord beskriver att man ska öka rättssäkerheten. Men man behöver också politisk handling som ökar rättssäkerheten, inte bara tomma ord och tom retorik.

Den som tittar på vad Tidöavtalet faktiskt innebär ser att det innebär att rätten till tolk ska minskas. Hur ska minskad rätt till tolk leda till ökad rättssäkerhet? Hur ska möjligheten att i större utsträckning återkalla permanenta uppehållstillstånd leda till ökad rättssäkerhet?

Det är jättefint och jättebra att man skriver ned att vi ska öka rättssäkerheten, men hur ska det gå till i praktiken? Hur kommer förslagen i Tidöavtalet och i budgeten att leda till ökad rättssäkerhet?

Anf. 29 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Jonny Cato för engagemanget.

Jag tror att om jag skulle stå här och ge alla svar på alla frågor som Jonny Cato har behövs det inte utredningar, och det är väldigt viktigt att man utreder.

Precis som jag sa i det tidigare replikskiftet gällande upphävande av permanenta uppehållstillstånd handlar det om att utreda rättsprinciperna. Tidöavtalet tar en historisk utgångspunkt i att göra ett antal förändringar av migrationspolitik som inte är fullt i funktion just nu.

Vi kan konstatera att det är många partier som har lett fram till den situation som är just nu. Vi behöver göra förändringar, och det är viktigt att rättssäkerheten kommer.

Det är nämligen så att vad gäller permanenta uppehållstillstånd finns det i alla fall från vårt parti inte ett ögonblick en tanke att det är de som har skyddsskäl, de som har flytt från våld och förtryck och som hotas till livet, vars uppehållstillstånd ska omvandlas. Det handlar om att ge skydd för personer. Men vi kan samtidigt konstatera att vi har ett skuggsamhälle i vårt land. Vi har också personer som det är viktigt att utreda.

Är det rättssäkert att kunna pröva permanenta uppehållstillstånd? Utredningen kommer att visa det. På samma sätt behöver andra frågor som ligger här utredas. Vi kommer att sätta till alla krafter vi kan för att komma tillbaka med exakta svar på de frågor som Jonny Cato har, för vi kan konstatera att den migrationspolitik som rått den senaste tiden inte har lett till en lyckad integration. Vi behöver vända skeppet, och det lovar vi att göra.
(Applåder)

Anf. 30 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på ledamoten Asplings fördragning om förvaltningsrätt här tidigare. Det var faktiskt kul.

En fråga som uppstår där är frågan om återkallelseförbehållet. Det måste ju stå med i beslutet. Det har JO fastslagit. Det ska explicit uttryckas när beslutet ges att det här återkallandebeslutet finns. Det har JO fastslagit i sin ämbetsberättelse 2005/06.

Det gäller i till exempel studiestödslagen att man anger detta uttryckligen. Men i de permanenta uppehållstillstånden har inte den grund som nu anges, alltså en ovilja att bli medborgare, explicit uttryckts. Då är min fråga till ledamoten Kihlström om han delar ledamoten Asplings uppfattning att det här inte är ett problem eftersom den grunden, som måste införas, inte fanns med i det gynnande beslutet från första början.

Anf. 31 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag kan konstatera att i Tidöavtalet finns det ett antal förslagspunkter. Det talas om en stram migrationspolitik. Vi behöver förändra den. Vi ska ha en inspektion för migrationsfrågor. Vi föreslår asylansökningsområden, inre utlänningskontroll, elektronisk övervakning och sådant.

När det gäller permanenta uppehållstillstånd vill jag läsa upp hur det uttrycks i avtalet. Det står så här: ”En utredning ska se över under vilka förutsättningar befintliga permanenta uppehållstillstånd ska kunna omvandlas, till exempel genom att med en tidsfrist ge berörda uppehållstillståndsinnehavare realistiska möjligheter att erhålla medborgarskap. Sådana förändringar ska ske inom ramen för grundläggande juridiska rätts-säkerhetsprinciper.”

Jag har full respekt för min kollega Asplings juridiska kunskaper, men jag vilar i det som står i Tidöavtalet – att en utredning ska se över under vilka förutsättningar befintliga permanenta uppehållstillstånd ska kunna omvandlas.

Att stå här och definiera detta till punkt och pricka är som jag ser det att gå före denna utredning. Och precis som jag sa tidigare handlar det inte ett ögonblick om att mönstra ut permanenta uppehållstillstånd för dem som har skyddsskäl. En person som har skyddsskäl får stanna även om det tidsbegränsade uppehållstillståndet inte kan omvandlas till ett permanent. Det handlar alltså om en utredning för att se under vilka förutsättningar det kan ske om det kan ske.

Anf. 32 OLA MÖLLER (S) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Kihlström för svaret, även om det inte var svar på frågan.

Det är intressant att det ska utredas eftersom ledamoten Aspling redan har berättat hur det ska gå till. Man undrar ju vilken linje regeringen har. Det är väldigt mycket utredningar som Sverigedemokraterna redan vet svaret på medan regeringen hela tiden landar i detta.

Jag ska försöka i ett varv till med en annan sak som jag funderat mycket på. Det är det här när man ska utvisa prostituerade och missbrukare.

När vi pratar med migrationsministern i den här kammaren kan vi inte få ett enda ett enda exempel på när en prostituerad eller en sjuk människa ska utvisas, vilket det ju står i Tidöavtalet att de ska. Då vill jag ge leda-

moten Kihlström chansen att berätta när han tycker att endast det faktum att man säljer sex eller att man är sjuk i till exempel spelmissbruk eller alkoholism ska utgöra grund för utvisning.

Om det är så att ledamoten Kihlström säger att det ska utredas, det ska utredas, det ska utredas undrar jag: Kan ledamoten – eftersom han inte sitter i regeringen och därför är något friare än statsrådet – ange någon form av politisk riktning, resonemang eller ideologisk grund för att utvisa någon som bara säljer sex, vilket är helt lagligt i Sverige?

Om det inte går att ge ett enda exempel, är det då verkligen rimligt att utreda det? Jag har verkligen respekt för ledamoten Kihlströms förmåga att tänka fritt. Jag tror att ledamoten Kihlström har ett exempel om det ska stå med. Han är ju trots allt sitt partis ansvarige i riksdagen för de här frågorna. Ge mig ett exempel på när någon ska kunna utvisas bara för att den sålt sex eller bara för att den är sjuk!

Anf. 33 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Ola Möller för den enorma tilltron till den makt och kunskap som jag besitter – högre än den ministers som är tillsatt att vara här.

Man kan konstatera att ordet vandel inte är ett nytt ord. Det är Ola Möller säkert medveten om. Det finns som rättsprincip redan i dag även om det inte används. Att det finns med tycker jag är vettigt att utreda.

Ola Möller efterfrågar exempel. Där får jag nog göra Ola Möller lika besviken som jag blev över uteblivna svar i mitt replikskifte med honom. Jag tycker att det är att föregå en utredning.

Vi har satt ned foten på ett antal områden. Vi har också konstaterat att den regering som i åtta år haft ansvaret för migrationspolitiken inte har satt ned foten för att göra förändringar som gör att vi skapar en integration som fungerar i Sverige.

Vi kommer i Tidöavtalets anda att utreda och komma tillbaka så snart vi kan, men det ska naturligtvis ske utifrån ett rättssäkert perspektiv där vi inte godtyckligt fattar beslut. Jag har full tilltro till Regeringskansliet, där vi sitter.

Jag kanske också ska upplysa Ola Möller om att det är tre partier som utgör regeringen. Även om Sverigedemokraterna har en klar linje är det faktiskt så att det finns en minister och att en utredning ska göras, naturligtvis i nära samarbete med Sverigedemokraterna. Vi kommer att genomföra den politik vi har slagit fast, men vi kommer att göra det på ett rättsäkert och väl utrett sätt. Jag kommer tillbaka till Ola Möller med exempel när sådana finns på bordet.

(Applåder)

Anf. 34 JONNY CATO (C):

Herr talman! Vi är inte överens om jättemycket här i dag. Men vi kan vara överens om att svensk migrationspolitik står inför ett paradigmskifte när Liberalerna, Moderaterna och Kristdemokraterna på punkt efter punkt ska förverkliga Sverigedemokraternas migrationspolitik.

Sverige är ett land som i decennier har tagit ett stort ansvar för människor som flyr undan krig och förtryck – som flyr undan situationer som vi kanske inte ens kan föreställa oss. Nu ska politiken ställas om. Så få som

möjligt ska få komma hit; så få som möjligt ska få skydd och trygghet i Sverige. Och kommer du väl hit ska dina rättigheter vara minimala.

Jag hade hoppats att en ny regering skulle innebära ett ökat fokus på en fungerande integration. I stället väljer den nya regeringen att fokusera på att så många som möjligt ska återvända till det de en gång flydde från. Det är ett paradigmskifte till en historiskt konservativ och nationalistisk migrationspolitik – till en historiskt dålig migrationspolitik.

Migrationspolitik är en otroligt svår och komplex fråga, av många anledningar – framför allt för att vi här inne inte styr hur stora skyddsbehoven är, utan det sker hemskheter runt om i vår omvärld som påverkar huruvida människor behöver fly för sina liv eller inte. Nu senast har Putins olagliga och fruktansvärda invasion av Ukraina lett till stora flyktingströmmar i vår absoluta närhet.

Det jag försöker säga är att migrationspolitik är oberäknelig så länge man står upp för asylrätten. Och låt mig vara tydlig: För Centerpartiet är asylrätten okränkbar. Den som kommer till Sverige ska få sina skyddsskäl prövade. Har man inte skyddsskäl ska man återvända, men har man skyddsskäl ska man mötas av ”välkommen hem!” och få bästa möjliga förutsättningar att lära sig det svenska språket och komma in i och bli en del av vårt gemensamma svenska samhälle.

Det är just detta den svenska debatten bör handla om: hur integrationen ska fungera, hur man ska komma in i och bli en del av vårt gemensamma samhälle och lära sig det svenska språket, få det första jobbet och se sina barn växa upp och bli sitt bästa jag. Det är där det politiska fokuset ska vara – på att alla som har skyddsskäl ska få bästa möjliga integration och de bästa möjligheterna att lyckas utifrån sina unika förutsättningar.

Herr talman! Vi i Sverige kan på många sätt i en internationell och europeisk kontext vara mycket stolta över vårt asylsystem, som är ett av världens mest robusta och rättssäkra. Men även det som är bra kan bli ännu bättre. Vissa handläggningstider behöver kortas, liksom tiden för överklagandeprocessen. Vi behöver även en bred och gedigen utredning som ser över hur rättssäkerheten i asylprocessen kan bli ännu bättre än i dag, framför allt i särskilt svåra ärenden såsom hbtqi-ärenden och ärenden som gäller konvertiter.

I samband med att riksdagen tog beslut om en ny migrationspolitik fick Centerpartiet igenom vårt förslag om en bred utredning om att öka återvändandet för personer som fått sina asylskäl prövade och fått avslag. Ska Sverige kunna vara ett öppet land för människor på flykt som har skyddsskäl måste den som fått avslag på sin ansökan också återvända.

Herr talman! Den nya regeringens politik är ett hårt slag för alla som tvingas på flykt, men framför allt för några av vår tids allra mest utsatta. Det är mycket i den nya migrationspolitiska inriktningen för Sverige som är direkt dåligt. Det blir svårare för barn att återförenas med sina föräldrar. Det blir en smalare humanitär grund. Permanenta uppehållstillstånd ska försvinna, vilket är otroligt anmärkningsvärt.

I dag är tillfälliga uppehållstillstånd huvudregel när man kommer till Sverige. Men möjligheten att få ett permanent uppehållstillstånd är helt avgörande för integrationen och tryggheten, och inte minst är det anständigt att någon som bost i Sverige länge, arbetat och kommit in i och blivit en del av vårt gemensamma samhälle också får stanna här permanent.

Dessutom vill regeringen att när man har fått den där tryggheten, det permanenta uppehållstillståndet, ska beslutet kunna återkallas.

Herr talman! Allt vi har pratat om här i dag och allt jag har nämnt tidigare hamnar i skymundan av en helt annan fråga. Sedan 1950-talet, i över 70 år, har Sverige varit ett stolt mottagarland för kvotflyktingar. Vilka är då kvotflyktingar? Jo, genom UNHCR:s verksamheter i flyktingläger runt om i världen identifieras kvotflyktingar i enlighet med väl etablerade riktlinjer. Kriterierna baseras på skyddsrisk, utsatthet och särskilda behov. Bland dem som identifieras som kvotflyktingar finns utsatta kvinnor och flickor, krigsskadade och torterade, utsatta barn och flyktingar med juridiska, medicinska eller fysiska skyddsbehov som inte kan tillgodoses i deras nuvarande asylland.

Förra året tog Sverige emot 6 421 kvotflyktingar. Av dessa var 46 procent barn och 49 procent kvinnor och flickor. Regeringen har aviserat att man inom ramen för Sveriges kvotflyktingmottagande ska prioritera kvinnor och hbtqi-flyktingar. Det är mycket bra. Men det är retorik som ekar tomt.

Problemet är nämligen att regeringen har bestämt att vi bara ska ta emot totalt 900 kvotflyktingar varje år. I och med att Sverige tog emot närmare 3 200 kvinnor och flickor förra året innebär det alltså att antalet tjejer och kvinnor som får komma till Sverige kommer att minska drastiskt de kommande åren. Därför vänder det sig på riktigt i min mage när jag hör ledande företrädare för Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna säga sig vilja prioritera kvinnor och hbtqi-flyktingar, för man gör precis tvärtom.

Herr talman! Här hade jag tänkt sluta. Men i går fick jag ett meddelande som påminde mig om hur viktig debatten om kvotflyktingar faktiskt är – att detta är på riktigt. Och innan jag skulle somna började jag fundera på varför detta är så viktigt.

För knappt tre år sedan befann jag mig i ett av UNHCR:s flyktingläger för kvotflyktingar i Tunisien, nära gränsen till Libyen. Där vistas personer som fått ett beslut om vidarebosättning, om ett tryggare och säkrare liv. De inväntar att någon ska komma dit och säga: Du får följa med hem. Lägre är den absolut värsta boendemiljö jag någonsin sett, men för många av barnen var miljön den bästa de någonsin upplevt.

I barnens ögon och berättelser mötte jag ljus och hopp. I de vuxnas, mestadels utsatta kvinnors, ögon mötte jag mörker och rädsla. Det finns en berättelse som alltid kommer att finnas med mig. Det var en kvinna som flytt med sina två barn. Mannen hade dött; hon hade flytt för sitt liv. När hon kom in i Tunisien möttes hon av en polis och kände trygghet. Hon våldtogs av polisen och blev gravid. Detta är en historia jag alltid kommer att bära med mig.

Bakom varje kvotflykting, även bakom de 4 100 kvotflyktingar som regeringen ska minska antalet med, finns ofta en historia lik den jag precis berättade. Därför blir det ännu mer absurt när vi ska ta emot 900 att vi ska ta emot dem med bäst integrationsförmåga. För mig handlar kvotflyktingar om exakt det motsatta: Vi ska hjälpa dem som behöver skydd allra mest. Regeringen drar alltså inte bara ned antalet drastiskt, utan man förändrar också behovet så att de som behöver allra minst hjälp ska få komma hit. Det är ett paradigmskifte, och det här är en mörk dag för Sverige.

Vi ska vara stolta över att vi tar emot kvotflyktingar, och jag vet att det finns många, framför allt liberaler, som tycker att detta är riktigt jobbigt. Till er vill jag säga att lika enkelt som det är att dra ned på antalet, lika enkelt är det att åter öka antalet. Den dagen ni är redo att göra det står Centerpartiets dörr alltid öppen.

Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! Jag upplever att skiljelinjen mellan våra alternativ är att vi tycker att det ska finnas ett skäl för personer som vill bo med uppehållstillstånd i Sverige medan Centerpartiet är väldigt otydligt med om det ska krävas ett skäl eller inte.

I sitt anförande sa Jonny Cato att ett nej ska vara ett nej och ett ja ett ja. Så långt är vi överens. Men världen är inte så enkel, för det händer ju saker. Det vi syftar på när vi pratar om att öka möjligheten att återta och omvandla uppehållstillstånd är framför allt i en situation när förutsättningarna förändrats.

Låt mig ta ett exempel: En person kommer till Sverige för att söka asyl. Vi bedömer att personen har skyddsskäl och därför ska få stanna. Sedan händer något i personens hemland som gör att dessa skäl inte längre finns vid handen. Under denna tid, nästan oavsett hur lång den är, har personen inte kommit i egen försörjning, inte lärt sig någon svenska, inte skaffat sig ett nätverk utanför vad som ofta, tyvärr, är utanförskapsområden. Personen har alltså mestadels umgåtts med landsmän och inte riktigt kommit in i det svenska samhället. När situationen förändras så att det inte längre finns något hinder för personen att resa tillbaka till sitt hemland, varför ska personen fortfarande bo kvar i Sverige om det inte finns något vettigt skäl för det? Personen har som sagt kanske inget arbete, ingen familj och har inte integrerats. Personen har en gång kommit hit för att söka asyl, men skyddet behövs inte längre.

Skiljelinjen är att vi tycker att i denna situation ska personen åka hem igen. Man ska vara här så länge man behöver skydd, men behöver man det inte ska man åka hem.

Jonny Catos linje är att dessa personer ska stanna i Sverige trots att detta bygger upp utanförskapet och gör alla de problem vi har diskuterat här än värre. Varför, Jonny Cato?

Anf. 36 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Tillfälliga uppehållstillstånd är nu huvudregel, och när de omprövas får nästan 99 procent ett positivt besked om att de får stanna. Det ska med andra ord väldigt mycket till för att skyddsbehovet ska ändras för den som har fått skydd i Sverige.

Jag tycker att det är rätt enkelt. Har man fått ett permanent uppehållstillstånd ska man få lov att stanna. Det positiva beslut man har fått ska gälla.

Sverigedemokraterna pratar om människor som att de inte vill komma in i samhället, inte vill integreras, inte vill lära sig svenska språket och inte vill få det första jobbet. Men jag tror att de allra flesta vill exakt det.

Vi ska ställa krav på människor som kommer hit, men vi behöver också ställa krav på oss själva som politiker att skapa förutsättningar och möjligheter för människor att komma in i samhället. Jag har inte en enda gång i denna kammare under snart fem års tid hört ett enda integrationsförslag

från Sverigedemokraterna förutom att folk ska återvändra och att vi ska stänga gränsen. Vi måste skapa förutsättningar för människor att integreras och bli en del av det svenska gemensamma samhället.

Har ledamoten några gedigna svar på reformer som krävs för att människor ska få bättre möjlighet att lära sig svenska språket och komma in på arbetsmarknaden och bli en del av vårt svenska gemensamma samhälle?

Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Herr talman! En väldigt enkel grej är att kräva prov i svenska för att få ett medborgarskap – något som vi har tjatat om och där Centerpartiet sent omsider hoppade på tåget. Men jag vet inte om ni stöder det i dag.

Det är sant att de flesta som får sina tillfälliga uppehållstillstånd omprövade får det förnyat. Men det är ju för att det inte sker någon ordentlig prövning. Migrationsverket har i dag inget uppdrag att undersöka detta på riktigt. Det sker i praktiken alltså ingen ordentlig prövning av om skyddsskälens fortfarande består.

Jonny Cato säger att även om man inte har kommit i försörjning, inte lärt sig språket, inte skaffat sig ett nätverk utanför sin egen diaspora och alltså inte kommit in i Sverige så kanske man vill det. Ja, men när vi pratar om förvaltningsrätt och det offentliga förhållande till enskilda brukar man inte basera det på spekulationer om vad människor vill utan vad människor faktiskt gör. Det är fullständigt orimligt, Jonny Cato, att bygga en utlänningslagstiftning som grundar sig på vad människor säger att de vill göra.

Om Centerpartiet nu stöder förslaget om ett språktest för medborgarskap, tycker ni då att alla personer som vill klara detta test per automatik också ska klara det? Det är enkel fråga. Detta faller på sin egen orimlighet, vilket till och med Jonny Cato borde förstå.

Det är precis samma sak med de andra materiella kriterierna för att få stanna kvar i Sverige. Bara för att man vill stanna kvar, vill lära sig svenska och vill skaffa sig ett jobb betyder det inte att man kan det. Om man inte kan göra det och inte har andra skäl för att vara kvar – man har ingen familj, inget skyddsskäl, inget jobb och ingen svenska, alltså det man bör skaffa sig när man flyttat till ett annat land – då är det rimligt att man åker tillbaka, om det är möjligt.

Anf. 38 JONNY CATO (C) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna har presenterat sin integrationspolitik, och det är att införa ett prov i svenska språket. Men man säger inget om vad man ska göra för att folk ska bli bättre på att lära sig svenska språket för att klara detta prov. Det intressanta är ju hur vi ska göra så att fler lär sig svenska. Provet i sig är faktiskt sekundärt.

När vi pratar om permanent uppehållstillstånd måste vi också prata om vilka regler som gäller för att få det. Redan i dag ställs krav på egenförsörjning. Sverigedemokraterna vill också införa språkkrav och krav på samhällskunskap för permanent uppehållstillstånd, och det kommer troligen att införas. Det innebär att den som får permanent uppehållstillstånd måste ha egenförsörjning och ha klarat språkprov och prov i samhällskunskap.

Varför ska man då återkalla permanenta uppehållstillstånd? Är det för dem där det tidigare regelverket gällde, för då pratar vi om personer som

har varit i Sverige i decennier som ska bli av med sina permanenta uppehållstillstånd?

Sverigedemokraternas politik hänger inte ihop. Men framför allt saknar jag fortfarande svar på vad Sverigedemokraterna har för integrationspolitik. Nästa vecka kommer jag att för första gången delta i integrationsdebatten, och då hoppas jag få svar. Annars har ni faktiskt fyra år till på er.

Anf. 39 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det var väldigt mycket hjärta i Jonny Catos inlägg, och jag håller med om att det finns så många öden runt om på denna jord och så mycket mänskligt lidande, där Sverige och andra länder vill och behöver hjälpa till. Men denna debatt och dessa frågor behöver både hjärta och hjärna för att se hur vi på bästa möjliga sätt ska kunna ta emot och hjälpa människor men också få en fungerande integration.

Om vi kombinerar hjärta och hjärna leder det mig till slutsatsen att vi inte kan ha en invandring som är större än att vi förmår integrera dessa människor i det svenska samhället. Det handlar om Sverige i stort men också om vilken tillvaro som möter de människor som kommer till vårt land.

Flera vittnesmål i medierna har gjort gällande att människor inte lämnade sina hemländer för att mötas av nya moralpoliser i Sverige eller komma till ett nytt utsatt område där de hamnar i ett utanförskap utan möjlighet att komma i arbete.

Vi behöver alltså en balans här. Det låter på Jonny Cato som att det inte finns någon koppling mellan invandringsnivåer och integration. Jag menar att det visst gör det.

Detta leder mig till en diskussion om kvotflyktingar, som är ett område där vi säger att Sverige har tagit ett historiskt stort ansvar men där vi kanske måste se över nivåerna. År 2021 tog Sverige emot 45 procent av alla kvotflyktingar i EU. Vi har tagit emot fler kvotflyktingar, inte per capita utan nominellt, än alla andra EU-länder. Är detta rimligt?

Jonny Cato säger att vi kan återgå till att ta emot 5 000–6 000 människor per år, men då måste jag fråga honom: Behoven stannar ju inte där – vad har Centerpartiet för förslag när det gäller antalet kvotflyktingar? Ska vi ta emot 10 000, 20 000 eller 30 000? Behoven är oändliga. Det blir en rak fråga eftersom Jonny Cato ägnade så mycket tid i sitt inlägg åt detta: Vilken nivå på kvotflyktingar anser Jonny Cato är rimlig framöver?

Anf. 40 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag tror att man behöver titta lite på vad som händer runt om i Europa nu. För Sverige innebar 2015 och 2016 en ohållbar situation. Vi ställde om vår migrationspolitik, men nu ser vi runt om i Europa att länder står inför liknande situationer som Sverige stod inför 2015 och 2016. Österrike är ett sådant land och har just nu har ett högt tryck på sig i mottagandet. Sverige har faktiskt ställt om sin migrationspolitik i många delar.

Jag tycker att om det är något vi ska prioritera är det säkra och lagliga vägar och kvotflyktingar, så att människor inte behöver riskera sina liv på Medelhavet utan i stället kan komma hit säkert och lagligt. Det stämmer att Centerpartiet vill öka antalet kvotflyktingar, men jag inser också att vi

inte kommer att få stöd för detta här i kammaren. Vi hade troligtvis inte fått det med en annan regering heller, om jag ska vara ärlig.

Man kan inte prata om både hjärta och hjärna och sedan inte, enligt mitt sätt att se på det, ha något hjärta alls. Det finns inte ett enda förslag i Tidöavtalet som gör det bättre för flyktingar, utan det gör det bara svårare att komma hit. Och det gör det bara svårare att komma in i och bli en del av det svenska samhället.

Jag är väl medveten om att allt i Tidöavtalet inte är Moderaternas politik, och jag förstår att man ibland behöver kompromissa. Men när det gäller 900 kvotflyktingar – och det ska vara de som är lättast att integrera – får det mig att undra: Vad är det för typ av integrationskrav som regeringen vill att man ska ställa när urvalet av kvotflyktingar görs enligt UNHCR:s kvotflyktingsystem?

Anf. 41 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik:

Fru talman! Det var bra med ett ärligt svar, Jonny Cato, åtminstone gällande kvotflyktingar, även om jag inte fick svar om nivån. Jag ställer frågan därför att jag vill illustrera det svåra i dessa diskussioner. Vi kommer aldrig att kunna hjälpa alla som behöver vår hjälp, oavsett hur mycket vi försöker. Det kan inte ett litet land som Sverige mäktas med, och det är heller inte rimligt.

Återigen: År 2021 tog alltså Sverige emot 45 procent av alla kvotflyktingar i EU. Vi har tagit emot fler än något annat land, inte bara per capita utan totalt, nominellt. Jag är jättenyfiken på att få höra vilken nivå Jonny Cato tycker är lämplig och rimlig för Sverige när det gäller mottagande. Jag menar att vi måste ta hänsyn till det historiska mottagande som Sverige har haft och att vi har tagit emot många fler människor än andra länder. Som sagt har vi de senaste tio åren tagit emot dubbelt så många jämfört med alla andra nordiska länder tillsammans, och vi har tagit emot en stor andel av Europas kvotflyktingar.

Jag tycker, precis som det står i Tidöavtalet, att vi ska prioritera särskilt utsatta grupper, till exempel kvinnor, flickor och hbtq-personer. Jag tycker att det är rimligt att Sverige, när vi väljer vilka kvotflyktingar vi ska ta emot, tittar på den typen av särskilt utsatta grupper. Detta om något tycker jag är hjärta – att titta på vilka grupper som verkligen behöver få komma till Sverige.

Men låt mig ställa frågan igen: Finns det någon exakt siffra för antalet kvotflyktingar som Jonny Cato menar är tillräckligt humant för Sverige att ta emot? Min andra fråga blir: Anser Jonny Cato att det finns någon koppling över huvud taget mellan storleken på invandringen och möjligheten till integration i det här landet, eller vill Jonny Cato erkänna att vi, om vi tar emot väldigt många människor som inte har möjlighet att integreras, bygger upp skuggsamhällen och utsatta områden där människor inte kommer i försörjning, inte lär sig svenska språket och dras in i kriminalitet?

Erkänner Jonny Cato att det finns ett sådant samband och en sådan problematik? I så fall borde man erkänna att vi inte, hur mycket hjärta vi än har, kan ha hur höga nivåer av invandring som helst.

(Applåder)

Anf. 42 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Bara för att vi inte kan hjälpa alla ska vi inte hjälpa så få som möjligt.

Det är klart att det finns en koppling, men framför allt finns det en koppling till att vi har haft en integrationspolitik som är alldeles för dålig. Centerpartiet vill också ha en reglerad invandring. Centerpartiet vill inte heller tillbaka till den situation vi hade 2015 och 2016. Det är därför jag välkomnar att regeringen satsar på fler förvarsplatser exempelvis.

Men om det nu är så himla viktigt och bra med kvotflyktingar är det bra att Moderaterna nu ska ta över ordförandeskapet i EU och att Maria Malmer Stenergard, när hon ska driva igenom migrationspakten, kan sätta press på de andra europeiska länderna att ta emot fler kvotflyktingar. Men detta har jag inte hört Moderaterna nämna en enda gång.

Vi kan absolut sätta en siffra. Jag tycker att vi kan ta emot 6 000 eller 7 000, men det viktigaste för mig är att vi i alla fall inte minskar antalet med 4 100. Jag inser också att Sverige inte kommer att kunna hjälpa alla de miljontals kvotflyktingar som behöver hjälp, men jag kan i alla fall konstatera att om vi ska hjälpa 900 tycker jag att det ska vara de som har absolut störst skyddsskäl och behöver hjälp allra mest, inte de som har lättast att komma in i och bli en del av vårt gemensamma samhälle.

Det är inte Centerpartiet som blir svaret skyldiga om hur många kvotflyktingar vi vill ta emot. Det är Moderaterna som blir svaret skyldiga om hur de ska göra integrationen bättre så att vi återigen kan bli ett stolt mottagarland för kvotflyktingar och förhoppningsvis en dag återuppleva att Sverige kan ta emot en hög nivå av kvotflyktingar.

Anf. 43 MAURICIO ROJAS (L):

Fru talman! Budgetpropositionens utgiftsområde 8 handlar om det som är det mest omdebatterade och känsliga ämnet inom svensk politik, nämligen migrationen.

I propositionen definieras den nya regeringens både kortsiktiga och långsiktiga mål på området, och detta förtjänar en fördjupad analys men också en påminnelse om hur vi hamnade i det läge där vi befinner oss i dag.

Fru talman! Redan i början av 2000-talet lyfte vi liberaler, som enda riksdagsparti, fram integrationsproblematiken och det utanförskap som höll på att klyva landet på ett sätt som hotade samhällssammanhållningen i stort. Vi var övertygade om att om inte integrationen fungerade på ett tillfredsställande sätt skulle ett omslag mot en mer restriktiv migrationspolitik bli ofrånkomligt, något som vi liberaler inte på något sätt önskade eller pläderade för.

En friare internationell rörlighet och en generös asylpolitik var och är alltjämt för oss centrala inslag i det liberala perspektivet. Men, fru talman, detta förutsätter att de människor som söker sig till vårt land integreras i en stark demokratisk och jämställd gemenskap där alla som kan bidra till vår gemensamma välfärd med sitt arbete och sin kreativitet också gör detta.

Vi ville, och vill alltjämt, se mångfalden växa, eftersom en växande mångfald är en naturlig beståndsdel i ett fritt och öppet samhälle. Men för att mångfalden inte ska omvandlas till en destruktiv kraft fordras ett gemensamt fundament som håller ihop samhället och som alla respekterar.

Därför lyfte vi för 20 år sedan fram det svenska språkets och den demokratiska kulturens betydelse men också en tydlig arbetslinje och inte minst invandrarnas egenansvar i integrationsprocessen.

Fru talman! Samhället bör röja hinder, med kraft bekämpa all diskriminering och ge möjligheter, både materiella och kulturella, som underlättar integrationsprocessen. Men samhället kan och bör aldrig ersätta människans avgörande ansvar vare sig i detta eller andra sammanhang.

Förmynderiet är inte något som vi liberaler uppskattar eftersom vi tror på människans förmåga att ta ansvar för sig själv och för sina närmastes välgång oavsett födelseort, etnicitet eller religion.

Därför föreslog vi kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med det integrationsunderskott som redan på den tiden var påtagligt och som vi på ett utförligt sätt dokumenterade i *Utanförskapets karta* och presenterade i december 2004.

Hotet mot samhällssammanhållningen var uppenbart men också – och detta måste understrykas – mot den personliga friheten och mot livschanserna för de drygt 500 000 personer som redan då befolkade det som vi kallade för utanförskapsområden. Parallella mikrosamhällen höll på att växa runt om i Sverige, med egna maktstrukturer och värderingar som stred mot det öppna, demokratiska och jämställda samhällets fundament.

Unga kvinnor var de mest dramatiska offren för det förtryck och den ofrihet som vi hade låtit slå rot i vårt land. Morden på Pela Atrosi i juni 1999 och på Fadime Sahindal i september 2002 visade med all tydlighet det ofattbara pris som unga kvinnor kunde få betala för det klanvälde och det hedersförtryck som hade rotat sig i vårt, åtminstone för så många andra men inte för dessa kvinnor, fria och jämställda land.

Fru talman! Vi liberaler kunde inte på något sätt acceptera denna utveckling, och därför pläderade vi, tämligen ensamma bland riksdagspartierna då, för en radikal omläggning av den förda integrationspolitiken.

I en riksdagsmotion som Folkpartiet liberalerna väckte i oktober 2005 kan exempelvis följande läsas om den integrationspolitik som den socialdemokratiska regeringen, ledd av Göran Persson, förde fram: Regeringens misslyckade integrationspolitik ger förödande konsekvenser för samhället, inte minst för de allra mest utsatta. Betydande öar av utanförskap återfinns i dag i nästan alla stora och medelstora svenska städer. Även i många mindre städer är miljöer präglade av utanförskap inte helt ovanliga. Det kan uppskattas att kring 10 procent av Sveriges stadsbefolkning lever i sådana miljöer i dag. Folkpartiet liberalerna har länge hävdat att det behövs en radikal förändring, ett perspektivskifte som bryter med den segregande integrationspolitiken som hittills förts och öppnar vägen för en inkluderande utvecklingspolitik baserad på egenmakt i stället för omhändertagande och arbete i stället för bidrag.

På den tiden blev vi stämplade som alarmister, främlingsfientliga, rasister och mycket annat därtill. Att säga sanningen hade då, precis som det har i dag, ett högt pris.

Fru talman! Tyvärr blev det inte mycket som i grunden skulle förändras under de 17 år som har gått sedan detta stycke skrevs i en motion. Konsekvenserna av denna politiska handlingsförklaring blev med åren alltmer uppenbara.

De våldsamma kravaller som bröt ut både i maj 2013 och nyligen, under påsken i april 2022, är påtagliga bevis på att något väsentligt har gått snett.

Men dessa spektakulära och djupt oroväckande händelser var bara toppen på ett växande isberg av utanförskap, frustration, klanvälde, gängkriminalitet och våldsbejakande islamism som numera hotar grunderna för rättssamhället och splittrar vårt land på ett sätt som väldigt få kunde föreställa sig för 20 år sedan.

Därför fortsatte vi liberaler att ihärdigt jobba med frågan, och i maj 2021 presenterade Nyamko Sabuni *Förortslyftet*, som är det mest omfattande åtgärds paket som ett politiskt parti har lagt fram i syfte att vända utvecklingen mot ett alltmer tudelat Sverige.

Fru talman! En i grunden misslyckad integrationspolitik och en mycket omfattande invandring går givetvis inte ihop.

Till och med Socialdemokraterna har insett denna självklarhet, men vägen dit har varit lång och krokig.

I september 2020 gjorde statsminister Stefan Löfven några deklarerationer i *Aktuellt* som, med tanke på en lång historia av förnekelse, kom att betraktas som nära nog sensationella. Statsministern kopplade ihop migrationen med brottslighetens bekymmersamma utveckling. Han sa bland annat: Om man har en migration som innebär i storleksordning att man inte klarar av integrationen då blir det så att vi får sociala spänningar i ett samhälle, och det är inte bra.

Han gick vidare och erkände att det inte bara handlade om migrationens omfattning eller volym utan likaså om en misslyckad integrationspolitik: Om det inte är tillräckligt många som kommer i arbete av de vuxna, då ser barnen att de vuxna inte är i arbete, och då tror man kanske att det är det normala.

Han sa vidare: Och ja, det är ett problem. Därför lade den regering som jag leder om migrationspolitiken, så nu tar vi emot betydligt färre.

Tidigare hade Magdalena Andersson, som första socialdemokrat på en ledande ministerpost, gjort liknande konstaterande. I december 2017 publicerades följande intervju i Dagens Nyheter: ”Integrationen fungerar inte som den ska. Det gjorde den inte före hösten 2015 heller, men för mig är det uppenbart att vi inte kan ha ett större asylmottagande än vi klarar av att integrera. Det blir inte bra för de människor som kommer hit och det blir inte bra för samhället i stort heller, säger Magdalena Andersson. Det finns anledning för oss Socialdemokrater att vara självkritiska.”

Fru talman! Det är just denna så självklara övertygelse, att det ska finnas en balans mellan integration och migration, som är grunden till den nya regeringens migrationspolitiska ansats så som den har kommit till uttryck i både Tidöavtalet och den budgetproposition som vi diskuterar i dag.

För att återställa balansen mellan integration och migration är det nödvändigt att samtidigt ta sig an såväl integrations- som migrationsområdet. Därför driver den nya regeringen en linje som kombinerar en stram migrationspolitik med en kravbaserad integrationspolitik som bygger på egenansvar. Det ska givetvis göras med full respekt för asylrätten och inom ramen för EU-rätten samt de internationella konventioner som Sverige har åtagit sig att följa. Allt annat vore fullständigt oacceptabelt för oss liberaler.

Fru talman! Under de kommande åren kommer mycket av Sveriges framtid att avgöras. Om vi inte här och nu bromsar parallellsamhällets framväxt, brottslighetens dödliga framfart, hedersförtryckets och klanväldets grepp över hundratusentals människors liv samt islamismens och separatismens maktanspråk kommer vårt gemensamma öde att präglas av ännu svårare konflikter och en politisk utveckling som kan komma att få ödesdigra konsekvenser.

Fru talman! I dag måste vi tänka nytt och förändra allt, så att allt det vi älskar och högaktar inte går förlorat.

Jag är medveten om, som Sören Kierkegaard en gång så riktigt påpekade, att våga är att förlora fotfästet en liten stund. Men jag fruktar i detta fall att inte våga kan innebära att förlora sig för alltid.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 44 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Jag vill nästan börja med att be utskottet om ursäkt för att jag har begärt många repliker och tagit upp mycket tid här i dag, men det här är en otroligt viktig fråga för mig. Det är ett paradigmskifte som vi för första gången har fått möjlighet att diskutera, så jag hoppas att det är okej för den här gången.

Att vara liberal är något som förpliktar. Sverige har i många år haft en human, medmänsklig och inte minst liberal migrationspolitik som hjälper människor på flykt. Även om Centerpartiet och Liberalerna ibland har haft olika syn på migrationspolitiken – inte minst det senaste året – har vi delat ett genuint engagemang för några av vår tids absolut mest utsatta flyktingar.

På Liberalernas hemsida står det i detta nu: ”Det behövs fler lagliga vägar till Europa. Fler kvotflyktingar måste få skydd, vilket skulle gynna kvinnor och barn.” Det blir därmed uppenbart att Liberalerna har valt ministerposter före sin egen politik. Förra året kom 3 200 kvinnor till Sverige som kvotflyktingar, och nästa år ska det vara totalt 900 kvotflyktingar. Att kalla sig liberal förpliktar, och jag tycker att Liberalerna har förbrukat rätten att kalla sin migrationspolitik just liberal.

Jag har en uppriktig fråga. När jag lyssnade på Mauricio Rojas anförande lät det som att ledamoten står bakom migrationspolitiken i Tidöavtalet till punkt och pricka. Min fråga är därför: Hur många kvotflyktingar vill Liberalerna som parti att Sverige ska ta emot?

Anf. 45 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Tack, Jonny Cato, för frågan och inlägget!

Du berör ett ämne som för oss är väldigt viktigt. Det är inte med glatt hjärta vi har gått med på att minska antalet kvotflyktingar – inte alls. Men det finns en verklighet som gör att man måste ta beslut som gör ont i det liberala hjärtat.

Mellan 2012 och 2021 var Sverige det land i hela västvärlden som tog emot flest flyktingar per capita. Det finns inget land i västvärlden som tog emot ens tillnärmelsevis lika många flyktingar som vi gjorde under den tiden. Det är en verklighet vi måste ta hänsyn till när integrationen inte fungerar, när det samlas tusentals människor i utanförskapsområden och när vi ser kriminalitet, islamism och våldsbejakande extremism växa.

Vi tog emot flyktingar motsvarande 2,6 procent av vår befolkning. Efter oss kommer Malta med 2,5 procent, och resten ligger långt från de nivåerna. Vi borde därför hjälpa varandra att ordna integrationen så fort som möjligt, Jonny Cato. Vi borde förändra den verklighet som drabbar så många av dem som tog sig hit och återställa rättssamhällets principer. Då kan vi nämligen återgå till en politik som gör att många fler som behöver skydd kan komma hit. Jag skulle vara mycket glad om det hände så fort som möjligt.

Anf. 46 JONNY CATO (C) replik:

Fru talman! Vi är givetvis överens om att vi behöver göra mer för att förbättra integrationen i Sverige. Men ledamoten svarar inte på min fråga: Hur många kvotflyktingar vill Liberalerna som parti att Sverige ska ta emot?

Efterspelet efter Tidöavtalet kan välvilligt tolkas som en kompromiss – att Liberalerna har varit tvungna att gå med på någonting de i grunden inte tror på för att få nycklarna till Rosenbad och ministerposter. Jag vill genuint tro att Liberalerna som parti fortfarande vill att vi ska ta emot kvotflyktingar, det vill säga några av vår tids mest utsatta människor. Så tolkar jag Liberalernas företrädare runt om i landet när vi pratar om kvotflyktingar.

Därför blir jag förundrad när det låter som att ledamoten försvarar minskningen av antalet kvotflyktingar. Jag hoppas att jag bara misstolkar honom. Därför vill jag återigen ha svar på frågan om det är Liberalernas politik att minska antalet kvotflyktingar med 4 100. Eller är det en kompromiss med SD? Hur många kvotflyktingar vill Liberalerna ta emot?

Om ni nu vill öka antalet kvotflyktingar, Mauricio Rojas, vilket ni skriver på er hemsida – är det 6 000, 7 000 eller 900 som Liberalerna vill ta emot?

Anf. 47 MAURICIO ROJAS (L) replik:

Fru talman! Vi vill att Sverige ska ta emot 900 kvotflyktingar. Det står klart och tydligt skrivet i Tidöavtalet och budgetpropositionen. Jag vet alltså inte varför du undrar över det, Jonny Cato; det står klart och tydligt.

Om alla länder i Europeiska unionen skulle ta emot ett antal flyktingar per capita motsvarande det som för Sverige betyder 900 människor skulle Europa ta emot mer än vad Förenta nationerna har sagt att vi behöver ta emot som region. Det är viktigt att påminna sig om.

Du tar upp vad vi skriver på vår hemsida, Jonny Cato, och det gäller Europa. Det står Europa, inte Sverige. Vi säger alltså: Om hela Europa – alla länder – tog samma ansvar som Sverige nästa år kommer att ta genom att ta emot 900 kvotflyktingar skulle vi klara det krav som Förenta nationerna ställer på vår region galant. Jag tycker dessutom att det är ett helt befogat krav. Det står alltså Europa på vår hemsida, men jag kanske missuppfattade det du sa.

Om du i stället frågar hur många vi skulle *vilja* ta emot om integrationen fungerade, om islamismen inte hade slagit rot i Sverige och om kriminaliteten inte såg ut som den gör är svaret att vi skulle diskutera många tusental. Då skulle vi kunna tävla med antal som 10 000, 12 000 eller 13 000 – ja, många olika siffror. Men vi måste klara de problem vi har här

och nu, för annars kommer detta bara att handla om förhoppningar och utopier.

Jag vill ha en verklighet där vi tar emot många, men då måste vi klara integrationen.
(Applåder)

Anf. 48 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Aldrig förr har så många människor varit på flykt i världen som nu.

Miljöpartiets vision är en värld där alla människor har möjlighet att flytta men ingen tvingas fly. Där är vi inte i dag. Krig och konflikter ökar när kampen om de otillräckliga resurserna hårdnar. Klimatförändringarna skapar också nya orsaker till att människor måste fly.

Rätten att söka asyl är en mänsklig rättighet och måste försvaras. Fler länder måste ta ett större ansvar för att ta emot flyktingar, och vi vill att Sverige tillsammans med andra EU-länder förbinder sig att öka antalet kvotflyktingar. Vi vill att Sverige omedelbart ska gå tillbaka till att ta emot 5 000 kvotflyktingar per år för att sedan öka antalet till 7 500 per år.

En av den nuvarande regeringens första åtgärder var att minska Sveriges mottagande av kvotflyktingar. Kvotflyktingar är de flyktingar som länder tillsammans med FN väljer ut i flyktingläger och som därmed ges möjlighet att flytta till ett land där de kan leva i trygghet. Det har diskuterats här i dag hur stor andel av världens flyktingar som Europa tar emot, men de allra flesta flyktingar i världen befinner sig på flykt i sitt eget land eller i grannländer – det vill säga oftast inte i Europa. Många befinner sig i flyktingläger och lever under extremt svåra villkor.

Att minska Sveriges åtagande från 5 000 till 900 per år är ett svek mot världens allra mest utsatta. Det är också stötande att man låter påskina att förändringen skulle leda till att situationen blev bättre för vissa grupper av flyktingar. När man gör så här dramatiska förändringar totalt sett är risken stor att många färre personer – även hbtqi-flyktingar, kvinnor och barn – kommer att få komma hit, vilket bland annat Jonny Cato har framhållit här tidigare.

Att komma till Sverige genom FN:s kvotflyktssystem är ett av få sätt att ta sig lagligt och säkert till Sverige. Tusentals flyktingar har i ren desperation redan riskerat sina liv i livsfarliga färder över Medelhavet i gummi-båtar. Vi i Miljöpartiet har länge verkat för fler säkra och lagliga vägar för flyktingar att söka skydd. Att öka mottagandet av kvotflyktingar till 7 500 per år i stället för att minska vore ett viktigt steg i rätt riktning.

Fru talman! Handläggningstiderna på Migrationsverket har länge kritiserats för att vara för långa. Till exempel är handläggningstiden i genomsnitt 8,6 månader i asylärenden i första instans. Sedan tillkommer domstolarnas handläggningstider. Riksrevisionen har konstaterat att hanteringen av asylmål på migrationsdomstolarna har effektivitetsbrister. Miljöpartiet noterar med oro att tre av fyra migrationsdomstolar aldrig har varit i närheten av att nå regeringens mål att 90 procent av asylmålen ska avgöras inom fyra månader. Dessutom är skillnaderna mellan landets fyra migrationsdomstolar anmärkningsvärda.

Utöver ökade ekonomiska kostnader kan för långa handläggningstider leda till psykiskt lidande och brister i rättssäkerheten. Tiden i ovisshet kan i värsta fall göra att viktig vård inte kan påbörjas, exempelvis traumavård som behövs för personer som utsatts för tortyr.

Att behöva vänta i ett år på att få återförenas med sitt barn är en outhärdlig situation för varje förälder, men verklighet för många som flyttat eller flytt till Sverige. Att få leva med sin familj är en grundläggande mänsklig rättighet. Att snabbt få återförenas med sin familj är också en framgångsfaktor för integration av flyktingar som fått skydd i Sverige. Eftersom anhöriga oftast inte får ansöka om familjeåterförening i Sverige innebär regelverket ihop med alltför långa handläggningstider att familjer splittras under lång tid. Regelverket och de långa handläggningstiderna orsakar också familjesplittring för många svenska familjer när de vill flytta tillbaka till Sverige.

Även svenska företag drabbas negativt av Migrationsverkets långa handläggningstider. I dag råder det brist på arbetskraft i väldigt många branscher. När ett företag lyckas anställa en person från utlandet är det viktigt att processerna inte drar ut på tiden hos Migrationsverket.

Det finns sammantaget mycket starka skäl att öka anslagen till Migrationsverket och migrationsdomstolarna för att korta handläggningstiderna. Vi i Miljöpartiet föreslår en sådan ökning.

Miljöpartiet vill också höja dagersättningen för asylsökande. Den har inte höjts sedan 1994, medan hyrorna och priserna på varor stigit. Dagens ersättning, 71 kronor per dag för en ensamstående vuxen, är orimligt låg. Asylsökande måste ha möjlighet att leva ett drägligt liv under tiden de väntar på beslut. Det går inte att äta sig mätt på 71 kronor om dagen och dessutom ha råd med vinterkläder.

Nyligen rapporterade P4 Malmöhus om en alarmerande ökning av antalet ukrainska flyktingar som utnyttjas i prostitution. Ukrainska kvinnor utgör nu den enskilt största gruppen kvinnor som utnyttjas i prostitution bland dem som Jämställdhetsmyndigheten har fått kännedom om. Jämställdhetsmyndigheten påtalar att den utsatta situation som det innebär att ha skydd enligt massflyktsdirektivet är en faktor.

De ukrainska flyktingar som får skydd i Sverige i enlighet med massflyktsdirektivet har i dag inte samma rättigheter som andra som får uppehållstillstånd i Sverige för att de är flyktingar. De har inte rätt till sfi, all sjukvård, etableringsinsatser eller etableringsersättning. Miljöpartiet anser att det är fel och att de ska ha samma rättigheter.

Ukrainska flyktingar har rätt att arbeta i Sverige, men många har svårt att få arbete. En viktig orsak är såklart att de i regel inte kan någon svenska och att man måste kunna grundläggande svenska på de allra flesta jobb i Sverige. Samtidigt har de lägre ersättning än andra flyktingar som fått uppehållstillstånd i Sverige, eftersom de inte får etableringsersättning utan i stället den låga dagersättningen på 71 kronor. Utöver att Miljöpartiet föreslår att dagersättningen ska höjas anser vi att alla flyktingar som fått skydd i enlighet med massflyktsdirektivet ska få samma etableringsersättning som andra flyktingar som fått uppehållstillstånd i Sverige.

Miljöpartiet krävde redan i våras genom ett förslag till utskottsinitiativ i utbildningsutskottet att ukrainska flyktingar skulle få rätt till svenska för invandrare. Utskottets majoritet avslög då förslaget. Vid en paneldebatt den 19 augusti som Nordic Ukraine Forum arrangerade ställde sig dock

företrädare för samtliga riksdagspartier bakom kravet om att ge flyktingar från Ukraina rätt till sfi på samma villkor som andra flyktingar. Det är varken humanit eller hållbart att skjuta upp möjligheten för ukrainska flyktingar att få undervisning i sfi.

Fru talman! En tredjedel av Sverigedemokraternas, Moderaternas, Kristdemokraternas och Liberalernas gemensamma projekt den här mandatperioden handlar om att göra livet så svårt som möjligt för människor som har flytt till Sverige. Samtidigt bedriver man totalt sett en politik som kommer att leda till att det blir fler flyktingar i världen. Kristdemokraterna och Liberalerna sviker sina vallöften om att försvara enprocentsmålet i biståndet. Regeringens och Sverigedemokraternas budget innebär i stället nedskärningar i biståndet. Samtidigt gör regeringen en 180-graderssväng i klimatpolitiken. Klimatmålen kommer inte att nås med regeringens politik. I stället innebär de största satsningarna i budgeten ökning av klimatutsläppen. Det här är någonting som kommer att leda till fler flyktingar i världen.

Sammantaget är detta en politik som går tvärtemot Miljöpartiets. Vår politik handlar om att skapa en värld där ingen människa tvingas fly och där global solidaritet innebär att rika länder tar sitt ansvar för att förhindra krig, konflikter och naturkatastrofer i klimatförändringarnas spår. Med vår budget visar vi att det går att klara klimatmålen, stärka välfärden och stärka Sveriges förmåga att integrera människor som får skydd i Sverige från krig och förföljelse. Vi visar att man inte måste ställa samhällets svagaste mot varandra.

Anf. 49 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! När vi har debatterat det här området förut har ofta en diskussion uppkommit om asylrätten och den så kallade första säkra landprincipen. Där skiljer sig Miljöpartiet och Sverigedemokraterna väldigt mycket åt.

Vi hävdar att den här principen är högst verklig. Den innebär att man som asylsökande inte har rätt att resa vidare från det första säkra land man kommer till.

Miljöpartiet hävdar för sin del att man absolut har en sådan rätt. Man har rätt att söka sig från land till land tills man hittar en plats där man tycker sig höra hemma.

Till stöd för vår uppfattning har vi bland annat FN:s flyktingkonvention, som inte stadgar en rätt att slippa bli avvisad eller utvisad till ett land där man inte riskerar skyddsgrundande behandling. Vi har också uttalanden från UNHCR:s exekutiva kommitté och från EU-kommissionen som bekräftar att det är precis så de här reglerna ska tolkas. Vi har även till exempel asylprocedurdirektivets artikel 33, som stadgar att en asylansökan kan avvisas om "ett land som inte är en medlemsstat betraktas som första asylland för sökanden" eller "som ett säkert tredjeland för sökanden". Det finns med andra ord en uppsjö av rättskällor som säger att principen om första säkra land är högst verklig och finns inom den internationella rätten.

Jag skulle nu vilja veta vilka källor Miljöpartiet har när de påstår att den här principen inte existerar utan är någonting som vi har hittat på. Skulle Ulrika Westerlund kunna ge mig ett par exempel på avgöranden

Anf. 50 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Fru talman! Nu vill ledamoten Aspling debattera någonting annat än det som jag just talade om i talarstolen. Men på ett möte som vi hade alldeles nyligen med anledning av Sveriges kommande ordförandeskap i EU var det här en av de största diskussionerna. Det kom gäster från EU – ledande personer från den del av EU-administrationen som har hand om just asylrätten och situationen i EU när det gäller flyktingar i stort. Vi konstaterade att den stora knäckfrågan när det gäller att kunna komma överens är att det är problem med solidariteten mellan EU:s olika länder.

Jag vet inte exakt vad det är ledamoten Aspling hänvisar till som tidigare sagts av andra representanter från Miljöpartiet, men ett problem i EU är uppenbarligen att vi inte är solidariska inbördes. Det finns vissa länder i EU som gränsar till länder varifrån det kommer många flyktingar och asylsökande och andra länder i EU som inte gör det. Det är det som skapar det här skavet. Det som det handlar om är väl hänvisningar till den inbördes solidariteten i EU och hur vi ska avlasta de medlemsländer som ligger väldigt nära länder varifrån många flyktingar kommer. Jag antar att det är någonting sådant som ledamoten Aspling hänvisar till i sin replik.

Anf. 51 LUDVIG ASPLING (SD) replik:

Fru talman! Det är inte min uppgift att i en debatt om migrationspolitik berätta för ledamoten från Miljöpartiet vad Miljöpartiet står för. Men Miljöpartiets ståndpunkt i den här frågan är alltså att första säkra land-principen inte existerar utan att vi har ett ansvar att ta emot personer oavsett varifrån de kommer.

Jag vill då fråga vad ledamoten från Miljöpartiet säger om Turkietavtalet. Det är ju ett avtal som helt och hållet, till etthundra procent, vilar på principen om första säkra land. Det är ett avtal mellan Turkiet och EU:s medlemsstater. Vad det säger är helt enkelt att när en flykting som befinner sig i Turkiet reser vidare till Grekland prövar grekiska myndigheter personens ansökan och avslår den sedan med hänvisning till just första säkra land-principen, varpå personen skickas tillbaka till Turkiet.

Detta avtal godkändes av Sveriges regering 2016. Vid det tillfället satt Miljöpartiet i Sveriges regering, vilket betyder att Miljöpartiet godkände avtalet. Varken EU-domstolen eller någon nationell myndighet har heller dömt ut avtalet, utan alla har sagt att det är helt i enlighet med folkrätten, alltså asylrätten.

Därför skulle jag vilja höra hur Miljöpartiet å ena sidan kan säga att den här principen inte existerar, att det är en felaktig uppfattning från vår sida och att vi har ett obegränsat ansvar att ta emot asylsökande, oavsett från vilket land de kommer, och å andra sidan kan säga att Turkietavtalet är helt i enlighet med samma internationella regelverk.

Det här är två ståndpunkter som är helt omöjliga att sammanföra. Hur har Miljöpartiet resonerat här?

Anf. 52 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Fru talman! Jag får upprepa det som jag sa alldeles nyss, att jag inte vet exakt vad det är ledamoten Aspling refererar till. Jag har själv inte hört

någon säga att första säkra land-principen inte existerar, utan jag försökte ge en bild av vad som är dilemmat med första säkra land-principen. Den är svår att kombinera med en bristande solidaritet mellan EU:s medlemsländer. Det är därför diskussionen har uppstått. Det är det jag vill säga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 6 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU1
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg (prop. 2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 53 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! Det råder sträng vinter, inte bara här utanför Riksdagshuset utan också i svensk ekonomi. Regeringen har därför lagt fram en återhållsam budget som innebär att vi tar ansvar i en ekonomiskt tuff tid och prioriterar det som är viktigast.

Vi stärker familjernas och företagens ekonomi när vanliga människor kämpar med höga el- och drivmedelspriser, hög inflation och höga räntor. Vi inleder den största offensiven någonsin mot organiserad brottslighet. Och vi rustar såväl det militära som det civila försvaret starkt – något som behövde göras långt före Rysslands anfallskrig mot våra vänner i Ukraina.

Den borgerliga regeringen prioriterar det som är viktigast. Det märks också på att vi prioriterar sjukvården och välfärden.

Situationen inom vården är ansträngd. Då tänker jag inte främst på den ökande smittspridningen av covid, RS-viruset och influensan, som nu härjar, utan på de långa vårdköer som Socialdemokraterna lämnat efter sig.

163 000 människor har inte fått den vård de behöver i tid, och bara 60 procent behandlas inom vårdgarantins tre månader. Det duger inte. Regeringen påbörjar därför sitt viktiga arbete med att kapa vårdköerna, så att den som är sjuk får vård i tid, och påbörjar arbetet för att skapa en mer jämlik vård för alla människor i hela landet.

Vi avsätter 100 miljoner till en nationell statlig vårdförmedling för att synliggöra vårdkapaciteten, korta köerna och erbjuda snabbare vård för människor oavsett var i landet de bor. Utöver de tre kömiljarderna inför vi dessutom en ny prestationsbaserad ersättning om 2 miljarder kronor för att öka antalet vårdplatser.

Att förbättra tillgängligheten inom hälso- och sjukvården genom att korta väntetiderna och minska köerna är en av de viktigaste frågorna för den borgerliga regeringen. Men det verkar tyvärr inte gälla för oppositionen, som flera gånger slagit rekord i vårdköer och dessutom stått för ett välfärdssvek under den föregående mandatperioden. Inte bara Socialdemokraterna utan också Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet – den

samlade oppositionen – säger nej till regeringens satsningar som fokuserar just på att fler människor som är sjuka ska få den vård de behöver den dagen de behöver den.

Fru talman! Jag skulle också vilja nämna regeringens prioritering av den förstärkta och förlängda satsningen på förlossningsvården och kvinnors hälsa, som kommer att uppgå till 4,7 miljarder kronor under kommande tre år, så att fler kvinnor kan känna trygghet vid förlossning.

Jag hade själv förmånen att bli pappa för ett par år sedan och minns hur betydelsefulla Filippa och de andra barnmorskorna på Nya Karolinska var för mig och min familj när vår son föddes. Självklart vill jag att varje kvinna som väntar barn i landet ska bemötas på samma fina sätt. Därför tycker jag att det är väldigt bra att regeringen nu ska ta fram en nationell förlossningsplan som ska öka tillgängligheten till förlossningsvården och minska de regionala skillnaderna.

Det behövs nationella riktlinjer för att förebygga förlossningsskador och främja kompetensutveckling bland personalen. Men vi behöver också se till att det öppnas fler förlossningskliniker och att bemanningen ökar, så att så många som möjligt får tillgång till ett förlossningsteam genom hela vårdkedjan.

Det är inte bara när vi är som minst och kommer till jorden som vi behöver mötas av kärlek och omsorg, utan det behöver vi hela livet – inte minst när vi blir äldre.

Den ofrivilliga ensamheten och isoleringen är ett samhällsproblem som drabbar väldigt många människor i Sverige, inte minst äldre människor. Man kanske har slutat jobba, barnen är utflugna och i värsta fall kanske man har förlorat både sin livskamrat och flera av sina nära vänner.

Den ofrivilliga ensamheten är naturligtvis ett problem för den enskilda människan, men det är faktiskt också ett samhällsproblem. Den skapar ett större behov av hälso- och sjukvård, bidrar till för tidig död och även till hälsoproblem i form av psykisk ohälsa. Sverige behöver därför likt andra länder, exempelvis Storbritannien, nu kraftsamla mot den ofrivilliga ensamheten och isoleringen och dess konsekvenser.

Som kristdemokrat menar jag att man kan bedöma ett samhälle ganska mycket utifrån hur det behandlar sina äldre, och de ska behandlas med respekt. Därför är vi kristdemokrater väldigt stolta över att regeringen nu satsar 145 miljoner kronor för att stärka och utveckla arbetet för att bryta och förebygga ofrivillig ensamhet och isolering bland äldre. Det kan exempelvis handla om att utveckla de äldresamtal och hälsosamtal som finns i landets kommuner.

Fru talman! Om mindre än en vecka är det dags för de flesta av oss riksdagsledamöter att resa hem till familj och vänner för att fira jul. Vissa av oss kommer då att få möjlighet att träffa de äldre som finns i vår närhet. Jag ser väldigt mycket fram emot att träffa min mormor, bland andra.

Tyvärr är det dock alltför många människor i Sverige som inte har ett hem att komma till. Hemlösheten i Sverige är ett alltför stort problem. För några veckor sedan träffade jag företrädare för Frälsningsarmén; det finns alltså 600 barn och unga i Sverige som lever i hemlöshet. Även om detta är ett problem under årets alla dagar kan jag inte låta bli att tycka att det känns lite extra tungt den här tiden på året. Nu biter kylan i, och adventsljusstakar och julgranar lyser upp tillvaron för oss som lyckligtvis har ett hem.

Jag är glad att den nya borgerliga regeringen höjer ambitionen när det gäller att motarbeta hemlösheten. Eftersom hemlöshet många gånger har sin bakgrund i psykisk sjukdom och missbruk är en del av hemlöshetsstrategin just statsbidrag för att möjliggöra att modellen Bostad först blir nationell. Det har Kristdemokraterna varit pådrivande för i decennier. Det är därför väldigt välkommet att regeringen skjuter till ytterligare medel till denna satsning, för att fler människor i Sverige ska ha en bostad att kalla hemma.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag som ordförande för socialutskottet passa på att kanske lite tidigt tacka talmannen, ledamöterna och all kansli-personal för den här hösten. Jag vill också önska er en god jul och ett gott nytt år så småningom. Tack för gott samarbete!
(Applåder)

Anf. 54 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Fru talman! Coronakommissionens slutsatser var tydliga. Stora, välkända brister inom den svenska äldreomsorgen var förklaringen till de höga dödstalen. Kommissionen ansåg också att riksdag och regering måste se över vad som är tillräcklig bemanning på våra äldreboenden och i vår hemtjänst. Man inriktade sig inte minst på de demenssjuka som finns där. Dessutom måste kompetensnivån höjas i svensk äldreomsorg. Tyvärr utmärker sig Sverige genom att ha liten andel medicinskt utbildad personal inom äldreomsorgen.

KD:s partiledare talade i opposition om att den tidigare regeringen hade med berätt mod låtit smittspridningen öka under coronapandemin. Nu sitter man i regeringsställning men gör ändå inga stora förstärkningar av äldreomsorgen. I stället för en rejäl satsning på äldreomsorgen väljer man ett antal tidsbegränsade, små riktade statsbidrag som inte bidrar till de strukturförändringar som behövs.

Man tar sig inte heller an frågan om bemanningen, som är den mest centrala under kommande år. I stället vill man, eftersom man inte litar på kommunerna, motverka den genom att införa nationella språkrav och höjda lönelövl för arbetskraftsinvandring. Det kommer att slå mot personal även inom omsorgen och vården.

Jag har två frågor till Kristdemokraterna. Vilka överväganden gjorde ni när ni valde att satsa på små, tidsbegränsade statsbidrag till kommunerna i stället för strukturella reformer och generella statsbidrag till äldreomsorgen? Och hur ska kommuner och regioner klara personalrekryteringen när den de facto försvåras av regeringens förslag och Tidöavtalet?

Anf. 55 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! För att vi ska stärka svensk äldreomsorg behöver vi självklart klara personalförsörjningen på ett bra sätt. Ett bra sätt är både att rekrytera tillräckligt många som vill jobba inom äldreomsorgen och att de äldre personerna i äldreomsorgen kan känna trygghet, att de kan förstå personalen som arbetar där. Det är mot just den bakgrunden som regeringen nu utreder hur språkraven ska utformas för att säkerställa de äldres trygghet på boendena.

Vad gäller den typ av vidareutbildningar som finns är det på det sättet att vissa av dem nu löper vidare. Men andra kommer att upphöra. Men frågan om personalförsörjning kommer inte att försvinna. Regeringen kommer att behöva ta ett samlat grepp om kompetensförsörjningsfrågorna inom äldreomsorgsområdet. Man kommer att behöva återkomma till hur vidareutbildningssatsningarna ska se ut framgent.

Anf. 56 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Jag noterar att jag bara fått svar på den ena frågan, den som handlar om personalförsörjningen, men inte på den som handlar om riktade kontra generella statsbidrag.

När jag läste Tidöavtalet noterade jag att äldreomsorgen endast nämns genom språkravet på personalen. I Tidöavtalet nämns äldreomsorgen endast i samband med att det ska bli svårare att rekrytera personal till vår äldreomsorg i kommunerna. Det är märkligt.

Jag har inga problem att förstå att personalen i vår äldreomsorg måste tala svenska och att det behövs understödande insatser för dem som har svårt med språket. Och det har många kommuner. Det är därför man i kommun efter kommun har röstat nej när Sverigedemokraterna har motiverat om just det som nu också är Kristdemokraternas politik, det vill säga införandet av språkrav i äldreomsorgen. Det försvårar rekryteringen för kommunerna. Det försvårar när man ska bemanna omsorgen och ge äldre den hjälp de behöver.

Samtidigt hugger man också i den ände som handlar om lönekrav för arbetskraftsinvandring. År 2019 var 1 401 personer som jobbade i svensk vård och omsorg arbetskraftsinvandrare. 75 procent av dem skulle utifrån regeringens nya politik och Tidöavtalet bli av med sitt arbetstillstånd.

Det är alarmerande. Det är farligt för såväl kommuner som regioner och privata vårdgivare, som kommer att bli av med sin nödvändiga arbetskraft. Men framför allt slår det mot patienter, mot äldre och mot omsorgstagare som behöver personalen på sina boenden, sjukhus och vårdcentraler.

Anf. 57 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Man kan säga mycket om riktade och generella statsbidrag. Fördelen med de generella statsbidragen är att det ger kommunpolitikerna stort handlingsutrymme. Fördelen med de riktade statsbidragen är att de går till det som man anser behöver sättas fokus på.

Om man satsar väldigt lite pengar, oavsett om det är riktade eller generella statsbidrag, går det ofta ut över verksamheten. Det vet vi. Exempelvis skulle det innebära ett hårt slag mot Sveriges äldre om Centerpartiets budgetförslag vann bifall här i dag. Centerpartiet väljer nämligen att väldigt precist skära ned med 700 miljoner kronor på just stimulansbidrag för äldreområdet. Man riktar med precision in sig på de äldre.

Centerpartiet vill dessutom dra bort 5 miljarder från vårt utgiftsområde 9, som ska gå till sjukvård, äldreomsorg och social omsorg. Och man lägger i praktiken bara till 2,3 miljarder till utgiftsområde 25, som är generella statsbidrag. Då ligger bevisbördan inte på regeringen. Centerpartiet måste förklara varför man väljer att slå mot Sveriges äldre.

Anf. 58 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Personal, personal, personal – det är det vi kommer att prata om i fyra år, under mandatperioden. Det handlar om personal inom äldreomsorgen och personal inom hälso- och sjukvården.

Regeringen har gått in med 6 miljarder plus i statsbidrag, fast det, enligt SKR, hade behövts 20 miljarder bara för att behålla den nivå vi har nu.

Herr talman! Christian Carlsson nämnde Vänsterpartiets lite halvdana budget. Vi har gått in med 10 miljarder för att stärka personaltätheten inom kommuner och regioner. Vi har också gått in med extremt mycket till just statsbidrag. Det har inte ni gjort, samtidigt som man ser att det är fortsatt kris inom hälso- och sjukvården. Personalen får springa allt fortare. Jag är helt övertygad efter att ha pratat med personal, regioner och kommuner om att era statsbidrag som ni har, de 6 miljarderna, inte kommer att täcka upp för den kris vi står inför. Jag är väldigt orolig.

Jag undrar, Christian Carlsson: Hur snabbt ska vårdpersonalen springa de kommande åren? Hur många timanställda ska fylla äldreomsorgen? Man kommer inte att ha råd med den budget som ligger att fast anställa inom äldreomsorgen som jag ser set. Det är mina frågor till ledamoten.

Anf. 59 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! När det gäller utgiftsområde 9 satsar Vänsterpartiet 550 miljoner mindre än regeringen på sjukvård, äldreomsorg och social omsorg. Man satsar i stället rikligt på generella statsbidrag. Det får man ge Vänsterpartiet. Men vi vet hur det är med dem. De kan kommuner och regioner använda till helt andra saker än det som Karin Rågsjö önskar.

Att rikta medel till en viss typ av ändamål inom ramen för de generella statsbidragen är heller inte förenligt med principerna. Det blir väldigt svårt för Vänsterpartiet att garantera att pengarna går till rätt ändamål, om det nu är just kompetensförsörjningssatsningar inom sjukvård och äldreomsorg som man är ute efter.

Vad gäller situationen för sjukvårdens personal är den ansträngd. Vi är helt överens om detta. Vi är också överens om att för att vi ska kunna få fler vårdplatser behövs det mer personal som väljer att söka sig till vård- och omsorgsyrkerna och fler som väljer att stanna inom vård- och omsorgsyrkerna.

Det är därför som regeringen avsätter 3,2 miljarder för att stödja regioner och kommuner i deras arbete med kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Vi har 500 miljoner 2023 för att öka vidareutbildningen för sjuksköterskor. Vi har 100 miljoner per år från och med 2023 för att möjliggöra utvecklings- och karriärmöjligheter.

Vi har mer riktade satsningar som går rakt in i sjukvård och äldreomsorg än vad Vänsterpartiet har. Det tror jag är bra om vi ska klara att få till fler vårdplatser och fler som väljer att söka sig till och stanna inom vårddyrket.

Anf. 60 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag kan nämna att de riktade statsbidragen kommer att sjunka med 25 miljarder under de kommande fyra åren. Det kommer inte att regna manna över kommuner och regioner från högerregeringen, måste jag tyvärr säga.

Vi har lyssnat av väldigt mycket vad regionerna vill ha och vad kommunerna vill ha. De vill ha långsiktiga satsningar så att de vet att de kan jobba, anställa och öka på det som de behöver öka på.

Det är uppenbart, anser jag, att era 6 miljarder, plus lite i kanten, inte kommer att räcka till att ge vårdpersonalen de möjligheter som den vill ha för att kunna göra ett bra jobb. Det kommer inte att gagna patientsäkerheten.

Jag tänker på äldreomsorgen som vi talade om. Vi har talat om äldreomsorgen under hela pandemin. Alla stod och smågrät i talarstolen. Nu när man ska göra verkstad av det kommer det att fattas pengar för att anställa dessa undersköterskor. Det kommer inte att finnas förutsättningar för det i er budget. Det är väldigt sorgligt.

Vänstern satsar 10 miljarder för att öka personaltäthet inom både regioner och kommuner. Vi tycker att det är rimligt. Jag kommer att gå in på det senare från talarstolen.

Jag undrar fortfarande, Christian Carlsson: Hur ska ni med budgeten kunna se till att vårdpersonalen får villkor att arbeta med? Det handlar om 3 miljarder hit och 1 miljard dit. Det blir en snuttifierad verksamhet.

Vi har verkligen lyssnat. Vi hade också den här typen av mindre riktade bidrag tidigare. Det är tyvärr så att era riktade statsbidrag inte kommer att växa. Det är precis som jag sa. De kommer att sänkas med 25 miljarder under den kommande mandatperioden.

Jag är bekymrad. Jag undrar: Är inte Christian Carlsson och KD det också? Hur ska exempelvis en vårdförmedling kunna pressas in nu?

Anf. 61 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är bekymrad över den kris i personalförsörjningen som vänsterstyret lämnade efter sig som vi nu har att ta itu med. Jag är väldigt bekymrad över den.

Det är också därför som vi i regeringen har sagt att en viktig prioritering den här mandatperioden är att ta fram en nationell plan för kompetensförsörjning. I det handlar det om att man kartlägger behoven som finns av personal nationellt men också att man ska komma fram till konkreta åtgärder för hur man får fler att söka sig till yrket. Det handlar om hur man förbättrar arbetsmiljön och villkoren för personalen inom vården.

Väldigt många medarbetare inom sjukvården är pressade av de långa vårdköer som den regering som Vänsterpartiet valt att stötta tidigare har orsakat. Det är väldigt märkligt när man tittar på Vänsterpartiets prioriteringar. Det är några saker som ni väljer att prioritera bort. Det är 300 miljoner som ska gå till att stärka vården på landsbygden. Det är tydligen inte så viktigt för Vänsterpartiet. Sedan är det de 2 miljarder kronorna som ska gå till ökad vårdkapacitet.

Det är det som är det stora problemet i svensk sjukvård. Vi lägger mycket pengar, och vi har bra kvalitet i vården som människor kommer till. Men för få sjuka människor får den hjälp de behöver i tid. Ändå väljer Vänsterpartiet att plocka bort de 2 miljarder som just syftar till att lösa svensk sjukvårds stora problem. Det är felprioriterat.

Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Vi lever i en orolig tid. Putins krig i Ukraina har stöpt om det säkerhetspolitiska läget och lett till skenande priser på el och energi.

I Sverige pressas hushållen och företag både av hög inflation och höga räntor. Reallönerna urholkas, och den ekonomiska verkligheten tränger in i människors vardag.

Det svåra ekonomiska läget sätter ljuset på behovet av ett tryggt samhälle, där välfärden levererar i hela Sverige och där vi möter tuffa tider tillsammans. Läget kräver en regering med ett tryggt och säkert ledarskap. Läget kräver en regering som man kan lita på.

Men i stället har vi i Sverige nu fått en löftesbrytarregering. Under åren i opposition har Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna lovat allt åt alla.

- Man har lovat ett högkostnadsskydd för el enligt norsk modell.
- Man har lovat ett sänkt bensinpris med 6,50 kronor per liter.
- Man har lovat en miljardsatsning för ett högkostnadsskydd i den svenska tandvården.
- Man har lovat att höja pensionerna.
- Man har lovat att förbättra karensavdraget.
- Man har lovat mer pengar till äldreomsorgen och sjukvården.
- Man har lovat stora satsningar inom funktionshinderspolitiken, inte minst höjd timersättning i assistansen, för att nämna något.

Allt detta har man lovat. Och inget av detta finns med som en leverans i den budget man nu har lagt fram.

I stället levererar regeringens första budget ett sparbeting till Sveriges kommuner och regioner. Ulf Kristersson dammar av den gamla principen från alliansåren om att i begynnande lågkonjunktur endast ersätta kommunernas och regionernas behov till en tredjedel. De övriga två tredjedelarna ska regionerna och kommunerna betala själva.

I lågskattekommuner ska det betalas med skattehöjningar medan man i de kommuner där skatten redan är alldeles för hög får betala det med nedskärningar. Samtidigt som regeringen alltså höjer skiktgränsen för statlig skatt till en kostnad av 13 miljarder kronor ska barn och äldre i landets fattigaste kommuner få mindre tid med sina förskollärare och undersköterskor.

Herr talman! Det är en iskall högerpolitik. Det är inte vad Sverige behöver.

Vi socialdemokrater har ett annat alternativ. Vi sätter välfärden främst och rustar därmed Sverige och svenska folket för att möta de tuffare ekonomiska tiderna. Genom satsningar på välfärden i hela landet och genom att förstärka barnfamiljernas ekonomi möter vi den annalkande krisen tillsammans.

Så prioriterar vi för att inte barnen i skolan, patienterna i vården och de äldre i äldreomsorgen ska få betala priset för lågkonjunkturen. Så prioriterar vi för att öka takten i klimatomställningen och skapa gröna jobb i hela Sverige. Så prioriterar vi för att återta den demokratiska kontrollen över välfärden.

Vi vet att vårt Sverige kan bättre. Inom utgiftsområde 25 innebär det att vi har föreslagit en fördubbling av regeringens satsningar till kommuner och regioner. Vi bedömer att det i detta läge är mest angeläget att säkerställa att vi i så hög utsträckning som möjligt kan kompensera regionerna och kommunerna för kostnadsutvecklingen. Eftersom det handlar om generella medel som kommuner och regioner kan använda som de vill vet vi att medlen i det här läget kommer att användas för att säkra nivån i välfärden.

Utöver det har vi inom utgiftsområde 9 föreslagit en sammanlagd nettoförstärkning om 300 miljoner kronor. Huvuddelen av dessa medel tillskjuts för att stödja de kommuner med utsatta områden som behöver satsa större medel för att förebygga kriminalitet.

För mig som tidigare ordförande i justitieutskottet är det en gåta hur regeringen här kan gå fram med en satsning på 10 miljoner kronor. 10 miljoner kronor motsvarar ungefär tio nya socialsekreterare i hela detta land. Det är ett hårt mot alla de socialtjänster som i dag går på knäna och som skulle kunna åstadkomma så mycket mer om de bara hade tillräckliga resurser. Vi socialdemokrater satsar 50 gånger så mycket och lägger en halv miljard på att förstärka socialtjänstens brottsförebyggande arbete.

Utöver denna satsning gör vi vissa omfördelningar inom anslaget 1:6 för att budgeten tydligare ska stödja rekryteringen till hälso- och sjukvården. Här har regeringen aviserat att man avser att avsluta den personalsatsning om 2 miljarder kronor per år som löpt på sedan 2018.

Vi tycker att det är fel väg att gå. I stället behöver vi förstärka och permanenta denna satsning. Det är genom långsiktiga stöd som vi ger kommuner och regioner förutsättningar att på ett bra sätt omsätta dessa riktade medel i satsningar på personal. Vi avsätter också en kvarts miljard per år för en riktad satsning på VFU-platser, alltså verksamhetsförlagd utbildning.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga något om äldreomsorgen. Här gjordes under den socialdemokratiska regeringen historiskt stora ekonomiska satsningar. Dessa var helt nödvändiga, både för att möta den demografiska utvecklingen och för att kompensera mindre kommuner som har stora svårigheter att i tillräcklig grad prioritera sin äldreomsorg. Bristerna är på sina håll stora med för låg bemanning och därmed svårigheter att rekrytera rätt kompetens.

I detta arbete var Äldreomsorgslyftet en nyckelsatsning. Äldreomsorgslyftet innebär att ny och befintlig personal får möjlighet att utbilda och vidareutbilda sig på betald arbetstid. Det har varit en enorm framgång. Över 25 000 personer har påbörjat en utbildning. Det har också varit en populär reform oavsett om det har varit en S- eller moderatledd regering.

Detta menar regeringen nu i budgeten att man avser att avsluta efter 2023. Det kan inte beskrivas som något annat än håll i hela huvudet. Det här är en reform som Sverige behöver. Det här är en satsning på svensk äldreomsorg som verkligen har visat att vi från den nationella nivån på ett tydligt sätt kan förstärka de lokala förutsättningarna att göra ett bra jobb.

Att plocka bort detta innebär att tusentals vårdbiträden som har påbörjat utbildningen inte kommer att ha möjlighet att slutföra den. Det skickar helt fel signaler att avbryta den här satsningen, och det kan leda till att kommuner inte fortsätter att göra de satsningar som behövs.

Sammantaget anvisar vi 300 miljoner mer på utgiftsområde 9. På utgiftsområde 25 tillför vi 6 miljarder mer än regeringen.

För oss är budgeten en helhet. Det innebär också att vi avstår från ett ställningstagande och i stället har ett särskilt yttrande inom utgiftsområdet. Vi kommer med alla våra förslag att komma tillbaka i kommande debatter utifrån vår budget och peka på vad vi tror är den bästa vägen för Sverige. (Applåder)

Anf. 63 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ledamoten Lundh Sammeli pratar om löftesbrott i sitt anförande. Låt oss prata om alla de löftesbrott som den socialdemokratiska regeringen begick under sina åtta år vid regeringsmakten.

Den nya regeringen har suttit i 58 dagar. Nu förväntar sig ledamoten Lundh Sammeli att regeringen ska leverera kortare värdköer och fler vårdplatser, allt detta på blott två månader.

Låt oss tala om de löften som den socialdemokratiska regeringen gav till svenska folket. Man lovade till exempel att cancerpatienter skulle få vård inom fyra veckor. Vad är resultatet efter åtta år – 2 936 dagar – i regeringsställning? Det är att värdköerna i Sverige har mer än fördubblats redan före pandemin, att inte ens hälften av alla kvinnor med bröstcancer får vård i tid och att inte ens var tredje man med prostatacancer får vård i tid. Det om något, herr talman, är löftesbrott.

Jag är stolt över att få stödja en regering som nu på allvar tar tag i Sveriges stora utmaningar, som tar ansvar för att stötta utsatta hushåll i svåra tider, som gör det billigare att tanka bilen och ta sig till jobbet, som ger stöd för att kunna betala elräkningen, som nu, på det här området, tar itu med den bristande tillgängligheten och som satsar på fler vårdplatser.

Vore det inte klädsamt, ledamot Lundh Sammeli, om du och ditt parti tog ansvar för alla de löftesbrott som ni har begått under de åtta år – de 2 936 dagar – som ni har haft regeringsmakten och styrt Sverige?

Anf. 64 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Tack, ledamot Hultberg, för frågorna!

Vi socialdemokrater tar definitivt ansvar för de år vi har haft regeringsmakten. Vi har prioriterat välfärden, vi har tagit Sverige genom en omfattande pandemi och vi har satsat på det som bygger Sverige starkt. Vi lägger också på detta område förslag om att stoppa utvecklingen av privata sjukvårdsförsäkringar som urholkar de generella och skapar en gräddfil och om att genomföra en politik som bygger ett starkt samhälle.

Jag tycker att jag i mitt anförande pekade på några av de utmaningar som politiken framöver verkligen behöver fortsätta att hålla i.

Det handlar om kompetensförsörjningen. Det handlar om finansieringen. Det är ett arbete vi som regering under våra år har påbörjat, och det är ett ansvar som sittande regering behöver ta vid. Det är inte så att jag efter 53 dagar förväntar mig att regeringen ska leverera svar på alla samhällets utmaningar. Men jag kan bara konstatera att ingenting av det man lovade och som jag valde att räkna upp, och som omfattar väldigt mycket, är något vi ser i den här budgeten.

Man möter inte heller SKR och deras tydliga besked att man behöver 20 miljarder för att den svenska välfärden inte ska urholkas.

Det är kanske en helt annan debatt, men ledamoten Hultberg valde ändå att säga att här skapar regeringen stöd för alla som är oroliga för sin elräkning. Då ska vi komma ihåg att man exkluderar halva landet eftersom Norrland inte har de möjligheterna. Det är en annan debatt, och där jagar jag möjligheten att debattera med energi- och näringsministern.

Anf. 65 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig bara kort ändå kommentera det sista. Den här regeringen får ett omfattande stöd för de höga elpriserna på plats – de höga elpriserna som är skapade av en målmedveten socialdemokratisk rödgrön politik där man har avvecklat välfungerande svensk kärnkraft. Det har lett till att vi nu har ett kraftigt underskott av planerbar elproduktion, vilket har lett till rekordhöga elpriser.

Vi tycker att det är orimligt att skicka hela denna nota till svenska hushåll, och vi får ett bra elstöd på plats. Det baseras på de historiska elpriserna, och då är det till konsumenter i elområde 3 och 4 som stödet går.

När det gäller välfärdens finansiering var det ändå så att den socialdemokratiska regeringen lovade Europas lägsta arbetslöshet. Och vad blev resultatet efter åtta år? Det blev Europas fjärde högsta arbetslöshet. Jag tror att det bara är grekerna, spanjorerna och portugiserna som har en sämre utveckling än Sverige.

Om Sverige bara hade haft en tillväxt motsvarande EU:s genomsnitt hade välfärden haft 40 miljarder extra varje år. Det, herr talman, understryker vikten av en stark arbetslinje och av en politik som skapar jobb och tillväxt. Detta har den tidigare socialdemokratiska regeringen flagrant misslyckats med. Man svek sitt viktigaste vallöfte, och det har urholkat resurserna till välfärden. Ska vi prata om välfärdens resurser är det detta löftesbrott vi behöver sätta fokus på.

Jag är stolt, herr talman, över att vi påbörjar arbetet med att få ordning på Sverige. Det gäller energiförsörjningen, och vi gör rekordstora satsningar på att rusta upp försvaret och rättsväsendet. Men vi förmår också ta itu med hälso- och sjukvårdens stora utmaningar. Vi gör riktade satsningar, och vi stärker också de generella statsbidragen och påbörjar ett mödosamt arbete med att se till att alla svenskar ska få vård och omsorg i tid och av en god kvalitet.

Anf. 66 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Om det skulle stämma, det som ledamoten Hultberg säger om att de höga el- och energipriserna beror på den förda socialdemokratiska politiken, skulle ju inte hela Europa stå i samma läge. För visst är vi socialdemokrater samhällsbyggare. Visst är vi en enorm kraft i svensk och internationell politik. Men det är inte så att hela Europas energikris beror på den förda politiken. Det pågår ett krig i Europa, och det är orsaken till att denna vinter kommer att bli väldigt, väldigt tuff.

I det här läget behöver man ändå konstatera att oavsett vem du är och var i landet du än bor måste du kunna känna trygghet om vi kommer att ha de här höga priserna och få extremt höga elräkningar. Därför är det helt galet att vi har en regering som exkluderar halva Sverige i frågan.

Men i det här läget är det också en tröst för kommuner och regioner runt om i detta land, oavsett vem som vann förtroendet att leda det denna mandatperiod, att vi förra mandatperioden hade en socialdemokratisk regering som så tydligt satsade på välfärden. För när den här regeringen sviker det ansvaret och inte möter den utmaning som väldigt mycket av välfärden kommer att stå inför är den lilla trösten att man på väldigt många områden har kunnat bygga upp en buffert utifrån de satsningar vi har gjort under de föregående åren.

Det är en buffert som kommer att hjälpa kommuner och regioner under kommande år. Men det är en buffert som inte kommer att räcka till att kompensera en nationell politik med en högerregering som inte satsar på välfärden. Kring detta behöver det bli en stor debatt.

Anf. 67 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna till Lundh Sammelis anförande här i talarstolen. Och visst – jag har också noterat att Socialdemokraterna lägger 500 miljoner mer, bland annat på socialt arbete, och att man har hög svansföring i det.

Samtidigt kan jag tycka att det är ganska intressant att Socialdemokraterna under de år de själva har suttit i regering har lagt cirka 670 miljoner på detta anslag när den här regeringen i stället levererar 1,2 miljarder och mer eller mindre fördubblar anslaget till socialt arbete.

Det är därför väldigt intressant att lyssna till ledamoten Lundh Sammeli som nu, efter åtta år i regeringsställning, plötsligt anser att det är oerhört viktigt att satsa på socialt arbete. Jag skulle vilja ställa frågan om varför man gör det till ledamoten Lundh Sammeli.

Det är tydligt från ledamoten att Socialdemokraterna är Sveriges välfärdsparti. Jag kan faktiskt inte hålla med om det, herr talman. Man har haft åtta år på sig. Hur ser det ut i samhället i dag? Vi har en oerhört stark otrygghet. Man lyckades inte knäcka gängen. Man bjöd på saft-och-bullepolitik. Vi har en skyhögt arbetslöshet. Man har underminerat hela välfärdssystemet genom att inte våga och lyckas ställa krav. Det pågår en enorm bidragsbrottslighet mot det svenska välfärdssystemet.

Vi har sett den största utförsäkringen i svensk tid under den socialdemokratiskt ledda regeringen. Man har också underminerat personlig assistans och målet för denna för att under 2015 kunna bekosta invandringen. Så visst är det lätt att stå och säga att Socialdemokraterna är det svenska välfärdspartiet, men de är snarare det svenska bidragspartiet.

Återigen: Vad är det som föranleder att posten socialt arbete nu är så väldigt angelägen för Socialdemokraterna?

Anf. 68 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Oavsett vem man är och oavsett var man bor ska man kunna känna trygghet under dygnets alla timmar. För oss är det en otroligt viktig bild att jobba utifrån. Det är en vision vi ska se till att skapa politiken kring.

Vi har under våra år i regeringsställning både bekämpat brotten och brottens orsaker. I återkommande reformer och i återkommande debatter har vi pekat på vikten av det breda angreppssättet. Vi behöver förstärka polisen och tillföra ny lagstiftning och nya metoder och verktyg, vilket vi har gjort. Där finns en bred enighet i svensk politik.

Men den enigheten och den möjligheten att bilda breda allianser har vi inte sett när det handlar om att säkerställa mer pengar till skolan för att göra den mer jämlik, för att bryta segregationen i vårt samhälle och för att skapa bättre möjligheter att bryta nyrekryteringen.

Ska vi klara av att bekämpa brottsligheten som plågar vårt samhälle behöver vi klara av att göra både och. Det är ett arbete vi har gjort, och det är ett arbete vi också kommer att fortsätta. Det här är *en* viktig del. Vi ska hitta ett läge där vi ser att lika mycket pengar som vi satsar på att förstärka rättsväsendet behöver vi förstärka det sociala arbetet med.

Det innebär att vi i den här budgeten lägger 1,6 miljarder just för att förstärka socialtjänsten och öka arbetet för en jämlik skola. Vi lägger också 100 miljoner på idrottslivet, som är en viktig aktör för att skapa bättre förutsättningar för barn och ungdom.

Anf. 69 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Ja, jag noterade också att ni har den inställningen att det för varje satsad krona på polisen också ska satsas 1 krona på socialt arbete. Innebär det då i praktiken att Socialdemokraterna i den förra regeringen inte har satsat så mycket på polisen tidigare eftersom de har haft ett anslag som har legat på omkring 670 miljoner? Det syns tydligt i det svenska samhället att just detta inte har varit så prioriterat. Man har i vart fall inte lyckats med det.

Men man ska i det här sammanhanget också komma ihåg att Socialdemokraterna har suttit vid makten i åtta år och att den här regeringen har suttit i ganska exakt tre månader sedan valet. Den har så klart inte varit invald sedan valet, men förändringen skedde ju egentligen redan då.

Vad jag skulle komma till är att vad regeringen nu får ta över är oerhört och olagligt långa vårdköer som den föregående regeringen inte har lyckats hantera utan som snarare har växt. Arbetsmiljön och kompetensförsörjningen ute i regionerna och kommunerna har man inte heller lyckats styra upp i rätt riktning. Detta är något som nu påbörjas när vi tar ett rejält grepp för att komma till rätta med det. Då duger det kanske inte att lappa och laga och slänga ut mer pengar på det, utan vi behöver backa tillbaka och få en nyanserad bild av hur vi kan göra detta på bästa sätt.

Jag tycker att det är en sund inställning. Man kan inte bara kan forcera fram detta, utan det behöver göras metodiskt och konstruktivt för att vi ska komma till rätta med de utmaningar som vi ser i den svenska hälso- och sjukvården.

Det är tydligt, herr talman, att man inte har lyckats om man har haft åtta år på sig vid makten. Jag skulle vilja säga till svenska folket: Ge oss åtminstone åtta år så att vi kan bevisa att det går att förändra den utveckling som vi har sett inom den svenska hälso- och sjukvården, för den har inte gått åt rätt håll. Det har inte heller det svenska samhället för den delen. Vad är det i ert budgetförslag som kraftigt skulle förändra hela den svenska hälso- och sjukvården som ni inte har lyckats med under de tidigare åtta åren?

Anf. 70 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det är fascinerande – när man hör ledamoten Lindberg kan man få bilden av att väldigt mycket av det som görs har varit helt galet.

Jag har välkomnat att mycket i både Tidöavtalet och budgeten är att kroka arm och fortsätta det som redan pågår. Många prioriteringar och satsningar som vi Socialdemokraterna har sjösat tas nu vidare. Det är jättebra!

Samtidigt är jag starkt kritisk till att man drar undan mattan för en så bra reform som Äldreomsorgslyftet, som har träffat så rätt och som omfattar så många människor. Det kommer att innebära att väldigt många vårdbiträden som har påbörjat utbildningar inte kommer att bli klara.

Det förvånar mig – om man nu menar allvar med att personalförsörjning är det viktiga och vi delar bilden att kompetensförsörjningen är välfärdens absolut största utmaning – att man i den budget som ledamoten Lindberg står bakom och kanske är utformare av så tydligt plockar undan den satsning på 2 miljarder som vi i vår budget i stället menar behöver förstärkas med ytterligare 850 miljoner och permanentas.

För all del, den här regeringen har inte suttit länge, och jag hoppas att det inte blir så många dagar till. Men man lovade väldigt tydligt en miljardsatsning på tandvården, höjda pensioner, förbättrat karensavdrag, mer pengar till äldreomsorg och sjukvård och stora satsningar på funktionshinderspolitiken. Ingenting av detta finns med i budgeten. Även om man bara har suttit i 53 dagar är det här den budget som kommer att forma verklighet och vardag i vårt land och inriktningen för de kommande åren.

Anf. 71 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Visst är det fascinerande att höra en socialdemokrat tala om löftesbrott med tanke på det välfärdssvek som Socialdemokraterna har stått för under de senaste åtta åren.

Vårdköerna var rekordlånga redan före pandemin, och 163 000 sjuka människor har ännu inte fått vård i tid. Socialdemokraterna har haft åtta år på sig. Den här regeringen har haft åtta veckor att åtgärda problemen. Det är ingen tvekan om att det är Socialdemokraterna som står för ett välfärdssvek.

Projektion tror jag att man inom psykologin kallar den försvarsmekanism som Socialdemokraterna nu tillämpar för att försöka dölja de egna bristerna och applicera dem på någon annan för att rädda sin egen självbild. Det är möjligt att det är effektivt, och det är kanske bra för opinionen, men det är faktiskt inte särskilt smickrande.

Det jag tänkte tala om är det brottsförebyggande arbetet. Den här regeringen inleder nu den största offensiven mot brottsligheten någonsin. Vi tillskjuter 5 miljarder kronor till rättsväsendet, vilket kommer polisen, Åklagarmyndigheten, Kriminalvården och domstolarna till del. Vi skapar ekonomiska förutsättningar för 10 000 fler polisanställda, och vi tillför resurser så att polisen kan få effektivare verktyg i kampen mot brottsligheten.

Men vi satsar också på det förebyggande arbetet. Socialtjänstens brottsförebyggande arbete stärks, och inte minst byggs föräldraskapsstödsprogrammen ut med hela 200 miljoner kronor 2023. Detta görs helt enkelt för att det verkligt trygga samhället byggs av starka familjer med tid för barnen och av människor med goda värderingar och barn och unga som har hopp om framtiden.

Anf. 72 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Varken jag eller Socialdemokraterna har någonting att dölja från de gångna åtta åren. Vi har levererat en politik som har tagit Sverige genom en pandemi. Vi har stärkt satsningar på välfärden. Vi har skapat reformer och förslag för att bygga Sverige starkare.

Välfärdens största utmaning handlar om kompetensförsörjning, men det handlar också om finansiering. Låt oss då ha en diskussion om hur politiken nationellt kan stärka förutsättningarna för våra kommuner och regioner att verkligen leverera en bra välfärd. I den här budgeten visar ju regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna att man inte är beredd att göra de prioriteringarna. Man möter behoven till en tredjedel, men resten får lösas med höjda skatter eller slaktad välfärd lokalt och regionalt. Det kommer inte att göra Sverige bättre eller tryggare för människor.

Det brottsförebyggande arbetet är ett område som jag har jobbat med under de senaste fyra åren. Där kan det i tonfall och i debatter låta som att vi står enormt långt ifrån varandra. Tittar man på angiveri och borttagna tolkar, några av de förslag som regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna levererar, står vi också långt ifrån varandra. Men i målet om att få 10 000 poliser på plats och förstärka hela rättsväsendet tycker vi ju lika. Men det är viktigt att också bredda den debatten. Det kommer vi att behöva göra på vårt område, för det brottsförebyggande arbetet behöver prioriteras.

Anf. 73 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Ja, det brottsförebyggande arbetet behöver prioriteras. Därför byggs föräldraskapsstödprogrammen ut med 200 miljoner 2023, och socialtjänstens brottsförebyggande arbete stärks.

Men faktum är att de förebyggande insatser som regeringen föreslår säger Socialdemokraterna i flera fall nej till, särskilt de insatser som handlar om att förebygga innan socialtjänsten behöver komma in. 50 miljoner kronor för att stärka förebyggande arbete genom hembesöksprogram inom BVC ryker med Socialdemokraternas förslag. 50 miljoner kronor för att finansiera en utökning av medel till barn- och ungdomsorganisationer inom utgiftsområdet Kultur, medier och trossamfund försvinner. Ni säger också nej till fritidskortet, som syftar till att stärka barns och ungas möjlighet att delta i idrotts- och föreningslivet. Det är en satsning som riktar sig framför allt till barn och unga i de socioekonomiskt utsatta områdena. Det tycker jag är beklagligt.

Jag noterar att Socialdemokraterna har ambitionen att satsa mer pengar på utveckling när det gäller det brottsförebyggande arbetet, och i grunden välkomnar jag det.

Nästan lika mycket som Socialdemokraterna vill höja anslagen vill Centerpartiet skära i den budgetposten. Frågan är alltså: Vad är alternativet till regeringens politik? Det kan nog ingen svara på. Det är tydligt att det råder rödgrön splittring även på det här området.

Anf. 74 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Jag är den förste att välkomna alla de partier från regeringssidan som vill ta ett fast grepp och se till att vi får breda allianser när det handlar om brottsförebyggande arbete. Alltför lång tid har debatten om att knäcka gängkriminaliteten handlat bara om fler poliser, tuffare tag och

hårdare straff. Men jag är helt övertygad om att vi vet att det handlar om att bryta nyrekryteringen tidigt – att se till att barn och ungdomar inte ser kriminalitet som en väg och att de inte blir rekryterade av gängen.

Jag välkomnar att man nu från regeringens sida avser att gå vidare med den stora gängbrottsutredning som vi har tillsatt och som nu har lagt fram sina förslag. Föräldraskapsprogrammet är också bra. Hur skapar vi trygghet för föräldrar att vara närvarande?

Men när ledamoten Carlsson räknar upp 50 miljoner hit och 50 miljoner dit och pekar på det vi har sagt nej till stämmer det, för vi satsar 1 miljard mer på skolan för att öka jämlikheten. Vi väljer att satsa en halv miljard mer på socialtjänsten i det brottsförebyggande arbetet. Det är att prioritera. Det är att inte dutta här och var för att alla partier ska kunna vara nöjda och säga ”Titta, vad vi har fått igenom!”, utan här har vi lagt en budget som skapar förutsättningar för ett bättre Sverige.

Anf. 75 LINDA LINDBERG (SD):

Herr talman! Som ni alla vet debatterar vi nu alltså utgiftsområde 9. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Den 11 september gav svenska folket samarbetspartierna förtroendet att leda landet, med Sverigedemokraterna som det största partiet på höger- sidan. Den 11 september valde våra svenska medborgare att byta ut den rödgröna regeringen till en blågul regering som på allvar ser problemen och är beredd att genomföra sin politik.

I valrörelsen lyfte vi i Sverigedemokraterna särskilt fram att Sverige ska bli bra igen. Det är det primära målet. Visst vill vi bli bäst, men Sverige behöver inte i detta läge vara bäst på allt. Vi ska däremot inte vara dåliga på något. Men vi ska vara bra.

Svensk hälso- och sjukvård står, som vi alla vet, inför många utmaningar. Samarbetspartierna har höga ambitioner och är beredda att arbeta hårt för att ändra den riktning som nu varit färdvägen i alldeles för många år. Svensk hälso- och sjukvård präglas tyvärr av långa värdköer, bristande tillgänglighet och ett otillräckligt antal vårdplatser. Vi ser att låg produktivitet, otillräcklig kompetensförsörjning och bristande kontinuitet och samordning gör att svenska medborgare i dag inte får den vård de borde kunna förvänta sig.

Därtill lägger Sverige mer pengar på vården än våra grannländer. Ändå får vi ut mindre vård. Det tyder på ineffektivitet, och då krävs det mod att våga agera. Det handlar om att ta ett omtag i nya hjulspår. Det är tydligt att man inte har haft rätt arbetssätt.

Vi vill få en ökad statlig styrning i vården.

Vi vill också ha en bred grundläggande utredning om den svenska hälso- och sjukvårdens organisering. Den svenska sjukvården, skattebetalarna och människor som är i behov av vård måste nu prioriteras.

Att arbeta inom vården är något man ska vara stolt över, och det ska vara en arbetsplats där anställda trivs och vill gå till jobbet. Det ska vara en plats där cancersjuka får snabb vård och där unga med suicidtankar inte behöver gå ifrån sin psykolog med orden ”du är välkommen tillbaka när eller om vi har tid”.

Vi gör nu satsningar som kommer att göra skillnad. Vi behöver korta vårdköerna. Det är ett av de primära målen. Vi satsar ytterligare 1 miljard för att öka antalet vårdplatser. Vi satsar också 3 miljarder på prestationsbundna insatser för att korta vårdköerna. Brist på disponibla vårdplatser innebär en stor patientsäkerhetsrisk.

Parallellt med detta vill vi kartlägga vårdplatserna över landet och ta fram en nationell plan för hur vi ska kunna åtgärda de köer som nu pågått i årtal. Det är inte pandemiköer utan vårdköer – vårdköer som vi har ärvt från tidigare regering, som den inte har förmått att minska. Det är köer som är olagliga och orimligt långa. Köerna har faktiskt gjort att människor har dött i väntan på vård.

För att synliggöra ledig vårdkapacitet, få ned vårdköerna och göra vården mer tillgänglig ska vi tillsammans med den satsning jag precis nämnde även få till en nationell statlig vårdförmedling. Målet är att uppfylla den lagliga vårdgarantin, alltså att patienten ska få sin operation eller annan behandling utförd inom ramen för vårdgarantin. Den har kraftigt försämrats under de senaste mandatperioderna.

Visst, man ska vara lite ödmjuk, vi har haft en pandemi som har ställt till det. Men likaså är skillnaderna i väntetider mellan regionerna och mellan olika delar av hälso- och sjukvården alldeles för stora i dag. Så här ska det inte få se ut i vårt Välfärdssverige.

För att klara detta behöver vi också personal. Arbetsituationen för de anställda i hälso- och sjukvården behöver verkligen förbättras. Alla som sitter här i kammaren i dag är helt överens om detta. Därför avsätter vi bland annat medel för att särskilt prioritera vårddyrket med kompetensutveckling och kompetensförsörjning i hälso- och sjukvården för att stödja regioner och kommuner i deras arbete med detta.

Vi avsätter också medel för att fler sjuksköterskor ska kunna utbilda sig till specialistsjuksköterskor. Samtidigt ger vi i Tidöavtalet tydliga besked om en kartläggning av medicinskt utbildad vårdpersonal, där det ska framgå vilka insatser för befintlig och ny personal som behöver göras för att förbättra kompetensförsörjningen.

De rödgröna partierna har faktiskt inte lyckats med just detta, herr talman. Man har inte lyckats lyssna på vårdpersonalen och prioritera arbetsmiljön. Ja, lyssnat har man givetvis gjort, men det har inte givit tillräckliga resultat. Det är hög tid att vi kommer till rätta med dessa utmaningar. Vi behöver på riktigt satsa på att göra arbetsmiljön bra och få en trygg och attraktiv miljö för att komma till rätta med de här utmaningarna.

Ytterligare en dimension i detta är satsningen på kvinnors hälsa, som vi är väldigt glada för. Vi ser en forskning på kvinnosjukdomar och kvinnodominerade yrken inom vården. Hälso- och sjukvården är ju en kvinno-dominerad bransch, och det är främst kvinnor som blir utbrända på grund av dålig arbetsmiljö. De arbetar delade turer och sliter med att få ihop familjen, arbetet och vardagslivet.

Vi satsar också 145 miljoner kronor på stöd för att förebygga ohälsa och ensamhet bland äldre. Det är också en väldigt viktig satsning, en satsning som andra partier i sina budgetförslag väljer att ta bort. Men jag är glad över att det finns majoritet för vårt förslag till budget.

Tidöavtalet och budgeten är viktiga för Sverige, med nya reformer på många områden, och med ambition och framåtanda i tron att vi på riktigt

ska få reda på Sverige. Det känns verkligen gott att stå här i dag, tre månader efter valet, med både Tidöavtalet och budgeten i ryggen.

Förändring åstadkommer man dock inte på tre månader. Den förra regeringen hade, som jag nämnde, åtta år på sig men lyckades inte i någon större utsträckning. Till er som lyssnar på debatten vill jag säga: Ha tålamod – det här kommer att ta tid. Det duger inte med snabba mediala utspel där pengar pressas ut för att blidka några väljare. Vi ska göra detta systematiskt och klokt och med rätt prioriteringar. Jag kommer att göra vad jag kan för att införliva Sverigedemokraternas politik i så stor utsträckning som möjligt.

Äldre får det bättre med denna statsbudget. Kvinnohälsa prioriteras, och den svenska hälso- och sjukvården prioriteras på riktigt.

Anf. 76 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Tidöavtalet innehåller ju förslag som kommer att ha mycket stor påverkan på svensk sjukvård framöver. Visst finns det en del positiva inslag i Tidöavtalet, men de drunknar liksom i de två mest centrala sverigedemokratiska punkterna, det vill säga den om angiveri och den om att förvägra människor rätten till tolk.

Den så kallade angiveriparagrafen innebär att personal hos kommuner, regioner och statliga myndigheter ska vara skyldig att informera Migrationsverket och Polismyndigheten när man kommer i kontakt med personer som vistas i Sverige utan tillstånd. Den inre gränskontrollen flyttas över till bibliotekarier, förskollärare och vårdpersonal.

Den andra punkten handlar om att förvägra människor rätten till tolk. Den har fullständigt sågats av vårdpersonal, som ser framför sig hur det kommer att göras felaktiga bedömningar av patienters tillstånd och hur man kommer att ha svårt att förmedla den diagnos man ställer eller den behandling som man rekommenderar eftersom den inte kan uppfattas på rätt sätt av patienten. Barntolkar riskerar att återigen bli en vanlig och viktig del på svenska sjukhus och svenska vårdinrättningar. Vårdpersonalen har varit helt enig om att detta hotar patientsäkerheten och arbetsmiljön.

Jag har två frågor till Sverigedemokraterna. Kan Sverigedemokraterna verkligen se något enda fall där det faktiskt är rimligt att sjukvårdspersonal är skyldig att anmäla till gränspoliserna att en patient saknar de fyra sista siffrorna i personnumret? Och kommer Sverigedemokraterna, trots att vårdpersonal larmar om hotad patientsäkerhet, att hålla fast vid punkten i Tidöavtalet om att begränsa rätten till tolk?

Anf. 77 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Bergenblock för repliken.

Jag har tittat lite på Centerpartiets budgetmotion. Man plockar hem en hel del satsningar som görs i regeringens budget. Jag noterar att man tar ganska mycket från de olika myndigheterna.

Jag skulle vilja fråga ledamoten hur man tänker när man plockar hem pengar som egentligen skulle ha gått till de olika myndigheterna för att sedan lägga dem på statsbidrag till kommuner och regioner. Det hade varit intressant att höra, tycker jag.

Det står inte i Tidöavtalet att någon ska förvägras rätten till tolk eller att någon inte ska få tolk. Den springande punkten i just det stycket är vem som ska betala för tolken. I andra länder har man gjort liknande tolkningar och kommit fram till att det är fullt rimligt att det utgår en viss kostnad, eller en patientavgift, för att använda sig av en tolk.

Jag vill passa på att fråga: När tycker Centerpartiet att det är rimligt att man förväntas kunna tala det svenska språket i så stor utsträckning att man inte behöver ha tolk när man exempelvis besöker hälso- och sjukvården? Är det efter 10, 20, 30 eller 50 år i landet? Hur länge anses det rimligt att man har gratis tolk på skattebetalarnas bekostnad? Detta vore intressant att få svar på.

Det hänger någonstans ihop med språkravet inom äldreomsorgen. Det säger sig självt att det är viktigt att man kan göra sig förstådd. Det är viktigt att man kan förstå varandra. När det gäller tolkfrågan är det också, som vi har lyft fram i Tidöavtalet, viktigt att det finns incitament att faktiskt lära sig det svenska språket.

När tycker Centerpartiet att det är rimligt att man själv ska bekosta sin tolk?

Anf. 78 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet tycker inte att detta med tolkarna är en rimlig åtgärd.

Vi ska ha en bra integration i Sverige. Det bygger på att vi har ett utbildningssystem och sfi som fungerar och får ut människor i arbete. Det betyder inte att vi ska hota deras patientsäkerhet när de söker vård, oavsett om de har varit här i 1, 3 eller 20 år. De kanske har varit här hela livet men har blivit dementa och glömt sitt nya språk och kommer bara ihåg sitt gamla modersmål.

Patientsäkerheten måste gå först. Det är ju den som ni vill slå sönder genom att försämra möjligheten till tolk i svensk sjukvård. Vi förstår naturligtvis att det handlar om den sverigedemokratiska synen på invandrare i allmänhet och viljan att göra det så svårt som möjligt att leva i Sverige, men ni kanske inte hade räknat med den stora stormen från vårdpersonal som ser att detta kommer att hota både patientsäkerhet och personalens arbetsmiljö framöver. Sverige riskerar att återigen få ett system där barn ska gå in och tolka åt sina föräldrar. Det tror jag inte att någon vill se igen.

Vi behöver en väl fungerande vård. Vi behöver inte angiveri i den svenska vården. Vi behöver inte begränsa möjligheten till tolk, utan vi ska se till att vårdpersonalen får möjlighet att göra det som personalen är till för och att göra det på rimliga villkor samt sätta patienten först.

Vid triagering på våra akutmottagningar ska sköterskan i första hand fråga efter patientens tillstånd utifrån anamnes, symtom, vitalparametrar och så vidare. De fyra sista siffrorna i personnumret är inte det man ska ägna sig åt när någon kommer in och söker sjukvård.

Anf. 79 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag betackar mig för att få epitet klistrade på mig. Det är saker som är helt irrelevanta i den här kammaren och som jag inte tycker att vi över huvud taget ska pyssla med. Det finns inte någon här som har den inställning som ledamoten pratar om. Jag betackar mig för sådant.

Det handlar inte om att någon ska förvägras tolk eller om att begränsa rätten till tolk, utan det handlar i stora drag om vem som ska betala för tolken.

Vi har tidigare fört fram i våra motioner att barn och unga inte ska tolka. Det förekommer i dag på flera ställen att barn och unga får information som de ska översätta och tolka till sina föräldrar. Det är helt förkastligt, och utredningen kommer att titta på det. Detta är inte alls rätt väg att gå. Barn ska inte behöva tolka åt sina föräldrar, i synnerhet inte när det gäller vården, då det kan vara väldigt problematiska och tunga saker som barn och unga ska förmedla. Ledamoten Bergenblock behöver inte alls oro sig för att någonting sådant skulle införas i Sverige – absolut inte.

Självklart ska äldre och dementa undantas. De kan på ålderns höst tappa kunskapen i det andra språket.

Här handlar det absolut inte om något martyrskap, utan det handlar om huruvida det är rimligt att svenska skattemedel bekostar gratis tolk år ut och år in. Detta måste vi titta på. Jag tycker inte att det är rimligt. Regeringspartierna tycker inte heller att det är rimligt. Partierna bakom Tidöavtalet är överens om att vi behöver titta på denna fråga. Det är högst relevant och högst rimligt.

Jag kan inte se den dramatik som Centerpartiet spelar upp i de här frågorna. Jag tror att man ska sansa sig en aning och inte blåsa upp någonting som faktiskt inte finns.

Inga barn och unga ska tolka, och äldre ska kunna få det stöd och den hjälp som behövs.

Anf. 80 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! SD är inte längre i opposition utan sitter i samma båt som regeringen, och har länge lyft fram frågor om vård och omsorg – alltså inte bara frågor om vem som ska vara lucia eller läsa sagor på biblioteken.

På den budget som lagts fram nu kommer välfärden att förlora ungefär motsvarande 15 000 anställda i skola, vård och omsorg. Det kan vi läsa på olika ställen, exempelvis hos SKR. Man har lagt extrapengar till statsbidragen på 6 miljarder kronor i stället för de 20 miljarder som hade behövts för att behålla den standard som finns inom hälso- och sjukvård, äldreomsorg och så vidare.

Samtidigt har ni i er allians gett en julklapp till de absolut rikaste, bland annat till mig. Vi får ungefär 1 400 kronor i månaden genom att man ändrar brytpunkten för statlig skatt.

Vad har Sverigedemokraterna för julbudskap till exempelvis personalen inom vården och äldreomsorgen? Blir det fler undersköterskor inom omsorgen? Vad händer med personalen som vill ha fler kollegor och bättre arbetsmiljö? Statsbidragen ni malt in i er budget är ganska torftiga. Varför satsar Sverigedemokraterna på de rikaste i stället för på vården? Det undrar jag.

Anf. 81 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Givetvis har vi, precis som ledamoten Rågsjö, tajta dialoger med SKR. Vi följer debatten som försiggår där. Jag vill göra det tydligt och klart att Sverigedemokraterna fortsätter att prioritera bemanning, kompetensförsörjning och arbetsmiljö ute i regioner och kommuner.

Det är oerhört viktigt att komma till rätta med den problematik som finns och har funnits i alldeles för många år. Tidigare regeringar har inte haft möjlighet att möta upp det behov som funnits. Professionen har signalerat jättelänge om kompetensbrist och behov av kompetensförsörjning. Vi satsar särskilt på förlossningspersonal och barnmorskor för att kunna möta upp de brister som finns där.

Man skulle givetvis vilja satsa allt för att alla ska vara hundra procent nöjda. I någon mening handlar det om prioriteringar, men i Tidöavtalet är det också tydligt att vi särskilt kommer att titta på hur vi på effektivaste och bästa sätt kan nå ut och stärka både kompetensen och personalförsörjningen ute i landet.

Varje gång vi ses, på alla möten och i alla debatter pratar vi om att den springande punkten för att komma till rätta med problemen i den svenska hälso- och sjukvården är personalen. Jag tror inte att det finns någon i den här kammaren som tycker någonting annat.

Vi måste säkerställa bra arbetsmiljö och bra personalpolitik men också att pengarna landar rätt. Det är ju bevisligen så att det år efter år har satsats pengar i regioner och kommuner men att man ändå inte lyckats växla upp. Det är ju ett faktum. Så är det.

Min fråga till Rågsjö och Vänsterpartiet, som varit stödparti till tidigare regeringar, är varför man inte har lyckats tidigare.

Anf. 82 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Nu är det jag som ställer mina små modesta frågor. Under förra mandatperioden var Vänsterpartiet i opposition, och då gjorde vi också en del dealar med M och KD, om ledamoten kommer ihåg.

Jag är väldigt bekymrad. Jag har träffat SKR, vårdpersonal och fack, och de är bekymrade över att statsbidragen är så låga. Även de riktade statsbidragen kommer att sjunka, dessvärre, och det med 25 miljarder under den här mandatperioden. Det tycker jag är bekymmersamt.

Det är en stor fråga vad som kommer att hända med bemanningen inom hälso- och sjukvården. Den ser dålig ut nu. Man hade velat att det satsades betydligt mer på välfärden, och det har Vänsterpartiet hela tiden flaggat för.

Jag är även väldigt orolig för äldreomsorgen. Ni tar bort Äldreomsorgslyftet efter 2024 trots att kontinuerliga satsningar verkligen behövs. Vården och omsorgen säger hela tiden att de vill ha långsiktiga satsningar, inte bara lite hitan och ditan.

Nu är detta Sverigedemokraternas ansvar. De sitter inte i regeringen men precis bredvid regeringen och har som jag uppfattar det väldigt stor makt. Jag har ändå uppfattat SD som ett parti med väldigt fokus på välfärden, men nu har de dessvärre ändrat karaktär i just den frågan. I stället för välfärden satsas det på helt andra frågor, exempelvis de rikaste i samhället. Det måste man ändå säga.

Jag ska inte prata elpolitik här, herr talman, för det vore ju tråkigt, men det är ju inte så att den politiken riktas till dem som har det absolut sämst. Det är genomgående för hela regeringens budget. Det blir mer till dem som redan har och mindre till dem som har det väldigt, väldigt knapert.

Anf. 83 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag delar inte ledamoten Rågsjös bild av det hela. Jag tycker inte att den världsbilden stämmer alls. Jag tycker att en bra och balanserad budget har lagts fram, även om det absolut finns mer att önska. Vi sverigedemokrater har såklart våra tankar och funderingar om vad som behöver stärkas och vad det behöver skruvas på. Så är det.

Jag instämmer i det ledamot Rågsjö sa om kompetens och bemanning ute i landet. Det är jätteangeläget att komma till rätta med de problemen, och som jag sagt tidigare tror jag att vi är helt överens i den här salen när det kommer till just den frågan.

Men åter till att detta skulle vara en budget för de mest välbärgade. Jag kan inte instämma i det. I budgeten finns många satsningar som gör gott för gemene man – inte minst tillgången till vården, där vi faktiskt satsar mer än vad Vänsterpartiet gör när det kommer till utgiftsområde 9.

Det handlar exempelvis om fritidskortet för barn och unga, som särskilt landar in i socioekonomiskt svaga områden. Det tycker vi är jätte viktigt. Vi vet också att det träffar rätt. Det blir fritidsaktiviteter för de barn och unga som inte kan få det genom sina familjer och sina föräldrar. Det är jätte viktigt. Det är en bättre satsning än att till exempel stärka barnbidraget, för då vet man ju egentligen inte var pengarna hamnar och om de verkligen går till barnen.

Sedan tycker jag också att satsningen som handlar om ofrivillig ensamhet bland äldre är oerhört viktig. Den riktar sig framför allt till dem som inte redan nås av vård och omsorg utan fortfarande bor hemma och har stor ensamhet, påfallande ohälsa och inte minst bristande kosthållning. Jag tycker absolut att det är en bra och balanserad budget som ligger på bordet.

Anf. 84 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Nu sitter Sverigedemokraterna i Regeringskansliet. De har regeringsmakten i allt utom ministerposter. De har det där politiska avtalet, och de har sina statligt anställda tjänstemän som bevakar dess efterlevnad i Rosenbad.

Man har lagt sin första gemensamma budget. I den budgeten sägs det enormt mycket om kriminalitet och om hur brott ska klaras upp och bestraffas efter att de skett. Det är i allt väsentligt bra politik – det har jag kommenterat tidigare. Det är samma politik som vi socialdemokrater sjösatte under förra mandatperioden. Det är bra.

Det sägs dock väldigt lite om hur brott ska förebyggas. Här är budgeten svag, och det tas få initiativ. På utgiftsområdet som vi nu debatterar tillför man endast 10 miljoner kronor för ändamålet. Det motsvarar, som jag sa i mitt anförande, ungefär tio nya socialsekreterare i hela landet. Vi socialdemokrater avsätter 50 gånger så mycket – sammanlagt en halv miljard – för att förstärka det här området.

Detta är ett tydligt exempel på Sverigedemokraternas logik. Det som inte går att beskriva med klickvänliga rubriker om hårdare tag mot buset prioriteras inte, trots att vi alla vet att det är nödvändigt. Det är det förebyggande arbetet som ser till att barn och unga inte hamnar i gängens klor redan från början.

Min fråga till ledamoten Lindberg är vad Sveriges 290 kommuner har för glädje av att få dela på tio socialsekreterare. Hur kan det förebygga gängkriminaliteten?

Anf. 85 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Lundh Sammeli för repliken.

Ja, det är ett faktum att vi har tjänstemän som sitter i Regeringskansliet. Det har inte Socialdemokraterna längre. Det är sant.

Det är också sant att Socialdemokraterna lägger betydligt mer på punkten socialt arbete och anslaget socialt arbete i sin budgetmotion än regeringen gör i denna budget. Dock är det ett faktum att denna regering lägger dubbelt så mycket på anslaget socialt arbete årligen som Socialdemokraterna gjort tidigare under sina åtta år i regering. Det kan ju också säga en del.

Som jag sa i vårt replikskifte tidigare stod det särskilt tydligt i er budgetmotion att för varje krona som läggs på polisen ska det också läggas en krona på socialt arbete. Det tyder på att man inte har prioriterat vare sig polisen eller det sociala arbetet under de år man suttit i regering. Det är lite intressant.

För att faktiskt hålla mig till utgiftsområde 9, som vi i stort debatterar i dag, kan jag säga att man från den föregående regeringens sida med Socialdemokraterna i absoluta spetsen inte har lyckats komma till rätta med vårddköerna eller få ordning på bemanningen och arbetsmiljön och den problematik som finns kring arbetsituationen ute i landet.

Cancervårdens köer sticker ut särskilt i Sverige. Före pandemin påtalade Cancerfonden att endast 3 av 21 regioner klarade av målet att genomföra en bröstcanceroperation inom 28 dagar från att cancer misstänks.

Det är mycket som haltar inom den svenska hälso- och sjukvården, så min fråga till Fredrik Lundh Sammeli är: Varför har man inte gjort tillräckliga insatser och åtgärder tidigare när man haft chansen och möjligheten då man suttit i regering?

Anf. 86 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! När man står på den här sidan har man möjlighet att ställa frågor till den som hållit anförande. Vi hade ju det här replikskiftet när jag hade möjlighet att utveckla och svara på ledamoten Lindbergs frågor. Men jag tar det gärna igen.

Vi har under våra år gjort enorma satsningar på hela rättsväsendet. Vi är på väg att nå målet om 10 000 fler polisanställda 2024. Det är otroligt viktigt. Vi har skärpt ett sjuttioal straff och tillfört nya metoder och verktyg.

Samtidigt har vi hela tiden pekat på att vi måste bekämpa både brotten och brottens orsaker. Det är därför det är otroligt viktigt att ha en jämlik skola som ser varje barn och ha en socialtjänst med muskler att tidigt och tydligt kunna gripa in. Där är mellantvånget en av de reformer som vi sjösatt och som verkligen kommer att ge bättre möjligheter att möta det här samhällsproblemet.

Vi har också utvecklat principen krona mot krona, som är det som vi behöver jobba mer tydligt med framöver. Det vi lägger på rättsväsendet som extra satsningar måste vi tydligt möta i det brottsförebyggande. Det är en princip jag gärna lånar ut till regeringsunderlaget, för jag tror att det är något som vi politiker behöver åstadkomma tillsammans.

Jag tycker att det är intressant att få möjlighet att ställa frågan till ledamoten Lindberg vad hon menar är regeringens agenda framöver för det brottsförebyggande arbetet. Sverigedemokraterna utgör en viktig del av

regeringsunderlaget. Man sitter inte i regeringen, men han håller definitivt i taktpinnen.

Vi har också den lilla frågan som ledamoten berör om fritidsbidraget. Menar ledamoten Lindberg att det går att jämföra med mångmiljardsatsningen på barnbidrag som ligger i vår budget?

Anf. 87 LINDA LINDBERG (SD) replik:

Herr talman! Nej, det går givetvis inte att jämföra med barnbidraget, så har vi rätt ut det. Jag säger bara att det är en ganska sjyst satsning, för då vet vi i alla fall att det går till barnet och hamnar exakt där det ska vara så att man får den fritidsaktiviteten och den viktiga delen som barn och unga behöver – att komma ut och träffa andra barn och unga också utanför skolaktiviteten.

Det är också ett faktum – vi ser ju det nu – att vi både i justitieutskottet och socialutskottet haft en fantastiskt stark opposition föregående mandatperiod. Det ligger också till grund för det goda förarbete som nu finns till den regering som finns på plats i dag. Justitieutskottet tror jag är det utskott som föreslagit flest tillkännagivanden, och därefter kommer socialutskottet, så det är kanske inte helt ärligt att säga att det är den föregående regeringens politik man bedrivit. Det är i mångt och mycket oppositionen i riksdagen som föranlett den med många förslag till tillkännagivanden, och man har tvingats vidta vissa politiska åtgärder från regeringens sida.

Ledamoten ställde också en fråga tidigare som jag missade att svara på om vi tycker att det är viktigt med de förebyggande insatserna och andra välfärdsdelar.

Jag vill påminna om att vi ser det som väldigt angeläget. Vi värnar verkligen den svenska välfärden. Bland annat i socialförsäkringsutskottet har vi väldigt starkt drivit på för till exempel sjukförsäkringen. Där gick det långt om länge upp för Socialdemokraterna att det fanns stöd tillsammans med Sverigedemokraterna för att få igenom viktiga reformer och viktiga förslag för att förbättra sjukförsäkringen.

Det är inte Sverigedemokraterna som har nedmonterat exempelvis den personliga assistansen, där man till förmån för invandringen satte orimliga mål och försämrade den personliga assistansen oerhört mycket.

Vi är alltså fortsatt en garant för en bra välfärd och ett bra välfärdsystem som ska fungera.

Anf. 88 KARIN RÅGSJÖ (V):

Herr talman! Varför får den cancersjuka förskolläraren i glesbygd vänta i två år på en undersökning medan affärsjuristen i storstadsvåningen springer maraton, äter exklusiv wagyubiff och grönkål och skaffar en privat värdförsäkring för att gå före i sjukvårdskon?

För oss i Vänsterpartiet är hälsa inte en fråga om livsstil som man väljer, utan det är en klassfråga. Ojämligheten i hälsa och livslängd har ökat i Sverige. Under samma tid kan man se att marknaden har trängt sig djupt in i sjukvården och äldreomsorgen.

Den budget som Sverigedemokraterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna tagit fram ger inte vård- och omsorgspersonalen en bra arbetsmiljö. Ingen etableringskontroll. Ingen åtstramning av vare sig nätläkare eller privata sjukvårdsförsäkringar. I stället nedskärningar. Sve-

rigedemokraternas och regeringens sjukvårdspolitik ger inte mycket hopp inför de kommande fyra åren.

Vården är i kris. Köerna till både specialistvård och akutmottagningar ringlar ganska långa, sjuksköterskor går på knäna och bergen av både övertid och uppskjutna operationer som pandemin förde med sig gör sig ständigt påmind. Men trots att vårdpersonal, patienter och regionpolitiker ropar till er som just nu har makten efter långsiktiga reformer och mer resurser lyser dessa med sin frånvaro i slottsavtalet, Tidöavtalet, och även i Elisabeth Svantessons budget.

Vad hände, herr talman, med personalens behov av fler kollegor och bättre arbetsmiljö? Vad kommer att hända med primärvården? Med äldreomsorgen?

Den SD-styrda högerregeringens statsbudget blev en kalldusch för välfärden. Minst 20 miljarder i ökade statsbidrag hade behövts bara för att hålla den nivå vi har nu. Ni lade 6 miljarder extra.

Herr talman! Vänstern satsar 10 miljarder till kommuner och regioner för ökad personaltätthet i äldreomsorgen och vården under hela mandatperioden. Det handlar också om att socialarbetare ska kunna jobba med förebyggande insatser för att hindra nyrekryteringen in i gängen och om att få fler läkare och sjuksköterskor och fler undersköterskor inom äldreomsorgen. Behoven av personal tickar nämligen på. Det handlar också om att utbilda i samma takt, inte sant?

Vi fyller också på med 14 miljarder i statsbidrag till välfärden. Ibland talar man om en tryckpress i källaren, men det har inte vi. Detta är inom ram, vill jag påpeka, så om ni vill säga något till mig sedan behöver ni inte säga det.

Om vi räknar med regeringens 6 miljarder blir det totalt 30 miljarder årligen mer i statsbidrag till välfärden under de följande åren. Det är en stor satsning vi gör – det är välfärden först för oss, inom ram som sagt. Det handlar om långsiktiga satsningar, precis som vården och omsorgen har bett om.

Det är klart att vi måste ha en ökad nationell styrning för en jämlik sjukvård i hela Sverige; det håller vi helt med om. Människor i exempelvis glesbygdskommuner har mycket sämre hälsa än genomsnittet, medan boende i rika kommuner runt storstäderna har mycket bättre hälsa. Tillgången till och användningen av sjukvården är som störst där flest och friskast människor bor – det finns utredningar som visar detta.

För att säkra tillgången till vård även i glest befolkade områden krävs en solidarisk satsning via skatten så att resurserna till glesbygden ökar. Hela Sverige ska förstås kunna lita på den sjukvård vi har.

Vi vill också ge utökade resurser för att kunna erbjuda sjuksköterskor och barnmorskor betald specialistutbildning i hela landet. Det har vi pratat om ganska länge, och här måste man öka tempot.

Så till äldreomsorgen. Så mycket vi talade om äldreomsorgen under pandemin! Vi gjorde också vissa gemensamma satsningar. Vi var alla så upprörda. Behoven av att anställa personal och ge ökade möjligheter till kompetensutveckling och karriärvägar är väldigt stora. Därför har vi avsatt medel för att kunna fortsätta med Äldreomsorgslyftet. Det ska kunna pågå även efter 2024; det är oerhört viktigt. De satsningar vi gör måste vara långsiktiga för att hålla ihop.

Vi kan inte ha en äldreomsorg baserad på timanställda, med få undersköterskor. Äldre som har hemtjänst eller bor på äldreboenden ska känna sig trygga; det är oerhört viktigt.

En fråga vi har pratat om väldigt mycket är den psykiska hälsan, och den är inte på topp; det kan vi se. Ändå är psykiatrin ett av sjukvårdens mest eftersatta områden. Fokus ligger oftast på korta behandlingar och medicinering, och det är väldigt ojämnt mellan regionerna när det gäller vad man får. Var är samtalet? Olika medicinska behandlingar är förstås jätteviktiga, men det behövs också terapi. Ofta får du som patient köpa terapi på stan, hos privata terapeuter. Detta blir till slut en klassfråga.

Vi måste börja likställa den psykiska hälsan med den fysiska; det är oerhört viktigt och centralt. Här går vi in och satsar extra, just för att kunna erbjuda bättre samtalsterapi för dem som finns inom både primärvården och psykiatrin.

Herr talman! Tänder är en tydlig klassfråga. Om någon visar sina tänder kan man i stort sett säga vilken klass personen kommer från. Tanderna är en del av kroppen och ska ingå i sjukvården. Alla ska ha råd att ha bra tänder, inte bara de som kan betala dyra behandlingar.

Vi vill likställa tandvård med sjukvård; det tycker vi är oerhört viktigt. Vi har lagt in en sådan satsning i vår budget. Det kostar 6,5 miljarder att få ihop helheten, så att vi får en trappa. Det finns en utredning om detta, och jag vet att det här också står i Tidöavtalet. Titta gärna i den utredningen och kom loss med detta, säger jag till regeringen och SD. Det behövs en reform inom tandvården.

Vi har i debatt efter debatt lyft vårdpersonalens och äldreomsorgspersonalens behov av fler arbetskamrater och bra arbetsmiljö, inte sant? I den budget som regeringen och Sverigedemokraterna nu har lagt fram är det, anser vi, tydligt att man återigen lämnar vård- och äldreomsorgspersonalen på perrongen med en käck applåd och ett lycka till.

Det är tydligt att exempelvis primärvården nu skulle behöva resurser för att axa upp. Vi tror att statsbidrag skulle betyda väldigt mycket. Det blev inte så. Vi ser inte de stora satsningarna på primärvården. Däremot blir det en utredning om att ta bort pengarna för tolkar för dem som har behov av tolk inom vården och om att sjukvården, som lyder under sekretess, ska ange patienter som inte har uppehållstillstånd. Sverigedemokraterna har, anser vi, fått igenom sina krav. De måste vara väldigt nöjda. Ni andra får sitta i en regering och mer administrera delar av SD:s önskelista.

Det finns många fina ord i slotsavtalet om hälso- och sjukvården. Vissa punkter är jättebra, tycker jag, men det saknas resurser. Vi har ställt oss bakom ett antal av regeringens punkter, om exempelvis fritid, äldre och så vidare. Det tyckte vi var självklart, för det är bra grejer, helt enkelt. Då måste man kunna säga yes, det kör vi på.

Men det fattas resurser, statsbidrag, för långsiktiga satsningar på hälso- och sjukvårdspersonalen som är absolut nödvändiga för en hållbar sjukvård och satsningar för att socialtjänsten ska kunna bli mer offensiv. Socialtjänsten måste lämna sina skrivbord och gå ut i sina samhällen och vara mer hands-on. För detta behövs resurser och fler socialarbetare.

När högern styr blir det ofta så att resurserna till välfärden försvinner och man satsar på dem som har det bäst i samhället. Det är en klassiker och inget som jag blir förvånad över. Men nu anser jag att även Sverige-

demokraterna åker med på det tåget. Det tycker jag är viktigt att poängtera. Vi får se vart det här tåget går. Jag är gärna stinsen som säger stopp.

Prot. 2022/23:39
15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 89 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag förstår om ledamoten Rågsjö, som är vänsterpartist, kanske inte tittar så mycket på kommersiell tv, men i en av de kommersiella kanalerna finns ett program som heter *Lyxfällan*. Vänsterpartiet skulle egentligen kunna vara föremål för det programmets uppmärksamhet i en hel säsong, för den politik som Vänsterpartiet för påminner precis om det beteende som deltagarna i programmet har. Man lever över sina tillgångar, konsumerar på kredit och har en politik som är lite som att kissa i byxan – det blir varmt först, men det kommer kallt efteråt.

Vänsterpartiet säger att man minsann finansierar sin verksamhet inom ram. Men tittar man på Vänsterpartiets budgetförslag ser man, herr talman, att de höjer skatterna med 68 miljarder. Det är en rejäl käftsmäll mot företag och hushåll som redan pressas hårt av stigande priser och en allt svagare ekonomisk utveckling.

Men det räcker inte för att finansiera Vänsterpartiets satsningar. Tittar man på Vänsterpartiets motion och tar del av deras egna siffror, herr talman, ser man att de lånar över 200 miljarder. Det är att elda på den inflationsbrasa som gör oss alla fattigare. Det driver upp räntorna. Det skulle driva upp pensionskostnaderna för Sveriges kommuner och regioner. Det är detta som gör att Sveriges kommuner och regioner nu önskar ökade statsbidrag – för att bland annat kompensera för de kraftigt ökade kostnaderna för pensionerna. Då driver Vänsterpartiet en politik som skulle leda till ännu högre inflation och ännu högre pensionskostnader och långsiktigt skulle urgröpa förutsättningarna för att finansiera välfärden. Är detta, ledamoten Rågsjö, att ta ansvar?

Anf. 90 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag trodde att den ekonomiska debatten var i går. Jag tycker absolut att vi har en väldigt rimlig budget. Vi satsar på välfärden. Vi satsar på dem som har det lite sämre i samhället. Men ni brassar på. Jag tänker inte prata om elen och om att halva Sverige inte får ett öre. Jag tänker inte prata om att den som har tre sommarstugor kan casha in lite mer elstöd till swimmingpool och lite annat.

Men jag kan prata om något annat som jag också tycker är intressant. Det finns en rapport av Grant Thornton som heter *Så mår den privata vård- och omsorgssektorn i Sverige*. Man har tittat på hur mycket de privata företagen cashar in – det tycker jag hör till den här vårddebatten, för det är väl en sådan vi har?

Vi kan se att de privata vårdbolagens vinster 2021 ökade med 7,3 miljarder kronor, till 141,7 miljarder. Det kan vi börja fundera på; det tycker jag att vi ska gräva i. Var kommer pengarna ifrån? Vad har de för inspel i den regionala politiken? Det vore intressant att titta på. Hur kommer det sig att jag, om jag har en privat vårdmottagning som har avtal med regionen, också kan ta emot dem som har privata vårdförsäkringar? Det är relevant att prata om.

Det är också relevant att i den här debatten prata om hur det kommer sig att de som har sämre utbildning och ekonomi också har sämre och sämre hälsa.

Vi befinner oss i en extremt otrygg värld just nu, och det är klart att Sverige då måste låna till några av de saker som måste göras. Det handlar till exempel om att få igång tågen. Vore det inte bra om de tuffade på i stället för att man bara förbättrar vägarna?

Jag tänker inte ha någon budgetdebatt här i dag, utan jag tycker att vi ska fokusera på hälso- och sjukvården. Jag tycker att vi ska diskutera frågor som berör hälso- och sjukvården.

Vi har gjort denna budget. Det vi har presenterat inom ram, det är tydligt. Vi har en helt balanserad budget, och vi satsar på dem som har det absolut sämst ställt.

Anf. 91 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Ursäkta att jag ler lite grann, men det är häpnadsväckande att i debatten om utgiftsområde 9 i statens budget säga som ledamoten Rågsjö att hon inte vill ha en budgetdebatt. Då får ledamoten Rågsjö nog komma tillbaka vid ett annat tillfälle, för det är just vad vi har i dag. Vi har en debatt om Sveriges statsbudget inför det enskilt kanske viktigaste beslut vi ska ta om svensk hälso- och sjukvård och socialtjänst i kammaren i år. Då får man faktiskt vara lite mer seriös.

Faktum är att Vänsterpartiet i sin budgetmotion föreslår att Sverige ska låna upp över 200 miljarder. Detta kommer att driva på inflationen, göra människor fattigare, minska resurserna till välfärden och tvinga Sveriges kommuner och regioner att lägga mer på pensionsavsättningar i stället för att satsa på personalen, alltså det som ledamoten Rågsjö säger sig vara för.

Herr talman! Vi måste prata om grundläggande ekonomisk politik för att kunna ha en seriös diskussion om hur vi ska kunna prioritera våra resurser och kunna satsa på att utveckla svensk hälso- och sjukvård.

Jag måste säga att jag är förvånad.

Den regering som Vänsterpartiet indirekt stöttade i åtta år drev ju fram det som Vänsterpartiet är så kritiskt till, nämligen förekomsten av privata sjukförsäkringar. De har vuxit till på grund av att den tidigare regeringen så flagrant har misslyckats att leverera en tillgänglig hälso- och sjukvård.

Vi moderater föreslår därför tillsammans med våra samarbetspartier en nationell vårdförmedling och prestationsbaserade ersättningar för att förbättra tillgängligheten. Hela denna satsning på 3 miljarder för att korta vårdköerna stryker Vänsterpartiet. Hur ska människor i Vänsterpartiets Sverige då få vård i tid?

Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Självklart har vi en budgetdebatt, men vi pratar hälso- och sjukvård, inte sant? Jag undrar hur dessa 3 miljarder till den nationella vårdförmedlingen ska landa i 21 regioner som kommer att ha en superkris nästa år på grund av att ni skär ned så mycket.

Ni går in med 6 miljarder, och det är inte tillräckligt för att fylla upp inom hälso- och sjukvård, omsorg, skola och så vidare. Vi går exempelvis in med 10 miljarder bara för att få en funktionell personalitet.

Vem ska jobba med er vårdförmedling? Vilka i regionerna ska jobba med den? Är det inte tänkt så att de privata aktörerna ska flockas runt

detta? Finns det inte en tanke om det? Frågar ledamoten i de 21 regionerna om de kan ta hand om en vårdförmedling så att Karin kan få operera sitt knä här kommer det inte att finnas så många som kan det. Men då kan man kontakta de privata aktörerna, för det är de som kommer att komma in när det visar sig att regionerna inte fixar detta.

Det är uppenbart att er budget för hälso- och sjukvård och socialtjänst inte är tillräcklig. Detta kommer vi att prata om varje år, kanske flera gånger i veckan. Vad vet jag?

I SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, har man oavsett om man är moderat eller vänsterpartist varit väldigt kritisk till det låga statsbidraget. Det är klart att jag undrar över de 6 miljarderna. Även om ni gör andra satsningar kommer ni inte upp i det som behövs för att täcka behoven.

Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! För tre månader sedan gick Sverige till val. Då röstade svenska folket för maktskifte och förändring. Moderaterna har därefter tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna bildat en stark regering som genom ett nära samarbete med Sverigedemokraterna har majoritet i Sveriges riksdag. Därmed har vi äntligen en regering med förmåga att göra vad som krävs, en regering som kan genomföra de många reformer som behövs för att lösa Sveriges många och stora samhällsproblem. Tidöavtalet utgör en stabil grund för ett omfattande och nödvändigt reformarbete.

Efter åtta år av rödgrön vanskötsel är regeringens uppgifter krävande. Det är en krävande uppgift att knäcka kriminaliteten och åter skapa trygghet i hela landet. Det är en krävande uppgift att återuppbygga vårt elsystem, som en gång var kanske världens bästa men som nu är mycket skört och sårbart efter att de rödgröna med sin politik har stängt ned sex av tolv svenska kärnkraftsreaktorer.

Också inom det område vi nu debatterar, det vill säga hälso- och sjukvård och social omsorg, är problemen många och utmaningarna stora.

Men nu, herr talman, är äntligen arbetet för att få ordning på Sverige påbörjat. Arbetet är påbörjat för att korta vårdköerna. Genom att inrätta en nationell statlig vårdförmedling vill vi stärka patienternas ställning och nyttja all den kapacitet som sammantaget finns runt om i vårt land. Samtidigt satsar regeringen 3 miljarder årligen på en prestationsbaserad ersättning till regionerna i syfte att korta köerna och förbättra tillgängligheten över hela landet.

För att korta vårdköerna behövs många insatser, inte minst fler vårdplatser. Därför ska en nationell långsiktig plan för att minska bristen på vårdplatser tas fram och en prestationsbaserad ersättning införas om hela 2 miljarder årligen.

Avgörande för att korta vårdköerna och öka antalet vårdplatser är en god kompetensförsörjning. Arbetsmiljön inom vården och omsorgen behöver förbättras och personal erbjudas goda möjligheter till fortbildning och kompetensutveckling. För 2023 satsar regeringen omkring 1,2 miljarder för att stödja kommunernas och regionernas arbete med kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hälso- och sjukvården. Därtill satsar regeringen ytterligare en halv miljard årligen för att öka vidareutbildning av sjuksköterskor och för att skapa bättre utvecklings- och karriärmöjligheter.

Vi i de fyra samarbetspartierna är övertygade om att det krävs ett ökat nationellt ledarskap och ansvarstagande. Särskilt gäller detta strategiska och övergripande uppgifter såsom kompetensförsörjning. Därför blir arbetet med att ta fram en nationell plan för att förbättra kompetensförsörjningen viktigt.

Herr talman! Arbetet är också påbörjat med att stärka de sociala insatserna och landets alla socialtjänster. Särskilt viktigt är att utveckla det förebyggande arbetet och ge socialtjänsten bättre förutsättningar att tidigt gripa in, inte minst för att vi ska kunna få stopp på de kriminella gängens nyrekrytering. Barn och unga ska inte dras in i kriminalitet eller missbruk. Barn och unga ska gå i skolan och ges en trygg, kärleksfull och bra start i livet.

Därför är jag glad att regeringen riktar särskilda medel till att stärka socialtjänstens arbete mot ungas brottslighet och inte minst att regeringen satsar flera hundra miljoner på att förstärka föräldraskapsstödet. Att vara förälder är det viktigaste men också det svåraste uppdraget i livet. Därför är det viktigt att man som föräldrar kan få stöd och hjälp för att på ett bra sätt axla den uppgiften.

Herr talman! Satsningen på ett förstärkt föräldraskapsprogram är en av många satsningar i regeringens budget som har en förebyggande ansats. I dag bemöter vi såväl hälsoproblem som sociala problem på tok för reaktivt – detta trots att vi vet att egentligen alla sociala problem och väldigt mycket av sjukdom och ohälsa är möjliga att förebygga, till exempel omkring en tredjedel av all cancer.

Att ställa om till att jobba mer förebyggande och hälsofrämjande inom såväl socialtjänsten som hälso- och sjukvården är svårt, särskilt givet hur hårt pressade dessa verksamheter är av akuta uppgifter, men likväl är det precis vad som behöver göras. Genom fler förebyggande insatser kan nämligen mycket lidande och stora ekonomiska resurser sparas. Därmed kan trycket på socialtjänsten liksom hälso- och sjukvården långsiktigt minskas.

Ett av de största hälsoproblem vi har i dag är problemen med psykisk ohälsa, inte minst hos barn och unga. Därför är det mycket välkommet att regeringen i budgetpropositionen avsätter 380 miljoner kronor för att förbättra tillgängligheten till barn- och ungdomspsykiatri. Dessutom görs insatser för att utveckla arbetet med psykisk hälsa i allmänhet och suicidprevention i synnerhet. Detta är på riktigt livsviktigt.

Herr talman! En orsak till psykisk ohälsa och rent av självmord är ensamhet. Det är ett problem som regeringen vill adressera genom att för första gången göra en rejäl satsning på ett stärkt och utvecklat arbete för att bryta ofrivillig ensamhet och isolering, ett arbete som jag ser framför mig behöver göras i mycket nära samarbete med civilsamhället.

Apropå civilsamhället och föreningslivet påbörjar regeringen i och med budgeten för 2023 en omfattande satsning på att stödja främjandet av en aktiv och meningsfull fritid för barn och unga. Ett särskilt fritidskort ska införas för att förbättra tillgången till idrott och föreningsliv, särskilt för barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden. Detta är en viktig satsning för att förebygga såväl fysisk som psykisk ohälsa men också sociala problem.

Herr talman! Budgeten är tjock och omfattande, och jag har därför bara kunnat göra några snabba nedslag. Hade jag haft mer tid skulle jag ha pratat ytterligare om hur vi satsar på en utvecklad cancervård och hur vi förstärker och förlänger satsningen på förlossningsvården och kvinnors hälsa.

Jag hade pratat om våra satsningar på att stärka primärvården och barn- och ungdomshälsovården.

Jag hade också velat berätta mer om satsningarna och reformerna för en tryggare äldreomsorg, om regeringens satsning på metoden Bostad först för att minska hemlösheten och om den i sammanhanget lilla men ack så viktiga satsningen på att förstärka Bris stödlinje. Att stärka skyddet för barns rättigheter har länge varit en prioriterad fråga för oss moderater. Därför är jag glad och stolt över att vi nu har en regering som använder både ekonomiska och politiska muskler för att tillförsäkra barn deras rättigheter och att vi nu har en särskild socialtjänstminister som ser just detta som en av sina absolut viktigaste uppgifter.

Med detta, herr talman, konstaterar jag att ett mycket omfattande arbete ligger framför den nya regeringen. Att korta de rekordlånga vårdköerna, minska bristen på vårdplatser och stärka socialtjänsten är inte enkla uppgifter, men vi fyra partier som står bakom regeringen och Tidöavtalet är fast beslutna att lösa dem. Med den budget vi nu debatterar tas många både stora och viktiga steg för att få ordning på Sverige.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Allra sist vill jag framföra en hälsning från min goda kollega Lina Nordquist från Liberalerna, som tyvärr har blivit sjuk. Hon hade laddat och sett fram emot dagens debatt men var tvungen att stanna hemma på grund av sjukdom. Att som Nordquist hålla sig undan för att inte smitta oss andra är att ta ansvar, och den budget som regeringen har lagt fram innebär att ta ansvar för svensk hälso- och sjukvård och den sociala omsorgen.

Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Innan jag sätter fokus på kompetensförsörjningen är det med glädje jag konstaterar att vi säkerställde att barnkonventionen blev lag under den föregående mandatperioden. Då vurmade Moderaterna inte alls för barns rättigheter på samma sätt som ledamoten Hultberg gjorde i talarstolen nyss.

Men min fundering handlar om kompetensförsörjning. I går bjöd vi socialdemokrater in fackförbund, professionsförbund och arbetsgivarorganisationer på välfärdsområdet, med fokus på hälso- och sjukvård, till ett möte om kompetensförsörjningen inom sjukvården, omsorgen och socialtjänsten.

Organisationerna beskrev en situation som under en följd av år har blivit sämre. Det är tufft för läkare, sjuksköterskor, undersköterskor och socialsekreterare. Man lämnar sina arbetsplatser på grund av låga löner, låg bemanning och bristande arbetsmiljö. De organisationer vi träffade undrar vart de stora statliga satsningar som den förra regeringen gjorde har tagit vägen. De vill att staten ska tänka nytt och ta nya initiativ och att politiken nationellt ska förmå att fokusera på och jobba med dessa frågor framöver.

Förutom att dubbla satsningen på välfärden, som vi gör i budgeten i förhållande till regeringen och som jag lyfte upp i mitt anförande, har vi socialdemokrater i vår budgetmotion tagit initiativ till en välfärdsberedning. Vi har sett hur Försvarsberedningen har gjort ett bra arbete, även i ett polariserat politiskt landskap, och vi tror att något liknande skulle behövas på välfärdens område. Min fråga till ledamoten Johan Hultberg är: Hur ställer ni er till vårt förslag om en välfärdsberedning med fokus på kompetensförsörjning?

Anf. 95 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig inledningsvis konstatera att vi nu, för första gången på många år, har en regering som har stöd här i Sveriges riksdag, en regering som kan få igenom sin politik, en regering som kan driva precis det ambitiösa reformarbete som vi behöver för att lösa de många och stora utmaningar som vi står inför, inte minst kopplat till kompetensförsörjningen.

Jag är stolt över att tillhöra ett parti som tydligt har sagt att vi är beredda att prata med alla partier i Sveriges riksdag. Vi är beredda att kroka arm med alla som är beredda att ta ansvar för att lösa de problem vi har, och jag är absolut beredd att titta närmare på det förslag som ledamoten Lundh Sammeli nämner.

Jag tror att det är jätteviktigt att vi bortom mandatperioder och bortom parti- och blockgränser kan hitta lösningar för att adressera de långsiktiga problemen, som naturligtvis inte kommer att vara borta ens efter denna mandatperiod. Jag ska vara ödmjuk och säga att de utmaningar vi har på kompetensförsörjningsområdet är så stora att de inte kommer att vara lösta om fyra år, men jag är övertygad om att vi kommer att ha tagit viktiga steg på vägen.

Jag nämnde i mitt anförande hur vi gör viktiga satsningar på kompetensförsörjningen: 3,2 miljarder under 2023. Jag tror att det är oerhört viktigt också med de många andra reformer som vi påbörjar, till exempel att skapa en bättre it-infrastruktur. När man gör undersökningar bland personalen inom hälso- och sjukvården lyfts det ofta fram att dåliga it-system är en större anledning till att sluta sin anställning än den låga lönen.

Att rensa upp i träsket av dysfunktionella system som inte kan kommunicera med varandra är en konkret, viktig arbetsmiljöförbättring. Det är också en åtgärd som kan frigöra tid för det där viktiga patientmötet, i stället för att sköterskan, undersköterskan eller läkaren frustrerat ska ägna tid åt att rapportera i ännu ett dåligt system.

Det krävs ett brett arbete här, och jag är glad att Socialdemokraterna sträcker ut en hand för att vi ska kunna hitta breda, långsiktiga lösningar.

Anf. 96 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det som ledamoten Hultberg glömmer att berätta är att regeringen består av tre partier som alla backade i valet. Den enda orsaken till att man har ett regeringsunderlag med majoritet är att Kristersson sitter i Jimmie Åkessons regering. Så länge regeringen är beredd att dansa efter Jimmie Åkessons och Sverigedemokraternas pipa kommer man att ha stöd, men den dag man inte är det kommer regeringen inte att vara en vinnarregering med en kraftfull agenda.

Socialdemokraternas agenda är tydlig. Vi ska ta tillbaka kontrollen över välfärden och stoppa vinstjakten på det området. En stark välfärd i vårt land är det bästa verktyget för ökad trygghet och jämlikhet. Vi socialdemokrater har prioriterat att leverera fler anställda i välfärden framför sänkta skatter under vårt regeringsinnehav. I vårt budgetalternativ fördubblar vi resurserna till välfärden i förhållande till regeringen.

Om jag och ledamoten Hultberg delar bilden och är överens om att kompetensförsörjningen är välfärdens kanske största problem blir ändå frågan: Varför ser man inte det tydligare i den budget som regeringen nu har lagt fram? Och vad är regeringens och Sverigedemokraternas besked

till alla de kommuner som nu inser att regeringen i ett tufft läge lämnar dem i sticket, där valet handlar om att skära ned eller höja skatten för att bibehålla nivån på välfärden inom hälso- och sjukvården, inom omsorgen och socialtjänsten?

Prot. 2022/23:39

15 december

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Grunden för en stark välfärd är att Sverige arbetar – att svenska folket går till jobbet och betalar skatt. Tyvärr har vi haft en regering som har nedmonterat arbetslinjen och som har fört en politik som har gjort att vi har en rekordhög långtidsarbetslöshet.

Jag ska återkomma till det som jag sa i mitt tidigare replikskifte. Hade det varit så att Sverige bara hade haft samma ekonomiska utveckling som EU-snittet hade vi haft 40 miljarder kronor mer årligen till välfärden. Om man översätter det till kompetensförsörjning, herr talman, hade det inneburit 65 000 fler grundskolelärare, 80 000 fler undersköterskor eller 59 000 fler poliser. Det är därför så otroligt viktigt att vi nu har fått en regering som kan återupprätta arbetslinjen, sätta fokus på en stark ekonomisk politik och skapa konkurrenskraft för våra företag så att fler människor kan komma i arbete och så att fler människor kan bidra till den offentliga välfärden. Det är oerhört centralt.

Herr talman! När vi zoomar in på frågan om kompetensförsörjning tycker jag att vi tar stora och viktiga steg i denna budget. Vi gör stora satsningar på att stödja kommunerna och regionerna i deras arbete för att stärka kompetensförsörjningen och erbjuda karriärvägar och utbildningsvägar. Och vi påbörjar arbetet med att ta fram en nationell plan för kompetensförsörjningen.

Det är framför allt det övergripande ansvaret som jag tror att det är viktigt att staten tar. Det är trots allt kommuner och regioner som behöver göra läxorna för att bli bättre arbetsgivare – förbättra arbetsmiljön. Men staten behöver samordna arbetet bättre och titta på hur man ska utveckla utbildningsväsendet för att matcha de behov som finns.

Jag är också stolt och glad över att vi har en regering som för en ansvarsfull ekonomisk politik som gör att om krisen blir tuffare finns det utrymme att göra ytterligare satsningar på att stödja kommuner och regioner i deras viktiga välfärdsarbete.

(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Anf. 98 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Maria Malmer Stenergard, statsrådet Acko Ankarberg Johansson, statsrådet Anna Tenje och statsrådet Erik Slottner.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Maria Malmer Stenergard besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

En välfärdsberedning

Anf. 99 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! I går bjöd vi socialdemokrater in fackförbunden och arbetsgivarna inom välfärden till ett rundabordssamtal för att få deras bild av situationen inom vård, omsorg och socialtjänst. De gav en mörk och oroande bild av läget.

Vi har personalkris i stora delar av välfärden. Sveriges läkarförbund berättar att sex av tio läkare överväger att byta arbetsplats eller helt lämna läkaryrket. Nästan var tredje junior läkare funderar på att lämna yrket. Vårdförbundet berättar att allt fler sköterskor lämnar vården helt – och att det är helt påverkbara faktorer som ligger bakom. Sjukvårdens personal går på knäna, och behovet av nytänkande och nya initiativ är stort.

Vi har i vårt budgetalternativ tagit initiativ till att tillsätta en välfärdsberedning, likt Forsvarsberedningen. Min fråga till statsrådet är: Hur ställer ni er till vårt initiativ till en välfärdsberedning?

Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Yasmine Bladelius för frågan.

Jag håller helt med ledamoten: Vi måste vårda vården. Om vi inte ser till att ge goda förutsättningar för förbättrad arbetsmiljö och förbättrade arbetsvillkor kommer vi inte att ha de medarbetare vi behöver vare sig på sjukhusen eller i primärvården.

När det gäller frågan om en välfärdsberedning eller det som fackförbunden själva har lyft, nämligen att man behöver en kriskommission, kan det absolut ha ett syfte att man då och då tittar långsiktigt på frågor. Just nu är det dock åtgärder i närtid som behövs, och de behöver vidtas på varje arbetsplats. Därför är det prioriterat för oss att se till att det finns resurser och stöd till regionerna så att de så snart som möjligt kan vidta åtgärder som gör att fler orkar stanna kvar i yrket och kanske att fler kan arbeta heltid utifrån det heltidsmått man har.

Det krävs alltså arbetsmiljöåtgärder i närtid, men sedan tittar vi gärna på långsiktiga delar. Där är ju budgeten ett bra sätt att arbeta för att det ska bli goda förutsättningar framöver.

Anf. 101 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! Samtliga av landets regioner rapporterar nu att de kommer att gå med stora underskott nästa år. Vi socialdemokrater har därför i vårt budgetalternativ föreslagit dubbelt så mycket generella statsbidrag till

kommuner och regioner som regeringen har gjort. Det handlar om att de ska kunna hantera krisen.

Hur tänker ministern att nedskärningar på sjukhusen och uppsägningar av sjukhuspersonal ska leda till fler vårdplatser?

Prot. 2022/23:39

15 december

Frågestund

Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den kompletterande frågan.

Det är bara med bibehållen personal eller fler medarbetare som vi kan klara krisen i hälso- och sjukvården. Kommande år kommer det att vara svårt att hantera ekonomin, och därför är det fantastiskt gott att regionerna har två år med rekordöverskott bakom sig – det är 20 miljarder för 2020 och 20 miljarder för 2021. En del av dem har klokt nog använt överskottet för att jämna ut konjunkturen framåt.

Det är mycket viktigt att man tillför pengar. Jag är dock inte säker på att de 1,8 miljarder som skiljer regeringen från Socialdemokraterna är det som gör skillnaden.

Platsbrist i vården

Anf. 103 ANNA-LENA BLOMKVIST (SD):

Fru talman! Ivo har gjort en granskning av 27 akutsjukhus i samtliga regioner i landet. De sjukhus som Ivo hittills har riktat kritik mot finns i 17 av landets 21 regioner, och alla har mer eller mindre samma typ av problem: brist på sjuksköterskor.

Detta leder till för få vårdplatser, vilket har så kallad korridorvård samt patienter som vårdas på fel avdelning som följd. I medierna kan vi läsa om hur patienter på akutmottagningarna placeras i korridorer på grund av platsbrist och att man använder sig av grytlock som temporära larm. Som om inte det vore nog sätts svarta sopsäckar upp över lamporna i korridoren för att patienter som placeras i korridoren ska kunna sova på natten. Men än värre är att det finns exempel på att patienter har avlidit på grund av platsbrist.

Detta är fullkomligt oacceptabelt i vårt svenska välfärdsland. Anser sjukvårdsministern likt Sverigedemokraterna att dessa uppgifter är skrämmande och mycket allvarliga?

Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack för din fråga, ledamoten Blomkvist!

Ja, det är mycket allvarligt. Det är allvarligt med tanke på patientsäkerheten, och det är även allvarligt med tanke på personalens situation. Att ständigt arbeta med full beläggning – eller till och med 110–120 procents beläggningsgrad, det vill säga överbeläggning – och även med utlokalisering, det vill säga att patienter vårdas på avdelningar med fel kompetens, innebär en patientrisk. Det påverkar både patienter och personal.

Därför är det nödvändigt med den satsning vi gör från regeringens sida, och jag är väldigt glad att vi har en bred majoritet för den budget vars ramar antogs i riksdagen i går. Det är väsentligt att vi nu kan tillföra 2 miljarder årligen som riktas just mot att förbättra arbetsmiljön. Vi mäter detta i form av möjligheten att minska överbeläggningar, minska utlokaliseringar och sänka beläggningsgraden. Sedan kan detta göras på många olika

sätt; det kan handla om fler platser på vårdsjukhusen men också om en utbyggd hemsjukvård. Insatserna är alltså olika, men riktningen är viktig.

Anf. 105 ANNA-LENA BLOMKVIST (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från sjukvårdsministern. Det är glädjande att se att regeringen och Sverigedemokraterna står enade både gällande den budget som har lagts fram och gällande Tidöavtalet. Det är ett stort steg i rätt riktning för Sverige.

Hälso- och sjukvården är den viktigaste grundbulten i vårt välfärdsländ. Akutsjukvården ska vara tillgänglig, trygg och hålla hög kvalitet för dem som behöver akut hjälp. Nu har ministern redan svarat på min andra fråga, som var hur hon avser att säkerställa akutsjukvården, men jag undrar om hon har något ytterligare att tillägga.

Anf. 106 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är nödvändigt att tillföra pengar – absolut. Sedan bör man komma ihåg att det inte är säkert att pengar alltid löser alla problem. Det har nämligen funnits en betydande mängd miljarder som regionerna inte har kunnat använda därför att pengarna har varit tillfälliga.

Det är alltså viktigt att det är fasta pengar som regionerna vet återkommer och att man ser till att förbättra arbetsmiljön. Det kan dock göras på många olika sätt. Det kan handla om att minska den administrativa överbyggnad som inte alltid behövs, men det kan också handla om att se till att kollegorna blir fler – och att den som har en ledig helg vet att det verkligen blir en ledig helg.

Prissättningsmodellen för el

Anf. 107 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Min fråga är definitivt av allmänpolitisk karaktär, och intresset för den är stort i landet i dag. Det gäller elmarknaden.

Hur ser regeringen på risker med dagens prissättningsmodell? Sveriges industrier vill göra omställningen och har redan börjat göra stora investeringar. Osäkerheten vad gäller pris på el har gjort att trycket på att ifrågasätta marknaden definitivt ökar. Vi har ingen elproduktion i Sverige som kostar mer än drygt 30 öre per kilowattimme, och vi har stor export. Ändå betalar många uppemot 5 kronor per kilowattimme vissa dagar och veckor.

Tänker regeringen göra något åt prissättningsmodellen för vår egenproducerade el som säljs till svenska kunder?

Anf. 108 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tackar Birger Lahti för frågan. Detta är en väldigt angelägen fråga.

Det är nog många både företag och hushåll som har en bildlig klump i magen över hur elräkningen kommer att se ut framöver. Det är därför det är så allvarligt att den tidigare regeringen valde att gå vidare och stänga ned fullt fungerande kärnkraft som innebar planerbar kraft för oss.

Regeringen har sedan dag ett jobbat stenhårt för att säkerställa att det kan gå ut ett elstöd till hushållen. När det gäller den svenska industrin har den också kommit att drabbas av höga elpriser.

Den elintensiva industrin har ofta en placering utifrån tillgång till fossilfri el men har naturligtvis ändå en stor oro inför framtiden. Regeringen har i budgeten avsatt 2,4 miljarder i stöd till elintensiv industri vid höga elpriser.

Prot. 2022/23:39

15 december

Frågestund

Anf. 109 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag hörde inget svar på min fråga om prissättningsmodellen, men det hade jag inte heller väntat mig.

Vad gäller prisstödet, eller stödet för industri och konsumenter, säger statsrådet att man har gått ut med det. Men halva Sverige står utan stöd fast priset till exempel i går i hela landet var 483,73 öre.

Kan regeringen lova att husägare i norra Sverige som måste ta banklån för att betala elräkningen kan få stöd så att de fixar banklånen, eller i varje fall får samma stödform som i södra Sverige?

Anf. 110 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Norra Sverige har haft ett elpris som har varit betydligt lägre än referenspriset som regeringen nu utgår från. Den som vill binda sitt elavtal på tre år i Skåne får betala strax över 4 kronor i dag. Den som vill binda på tre år i Luleå får betala 1,40.

Elstödet finansieras också av kapacitetsavgifter. Det är medel som konsumenter i södra Sverige har betalat in till följd av de stora prisskillnader som har varit mellan norr och söder. Då är det också rimligt att de som har betalat in avgifterna får vara med och ta del av dem.

Sexköpslagen

Anf. 111 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Vi var nog många som höjde på ögonbrynen när vi läste Tidöavtalet tidigare i höstas och begreppet bristande vandel dök upp, speciellt när det gällde prostitution. Det skulle kunna räknas som bristande vandel och grund för utvisning. Jag har noga följt vad både migrationsministern, jämställdhetsministern och andra svarat när de har fått de här frågorna. Men det gör inte saken klarare.

Många uppfattar nog Tidöavtalet som jag gör, nämligen att det är en grund för regeringens politik. Det är inte ett dokument där man ska tolka lagtexter från flera decennier sedan om man ska återinföra prostitution som grund för bristande vandel.

Det finns ett skäl till att man tog bort det i svensk lagstiftning, nämligen att man införde någonting bättre. Riksdagen införde sexköpslagen som slår fast att det inte är kvinnan som säljer sex som är kriminell utan den som köper sex. Offer för prostitution ska skyddas och inte straffas.

Min fråga till migrationsministern blir: Står verkligen Moderaterna bakom sexköpslagen fullt ut, eller tänker man rucka på den, vilket torde bli följderna om man utreder den här frågan?

Anf. 112 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack, Helena Vilhelmsson, för frågan!

Svaret är mycket enkelt. Ja, Moderaterna står fortsatt bakom den befintliga sexköpslagen. Vad det handlar om är att låta en utredning titta på

möjligheten att utvisa människor på grund av bristandeandel. Det är en lagstiftning som har funnits tidigare i Sverige.

När vi har tagit fram skrivningar i Tidöavtalet har vi tagit exempel från tidigare lagstiftning som vi har exemplifierat med. Jag vill vara väldigt tydlig med att det absolut inte handlar om att utvisa människor enbart på grund av att de försatts i utsatthet enbart på grund av att de prostitueras.

Det här handlar snarare om dem som utnyttjar prostituerade. Det handlar om personer som har samröre med kriminella organisationer.

Anf. 113 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Tack så mycket för ett tydligt svar!

Återigen är det inte det som de facto står i Tidöavtalet. Men jag känner mig skapligt trygg i att ministern säger att man står på de utsattas sida. Prostitution handlar om utsatta människor.

Min fråga kvarstår. Vad är det egentligen som saknas i lagstiftningen? Vi har sexköpslagen som skyddar den utsatta som säljer sex och kriminaliserar den som köper sex.

Vi har reflektionsperioden i utlänningslagen som gör att den utsatta ska hämta ro och kraft för att kunna medverka till att falla den som det faktiskt gäller, nämligen hallicken. Vad är det som saknas?

Anf. 114 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Till att börja med konstaterar jag att det är alldeles för många som fortfarande utnyttjas av personer som väljer att utnyttja utsatta människor. Vi måste jobba med full kraft i hela samhället på en rad olika områden för att bekämpa det.

Det som det handlar om här är att se till att människor som inte vill bli en del av Sverige och har tydligt samröre med kriminella organisationer ska kunna utvisas även om de inte lagförs för ett brott där det följer en utvisning.

Svenska företags kompetensförsörjning

Anf. 115 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Kompetensförsörjningen är central för att säkra såväl stark näringslivsutveckling som välfärden i Sverige.

Tack vare den gröna industrirevolutionen och företagens klimatomställning stärks också Sveriges innovationskraft och konkurrenskraft. Det är en utveckling som bidrar till en fantastisk samhällsutveckling.

Tusentals nya jobb skapas. Det är jobb som också måste tillsättas. Kompetensförsörjningen har därför seglat upp som en central fråga för kommuner, regioner och företag.

Fru talman! Jag är riksdagsledamot från norra Sverige, så jag använder mina hemtrakter som ett exempel. Norrbotten och Västerbotten har lägst arbetslöshet i Sverige. Det väntas tillkomma 50 000 nya jobb i en region med 250 000 sysselsatta och 11 000 arbetslösa.

Kompetens från utlandet spelar redan i dag en väldigt stor och viktig roll för svenska företags kompetensförsörjning. I Unionens enkät till klubbar i Norrbotten och Västerbotten framkommer att var tredje arbetsplats i dag har människor som har flyttat hit för att jobba.

Min fråga till Maria Malmer Stenergard är: Vad avser ministern att göra för att säkra kompetensförsörjningen till svenska företag?

Prot. 2022/23:39
15 december

Frågestund

Anf. 116 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Elin Söderberg, för den långa frågan!

Det är en otroligt viktig fråga. Vilket företagsbesök man än gör skriker de efter kompetens. Det finns inte ett enkelt svar på hur vi löser det.

När det gäller frågan om arbetskraftsinvandring är regeringen väldigt tydlig. Det är ungefär så jag tolkar frågan. Jag är medveten om den fantastiska utveckling som sker i Norrland. Jag är medveten om att man behöver attrahera människor från andra länder.

Därför vill vi också stärka arbetskraftsinvandringen för kvalificerade och högkvalificerade jobb. Men när det däremot gäller lågkvalificerade jobb menar vi att det är fler i Sverige som borde kunna ta de jobben.

Vi ser också med mycket stor oro på att de jobben är tydligare knutna till utnyttjande av människor och missbruk av regelverket för arbetskraftsinvandring. Det vill vi beivra på olika sätt.

Anf. 117 ELIN SÖDERBERG (MP):

Fru talman! Tack så jättemycket, statsrådet!

Självklart ska inte någon utnyttjas i Sverige när de är här och jobbar. Men vi ser i dag att det inte bara är särskilda specialistkompetenser som rekryteras från utlandet.

Vi har kompetensbrist och personalförsörjningsproblematik. Det är brist på händer och fötter helt enkelt. Vi ser det såväl i företag som i välfärden. När vi har sådana stora behov som att vi behöver rekrytera 50 000 personer i en region med 11 000 arbetslösa är läget allvarligt.

Regeringen har i Tidöavtalet aviserat flera reformer som försvårar inflyttning till Sverige. Hur säkrar vi personalförsörjningen?

Anf. 118 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det är otroligt viktigt att företagen kan stärka sin kompetens. Därför måste det också bli mer lönsamt att arbeta. Arbetsförmedlingen måste använda de verktyg som finns. Människor måste också vara beredda att flytta dit där jobben finns.

Där tycker inte jag att man ställer tillräckliga krav. Därför är regeringen mycket tydlig med att det måste löna sig bättre att arbeta. Arbetsförmedlingen ska använda de verktyg som finns.

Vi ska också säkerställa att det går att rekrytera spetskompetens från andra sidan jorden.

Återkallelse av felaktiga uppehållstillstånd

Anf. 119 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! Min fråga går till migrationsminister Maria Malmer Stenergard.

Det rapporteras med jämna mellanrum i medierna om personer som har fått skydd i Sverige men som sedan besöker sina hemländer.

Kan migrationsministern nu efter dagens presskonferens berätta mer och utveckla vad regeringen avser att göra för att återta uppehållstillstånd som har getts på felaktiga grunder?

Anf. 120 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Carl Nordblom, för en väldigt angelägen fråga!

Det stämmer att vi i dag hade en pressträff jag och Henrik Vinge där vi presenterade ett nytt regeringsuppdrag till Migrationsverket. Det innebär att Migrationsverket måste skaffa sig rutiner för att hantera ärenden som handlar om återkallelse av uppehållstillstånd.

En internrevisionsrapport förra året visade att man inte har den typen av rutiner på plats. Om det kommer indikationer till myndigheten om att en person har fått uppehållstillstånd på felaktiga grunder har man inga rutiner för att hantera det och se till att uppehållstillståndet återkallas om det är aktuellt.

Det kan handla om att man en kort tid efter det att man har beviljats uppehållstillstånd, till exempel på grund av skyddsbehov, återvänder till sitt hemland. Det i sig kan ju vara indikation på att man faktiskt inte har behov av skydd. Vi måste använda samhällets resurser till dem som faktiskt har behov av skydd. Därför är det här uppdraget otroligt viktigt.

Anf. 121 CARL NORDBLOM (M):

Fru talman! Migrationsministern nämner ofta att det med den nya regeringen blir ett paradigmskifte i migrationspolitiken. På vilket sätt är frågan om återkallelse av uppehållstillstånd en viktig del i detta avseende?

Anf. 122 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag tackar Carl Nordblom för den kompletterande frågan.

Precis som frågeställaren säger krävs det ett paradigmskifte i svensk migrationspolitik, och då handlar det om en rad åtgärder på en rad olika områden för att få till det.

Det handlar om att få ordning och reda på invandringen och integrationen. Och precis som jag sa måste vi prioritera att använda samhällets resurser till dem som verkligen har behov av skydd. Därför är det så viktigt att man också kan hantera situationen när det framkommer uppgifter om att en person har fått skydd på felaktig grund.

Bedrägerier och digitalt utanförskap

Anf. 123 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Bedrägerier via falska telefonsamtal drabbar många äldre personer som förlorar sina pengar genom att luras att lämna ut sitt bank-id.

Det digitala utanförskapet är ett stort samhällsproblem även för ett antal vanliga konsumenter. Det har blivit allt vanligare att bedragare utger sig för att ringa från en bank eller en myndighet. Bedragarna är ofta väldigt skickliga på det sociala samspelet.

En nyligen släppt rapport från polisens nationella operativa avdelning, Noa, visar att de kriminella gängerna drar in stora belopp genom bedrägerier. Kartläggningen visar att inkomsterna från att lura äldre och funktionsned-

satta är mycket större än befarat. Detta är en oroväckande utveckling. Äldre ska inte behöva utsättas för brott. Att behandla äldre med respekt måste vara en självklarhet.

Fru talman! Min fråga till civilministern är: Hur arbetar regeringen för att minska det digitala utanförskapet och för att sätta stopp för bedrägerierna mot äldre?

Anf. 124 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag vill tacka frågeställaren för en väldigt viktig fråga i ett mycket angeläget ämne.

Det är få saker som upprör mig så mycket som när äldre personer utsätts för brott eller utnyttjas, bland annat på grund av digital okunskap. Utsattheten för den här typen av kriminalitet och bedrägerier kan bero på att människor utnyttjar enskilda personers digitala okunskap. Men det kan också handla om människor som utger sig för att vara andra än de är, det vill säga att de säger sig vara från hemtjänsten eller elbolaget och tar sig in i äldres hem den vägen.

Jag har sagt att detta är en prioriterad fråga för mig. Även i min tidigare roll som kommunpolitiker i Stockholms stad var detta en fråga som jag engagerade mig mycket i.

Regeringen måste få återkomma med mer konkreta planer när vi har hunnit komma längre i vårt arbete. Men en viktig fråga för it-säkerheten är att man kan identifiera sig elektroniskt på ett säkert sätt. Myndigheten för digital förvaltning har nu ett uppdrag att i januari återkomma med en rapport om hur detta kan utformas rent tekniskt. Därefter kommer regeringen att återkomma.

Anf. 125 DAN HOVSKÄR (KD):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Ja, situationen är allvarlig. Många äldre och funktionsnedsatta drabbas väldigt hårt eftersom de har svårt att försvara sig, som Erik Slottner också säger.

Man känner stor skam och skuld. Det är inte ovanligt att man efter att ha blivit utsatt känner väldigt stor oro och inte ens kan svara i telefon, för man vet inte vem som ringer.

Dessa frågor är mycket viktiga, och det känns bra att regeringen nu jobbar med dessa. Jag ser fram emot vad som kommer i januari.

Anf. 126 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Det är helt rätt att risken med den här typen av brottslighet, även om det inte rör sig om så mycket pengar som man blir bedragen på, är att den skapar en oro hos den enskilde. Tilliten till både samhälle och andra människor riskerar ju att få sig en rejäl törn, så det är en viktig fråga att jobba med.

Jag tror också, även om det är långsiktigt och kan låta flummigt, att det är viktigt med information, inte minst från polisens sida, om hur man skyddar sig mot digitala bedrägerier. Civilsamhället spelar en jätte viktig roll i detta sammanhang, exempelvis.

Anf. 127 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Spridningen av covid ökar igen, och med det kommer minnen av hur det var för två år sedan när personer på äldreboenden nekades att ta emot besök av nära och kära och brister inom äldreomsorgen blev alltför uppenbara.

Vi har lärt oss mycket sedan dess och står bättre rustade för kommande pandemier. Även den här vintern är det många sjuka i både säsongsinfluensan och covid, och det finns fortsatt lärdomar att dra.

Ett förslag som vi liberaler uppmärksammade då var att kommunerna skulle få möjlighet att anställa läkare inom äldreomsorgen. Förslaget fick ett väldigt njuggt bemötande av den förra regeringen, men behovet kvarstår.

Min fråga är därför till äldreminister Anna Tenje: Vilka planer har den nuvarande regeringen på att möta detta behov?

Anf. 128 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så mycket, ledamoten Malin Danielsson, för en väldigt angelägen och viktig fråga!

När pandemin slog till som hårdast hade jag ett annat uppdrag. Då var jag kommunstyrelsens ordförande i Växjö och tillskrev dåvarande regering om möjligheten för min kommun att bli pilotkommun för att få möjligheten att anställa kommunala läkare och stärka den medicinska kompetensen i min kommun.

Detta är någonting som vi i regeringen har plockat upp och som vi kommer att välja att titta på. Det har tillsatts en utredning, och en utredning kommer snart att finnas på vårt bord gällande många olika delar för att stärka äldreomsorgen.

Vi ser också möjligheten att gå vidare i den här frågan och titta vidare på den ytterligare i en framtida utredning.

Anf. 129 MALIN DANIELSSON (L):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Äldres hälsa har satts på undantag på flera områden, alltifrån mammografi för kvinnor över 75 år till utprovning av läkemedel för åsrika som inte kan delta i dessa studier.

Möjligheten för kommuner att anställa läkare är en av alla de pusselbitar som behövs för att möta åsrikas behov av en bättre vård än vad vi kan se i dag.

Det är en viktig fråga som vi kommer att fortsätta följa. Jag ser fram emot att vi kan komma fram med konkreta förslag.

Anf. 130 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för den kompletterande frågan.

Att stärka den medicinska kompetensen i kommunerna och i äldreomsorgen är det viktigaste. Det gör man genom sjuksköterskor med specialistkunskaper men givetvis också genom tillgången till läkare.

Vi får helt enkelt återkomma lite längre fram, när vi har utredningen på vårt bord, till exakt hur den medicinska kompetensen ska stärkas.

Prot. 2022/23:39
15 december

Arbetskraftsinvandringen

Frågestund

Anf. 131 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Med anledning av att det lackar mot jul tänker jag ställa en enkel fråga till statsrådet Malmer Stenergard. Jag hoppas att hon svarar på den enkla frågan när jag nu inte medges att ställa en kompletterande fråga.

Regeringen har meddelat att de skjuter den tidigare regeringens skärpning av arbetskraftsinvandringen på framtiden. Man har därutöver meddelat att man ska göra undantag för hela yrkesgrupper och att undantagen ska utredas och komma senare.

Jag vill därför helt enkelt fråga statsrådet: Kommer vi att få en högre eller en lägre arbetskraftsinvandring under nästa år?

Anf. 132 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tänk att jag har varit så otydlig i mina tidigare debatter med Anders Ygeman! Det trodde jag inte. Låt mig därför vara väldigt tydlig en gång till.

Så här är det. Det tog den förra regeringen nästan åtta år att få fram en proposition, trots väldigt många ord om att man skulle skärpa reglerna för arbetskraftsinvandring. Propositionen innebär att riksdagen delegerar makt till regeringen, som genom förordning kan höja försörjningskravet. Denna proposition röstades igenom i den här kammaren för ungefär två veckor sedan, tror jag. Vi jobbar nu stenhårt med att få förordningen om ett höjt försörjningskrav på plats, så den kommer väldigt fort och kommer att kunna börja gälla inom kort.

Därefter vill vi införa ett höjt lönekrav. Det innebär alltså att vi vill gå längre än den tidigare regeringen. Det kan finnas anledning att för vissa yrkesgrupper göra undantag från det höjda lönekravet. Därför kommer det att bli en tvåstegsraket med höjt försörjningskrav och sedan ett höjt lönekrav.

Bosättningstid utomlands och socialförsäkring

Anf. 133 DANIEL PERSSON (SD):

Fru talman! Min fråga riktas till socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Den 1 januari 2023 träder nya regler i kraft som innebär att bosättnings- tid i ett tidigare hemland inte ska få tillgodoräknas som försäkringstid för garantipension och för garantipension till omställningspension.

Däremot kommer bosättningstid i ett tidigare hemland även fortsättningsvis att tillgodoräknas som försäkringstid för sjukersättning och aktivitetsersättning i form av garantiersättning. Det innebär att utrikes födda som levt i Sverige mycket kort tid kan ta del av den svenska socialförsäkringen baserad på bosättningstid i ett annat land.

Kommer ministern att vidta åtgärder för att förändra denna ordning där utrikes födda tar del av den svenska socialförsäkringen baserad på bosättnings- tid i andra länder?

Anf. 134 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag tackar så jättemycket för frågan från ledamoten.

Rättvisa i de olika system vi har, beroende på hur länge man har vistats i landet, hur mycket man har jobbat och var man bor, är en viktig och angelägen fråga. Regeringen har stipulerat, även i Tidöavtalet, att vi ämnar titta på kvalificering till välfärdssystemen. En utredning behöver tillsättas och genomföras. Vad den kommer fram till kan man givetvis inte föregå.

Detta är ett angeläget område som vi har lyft upp vid flera tillfällen och där vi kommer att leverera.

Stöd till barnfamiljer eller skattesänkningar

Anf. 135 ISABELL MIXTER (V):

Fru talman! Jag har en fråga till Anna Tenje.

Med anledning av den höga inflationen har många människor det väldigt tufft just nu. För en del innebär det mindre upppoffringar, som att stänga av värmen i sommarstugan. För andra innebär det inställt julfirande.

Cirka 40 procent av alla ensamstående kvinnor lever med låg ekonomisk standard. Regeringens brutna löften när det gäller el- och bränslepriser har inte gjort situationen bättre. Regeringen presenterar inte heller några åtgärder för att hjälpa de familjer som nu har det oerhört tufft. Man hade kunnat göra saker för att åtgärda problemen. I stället väljer regeringen skattesänkningar för dem som har inkomster över 50 000 kronor.

Med anledning av detta vill jag fråga socialförsäkringsministern varför regeringen prioriterar skattesänkningar för rika framför stöd till barnfamiljer.

Anf. 136 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så hemskt mycket för frågan, ledamoten!

Det är många saker som i dagsläget plågar både barnfamiljer och alla övriga familjer i vårt samhälle. Ledamoten tog upp inflationen. Men det är klart att de höga elpriserna, de höga bränslepriserna och en stor oro för kriget i vårt närområde också är saker som påverkar.

Det som stärker barnfamiljer och samhälle mest är att det lönar sig att gå och arbeta och att fler går från bidrag till arbete.

Men när det gäller just barnfamiljer och särskilt utsatta barnfamiljer har vi valt att förlänga stödet i form av ett särskilt bostadsbidrag till de familjer som är utsatta.

Arbetskraftsinvandring och vårdens kompetensbrist

Anf. 137 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Jag har en fråga till sjukvårdsministern.

Många av de stora problem vi har i svensk sjukvård bottnar i kompetensbristen. Det gäller oavsett om det är vårdplatsbrist, bekymmer inom primärvården eller orimligt långa väntetider. En räddning har faktiskt varit att vi via arbetskraftsinvandring har kunnat ta emot vårdpersonal från länder utanför EU. Det handlar om ganska många, uppåt 1 300, 1 400 eller 1 500 per år. Merparten av dem har löner som ligger en bra bit under 33 000 kronor. Enstaka specialistläkare kan hamna däröver.

Jag läste nyligen att regionledningen i Sörmland, där Kristdemokraterna ingår, slog larm och sa: Hur ska vi kunna hantera det här inom vården om vi inte kan ha arbetskraftsinvandring?

Min fråga till sjukvårdsministern är: Hur kommer man att garantera att vårdens problem inte blir ännu större? Är det genom ett undantag i förordningen? Eller finns det andra lösningar för att hantera det?

(ANDRE VICE TALMANNEN: Det ligger inom migrationsministerens ansvarsområde. Frågan besvaras därför av henne.)

Anf. 138 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Precis som frågeställaren säger är kompetensförsörjningen en jätteutmaning inom vården, liksom i andra branscher som vi har hört om här i dag. Och som jag redogjorde för i ett tidigare svar tittar vi nu på ett förhöjt försörjningskrav. Vi kommer att återkomma inom kort med ett förslag till förordning som kommer att gå ut på remiss, som sig bör.

Därefter avser vi att höja lönekravet i enlighet med Tidöavtalet, som frågeställaren också refererar till. Då säger vi att medianlön bör vara utgångspunkt, men det ska också utredas. Då finns också en möjlighet att titta på om vissa yrkesgrupper bör undantas. Det ska man titta noga på.

Jag vill inte föregripa det arbetet, men jag kan försäkra Anders W Jansson om att regeringen är väl medveten om det ansträngda läget i vården. Vi kommer inte att vidta några åtgärder som ytterligare försvårar för vårdgivarna att rekrytera rätt personal.

Omprövning av permanenta uppehållstillstånd

Anf. 139 BASSEM NASR (MP):

Fru talman! I Sverige finns över 300 000 människor som har permanent uppehållstillstånd. Myndigheterna har prövat deras ärenden och gett dem positiva besked om att få stanna i Sverige. Regeringen vill nu utreda om dessa människor ska fråntas sina permanenta uppehållstillstånd och i stället ges tillfälliga uppehållstillstånd som innebär att det finns risk för utvisning.

Regeringens förslag skapar stor stress och försvårar integrationen. Föräldrar vet inte om de kommer att tvingas lämna sina hem, jobb och företag. Barn kan ryckas ifrån sina klasskompisar. Det duger inte att bara hänvisa till en framtida utredning. Det finns 300 000 människor som förtjänar ett svar i dag.

Hur kommer migrationsministern att arbeta för att de människor som har fått positiva besked om att Sverige är deras nya hemland ska kunna lita på Sverige?

Anf. 140 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack för frågan, Bassem Nasr!

Jag vill till att börja med vara tydlig med att det förslag som vi har stipulerat i Tidöavtalet och som ska utredas noggrant gäller att utmönstra permanenta uppehållstillstånd när det gäller asylrelaterad invandring. Det är de som omfattas av förslaget. Det ska i stället som huvudregel vara till-

fälliga uppehållstillstånd som knyts mycket tydligt till det skyddsbehov man har.

När det gäller de som redan har permanenta uppehållstillstånd säger vi att man ska titta på hur de kan omvandlas, till exempel genom att hitta en tydlig väg för de personerna att klara kraven för medborgarskap. Jag vill vara tydlig med att ifall man sköter sig, försöker försörja sig själv och lära sig språket ska man inte vara orolig.

Utvisning av kriminella som olagligt vistas i landet

Anf. 141 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M):

Fru talman! Det bedöms att cirka 100 000 människor vistas illegalt i Sverige. Tusentals av dem går under jord för att bli en del av ett växande skuggsamhälle. Där riskerar de givetvis att utnyttjas och fara illa.

Samarbetspartierna har redan i dag presenterat en rad åtgärder för att öka tryggheten och säkerställa trovärdigheten i ett myndighetsbeslut. Ett ja ska ju vara ett ja, och ett nej ska vara ett nej.

Det blir än mer upprörande när man hör talas om att många av de som vistas här illegalt som också begår brott men ändå kan stanna kvar i landet. Därför undrar jag vad ministern och samarbetspartierna kommer att göra för att de som begår brott ska utvisas.

Anf. 142 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Tack, Emma Ahlström Köster, för en väldigt viktig fråga!

Det är svårt att peka på hur många som lever här utan att ha rätt till det. Men skuggsamhället växer, och det finns bedömare som menar att det handlar om över 100 000 personer. I skuggsamhället far människor, inte minst barn och kvinnor, otroligt illa.

Det är viktigt att regeringen och samhället agerar för att säkerställa att ett ja betyder ett ja. Har man fått ett ja på sin ansökan om uppehållstillstånd ska man också få alla möjligheter att komma in i samhället. Men om man har fått ett nej kräver den reglerade invandringen att man lämnar landet.

Än värre är det, vilket frågeställaren är inne på, om man också begår brott. Människor här i Sverige måste kunna känna sig trygga. Därför måste vi ha alla verktyg för att säkerställa att vi kan verkställa detta. Det handlar om att riva sekretess mellan myndigheter och att stoppa bidrag till personer som vistas här utan att ha rätt till det.

Jag vill passa på att lyfta fram att vi under vårt ordförandeskap i EU kommer att stärka samarbetet mellan EU-länderna för att få på plats ett fungerande återvändande.

Asylansökningsområden

Anf. 143 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Jag vill också rikta min fråga till migrationsminister Maria Malmer Stenergard.

Precis som tidigare talare sa finns det många människor som lever i Sverige illegalt. Varje år går, som nämndes, tusentals personer under jorden, ofta i samband med ansökan om asyl. Kristdemokraterna har länge förespråkat ett system med asylansökningsområden, eller som det nu

kallas, transitcenter, för att säkerställa en rättssäker och snabb hantering. Alla som söker asyl skulle enligt denna modell hänvisas till dessa områden, och som det står i Tidöavtalet finns inriktningen att den ska införas. Direktiv ska tas fram för att analysera hur modellen kan införas i enlighet med det asylprocedurdirektiv som finns. Utgångspunkten i Tidöavtalet är att hela asylprocessen ska ske i transitcenter.

Fru talman! Min fråga till migrationsministern är därför: När bedömer ministern att det skulle kunna vara möjligt med en förändring som innebär att asyl söks i asylansökningsområden?

Anf. 144 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tackar Ingemar Kihlström för en väldigt viktig fråga. Vi har historiskt haft problem med alldeles för långa handläggningstider för asylsökande. Det innebär i sig ett stort lidande. Vi menar från samarbetspartierna att om man har transitcenter och kortar asylperioden blir det också mycket lättare för myndigheter att ha kontakt med dem som söker asyl och se till att de får kontakt med exempelvis socialtjänst och vård, vilket skapar mycket bättre förutsättningar för de personer som ska stanna att få en bra start i Sverige. Det gör även att det blir lättare att återvända för dem som har fått nej.

Därmed kommer vi in på den del av Ingemar Kihlströms fråga som handlar om skuggsamhället. Det är otroligt viktigt att vi säkerställer att ett nej också är ett nej. Många går under jorden i samband med asylbeslut. De är sedan svårare att finna och kräver mycket mer resurser från samhället. Kan vi korta processerna och se till att man har mycket bättre kontakt med myndigheterna blir det också lättare att verkställa det här.

Detta ska som sagt utredas. Jag kan inte säga exakt när vi kan återkomma, men vi är tydliga med att vi har en hög ambition.

Social dumpning

Anf. 145 IDA KARKIAINEN (S):

Fru talman! Laxå, Filipstad, Kramfors, Fagersta – många är kommunerna som vittnar om problemen med social dumpning, det vill säga fenomenet att företrädesvis rika storstadskommuner flyttar människor som lever i social eller ekonomisk utsatthet till kommuner som har betydligt sämre förutsättningar att ta emot människor, oftast mindre kommuner i gles- och landsbygd.

Både länsstyrelser och Statskontoret har vittnat om och kartlagt problemet och kan bekräfta att det är stort och vanligt förekommande. Det är viktigt att ta detta problem på allvar. Regeringsföreträdare har uttalat sig något undvikande i frågan. Min fråga går till statsrådet Slottner: Hur ser statsrådet på denna problematik?

Anf. 146 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Vi vet inte hur omfattande detta problem är. Det finns inte någon objektiv definition av social dumpning. Vi har inte kommunarrest i Sverige. Det här har ofta varit kopplat till att etableringstiden löpt ut för nyanlända. Ska de då flytta eller bo kvar i den kommun där de varit bosatta i två år? Det beror naturligtvis på bostadssituationen och arbetsmarknaden.

Vi kan inte tvinga nyanlända att vara kvar i en kommun för all evig framtid bara för att de blivit placerade där under etableringsperioden.

Jag måste ändå ta det här på allvar. Om det är så att kommuner av olika skäl medvetet placerar människor i andra kommuner för att bli av med kostnader är det ett problem som vi behöver ta på stort allvar.

Som Karkiainen vet har det tillsatts en utredning som ska se över det kommunalekonomiska skatteutjämningsystemet. I det systemet bör de kommuner som drabbas av denna typ av beteende kompenseras.

Återkrav till assistansanordnare

Anf. 147 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Min fråga går till socialförsäkringsminister Anna Tenje.

Efter en lagändring i socialförsäkringsbalken 2013 kan Försäkringskassan rikta återkrav till assistansanordnare. För det krävs att anordnaren insett eller skäligen borde ha insett att ersättningen utbetalats felaktigt eller med ett för stort belopp. Det är en del av lagen som inte följs i dag.

I praktiken ser det ut så här: En person blir beviljad personlig assistans enligt beslut från Försäkringskassan och anlitar en anordnare. Anordnaren i sin tur anställer och avlönar en assistent och redovisar för Försäkringskassan tiden assistenten jobbat. Ersättning betalas ut. Flera år senare gör Försäkringskassan en helt ny bedömning och anser att dess tidigare beslut var felaktigt. Då beslutar man att retroaktivt kräva in ersättning flera år tillbaka i tiden, trots att anordnaren inte gjort något fel.

Har ministern några tankar på att i framtiden införa någon form av preskriptionstid för återkrav? Hur tänker hon säkerställa att lagen verkligen följs?

Anf. 148 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Jag vill rikta ett stort tack till ledamoten för en väldigt intressant fråga. Jag måste faktiskt erkänna att jag inte riktigt har reflekterat över just den vinkeln på frågeställningen. Men jag kan konstatera att arbetet med fusk och fel, felaktiga utbetalningar och även felaktig assistansersättning är en väldigt angelägen och viktig fråga som regeringen i allt väsentligt tar på största allvar. Vi jobbar hårt för att luckra upp sekretesslagstiftningen, så att fler myndigheter kan samarbeta för att hitta fusk och fel. Men just preskriptionstiden för återkrav är faktiskt inte en fråga jag har reflekterat över. Jag får helt enkelt be om att få återkomma i denna ganska angelägna fråga, som har väckt lite nyfikenhet.

Stöd till utsatta familjer

Anf. 149 NADJA AWAD (V):

Fru talman! Drygt 160 000 personer lever på existensminimum i Sverige på grund av skulder. Kronofogden rapporterar att ungas skulder ökar. Ungefär vart tolfte barn lever med en förälder som har skuldsanering. Kvinnor skuldsätts med lån och kredit på grund av förtryckande partner. Man ska klara sig på normalbeloppet 5 158 kronor per månad, som ska täcka kostnader för el, mat, försäkringar och kläder.

En rättvis ekonomisk politik är viktigare än någonsin, så att människor inte hamnar i fattigdom där föräldern behöver prioritera bort nya vinterskor till sitt barn för att betala elräkningen eller där den unge lånar pengar av sina släktingar och hamnar i ännu en skuldspiral.

Därför är min fråga till statsrådet Erik Slottner: Avser regeringen att vidta några åtgärder för att justera normalbeloppet fler gånger under det kommande året och för att i framtiden kunna kompensera för en lågkonjunktur?

Anf. 150 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag tackar Nadja Awad för frågan. Det här faller inte under Erik Slottners ansvarsområde. Därför tar jag frågan som allmänpolitiskt ansvarig. Dessutom är jag gammal kronofogde. Detta är en fråga som ligger mig varmt om hjärtat. Jag har sett väldigt många människor fara mycket illa. Inte minst ensamstående kvinnor har en väldigt ansträngd situation. Det är svårt att skydda sig mot de händelser i livet som ofta orsakar skuldsättning, exempelvis skilsmässa, dödsfall och arbetslöshet.

Regeringen följer utvecklingen väldigt noga. Normalbeloppet ska täcka kostnaderna för att leva på existensminimum, men man ska vara medveten om att kostnaden för bostad tillkommer. Jag vill betona vikten av att vi nu säkerställer att hushållen får utbetalning av elstöd i februari. Det kan göra väldigt stor skillnad i ekonomin för de här väldigt ansträngda hushållen.

Höga sjukskrivningstal

Anf. 151 THOMAS RAGNARSSON (M):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje.

De senaste åren har vårt samhälle präglats av pandemin. Sjukskrivningstalen har varit höga. Detta är något som vi har fått förhålla oss till och kanske till viss del också har vant oss vid. Nu är pandemin över. Men vi har fortfarande en stor spridning av corona, och sjukskrivningstalen är fortsatt höga. Vi ser också en ökning av sjukskrivningstalen i samhället.

Hur ser ministern på detta, och vad avser ministern att göra åt det här problemet?

Anf. 152 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack för frågan, ledamoten Ragnarsson!

Den ökade sjukskrivningen och sjukfrånvaron är någonting som jag följer mycket noga. Den korta sjukskrivningen som ledamoten tar upp i sin frågeställning kring olika säsongssjukdomar och så vidare är en sak, men det som oroar mig väldigt mycket är långtidssjukskrivningen. Vi har sett att det har ökat väsentligt under 2022. Sjukfall som har pågått i 180 dagar eller fler har ökat med 11 000 – 11 000 fler människor! Dessutom är väldigt många av dessa kvinnor.

Detta skapar ett utanförskap som jag tar på största allvar. Det är oerhört viktigt att man har tidiga åtgärder, att man stärker rehabiliteringskedjan och att man har tidiga avstämningar så att de sjukskrivna får möjlighet att

komma tillbaka till arbete. Vi vet att ju längre tid det går desto svårare är det att komma tillbaka.

Detta är en angelägen fråga som jag tänker följa mycket noga framöver.

Primärvården och sjukhusvården

Anf. 153 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! En av de mest akuta välfärdsfrågorna just nu är de långa väntetiderna till vård och behandling, som mer än fördubblades under den förra regeringen. Det kan medföra att allt fokus läggs på sjukhusvården. Det är dock primärvården, den nära vården, som utgör basen för hälso- och sjukvården, och kan man tidigt fånga upp och behandla hälsorisker och sjukdomstillstånd där kan sjukhusvård ofta förebyggas och undvikas.

I våra grannländer ligger en mycket större andel av sjukvården i primärvården än vad den gör i Sverige, där vi har det väldigt sjukhustungt. Min fråga är hur sjukvårdsministern vill förändra balansen mellan primärvård och sjukhusvård så att fler patienter kan få vård på sin hälso- eller vårdcentral och så att fler läkare vill utbilda sig och jobba som allmänmedicinska specialister i primärvården.

Anf. 154 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan!

Det är klart att det är angeläget att öka antalet vårdplatser. Men som jag nämnde tidigare är det väldigt sammansatt. Skälet till att det stasar på akuten kan ju vara att det finns för få platser på geriatriken eller på medicinavdelningen eller någon annanstans. Det kan också handla om att vi inte har byggt ut den kommunala hemsjukvården tillräckligt väl eller att vi har för lite medicinsk kompetens på äldreboendet.

Det kan också handla om att mycket mer kunde lösas genom att man har en kontinuitet, en fast vård- eller läkarkontakt, och en av regeringens prioriteringar är att både öka antalet vårdplatser totalt sett och att se till att primärvården byggs ut och blir större.

Ska man få fler att vilja bli allmänspecialister och arbeta som distriktsläkare som ledamoten nämner måste man se till att de har ett rimligt antal patienter. I dag har de väldigt många patienter, vilket gör att man inte kan bygga upp kontinuitet och få den där relationen som man behöver. Detta behöver ändras.

Den nationella bredbandsstrategin

Anf. 155 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Fru talman! Den nationella bredbandsstrategin antogs 2016 och anger bland annat att 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband. Sverige hade enligt Svenska Stadsnätsföreningen 2021 en bredbandsuppkoppling som når 95,17 procent av befolkningen. Samtidigt pekar mycket på att utbyggnaden har stannat av och att ett antal svårtillgängliga områden saknar tillgång till bredband. Exempelvis har endast 77 procent av dem som bor på landsbygden tillgång till bredband.

Detta är bekymmersamt, inte minst för att samhället måste göra allt vad det kan för att se till att de digitala klyftorna sluts. Samhället måste vara berett att göra det som marknaden uppenbarligen inte klarar av.

I somras kom Digg, Myndigheten för digital förvaltning, med en rapport om att Sverige ligger i framkant med digitaliseringen men att vi halkar efter i jämförelse med andra länder som också ligger i framkant. Då digitaliseringen går snabbt är det nödvändigt att strategier omarbetas i snabb takt om så krävs.

Min fråga till statsrådet Slottnér är därför: Hur ser statsrådet framför sig att den nationella bredbandsstrategin ska se ut i framtiden?

Anf. 156 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Jag håller helt med om beskrivningen av Sverige som ett land som ligger i framkant men som tyvärr under senare år har tenderat att halka efter medan andra länder har sprungit före.

Bredband i hela landet och att man ska kunna leva, bo och verka i hela landet är en viktig fråga för regeringen. Det är också därför som vi nu ökar på anslagen för bredbandsutbyggnad med 600 miljoner kronor så att vi totalt under 2023 kommer att lägga 1,3 miljarder på utbyggnad av bredband i områden och på platser där marknadskrafterna inte bär sig själva. Många av de platserna är inte helt oväntat just på landsbygden, och det är också därför landsbygden ligger efter de stora städerna i bredbandsutbyggnaden.

Problematiken är känd, men målet ligger fast och regeringen lägger ökade anslag på detta viktiga område för att vi ska nå det uppsatta målet.

Åtgärder mot bluffakturor

Anf. 157 MARTIN WESTMONT (SD):

Fru talman! Min fråga går till civilminister Erik Slottnér.

Bluffakturor blir ett större och större problem i samhället. Det drabbar både privatpersoner och företag, och Sverigedemokraterna har länge drivit linjen att mer behöver göras för att skydda våra konsumenter inom detta område. Mycket har gjorts, inte minst för privatpersoner, men vi ser också att skyddet bör utökas för företag.

Min fråga till civilministern är om regeringen är beredd att införa sanktioner mot företag som skickar ut oriktiga fakturor i syfte att lura konsumenter att betala för något som man inte har beställt.

Anf. 158 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Tack, Martin Westmont, för frågan!

Jag ber om att få återkomma i frågan. Vi har inte riktigt stött och blött den under de veckor som regeringen har suttit och jag har varit civilminister.

Det som Westmont lyfter fram är självklart ett problem. Det torde vara olagligt att skicka bluffakturor, men det är mycket möjligt att det finns luckor i lagstiftningen som behöver täppas till. Vi får väl inom den samsarbetskoalition som styr Sverige lyfta frågan och se om vi kan göra någon-

ting åt detta i samarbete mellan behörigt utskott och regeringen. Det är dock ingen fråga som jag hittills har tagit några initiativ kring.

Anslagen till vården

Anf. 159 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Acko Ankarberg Johansson.

Vad hände med personalens behov av fler kollegor och bättre arbetsmiljö, och vad kommer att hända med primärvården? Det frågar sig många. Enligt SKR hade det behövts minst 20 miljarder för att kunna hålla den nivå man har nu. I stället lade ni på 6 miljarder. När man tittar lite mer på frågan ser man dessutom att de riktade statsbidragen sjunker med 25 miljarder under mandatperioden.

Min fråga till statsrådet är nu, efter den oro jag har känt av när jag har träffat vårdpersonal och regioner: Vad kommer att hända med vården och med personalens förutsättningar att få det som de har bett om i ungefär åtta år?

Anf. 160 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten Karin Rågsjö, för frågan!

Jag instämmer med ledamoten: Det är väldigt många förlorade år. Det innebär att man inte kan fatta ett snabbt beslut och så har vi vänt hela utvecklingen. Nej – det kommer att ta tid.

Låt mig ändå få brottas lite med siffrorna. 23 miljarder är de kostnader SKR ser framöver som man behöver täcka för pensioner och till följd av inflationen, elpriser och mycket annat. Men det är till 290 kommuner och 21 regioner, och bara en tredjedel går just till regionerna.

De pengar som staten ger direkt till sjukvården, 18 miljarder, bör väsentligen vara viktigare än att titta på de generella bidragen. På det sättet försäkrar vi oss nämligen om att det är 18 miljarder som går till hälso- och sjukvård. Det intressanta är att se till att vi formar dem på rätt sätt så att vi får ut det vi vill: större primärvård, fler vårdplatser och en förbättrad arbetsmiljö.

Hur man gör det måste man bestämma lokalt. Ett av mina viktiga fokus framöver kommer att vara att forma stödet från staten så att det blir användbart regionalt.

En nationell vårdförmedling

Anf. 161 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Svensk hälso- och sjukvård är fantastisk. Blir man sjuk kan man känna sig trygg med att man får tillgång till en hälso- och sjukvård som är bland de bästa i världen om man bor i Sverige.

Men svensk hälso- och sjukvård är inte bara god kvalitet utan också bristande tillgänglighet. Under den förra regeringens tid förvärrades situationen rejält. Vårdköerna fördubblades redan före pandemin. För den nya regeringen blir det en väldigt stor och viktig uppgift att försöka korta köerna och förbättra tillgängligheten.

En av flera åtgärder som den nya regeringen vidtar är att inrätta en nationell vårdförmedling. Jag vill fråga sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson när denna nationella vårdförmedling kan finnas på plats och, mer konkret, vad den kan innebära för den enskilda patient som väntat olagligt länge på exempelvis en operation.

Anf. 162 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Johan Hultberg för frågan.

Det är sant att vi har haft en lag om vårdgaranti sedan 2013. Vi har aldrig uppfyllt den. Det är ett svek från samtliga oss partier och politiker att vi inte uppfyller det vi utlovar till patienterna som behöver vård.

Detta behöver man åtgärda på många olika sätt. Det räcker inte med *en* åtgärd. Att öka antalet vårdplatser är viktigt. Att förstärka primärvården är viktigt. Men vi har också den lilla pusselbiten – den är liten i förhållande till andra, men väldigt viktig – att använda ledig kapacitet.

Regionerna försöker i dag hitta vård någon annanstans när det är fullt på hemmaplan. Vi tror att vi kan bidra med ett statligt stöd så att patienter och vårdgivare mycket bättre ser var det finns ledig kapacitet. Det kommer att ta lite tid. Jag önskar att jag hade kunnat starta detta den 1 februari eller så, men det handlar om att lyssna in hur regionerna i dag använder samordningen och hur vi kan hitta ett digitalt stöd för detta så att man i realtid kan se var ledig kapacitet finns.

Vi ska använda all kapacitet, och vi ska möjliggöra för patienter att ta sig dit där den finns.

En ny äldreomsorgslag

Anf. 163 ZARA LEGHISSA (S):

Fru talman! Alla äldre ska ha rätt till en lika bra äldreomsorg, oavsett var man bor. Det måste bland annat finnas tillräckligt med utbildad personal, rätt till medicinsk bedömning dygnet runt och en fast omsorgskontakt. Detta är krav som många organisationer ställer.

I juni i år presenterades en utredning om en äldreomsorgslag, *Nästa steg – Ökad kvalitet och jämlikhet i vård och omsorg för äldre personer*. Behovet av den föreslagna äldreomsorgslagen, som stärker de äldres rätt till ett meningsfullt liv med god kvalitet, är stort. I dag prioriterar också kommuner olika gällande äldreomsorgen, vilket gör att kvaliteten inte är densamma överallt i vårt land.

Min fråga till någon av er är alltså: När kommer regeringen att se till att den föreslagna äldreomsorgslagen förverkligas med tydliga kvalitetskrav i hela Sverige?

Anf. 164 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så jättemycket, ledamoten Zara Leghissa, för din fråga! Det är väldigt viktigt med en likvärdig vård i hela landet, men också en likvärdig äldreomsorg. Jag skriver under på mycket av det du lyfter fram i din fråga.

Utredningen om äldreomsorgslagstiftningen har varit ute på remiss, och remissvaren som har lämnats in håller just nu på att beredas och sammanställas. Det blir en omfattande men väldigt angelägen läsning för mig under julen. Vi kommer att återkomma kring de här delarna. Jag har tittat lite på utredningen och de remissvar som har kommit in, och utredningen innehåller många bra delar som kan syfta till att stärka äldreomsorgen i hela vårt land.

Var och hur vi landar får vi helt enkelt återkomma till. Men jag är mycket hoppfull.

Asylprövning i tredjeländ

Anf. 165 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! EU:s medlemsländer förhandlar just nu om en stor reform av det gemensamma asylregelverket. Inom ramen för detta har Österrike inkommit med ett förslag om att kunna flytta hela asylprocessen till säkra tredjeländer. Syftet är dels skademinimering, det vill säga att stoppa druckningskatastroferna och människohandeln genom att göra det omöjligt att sälja irreguljära resor in i EU, dels att komma till rätta med urvalsproblemet. De som lyckas ta sig in irreguljärt är väldigt ofta vuxna män, som dessutom är resursstarka, och det är väldigt sällan den mest skyddsvärda gruppen. Samtidigt tillser man att personer som faktiskt behöver internationellt skydd också får sin sak prövad, dessutom utan att behöva riskera livet på vägen.

Förslaget är inte nytt. Tyskland, Danmark, Storbritannien och flera andra länder har diskuterat detta tidigare. Australien har ett liknande system på plats med goda resultat.

Vi ser detta som en logisk väg framåt. Men jag vill höra: Vad tycker regeringen?

Anf. 166 Statsrådet MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack för frågan, Ludvig Aspling!

Jag träffade Österrikes migrationsminister förra veckan. De är i ett extremt ansträngt läge. Det är inte så många som uppmärksammar det här hemma i Sverige, men enligt hans uppgifter har 100 000 människor sökt asyl i Österrike i år – ett land med ungefär vår befolkningsmängd. En stor majoritet av dessa har inte varit registrerade någon annanstans. Det är väldigt märkligt eftersom Österrike inte har någon yttre gräns.

Detta visar att det nuvarande regelverket inte fungerar. Dublinregelverket fungerar inte.

Den här regeringen har fullt fokus på att få nuvarande regelverk att fungera och se till att medlemsländerna faktiskt sköter sina uppgifter och registrerar sina asylsökande, samtidigt som vi jobbar vidare med asyl- och migrationspakten. Många av de problem som Österrike har lyft skulle också kunna lösas om vi fick en bra lösning på plats. Till stor del handlar det om att säkerställa att vi har kontroll vid gränserna och att återvändandet fungerar. Kan vi ha det på plats är mycket vunnet.

Anf. 167 JOHANNA HORNBERGER (M):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Anna Tenje.

Åldersdiskriminering är ett hot mot möjligheten att tillvarata äldres erfarenheter. De fördomar och stereotypa föreställningar som utgår från en människas ålder behöver motarbetas. Vi lever allt längre och behöver ändra vår syn på ålderdom. Det finns mycket forskning som visar att lärande, utveckling och kreativitet är möjligt långt upp i åren. Allt fler vill och kan arbeta längre. Man är inte slut i arbetslivet för att man har fyllt 65 eller kanske 75. I dag kan vi till och med se att personer i 40-årsåldern väljs bort från arbetsmarknaden. Åldersdiskrimineringen måste motarbetas på alla nivåer.

Jag vill fråga äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje vad regeringen gör eller planerar att göra för att motverka åldersdiskriminering, och då kanske särskilt hur man underlättar för äldre personer på arbetsmarknaden.

Anf. 168 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Stort tack, Johanna Hornberger, för en mycket angelägen fråga som ligger mig väldigt varmt om hjärtat.

Detta tangerar många olika områden – inte minst det som ni har varit inne på flera gånger i kammaren tidigare i dag, nämligen kompetensbristen i och kompetensförsörjningen till många av våra viktiga arbeten, inte minst inom välfärden. Att se seniorer och deras kapacitet, erfarenhet och kunskap som en del i detta viktiga byggande när det gäller kompetensförsörjningen tror jag är väldigt angeläget.

Det handlar i mångt och mycket om beteendeförändring. Det handlar om att vi behöver tala om detta på riktigt. Alldeles för få diskrimineringsfall uppmärksammas och tas vidare när det gäller just äldre.

Ett sätt att se till att fler äldre jobbar längre är just det som regeringen nu har gjort, nämligen att sänka skatten för dem som är över 65 år så att de ser det som mer angeläget att fortsätta jobba.

Trygghetspensionen

Anf. 169 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Den 1 september i år infördes den efterlängttade trygghetspensionen, som ger äldre över 60 år som slitit ut sig i arbetslivet en möjlighet att söka sjukersättning i stället för att ta ut förtida ålderspension eller leva på eventuella besparingar. Med trygghetspensionen kan en undersköterska som omfattas av reglerna öka sin pension med nästan 4 000 kronor i månaden. Reformen ger alltså människor som slitit ett långt arbetsliv ett ordentligt ekonomiskt skydd.

Moderaterna var i opposition emot den här reformen. Det är rimligt att anta att de fortfarande är det. Min fråga till statsrådet Anna Tenje är vilket hennes budskap är till de äldre som kanske nu är 58 eller 59 år och vars värkande kroppar skriker stopp men som har hoppet att inom några år kunna söka just trygghetspension. Kommer regeringen att grusa den förhoppningen?

Anf. 170 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Fru talman! Tack så mycket, Kalle Olsson, för frågan! Pensionssystemet som sådant och pensionerna har vi stött och blött under många år. Samarbetet i Pensionsgruppen har kanske inte fungerat optimalt de senaste åren, och det har varit en angelägen fråga för mig att nu lösa och hitta vägen framåt för.

Vi behöver ett tryggt, stabilt och bra pensionssystem som gynnar dem som har arbetat och gjort det mycket hårt. Det ska fortfarande finnas ett respektavstånd mellan dem som inte har arbetat och dem som har arbetat. Vi behöver också skapa en större trygghet i att vi även framdeles kan leverera pensioner, och det gör man genom att fler arbetar och fler arbetar längre.

Jag är angelägen om att stärka pensionerna framöver, och det tror jag att vi gör bäst genom att samarbeta i Pensionsgruppen och inte via budgeten vid sidan av själva systemet.

Arbetet mot social dumpning

Anf. 171 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Flyttlass med nyanlända går från Stockholmsområden till mindre och fattigare kommuner med hög arbetslöshet. Det slås fast i en ny rapport.

Kramfors kommun i Västernorrland är en av de värst drabbade kommunerna i Sverige. Kramfors var en av de kommuner som först slog larm om social dumpning. Nu tar även Härnösands kommun upp kampen mot social dumpning tillsammans med Kramfors och Sollefteå.

Det är en ohållbar situation när personer mot sin vilja hänvisas till dessa kommuner av sina hemkommuner. Flytt ska ske för att man själv vill och önskar flytta till en annan ort – inte för att man är oönskad i sin hemkommun.

Min fråga går till statsrådet Erik Slottner. På vilket sätt tänker statsrådet agera för att motverka social dumpning?

Anf. 172 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Ida Karkiainen ställde en liknande fråga tidigare här i eftermiddag. Det är inte nyanlända som bussas. Vi har bosättningslagen, och kommuner är skyldiga att ta emot nyanlända. Det är när etableringstiden är över, när kommunens kontrakt är klara och när man ska hitta bostad på egen hand som denna problematik har uppstått.

Det finns inneboende konflikter: Där bostäderna finns är det ofta hög arbetslöshet, och där jobben finns är det ofta ont om bostäder. Detta är givetvis ett stort problem. En utredning ska nu se över hur omfattande problemet är. Det finns ingen objektiv definition av social dumpning, och vi vet inte exakt hur utbredd det är. Så kallad social dumpning kan också förekomma av andra grupper än bara nyanlända.

Vi får se hur vi ska gå vidare med frågan. Jag har inga jättekla svar på det nu. Men vi har ingen kommunarrest, och detta är en svår fråga. Det är därför vi behöver se vidare på den, exakt som den förra regeringen gjorde.

Kammaren beslutade kl. 15.13 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

Meddelande om dagens votering

*Meddelande om
dagens votering*

Anf. 173 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Den uppskattade talartiden i dagens debatter har överskridits. Därför kommer det vid voteringen inte att finnas några färdigdebatterade betänkanden med reservationer att fatta beslut om utan enbart betänkanden där beslut fattas genom acklamation.

§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 december

KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU4 Utgiftsområde 8 Migration

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 10 (forts. från § 6) **Hälsovård, sjukvård och social omsorg** (forts. SoU1)

*Hälsovård, sjukvård
och social omsorg*

Anf. 174 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Det blir en lång dag i dag med budgetdiskussioner.

Jag har en fråga till ledamoten Hultberg. Det gäller de olagligt långa köer som har varit ett problem under lång tid i Sverige. Det är en av de saker som också har nämnts tidigare i debatten i dag.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen valde att hänskjuta problemet till Tillgänglighetsdelegationen. Delegationen kom fram till ett förslag om ett nytt kontor i Stockholm med ansvar för ett nationellt vårdsök-system. Nu väljer den nytillträdda regeringen att gräva vidare i de socialdemokratiska byrålåden och damma av förslaget. De har tänkt inrätta ett kontor i Stockholm som ska få ansvar för att administrera den nationella vårdfördelningen. Detta ska göras utan att något i övrigt förändras i strukturen i sjukvården.

Om detta hade varit en del av Kristdemokraternas önskemål om att förstatliga hela sjukvården skulle det ha varit rätt naturligt, men nu blir det

bara ytterligare en byråkratisk koloss man bygger upp. Det gynnar varken regionerna eller patienterna.

Alternativet är att skapa ett enklare system och tillgängliggöra vårdkötider och kvalitet direkt via 1177. Min fråga till ledamoten Hultberg är alltså: Varför vill Moderaterna skapa en ny centralistisk byråkrati i statlig regi à la Socialdemokraterna i stället för att ge patienterna makt och självbestämmande genom en möjlighet att själva söka tillgänglig information om köer och kvalitet direkt via 1177?

Anf. 175 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Bergenblock för frågan. Nej, självklart vill inte vi moderater skapa en byråkratisk koloss. Det faller naturligtvis på sin egen orimlighet. Ledamoten Bergenblocks glasögon måste vara väldigt starka om han kan se in i framtiden och förstå exakt vilka konsekvenser de olika reformer som vi nu går fram med kommer att ha för effekter.

Det vi vill skapa, herr talman, är en stark ställning för patienten. Vi vill med den nationella vårdförmedlingen säkerställa att den enskilda patienten kan få stöttning med att hitta var i landet det eventuellt är kortare köer där man snabbare kan få sin operation eller behandling. Det är vad vi vill åstadkomma med den nationella vårdförmedlingen.

Men detta är bara en av de reformer som vi gör för att korta vårdköerna, herr talman. Som ansvarig minister lyfte fram i den nyss avslutade frågestunden är detta bara en liten pusselbit i arbetet för att korta vårdköerna. Vi fortsätter med en rejält stor satsning på prestationsbaserade ersättningar för att korta vårdköerna, och vi tar fram en nationell plan för hur vi kan jobba med kompetensförsörjning.

Dessa frågor är ju de mer grundläggande förutsättningarna för att vi ska kunna korta vårdköerna, herr talman, och detta är vad vi i Moderaterna gör tillsammans med våra tre samarbetspartier.

Jag kan också passa på att ställa en fråga till ledamoten Bergenblock om varför Centerpartiet väljer att minska anslaget till hälso- och sjukvården och till välfärden. Är det verkligen det som kommer att resultera i kortare vårdköer?

Anf. 176 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Ledamoten Hultberg får gärna ställa frågor till mig när jag har hållit mitt anförande alldeles strax.

Det gläder mig att även Moderaterna talar om att man vill skapa en starkare ställning för patienten i den svenska vården, även om kanske inte detta förslag gör just det som ledamoten säger. Det är ju inte mer statlig detaljstyrning vi behöver i vården. Det är inte det som är lösningen på köerna, utan det är att se till att regionerna har rätt förutsättningar. Där delar jag mycket av det som ledamoten Hultberg säger. Vi behöver kömiljarderna.

Vi behöver framför allt bygga ut kompetensförsörjningen i den svenska vården och se till att vi på det viset kan ha en effektiv vård där vi minskar köerna. Där har det å andra sidan framkommit tidigare i debatten att de förslag som man har lagt fram riskerar att göra det ännu svårare i svensk vård och omsorg, just vad gäller personalförsörjningen.

Jag återgår till frågan och vill då säga att för att ge patienten en starkare ställning och mer makt tror jag att det som vi från Centerpartiet har föreslagit är en bättre och framför allt en mindre kostsam idé. Det handlar om att utnyttja de befintliga system vi har i dag genom 1177 och se till att tillgängliggöra den information som redan finns i regionerna om vårddköerna och om kvaliteten på specialistvården. Därmed kan man själv sätta sig in i hur det ser ut och också utnyttja de resurser som finns i andra regioner än den egna.

Anf. 177 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Låt mig ge beröm till ledamoten Bergenblocks hemregion Halland som är ett föredöme inom svensk hälso- och sjukvård när det gäller tillgänglighet. Det är resultatet av ett mångårigt borgerligt styre med en moderat regionstyrelseordförande. Dit kan många regionpolitiker bege sig på studieresa för att se hur man kan korta köerna i praktiken.

När det gäller den nationella vårdförmedlingen ska vi naturligtvis dra nytta av befintliga strukturer. Vi ska inte bygga upp någon byråkratisk koloss, utan vi ska ta vara på de system som finns och bygga vidare på dem. Vi får återkomma till de exakta detaljerna om hur den nationella vårdförmedlingen ska utformas.

Jag kan dock lugna ledamoten Bergenblock med att vi moderater alltid kommer att gå i främsta ledet när det gäller att stärka patientens ställning. Det har vi gjort i alla tider, om jag får använda det uttrycket. Vi har varit pådrivande för att stärka patienträttigheter, och vi kommer att fortsätta att vara det nu i regeringsställning.

Herr talman! Ledamoten Bergenblock duckade för den fråga jag ställde, så jag får väl ta en replik på Bergenblock senare när han har haft sitt anförande.

Anf. 178 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Det finns ju sådant som det inte står något om i vare sig budgeten eller Tidöavtalet, Johan Hultberg, exempelvis pengar till privat sektor. Det är alltid en intressant diskussion att ta upp.

Man har gjort en studie, *Så mår den privata vård- och omsorgssektorn i Sverige*. Den mår superbra! Under 2021 ökade de privata vårdbolagens vinst med 7,3 miljarder kronor från 2020, och man kom upp till 141,7 miljarder i vinst. Det är en ansenlig summa, inte sant?

I Sverige är marknaden helt oreglerad när det gäller etableringsfriheten, till skillnad från exempelvis Danmark. Etableringsfriheten är också stärkt av de band som kan finnas mellan företagen och politiken på olika sätt. Det har också ökat ojämlikheten. Det har man sett i olika utredningar.

Är detta med etableringsfriheten något som skaver, eller är det något som ska rulla på? Jag är ju väldigt stockholmsk, vilket Johan Hultberg vet sedan tidigare, och här i Stockholmsregionen har det gått väldigt långt. Vårdbolagen har fått styra. Det vimlar av vårdcentraler i Stockholms stad, alltså i innerstaden, medan man kan behöva ta ut en semesterdag om man ska gå till gynekologen och bor i exempelvis Haninge. Så ser det ut.

Jag tycker att just detta med etableringsfriheten är en viktig fråga. Min fråga till Johan Hultberg är: Kommer det att hända något med den? Kommer ni att titta på Danmark? Danmark är ju ett land vi tittar på i olika

hänseenden. I Danmark har man lyckats bättre just när det gäller etableringsfriheten.

Anf. 179 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten Rågsjö, för frågan! Det är alltid kul att få debattera med ledamoten Rågsjö, för då blir debatten ofta ideologisk, och det välkomnar jag. Vi behöver prata om vad vi har för ideologiska utgångspunkter för den politik som vi för.

Som moderat är min främsta utgångspunkt alltid den enskilda människan. Vi ska ha en hälso- och sjukvård och en välfärd som utgår från den enskilda personen. Mot den bakgrunden drar jag slutsatsen att det är viktigt att man som patient har en valfrihet och att man som medarbetare i hälso- och sjukvården har en valfrihet när det gäller arbetsgivare.

Herr talman! Det kom nyligen en rankning över vilka vårdgivare som är mest uppskattade av sjuksköterskor. Jag kan konstatera att det var flera privata vårdgivare som låg högst och var de populäraste. Detta är något som jag tycker att de offentliga aktörerna måste fundera på: Hur kommer det sig att de privata aktörerna uppskattas mer av vårdens medarbetare? Hur kan man ta efter dem? Kan man kanske kapa byråkrati och på andra sätt göra att man blir en mer attraktiv arbetsgivare?

Mitt svar till ledamoten Rågsjö är att vi gärna tittar på Danmark. Danmark har mer av statlig styrning av hälso- och sjukvården. Man har mer av nationellt ledarskap, alltså precis det som den här nytilträdde regeringen kommer att driva.

Vi kommer att jobba målmedvetet för att korta köerna, öka tillgängligheten och stärka den enskilda patientens ställning.

Anf. 180 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att regeringen och Sverigedemokraterna ska titta just på Danmark i den här frågan. Där har man inte den här typen av etableringsfrihet.

Om ledamoten och jag skulle tröttna på politiken skulle vi kanske få lust att öppna en vårdcentral tillsammans. Var ska vi då öppna den? Då öppnar vi den där folk är som friskast och inte som sjukast. Så ser det faktiskt ut runt om i landet.

Det är väldigt många andra kloka regioner som inte har gått i Stockholms fotspår. De har kanske inte varit motståndare, men de har sett förutsättningarna.

Ledamoten talar om den lilla människan. Jag tänker också på den lilla människan och möjligheten till en jämlik vård för alla personer i Sverige. Vården i dag är inte jämlik. Snarare är den ojämlig. Valfrihet är väl bra, men det är patienter som ska välja. Men när det gäller etableringsfriheten är det företagen som väljer var de ska etablera sig. Det har inte varit lyckosamt i alla lägen. Det har inte varit lyckosamt i de regioner, specifikt Stockholm, där man öppnade dörren för hela marknaden och sa: Kör!

Jag tycker faktiskt att det är politiker som ska se till att vårdcentraler etablerar sig i områden som har exempelvis eftersatt hälsa. Det kanske inte behövs fler vårdcentraler i Lomma, i Göteborgs innerstad eller i Stockholms innerstad. Dessa vårdcentraler kanske behövs på helt andra ställen. Det är kanske där man ska satsa för att få en bättre hälsa generellt. Det är väl ändå detta vi jobbar för: en jämlik hälsa.

För oss är etableringsfriheten en jättefråga. Det har glidit i väg, och det måste finnas förutsättningar för Sverige att i denna fråga titta på andra länder. Titta på Danmark! Där är det inte företagen som bestämmer var de ska etablera sig. Det gör man utifrån helt andra förutsättningar. Man tittar på var behoven finns. Det är ingen dålig grej. Det handlar också om hälso- och sjukvårdslagen.

Anf. 181 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vi moderater kommer aldrig att ha den planekonomiska utgångspunkt för vår politik som Vänsterpartiet har. Vi kommer att stå upp för att man som patient ska ha en valfrihet när det gäller vårdgivare, och vi kommer att stå upp för att vi tror att det är bra att det finns en mångfald av aktörer inom svensk hälso- och sjukvård.

Jag är av den bestämda uppfattningen att mångfald när det gäller utförare också skapar mångfald när det gäller vad man kan få för vård och vad det finns för möjligheter för vårdens medarbetare att välja var de vill arbeta. Jag och Moderaterna kommer inte att ta initiativ för att ta bort den mångfalden.

Vi kommer att jobba vidare med att stärka patientens ställning. Vi kommer att jobba vidare för att korta köerna. Vi kommer att jobba vidare för att ta oss an de grundläggande och stora problem som den avgående regeringen inte förmådde ta itu med.

Vi tar nu viktiga steg i den här budgeten för att korta köerna genom att satsa på en prestationsbaserad ersättning. Jag beklagar att Vänsterpartiet helt stryker de tre miljarder som vi satsar på detta. Om Vänsterpartiets budgetalternativ hade vunnit majoritetens gillande här i kammaren – jag är tacksam över att det knappast kommer att göra det – skulle det ha inneburit att köerna hade blivit ännu längre och att patienterna hade fått vänta ännu längre på sin vård.

Herr talman! Som jag sa i mitt anförande påbörjar vi nu arbetet med att korta köerna, att stärka patientens ställning och att genomföra en lång rad reformer för att stärka tillgängligheten och se till att vi alla kan få den vård som vi har rätt till och att vi kan få den i tid.

Anf. 182 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C):

Herr talman! De senaste två åren har riksdagsdebatten inom vård- och omsorgsområdet dominerats av pandemin och dess konsekvenser. Pandemin är fortfarande inte över, och det finns alltså anledning till försiktighet. Men samhället har öppnat upp, barn går i skola, anhöriga får besöka sina äldre och pappor får åter vara med på BB även efter förlossningen.

Vad har vi då lärt oss av pandemin? Jo, vi har lärt oss att det finns strukturella problem i svensk sjukvård och äldreomsorg. Vi har lärt oss att personalen är vår viktigaste resurs, och vi har lärt oss att vi måste lägga våra pengar på rätt saker. Det sistnämnda för oss tillbaka till ämnet för dagen, det vill säga statens budget för hälsovård, sjukvård och social omsorg.

För Centerpartiet är det centralt att vi har en vård och omsorg som är tillgänglig för alla oberoende av ålder, kön eller bostadsort, som utgår från den enskilda människans behov, som ger var och en självbestämmande och inflytande och som håller hög kvalitet i alla delar av landet.

Herr talman! Sverige har generellt sett en god hälso- och sjukvård, men den saknar inte utmaningar. Sjukvården har i dag inte samma tillgänglighet över hela landet, och kvaliteten kan skilja sig mellan olika regioner. Den som vill göra det enkelt för sig ropar naturligtvis på förstatligande i en sådan situation, men en gigantisk omorganisation av svensk sjukvård är det absolut sista vården behöver. Det viktiga är att rätt vård hanteras på rätt nivå och att patienterna upplever vården som sömlös.

Den kommunala hälso- och sjukvården har blivit allt viktigare och en allt större del av vården under senare år. Fortfarande upplevs dock brister i gränssnittet mellan kommun och region, där den enskilde – ofta en äldre person – hamnar i kläm. Våra äldre ska kunna få långtgående vård hemma – vare sig det är i deras lägenhet, i deras hus eller på ett äldreboende – utan att behöva åka in till vårdcentralen eller sjukhuset i onödan. När man väl är i behov av akutsjukvård eller förlossningsvård ska det finnas inom rimligt avstånd från hemmet. När man är i behov av specialistvård ska det inte spela någon roll vilken region eller vårdgivare som utför den.

I Centerpartiet tror vi inte på gigantiska centraliseringsreformer eller på ökad byråkratisering av vården. Däremot tror vi på att utnyttja de resurser som finns på ett klokt och effektivt sätt. Därför vill vi se en jämförelsetjänst för väntetider, tillgänglighet och kvalitet som kanaliseras via 1177. Detta ger den enskilde rätt till självbestämmande och snabbare specialistvård utan att det läggs pengar på att bygga upp nya byråkratiska institutioner i Stockholm. Det är bra för vårdköerna.

Den del av sjukvården där vi ser störst behov av att satsa är dock primärvården. Det är genom en lättillgänglig primärvård som man borgar för ett förebyggande arbete och för att patienten lotsas rätt i vårdkedjan. Tyvärr ser vi att tillgången till vårdcentraler är bristfällig på sina ställen och att det samtidigt är svårt att rekrytera läkare. Centerpartiet ser att primärvården behöver fortsätta att förstärkas under kommande år, och det finns ett extra stort behov på landsbygden. Därför resursförstärker vi primärvården med 200 miljoner kronor mer än vad regeringen gör under kommande år.

Vidare har Centerpartiet länge arbetat för att fler så kallade sär läkemedel ska inkluderas i läkemedelsförmånerna. Det är inte rimligt att patienter inte får tillgång till verksamma mediciner utifrån att patientgrupperna är för små. Varför ska den som drabbats av exempelvis spinal muskelatrofi inte få tillgång till subventionerade läkemedel när de faktiskt finns att tillgå? Centerpartiet avsätter därför 100 miljoner kronor i en särskild satsning på sär läkemedel.

Herr talman! Att bli gammal i Sverige ska inte vara förknippat med oro. Tvärtom ska det vara förknippat med glädje över att få rå över sin egen tid efter ett långt arbetsliv och över att man får göra de saker man har skjutit på och drömt om innan åldern tar ut sin rätt. När stöd behövs ska man veta att äldreomsorgen fungerar och att sjukvården levererar. Fokus ska vara på den enskilde och inte på systemet. Sjukvården och äldreomsorgen behöver organiseras och samordnas bättre än vad som är fallet i dag. Runt om i Sverige finns dock många exempel på kommuner och regioner samt ideella och privata vård- och omsorgsgivare som har mött problemen och löst dem. Vi måste ta vara på dessa goda exempel.

Samtidigt ställer den demografiska utvecklingen och den förändrade åldersstrukturen i befolkningen helt nya krav på hälso- och sjukvården. När fler äldre och multisjuka ska få sin hälso- och sjukvård krävs det en betydligt större geriatrisk kompetens med fler specialistutbildade sjuksköterskor och läkare. Centerpartiet vill se en utveckling av det förebyggande hälsoarbetet. Vi vill se en ökad geriatrisk kompetens inom vården. Vi vill också se en utökad screening – även av äldre.

Herr talman! År 1994 infördes LSS. Detta var en radikal frihetsreform för väldigt många personer med olika former av funktionsnedsättningar. I dag är lagen kantstött, och intentionerna följs inte längre fullt ut. Rättigheterna skiljer sig mellan olika delar av landet; detta gäller framför allt den personliga assistansen.

Den huvudmannaskapsutredning som nu pågår ska presentera sitt slutbetänkande den 1 mars nästa år, och då kommer ett sammanhållet statligt huvudmannaskap att föreslås. Frågan har ju inte varit om personlig assistans ska få ett statligt huvudmannaskap utan hur detta ska gå till. Därför har jag haft svårt att förstå varför inte regeringen och dess samarbetspartier tydligt kan sätta ned foten och säga att detta kommer att ske under mandatperioden. Exakt hur det ska gå till behandlas ju i utredningen och kommer att nagelfaras av remissinstanserna innan propositionen kan skrivas, men att det kommer att ske borde regeringen kunna ge besked om redan nu.

För Centerpartiet är det en självklarhet att samhället ska vara tillgängligt för alla och att alla har rätt att vara en del av samhällsgemenskapen. Därför vill vi se en integrering av funktionshindersperspektiv inom alla politikområden och en ambitionshöjning som innebär att samtliga politiska beslut måste reflekteras av ett funktionshindersperspektiv. Det handlar om medborgerliga fri- och rättigheter. Svensk politik kring funktionsnedsättningar utgår till stor del från ett rättighetsperspektiv, men det saknas ett fokus på möjligheter och alla människors förmåga och vilja att bidra, oavsett funktionsförmåga. Inte minst är det viktigt att barn och unga med funktionsnedsättning får delta i samhället på lika villkor som deras jämnåriga.

Herr talman! Centerpartiet är ett decentralistiskt parti och har en stark tilltro till regioner och kommuner. Det är därför vi inte tror på storskaliga centraliseringsprojekt eller ökad byråkratisering. Rätt beslut ska fattas på rätt nivå, men erfarenheten säger att det är på den lokala nivån som man är närmast sina invånare och har bäst kunskap om de geografiska och sociala förutsättningarna. Därför vill vi också undvika riktade statsbidrag så långt det är möjligt.

Vi förstår mycket väl att man som regering vill visa handlingskraft genom att dutta ut småsummor på än det ena, än det andra. Varje liten del är naturligtvis viktig, men ingen hänsyn tas till de lokala förutsättningarna och behoven. Dessutom har vi kunnat se att små landsbygdskommuner kontinuerligt blir missgynnade eftersom de sällan har tid eller resurser att lägga på ansökan och uppföljning. Som före detta kommunpolitiker gläder jag mig därför åt att vi lägger 4 miljarder mer än regeringen i generella statsbidrag och låter kommuner och regioner göra prioriteringen av var dessa pengar gör mest nytta i deras olika verksamheter.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att jag självklart står bakom Centerpartiets budgetmotion i dess helhet. Jag står också bakom det särskilda yttrande som vi lämnat i socialutskottet.

Anf. 183 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Visst finns det mycket man skulle kunna säga. Det är dock en satsning som Centerpartiet vill göra som jag intresserar mig lite särskilt för, nämligen satsningen på 15 miljoner kronor på kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma som möter barn. Detta är säkert bra, men man kan lugnt säga att det sticker ut i mängden i Centerpartiets budget.

Centerpartiet sparar drygt 5 miljarder på utgiftsområde 9 Hälsövård, sjukvård och social omsorg. Det är inte bara satsningarna på fler vårdplatser och en nationell vårdförmedling som försvinner, utan det gör också föräldraskapsstödet och satsningarna på våra barn och unga. Satsningen på det förebyggande arbetet inom barn- och ungdomshälsovården i form av hembesöksprogram inom BVC försvinner också. Centerpartiet skrotar fritidskortet för barn och unga, som ska få möjlighet att ta del av idrotts- och fritidsaktiviteter även om de kommer från en socioekonomiskt utsatt familj. Särskilt allvarligt är det att Centerpartiet också vill skära ned i socialtjänstens insatser när det gäller det sociala arbetet.

Jag får inte ihop detta. När Centerpartiet nu gör en satsning – visserligen en väldigt liten sådan, men ändå en satsning – på kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma som möter barn, varför bedriver man då i övrigt en politik som leder till färre möten med de här barnen? Varför är inte Centerpartiet berett att prioritera barn och unga?

Anf. 184 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Centerpartiet är berett att prioritera barn och unga, och det gör vi också på en rad olika sätt. Allting handlar inte om att man ska lägga pengar med hjälp av riktade statsbidrag, även om vi gör det i liten skala på just det området.

Regeringen har i stället valt att lägga väldigt mycket pengar på exempelvis fritidskortet, och det kanske inte är det mest prioriterade från statens sida i den situation vi befinner oss i dag. Kommunerna har stort ansvar för barns och ungas tillgång till fritidsverksamhet, och det sker ju framför allt via civilsamhället.

Centerpartiet har drivit på för ökad fysisk aktivitet i skolorna, vilket är en viktig del av barnens möjligheter att röra på sig. Vi har också drivit på för att hjälpa inte bara barn och unga utan även studenter i deras psykiska mående när de har problem på det området.

Det som är intressant är däremot att regeringen och dess samarbetsparti väljer att dutta med riktade statsbidrag på område efter område. Som kommunpolitiker vet man att de pengarna kommer att ta slut efter ett par tre år, och därefter finns de inte kvar. Det gör att väldigt många små kommuner väljer att helt enkelt inte söka de här bidragen. De stora kommuner som gör det använder pengarna under begränsad tid, och sedan brukar de verksamheterna försvinna. Det ger inte den kontinuitet och stabilitet som man behöver i kommuner och regioner i Sverige.

Därför behöver det i stället läggas mer pengar på generella statsbidrag, och precis det gör Centerpartiet. Vi satsar 4 miljarder mer än regeringen.

Anf. 185 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag har respekt för att inte alla partier anser att satsningar på barn och unga är de mest prioriterade frågorna, men det är ju tyvärr inte bara barn och unga som drabbas av Centerpartiets politik, utan också de äldre.

När Centerpartiet väljer att skära i budgeten riktar de in sig på stimulansbidragen inom äldreområdet. De vill också skrota satsningen för att motverka ofrivillig ensamhet bland landets äldre. Totalt vill Centerpartiet slopa 5 miljarder kronor jämfört med vårt anslag, och det man tillför i generella statsbidrag innebär i praktiken bara 2,4 miljarder.

Det här handlar alltså inte om huruvida det ska finnas riktade statsbidrag eller om de ska vara generella. Det handlar om att det inte finns något annat parti i Sveriges riksdag som är berett att nedprioritera och skära lika mycket i de resurser som ska gå till sjukvård, äldreomsorg och social omsorg om våra barn som Centerpartiet.

Centerpartiets politik drabbar barn och äldre, men den kommer också att drabba barn och äldre på den svenska landsbygden – var så säker.

Anf. 186 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Centerpartiets politik ger kommuner och regioner mer makt att fördela de pengar de får. Det är därför vi vill gå från riktade statsbidrag till generella.

Det är ingen nyhet att det är detta kommunerna efterfrågar. De vill inte ha något småduttande som ofta blir väldigt lite pengar i slutändan i den enskilda kommunen. De vill ha generella statsbidrag, långsiktighet och möjlighet att själva bedöma var pengarna gör bäst nytta. Är det ytterligare satsningar på civilsamhället, föreningsbidrag eller ytterligare satsningar i äldreomsorgen och sjukvården i regionen?

Den möjligheten tycker vi i Centerpartiet att kommuner och regioner ska ha. Den tilltron ska man ha till kommuner och regioner och till de politiker som finns där. Jag vet att Kristdemokraterna inte har den tilltron, för de vill ju i grunden förstatliga hela det regionala Sverige och hela sjukvården. Då är det klart att man förstår att de inte heller har någon tilltro till regionpolitiker. I Centerpartiet har vi den tilltron. Sedan ska vi också hjälpa dem på rätt sätt, till exempel genom att tillgängliggöra mer information på 1177.

Anf. 187 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag fick inte svar på de frågor jag tidigare ställde till ledamoten Bergenblock. Därför upprepar jag dem. Låt mig börja med det.

Varför vill Centerpartiet spara på hälso- och sjukvården, socialtjänsten och det utgiftsområde som vi nu debatterar? Det är ju en rejäl neddragning som ledamoten Bergenblock och hans parti föreslår.

Herr talman! Jag konstaterar att den regering som ledamoten Bergenblock tidigare har stött och varit en förutsättning för, nämligen den rödgröna, inte levererade på välfärdens område. Det blev längre köer och försämringar inom en lång rad områden.

Jag förvånades också tidigare när ledamoten Bergenblock närmast raljerade över att vi vill ställa språkrav inom äldreomsorgen. Jag förstod även av vad Bergenblock då sa att det tydligen är med arbetskraftsinvandring som man ska klara bemanningen inom äldreomsorgen. Jag vill bara

försäkra mig om att det verkligen är vad Centerpartiet ser framför sig. Ska man trygga välfärden och klara äldreomsorgen genom arbetskraftsinvandring? Är det inte med språkrav som man ska trygga kompetensen och kvaliteten i äldreomsorgen?

Anf. 188 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista delen. Jag noterade att Maria Malmer Stenergard alldeles nyss svarade på en fråga under frågestunden och faktiskt sa att det inte på något vis ska läggas hinder i vägen för personal som finns i den svenska vården, oberoende av var de kommer ifrån. Hon var väldigt tydlig. Men det är inte det som står i Tidöavtalet. Där står det att man på olika sätt ska försvåra för just arbetskraftsinvandring.

Svensk sjukvård ska inte byggas på arbetskraftsinvandring, och inte svensk äldreomsorg heller. Men vi ska inte slå sönder de strukturer som finns i dag och inte heller ta personal från regioner, kommuner eller privata vård- och omsorgsgivare för att de har ursprung i ett annat land. 75 procent av dem som är arbetskraftsinvandrare i svensk vård och omsorg i dag ligger under det golv som regeringen har tänkt att införa på 33 000 kronor, och det gör att man blir av med en stor del av personalen inom vård och omsorg i Sverige.

Vad gäller budgeten är det som jag sa tidigare så att vi prioriterar generella statsbidrag framför riktade därför att vi har tilltro till att kommuner och regioner använder pengarna på ett klokt sätt och lägger dem där de bäst behövs. Det är centerpartistisk, decentralistisk politik.

Anf. 189 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Nu var det ju äldreomsorgen jag lyfte fram. Låt oss ändå konstatera att det är väldigt grundläggande att man som äldre ska kunna känna sig trygg med att man kan kommunicera med den omsorgspersonal man möter, ofta i en ganska utsatt situation om man är beroende av hemtjänst eller hemsjukvård eller bor på särskilt boende för äldre.

Vi kan också konstatera, herr talman, inte minst utifrån Coronakommissionens utvärdering under pandemin, att just språkfrågan var en rätt så allvarlig kvalitetsbrist då, och att den bidrog till sämre kvalitet i omsorgen. Den var också en patientrisk.

Därför tycker jag att det är en viktig reform som vi aviserar i Tidöavtalet om att det ska införas språkrav inom äldreomsorgen. Jag förvånas över att Centerpartiet inte kan ställa upp på det, och över att Centerpartiet inte tycker att våra äldre ska kunna förvänta sig att den personal de möter inom äldreomsorgen har tillräckliga kunskaper i svenska språket.

Herr talman! Ledamoten Bergenblock säger att Centerpartiet prioriterar generella statsbidrag framför riktade. Det är sant i stor utsträckning, men summa summarum är det ju så att anslagen som Centerpartiet har till hälso- och sjukvården och till välfärden totalt sett är lägre, även om man tittar på att Centerpartiet höjer de generella statsbidragen. Jag konstaterar alltså att Centerpartiet prioriterar höjt bistånd framför att göra satsningar på svensk hälso- och sjukvård, korta köerna och stärka kvaliteten inom äldreomsorgen.

Anf. 190 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik:

Herr talman! Det är ju så att budgeten är en helhet. Det har ledamoten rätt i.

Centerpartiet tar ansvar i en lång rad frågor där regeringen fullständigt duckar. Det är inte bara biståndet, som ledamoten nämner. Det är klimatet, som man slaktar politiken kring helt och hållet. Det är näringslivet, där det inte finns några stora satsningar. Det är landsbygden, där det också saknas satsningar från regeringens sida. Det här är frågor som Centerpartiet har prioriterat.

Vi har också gjort prioriteringar inom välfärden, och där har vi valt att rikta in oss på de generella statsbidragen i stället för de riktade.

Det är också det som ministrarna i ledamotens regering själva efterfrågar. Jag läste en intervju med Anna Tenje, vår äldreminister, där hon sa följande: ”Kommunerna själva är de som vet vad som ger bäst ’pang för pengarna’ ... Jag skulle verkligen vilja rensa upp i antalet riktade statsbidrag.” Det här sa hon för någon vecka sedan i en av de intervjuer hon gav, och jag hoppas att det är den inriktningen som kommer att styra framöver. Det här är ju också en partikollega till ledamoten.

Anf. 191 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Hälso- och sjukvård är ett ständigt viktigt område som berör oss alla. Mycket av den ohälsa som vi ser i dag kan förebyggas, och mycket beror på hur vi utformar vårt samhälle.

Det finns partier som menar att lösningen är att staten ska ta över ansvaret för hela hälso- och sjukvården. Det anser Miljöpartiet inte är någon bra lösning. Det är inte en gigantisk, resursslukande omorganisation som hälso- och sjukvården behöver. Vården och omsorgen behöver i stället kunna fortsätta utvecklas utifrån de behov som finns i olika delar av Sverige, men det statliga stödet behöver utökas. För oss är det viktigt att öka de generella statsbidragen till kommuner och regioner så att de själva kan göra egna prioriteringar.

Att regeringen valt att lägga sitt bidrag till Sveriges kommuner och regioner på en nivå som är mindre än en tredjedel av vad de själva uppger behövs kommer att leda till ytterligare försämringar i en redan utsatt samhällssektor som sjukvården.

Den absolut viktigaste frågan för hälso- och sjukvården är personalens arbetsmiljö. För att fler ska söka sig till yrket och vilja stanna och för att få arbetsmiljön att bli stabilt bättre vill Miljöpartiet göra en permanent statligt finansierad satsning som ska vikas för fler anställda och möjliggöra högre löner. Arbetsmiljöproblemen i vården och omsorgen är stressrelaterade på grund av för hårt tryck och för få medarbetare, och just nu pågår en ond cirkel som behöver vändas kraftfullt och långsiktigt. Frågan om brist på vårdplatser hänger också samman med detta. När det inte finns någon vårdpersonal finns det inga vårdavdelningar som kan vara öppna.

I vår budgetmotion har vi gjort ett flertal satsningar inom det utgiftsområde som vi debatterar här. Jag kommer att fokusera på några av dessa. Det gäller arbetsmiljölyftet för personal inom vård och omsorg som jag just pratade lite om, återhämtningsbonusen för personalen och våra satsningar på personlig assistans, på att förbättra arbetet med kvalitetsregister inom vården och på preventivmedel för unga.

Jag vill också nämna lite om den oro som finns hos många som arbetar inom vården eftersom det av Tidöavtalet framgår att de som behöver tolkar i vården inte kan vara säkra på att få det framöver om de inte kan betala själva. Det står också i Tidöavtalet att det kan komma att införas en anmälningsplikt eller en informationsplikt där myndighetspersoner kan bli skyldiga att rapportera personer som befinner sig i Sverige utan tillstånd. Även om det nämns att undantag från informationsplikten behöver utredas närmare till exempel när det gäller sjukvården skickar regeringen med de här förslagen signaler som är mycket oroande.

Herr talman! Miljöpartiet vill bygga ett samhälle som är hållbart för både människor och miljö. Det kräver en stark välfärd och att kvinnodominerade yrken en gång för alla värderas högre – det är både en välfärdsfråga och en jämställdhetsfråga. Det är hög tid att staten tar ett större ansvar för arbetsmiljön och villkoren inom vården.

Det räcker inte med tillfälliga satsningar av olika slag. Regeringen har till exempel föreslagit en konstruktion med bonus kopplat till hur många vårdplatser som inrättas. Det ser vi som ett feltänkande som leder bort från det verkliga problemet, som är personalens arbetsmiljö, arbetsvillkor och löner. Vården står inför stora utmaningar. Det behövs fler kollegor i både sjukvården och den kommunala vården och omsorgen för att skapa en bra arbetsmiljö för personalen med ett lugnare tempo och ökad attraktivitet för yrket.

Enligt flera fack- och yrkesförbund finns det stor potential i att ett anseeligt antal personer kan lockas tillbaka med bättre villkor. Vårdförbundet har till exempel i en arbetsmiljörapport från i år pekat på att om arbetsmiljön var sundare så att alla orkade arbeta heltid skulle det motsvara ungefär 790 fler barnmorskor, 470 fler biomedicinska analytiker och 7 645 fler sjuksköterskor. Det vore ju väldigt bra om de personerna kunde lockas att stanna kvar i sina yrken.

Miljöpartiet vill därför införa en helt ny kompletterande struktur där staten tar ett förstärkt ansvar genom ett permanentat stöd på hög nivå.

Staten bör göra en satsning som utökas med runt 10 miljarder per år de kommande tre åren för att från och med 2026 övergå till ett permanent statligt stöd på 40 miljarder per år. Det ska gå till landets regioner och kommuner och vikas för nyanställningar och möjliggöra högre löner. Fler ska vilja söka sig till vården, och fler ska vilja och orka stanna.

Herr talman! Sedan 2021 finns den så kallade återhämtningsbonusen, en satsning som Miljöpartiet drivit igenom och som är medel hos Socialstyrelsen som finns att söka för arbetsgrupper inom vården och äldreomsorgen som vill pröva nya arbetssätt för förbättrad arbetsmiljö. Det kan inkludera arbetstidsmodeller. Syftet är att ta till vara personalgruppernas egna utvecklingsidéer och ge dem möjlighet att pröva dessa. Återhämtningsbonusen infördes sommaren 2021 i mindre skala. Från och med 2022 avsätts 1 miljard kronor årligen. Till detta har det även tillkommit 300 miljoner kronor för att minska eller ta bort så kallade delade turer, vilket förstås också är värdefullt.

Vi vill förstärka bonusen med ytterligare 1 miljard för mer medel som kan stärka den här utvecklingen. Vi anser också att regeringen bör verka för att göra modellen mer känd. Jag kommer med intresse att följa upp hur medlen har använts lokalt och regionalt och hur de kunnat bidra till fortsatt

utveckling genom idéer och förslag som har kommit från personalgrupperna själva.

Herr talman! Trots att vi länge haft lagar mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning och trots att Sverige står bakom FN:s funktionsrättskonvention återstår mycket att göra innan orden stämmer överens med verkligheten. Jag kan förstå att det ibland finns en trötthet hos människor i ”rörelsen” över att det går så trögt.

Ett viktigt område är till exempel att personer med funktionsnedsättning måste få lika stora möjligheter som befolkningen i övrigt att komma in på arbetsmarknaden. Det ger grunden för bra levnadsvillkor att ha en rimlig inkomst. Men då måste annat som till exempel den personliga assistansen också fungera.

Miljöpartiet är ett av de partier som tydligt står bakom att alla grundläggande hjälpbehov behöver ses i sin helhet, vilket flera av regeringspartierna också gjorde i opposition. Jag hoppas verkligen att de står fast vid det.

Miljöpartiet vill också höja schablonersättningen för personlig assistans. För att assistans ska fungera på ett bra sätt behöver arbetsvillkoren för att vara personlig assistent helt enkelt vara tillräckligt bra. Den låga nivå på uppskrivning som regeringen gör med 1,5 procent räcker inte. Många assistansbolag larmar om att de låga uppskrivningarna håller på att utarma deras möjligheter att rekrytera och behålla assistenter och att bedriva ett seriöst arbete.

Schablonens nivå handlar om vilka löner man kan ge och att kunna värdera medarbetare, ge handledning och utbildning med mera. Därför är schablonnivån i sig viktig för en väl fungerande och seriös sektor.

Miljöpartiet anser att ersättningen bör skrivas upp med 5 procent. Vår föreslagna höjning är tänkt som ett första steg på vägen mot att i slutet av mandatperioden kunna sluta det gap som har uppstått efter ett flertal år med alltför liten uppskrivning, vilket har gjort det omöjligt att komma upp i kollektivnivåer på löner för personliga assistenter.

I Tidöavtalet finns också oroande skrivningar om rätten till assistans som riskerar att sätta personer i behov av assistans i ett slags moment 22. Regeringspartierna och SD vill utreda en modell för kvalificering till välfärden, bland annat assistansersättningen. Som exempel på vad som leder till kvalificering finns arbete. Det här kommer att sätta många personer i behov av personlig assistans i en väldigt knepig situation – utan assistans ingen möjlighet att arbeta.

Herr talman! I Sverige finns cirka 100 nationella kvalitetsregister för olika delar av vården, bland annat för barncancer och gynekologiska operationer. Modellen finansieras genom en överenskommelse mellan staten och SKR. Dessa register är centrala för att vi ska kunna följa kvaliteten och säkerställa effekterna av vården. Registren ska innefatta åtgärder som har vidtagits över tid för att det ska vara möjligt att göra bedömningar av om en viss vård får optimal effekt.

Miljöpartiet vill att finansieringen säkras för Könsdysforiregistret, som i dag inte har några pengar alls trots att Socialstyrelsen har poängterat vikten av uppföljning av den vård som ges. Vi vill därför avsätta medel för att säkerställa att registret ska kunna fungera.

Vi vill också ge Socialstyrelsen i uppdrag att verka för att ett nytt nationellt kvalitetsregister för endometriosis inrättas. Likaså finns behov av ett

kvalitetsregister för abortvård. Detta är angeläget inte minst eftersom abortvården väntas förändras radikalt framöver, med ökad tillgång till hemaborter, och säkerhet och uppföljning blir ytterst angeläget. I samband med detta vill vi även att regelverket förändras när det gäller vilka professioner som kan ge information till registren samt vilken typ av data det handlar om. I det syftet bör aktuell lagstiftning ses över. Vi vill öka anslaget till Socialstyrelsen med 10 miljoner kronor per år.

Herr talman! Miljöpartiet anser att preventivmedel för alla upp till 26 år ska vara kostnadsfria. I dag ser det olika ut i olika regioner. Detta är inte gynnsamt för jämlikheten eller ungas möjlighet till en god sexuell och reproduktiv hälsa. Vi vill avsätta stöd för att det ska se likadant ut över hela landet.

Herr talman! Miljöpartiet har lagt fram ett samlat budgetförslag med förslag för ett hållbart samhälle, för en hållbar framtid för både människa, miljö och klimat – inte minst vad gäller det område som vi debatterar här i dag. En budget visar vad i politiken som prioriteras. Det spelar ingen roll att ett parti eller en regeringskonstellation i teorin är för något om det inte ger avtryck i konkreta satsningar. Vi har i vår budget gjort satsningar på bland annat vårdpersonalens arbetsvillkor och förbättringar av den personliga assistansen. Regeringen har valt en annan väg.

Jag hänvisar till vårt särskilda yttrande, där vi beskriver vår politik och vår budget i dess helhet.

Anf. 192 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Det är kul med debatt, eller hur? Jag skulle vilja fram lyfta ett par frågor. Jag skojade tidigare här i kammaren om att jag rekommenderade ledamoten Rågsjö från Vänsterpartiet att ratta in en av de kommersiella kanalerna och titta på programmet *Lyxfällan*. Jag såg i tv-tablå att det faktiskt sänds klockan 18 i kväll, så jag rekommenderar även ledamoten Westerlund att titta på programmet.

Miljöpartiets budget är nämligen – hör och häpna, herr talman – nästan ännu mer inflationspådrivande än Vänsterpartiets. Hela 275 miljarder föreslår Miljöpartiet ska lånas upp de kommande åren. Detta skulle ytterligare bidra till den väldigt allvarliga inflation vi har i Sverige just nu, som gör att till exempel pensionskostnaderna för kommunerna och regionerna skenar så att de har svårt att få resurserna att räcka till.

Jag vill fråga ledamoten Westerlund hur hon ser på det faktum att ni har tagit på er guldbyxorna, att ni inte för en ansvarsfull ekonomisk politik utan eldar på inflationen med den budgetmotion ni har lagt på riksdagens bord – om den nu skulle bli verklighet.

Sedan, herr talman, vill jag också ställa en annan fråga till ledamoten Westerlund. I Miljöpartiets förslag tar ni bort den riktade satsning på fler vårdplatser som regeringen gör. Jag måste, herr talman, fråga ledamoten Westerlund: Hör hon inte larmropen från akutmottagningarna om vårdplatsbristen? Hör hon inte hur personalen gång på gång slår larm om bristen på vårdplatser och hur den leder till patientsäkerhetsrisker och pressar personalen? Hör hon inte larmen, herr talman?

Anf. 193 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag kan börja med den sista frågan jag fick av ledamoten Hultberg. Jag antar att det är anslag 1:6 som det refereras till. Där är det

minus i Miljöpartiets budget jämfört med i regeringens; det är helt sant. Men detta beror på att det är de prestationsbaserade vårdplatserna som ryms inom detta anslag. Vi vill i stället öka de generella statsbidragen, vilket framgår av en annan budgetpost som är mycket högre än den minskning vi har gjort på just det här anslaget. Det är alltså en konsekvens av att vi inte vill se det prestationsbaserade tillskottet utan har valt en annan väg för att uppnå samma effekt som ledamoten Hultberg just refererade till. Vi ser att det är stora problem i vårdpersonalens arbetsmiljö och arbetssituation, och det är också detta som de allra flesta satsningarna i vår budget handlar om – att komma till rätta med dem. Fast vi har valt att göra det på ett annat sätt. Det är alltså svaret på den frågan.

Vad gäller budgeten i stort har vi fått höra att den är inflationsdrivande. Vi har gjort stora investeringar i förnybar energiproduktion och energieffektivisering, och det är sådant som på sikt kommer att sänka priserna på energi i stället för att de fortsätter att öka. Vi gör också vissa skatthöjningar som dämpar inflationstakten.

Dessutom är Miljöpartiet av uppfattningen att klimatomställningen är så viktig att vi inte kan pausa den. Om vi inte fixar klimatet – försöker komma med olika åtgärder som syftar till detta – kommer det att stå oss otroligt mycket dyrare på sikt.

Anf. 194 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Risken med den politik som Miljöpartiet driver är, skulle jag säga, att man pausar satsningar på sikt. Om man driver en så expansiv politik som Miljöpartiet gör eldar man på inflationen. Det gör att vi långsiktigt kommer att ha lägre skatteintäkter och en sämre ekonomisk utveckling. Regionerna och kommunerna kommer att ha sämre ekonomi.

Detta kommer att göra att det blir svårare att göra satsningar på välfärden och, för den delen, det andra viktiga område som ledamoten Westerlund nämnde, klimatet. Hur ska vi långsiktigt ha råd att vara uthålliga i våra satsningar på klimatet om man driver en så expansiv politik, där man inte tar ansvar för ekonomin? Den frågan förtjänar fortfarande ett svar, men jag förstår att ledamoten Westerlund är svarslös.

Anf. 195 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag anser att jag gav ledamoten Hultberg ett svar, även om vi kanske inte förstår varandra fullt ut. De skatthöjningar som vi bland annat föreslår är inflationsdämpande, enligt vår mening.

Det är lite ironiskt att höra klimatet nämnas av en person från ett parti som ingår i den regering som har lagt fram en budget där stora pengar, ungefär en tredjedel av reformutrymmet, läggs på åtgärder som kommer att skynda på klimatkatastrofen. Det är väldigt svårt för Miljöpartiet att ta hänsyn till detta när vi lägger fram vår budget. Där har vi försökt göra insatser som syftar till att bromsa klimatkatastrofen och den utveckling som vi tyvärr ser, så att det på sikt ska krävas mindre insatser. Men det krävs att vi gör satsningar nu, och det speglas i vår budget.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

§ 11 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Civilutskottets betänkande 2022/23:CU1
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
samt konsumentpolitik (prop. 2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 196 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Vi har nu framför oss civilutskottets stora budgetdebatt, och den brukar kunna sammanfattas som att den handlar om bostäder, bostäder, bostäder och därefter avslutas med några korta inlägg om konsumentpolitik. Civilutskottet har ett betydligt bredare ansvarsområde än så – exempelvis ingår insolvensrätt, familjerätt och mark- och vattenfrågor. Men då de stora posterna i budgeten kretsar kring just bostadsbyggande och bostäder är det också där debatten brukar hamna.

För min del känns det faktiskt helt fantastiskt att i år äntligen få stå här och yrka ett helt oreserverat bifall till budgeten.

Jag har varit med i civilutskottet sedan 2014 och stått vid sidan av medan bostadsministrarna har avlöst varandra i ganska strid ström, den ena mer oengagerad än den andra, tyvärr. Det är få som ens kan räkna upp vilka bostadsministrar vi haft, och bostadsminister verkar ha varit något man skulle ha men ingen riktigt ville vara.

Värst har ändå avsaknaden av konkret politik varit. Egentligen har de senaste åtta åren bara handlat om att tillskjuta pengar från skattekollektivet, och nu när kriget i Europa har skapat kris och inflation är det extra bekymmersamt att ärva den dåliga politik som förts under alla mina åtta år i civilutskottet och som inte har löst bostadsbristen. Den nya regeringen lägger nu fram en väl avvägd budget där vi avvecklar de skadliga delarna i den tidigare politiken.

Herr talman! Jag misstänker att investeringsstödet kommer att nämnas några gånger i dag. Mitt parti gick till val på att investeringsstödet skulle avvecklas snarast möjligt. Anledningen är enkel. Investeringsstödet är kostsamt, snedvrider konkurrensen och gynnar i mycket stor utsträckning fel personer. Det är extremt dålig fördelningspolitik att ge stöd till dem som stått längst i bostadskön och till företag som delar ut vinster.

Då den tidigare regeringen saknade lösningar var detta livlinan man ständigt återkom till utan att någonsin nämna hur mycket företagen i denna bransch delar ut till aktieägarna. Jag vill påstå att det är dubbla måttstockar jämfört med skattepengar till skola och vård.

Investeringsstödet har också tenderat att växa varje år och de negativa effekterna på marknaden likaså. Detta får mig att tänka på sagan om Fenrisulven i den gamla asatron som ständigt växte och ständigt matades trots att alla såg att det inte var bra.

Investeringsstödet har växt så mycket att när vi nu ska avveckla stödet finns det ansökningar på runt 16 miljarder som inte kommer att hanteras.

Det är extremt höga summor som skulle ha riskerat att urholka andra mycket bättre fördelningseffektiva åtgärder.

Förhoppningsvis är det ingen som bokstavligen behöver mista sin arm likt vid sagans kedjande av Fenrisulven, men det kommer att svida för många som räknat med att få ett stöd som inte blir av. Jag beklagar detta, men det är den tidigare regeringens dåliga politik som skapat denna situation.

Intressant är att inget av de tidigare regeringspartierna har tillskjutit tillräckligt för att faktiskt gå vidare med investeringsstödet. Ingen vill fortsätta mata Fenrisulven. Enigheten om att investeringsstödet ska avvecklas verkar alltså vara total. Ingen tillskjuter de medel som skulle behövas, inte ens för att avsluta alla de ansökningar som redan föreligger.

Herr talman! För mig är det märkligt att man förutsätter att alla som hyr sitt boende behöver stöd och att alla som äger sitt boende är rika. Det brukar komma upp att rotavdraget är en fördel för dem som äger, men det kan bara utnyttjas av den som anlitar arbetskraft.

Långt ifrån alla som äger sitt boende utnyttjar rotavdraget. I min egen bekantskapskrets finns det många som inte anser sig ha råd att hyra in arbetskraft och därför aldrig kan använda sig av rotavdraget och därmed aldrig utnyttjar den enorma fördel som det alltid framhålls att det ägda boendet har i och med rotavdraget. Däremot betalar de fullt ut för materialet vid renovering.

Dessutom drabbas de som äger nu av alla höjningar som orsakas av inflationen, och de får höjda räntor på sina bostadslån – räntor som höjts till det dubbla jämfört med tidigare.

Jag tycker att det är fel att sätta ägt boende mot hyrt boende på det sätt som ofta görs i debatten. De flesta har olika behov under olika delar av livet, och då behövs olika boendeformer. Men under de gångna åtta åren har fokus enbart legat på att skapa fler hyreslägenheter.

Något mycket positivt med den nya regeringens och Sverigedemokraternas samarbete är att vi nu får en helt annan syn på ägt boende. Äntligen kan vi få till reformer för att öka andelen ägt boende, och det ska vi göra, inte för att hyrt boende är sämre utan för att människor i mycket stor utsträckning vill äga sitt boende. Även bland dem som i dag bor i hyreslägenheter är det många som vill bo i ägt boende och inte minst i villor.

Av det som byggs i Europa är cirka 40 procent småhus, medan siffran i Sverige länge har legat på runt 20 procent. Det är ett problem. Vi är ju ett av Europas minst tätbefolkade länder, så brist på mark borde inte råda.

Det finns inte heller något motsatsförhållande mellan att bygga många hyresbostäder och att bygga många villor. Under 70-talet byggdes det uppemot 30 000 villor årligen samtidigt som man byggde extremt många hyreshus, medan genomsnittet under den tidigare regeringen var runt 10 000 villor och radhus per år.

Herr talman! Bostäder är inte bara byggnader. De är också något vi kallar hem, och hemma ska vara något man förknippar med trygghet. Ett hem är mer än fyra väggar och ett tak. Därför är det extra glädjande att bostadsministern så självklart också talade om otryggheten när han besökte vårt utskott. Att tryggheten i samhället ska återupprättas är Sverigedemokraternas och regeringen helt eniga om. Allt börjar nämligen med ett tryggt hem.

Denna insikt har tidigare inte funnits, men nu ser åtminstone jag ljuset i tunneln. Nu finns ett nytänk, och jag är övertygad om att vi härmed lägger grunden för en ny era i svensk bostadspolitik.

Herr talman! Avslutningsvis ska jag kort nämna de satsningar som görs på konsumentområdet. Konsumentverket får extra pengar för att klara tillsynen av nya regler om nikotinprodukter. Vi tillskjuter medel till Allmänna reklamationsnämnden för att bibehålla nämndens viktiga uppgifter. Vi tillskjuter 1 miljon extra till Fastighetsmäklarinspektionen för att den ska bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är en mycket viktig satsning för att upprätthålla ordning och reda. Märkligt nog har Centerpartiet motsatt sig detta. Stöd till föreningar och miljömärkning av produkter ges också i vår budget för 2023.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationen.

Anf. 197 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Mikael Eskilandersson för hans öppningsanförande i denna debatt.

Jag noterar att Mikael Eskilandersson inleder med att han är väldigt nöjd med den budget som har lagts fram och lycklig över att oreserverat kunna yrka bifall till denna produkt. Det föranleder en lång rad frågor om vad det är han egentligen yrkar bifall till och vilka aktiva åtgärder han hänvisar till eftersom han inte nämner dessa med ett enda ord i det anförande som sedan följer.

Men jag tänker i stället fråga om byggandet under 2023. Boverkets och byggbranschens prognoser är att det kommer att tvärstanna. Under rekordåret 2021 byggdes 71 000 bostäder, och under 2022 påbörjades 60 000 bostäder. Boverket tror att det kommer att sjunka ytterligare till 45 000 bostäder under 2023. Byggföretagen gör en mer pessimistisk bedömning och säger 40 000 bostäder.

Samtidigt går vi mot en lågkonjunktur, och branschen spår att arbetslösheten kommer att öka. Byggföretagen varnar för att antalet sysselsatta kan minska med 22 000 under 2023. Noterbart är att denna siffra är från oktober, alltså innan regeringen aviserade att man kapar kön till investeringsstödet.

Att investeringsstödet avvecklas är alltså en dubbelsmäll mot byggsektorn. Jag vänder mig givetvis mot Mikael Eskilanderssons beskrivning av investeringsstödet, och min fråga är: Vad svarar ledamoten de byggnadsarbetare som nu är varslade och riskerar att bli arbetslösa under nästa år? Vilka åtgärder har ni för att trygga och rädda deras jobb?

Anf. 198 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tyvärr ser det ut som att vi går mot en väldigt dyster framtid när det gäller bostadsbyggandet, men det är framför allt ett resultat av de väldigt höga räntorna kombinerat med att vi har en hög inflation och ett krig som driver upp priserna på i princip allt material som används. Det är inte vår budget här i dag som har orsakat stoppet i bostadsbyggandet, och jag beklagar att det ser ut att bli som det blir.

Det finns inte en enda krona i Socialdemokraternas budget som skulle lösa detta. Investeringsstödet i sig löser det inte. Detta stöd är dessutom fullt rullande för tillfället, och ändå ser det ut att bli tvärstopp i byggandet.

Jag vet inte riktigt vad Socialdemokraterna menar att vi ska göra som på något sätt skulle motverka detta i dagsläget. Detta saknar Socialdemokraterna också helt förslag om i så fall. Vi kan inte elda på så mycket att vi motverkar Riksbankens räntehöjning, för denna höjning är till för att det ska bli minskad efterfrågan och att vi ska få ned inflationen. Om vi inte lyckas få ned inflationen i Sverige går vi antagligen en ännu dystrare framtid till mötes.

Det är en prekär och besvärlig situation. Jag noterar att Socialdemokraterna själva helt har tagit bort investeringsstödet för tillfället. Det finns inga medel som skulle uppväga det, så jag vet inte riktigt vad de menar med att kritiken skulle vara mot regeringen, för kritiken är i så fall riktad mot alla oss politiker som står bakom de förslag som finns här i dag.

Anf. 199 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Mikael Eskilander, för svaret, även om jag måste konstatera att ledamoten antagligen medvetet väljer att missförstå vårt förslag. Jag kommer att återkomma i mitt anförande till vad vi gör och vad vi förespråkar.

Jag kan konstatera att Mikael Eskilander och Sverigedemokraterna i sitt svar här inte alls vill ta ansvar för den situation som råder, utan de hänvisar till yttre omständigheter. Det är givetvis inte så att någon argumenterar emot att vi har både inflation, krig, ökade räntor och så vidare. Det som kritiken handlar om är att oavsett om man gillar eller ogillar investeringsstödet – jag kan ha respekt för båda – är det ovanligt dålig tajmning att plocka bort det i ett läge där konjunkturen precis vänder, åtminstone om man gör det utan att ha några förslag på andra aktiva åtgärder.

Nu debatterar vi utgiftsområde 18, men budgeten ska ses som en helhet. Genomgående inom samtliga politikområden är att man noterar något, att man skyller ifrån sig och att man inte har någon politik för att mildra effekterna.

Jag kan bara konstatera att om Mikael Eskilander inte utvecklar sitt svar i nästa replik blir svaret till de byggnadsarbetare som nu är varslade eller riskerar att varslas och förlora sina jobb att han inte har några svar på frågan hur han ska säkra deras jobb. Detta är beklagligt.

Anf. 200 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Jennie Nilsson, för frågan, även om det faktiskt är ytterst intressant att konstatera att ledamoten Jennie Nilsson antingen är dåligt påläst på vad vår budget egentligen innehåller eller också står här och blåljuger.

Vi har till exempel en stärkt a-kassa, men detta är delar som vi inte debatterar här i dag eftersom de inte tillhör det här området. Det är dock saker som skulle eller kommer att mildra effekten – det hoppas vi verkligen – av de sämre tider som vi ser ut att vara på väg in i.

Sedan vill ledamoten Jennie Nilsson att vi ska ta ansvar nu. Det var väl ingen som under valrörelsen hörde Socialdemokraterna prata om Putinpriser och att kriget skulle ha påverkat – är det så jag ska uppfatta inlägget? Det är klart att omvärlden påverkar. Det var i högsta grad så att Socialdemokraterna skyllde på att all påverkan kom utifrån, medan vi däremot menade att regeringen hade kunnat mildra effekterna något.

Det är klart att vi kommer att göra vad vi kan för att mildra effekterna. En del av detta är givetvis en stärkt a-kassa, men det finns flera områden. Vi har fortsatt stärkt bostadsbidrag, så det finns en del saker i vår budget som går in och stärker på lite längre sikt också.

Det är väldigt lite vi kan göra från civilutskottets sida när det gäller investeringsstödet, för det är ett så dåligt stöd att inte ens Socialdemokraterna har tillskjutit pengar så att det räcker. Det finns inga 16 miljarder i Socialdemokraternas budget. Det är faktiskt att blåljuga att stå här och påstå det.

Anf. 201 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Ledamoten Mikael Eskilanderesson började sitt anförande med att säga att vi brukar prata mycket om bostad och att konsumentfrågorna kommer lite på slutet, så jag tänkte passa på att lyfta fram konsumentfrågorna lite extra.

När vi nu, i spåren av kriget i Ukraina, har den högsta inflationen på länge, med höga elpriser och prisökningar på både räntor, boende och mat, finns det en risk att allt fler behöver låna till löpande utgifter, med både överskudsättning och i slutändan risk för ökad social utslagning som följd.

Enligt Sveriges Konsumenter ökar samtidigt marknadsföringen för lån och snabba köp till ekonomiskt särskilt utsatta personer. I dagsläget drar många kommuner samtidigt ned på sin rådgivning, samtidigt som fler söker hjälp.

Miljöpartiet vill lägga extra pengar på konsument- och skuldrådgivning. Men, herr talman, jag skulle vilja fråga Mikael Eskilanderesson: Tycker Sverigedemokraterna att det rådande läget innebär att extra åtgärder på konsumentområdet borde göras framöver? Ser ni några problem med den ökade skuldsättningen, och vad är det i så fall för åtgärder som ni ser kan behöva vidtas framöver?

Anf. 202 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Stort tack, Katarina Luhr, för frågan! Det finns många problem som vi behöver ta tag i. Sverigedemokraterna har en väldigt omfattande motion när det gäller just överskudsättning, där vi har en lång rad förslag. Det är förslag som vi kommer att fortsätta att driva. De finns inte med i budgeten, för överlag är det inte budgetdrivande förslag. De är heller inte med i Tidöavtalet, så vi har full rätt att driva dem mot regeringen hur hårt vi vill, så att säga. Detta kommer vi att göra också.

Utöver detta noterar jag glatt att Miljöpartiet har lagt pengar på just konsumentrådgivning i sin budget, och just den delen är något som vi i Sverigedemokraterna har budgeterat för under ett antal år tidigare. Numera måste vi sitta och förhandla om vad som ska vara med och vad som inte ska vara med, och det är inte alltid man får med exakt allting som man vill ha med första året man sitter i en förhandling.

Jag tror dock att vi får anledning att återkomma till just konsumentrådgivningen. Den har varit en del av vår politik under lång tid, och vi kommer nog att påpeka att vi fortfarande vill förstärka konsumentrådgivningen på något sätt.

Anf. 203 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det var intressant eftersom ledamoten säger att man ger ett oreserverat bifall till den framlagda budgeten. Miljöpartiet tycker att en viktig del i konsumentrådgivningen är att göra det enklare för konsumenten att göra bedömningar av vad som är det rätta och bästa valet. Det kan ju vara alltifrån att välja rätt energisparåtgärder eller bäst energieffektivisering till att välja vilket kött man vill ha och var det kommer ifrån.

I förra veckan gick landsbygdsminister Peter Kullgren ut med att regeringen inte går vidare med ursprungsmärkning för kött på restaurang. Detta tycker jag är väldigt märkligt. Det känns som att Sverigedemokraterna har haft stor inverkan på budgeten, och jag har också uppfattat att detta har varit en hjärtefråga för Sverigedemokraterna, också för ledamoten själv.

Jag vill därför fråga: Hur har detta gått till? Ni säger att ni kan driva saker hur hårt ni vill mot regeringen, Mikael Eskilanderesson. Är detta något som ni har drivit eller något som ni tappade bort?

Anf. 204 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vill inte säga att detta med ursprungsmärkning av kött är någonting som vi har tappat bort. Jag vill minnas att EU också är lite inblandade i detta med ursprungsmärkning av kött och har börjat titta på möjligheterna till tvingande märkning. Det är klart att det fortfarande är en fråga som är viktig för oss, och det är givetvis en fråga som vi fortsätter att driva och vill genomföra.

Sedan är det så att det som vi har sagt är sådant som vi vill genomföra under mandatperioden. Man kan inte räkna med att allting sker första året. Och vi kommer inte att få igenom allt i förhandlingarna. Det kanske jag får vara ärlig och säga. Även om det är mycket som kommer från Sverigedemokraterna är det inte bara Sverigedemokraterna som sitter och förhandlar. Det är tre andra partier som också har lite grann att säga till om. Men även när det gäller kött och ursprungsmärkning av kött är det nog lite grann som med rådgivningen till våra konsumenter, att det är någonting som vi kommer att fortsätta att ligga på och driva från vårt håll. Hur långt vi kommer under mandatperioden återstår nog att se. Jag vågar inte ge några löften.

Anf. 205 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta fram två områden, bostadspolitiken och konsumentpolitiken. Vänsterpartiet tycker att de är lika viktiga politiska områden.

Sverigedemokraten lyfte här fram det ägda boendet och att det har varit en prioritering i denna budget. Det visar på något sätt att de människor som man vänder sig till med sin politik är framför allt dem som möjligtvis föddes med en kontantinsats eller som faktiskt har en tillräckligt stark ekonomi för att kunna äga sitt eget boende. Men tyvärr ser inte verkligheten ut så. Ojämligheten växer i Sverige jämfört med andra OECD-länder. Det är därför väldigt märkligt att inte heller Sverigedemokraterna följer denna alarmerande samhällssituation.

Min första fråga är: Hur har Sverigedemokraterna tillsammans med resten av det högnationalistiska styret tänkt att bygga hyresrätter och

studentbostäder när vi ser att unga hemmaboende, studenter och låginkomsttagare står väldigt illa till på bostadsmarknaden?

Det andra området som jag vill ta upp är konsumentpolitiken. Jag tycker att det är väldigt märkligt att konsumentpolitiken är väldigt frånvarande i slotsavtalet. I en debattartikel i januari 2022 sa Sverigedemokraterna att överskudsättningen är en tickande bomb. Samma sak har sagts i Sverigedemokraternas interpellationer, skriftliga frågor och motioner. Där har man exempelvis lyft fram möjligheten till konsumentrådgivning som ett förfilter till budget- och skuldrådgivningen och att den borde tillgängliggöras för fler.

Då tror man att Sverigedemokraterna ska budgetera för just detta, såsom de gjorde i den tidigare budgetmotionen. Men det görs inte i årets budgetproposition. Även andra punkter ur Sverigedemokraternas tidigare åtgärdsprogram saknas.

Därför är min fråga: Hur kommer det sig att konsumentpolitiken är frånvarande i budgetpropositionen?

Anf. 206 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Först vill jag bara säga att jag betackar mig för den typen av epitet där man blir kallad högernationalist, eller vad det var. Jag har aldrig betecknat mig som det, möjligen som konservativ.

Bortsett från detta tycker jag att Vänsterpartiet har en lite märklig syn på detta med ägt boende, och ledamoten börjar prata om att man skulle ha fötts med en kontantinsats. Det är nog ingen som föds med en kontantinsats.

Jag var inte höginkomsttagare förrän jag blev riksdagsledamot. Jag var en vanlig arbetare, och jag har alltid ägt mitt boende. Mina barn har också alltid ägt sitt boende. De har sparat själva i princip sedan de började jobba.

Det ges en bild av att vissa föds med en kontantinsats och andra inte. Jag skulle snarare säga att man under olika delar av livet behöver olika sätt att bo. Hyresbostaden är jättebra för den som behöver ett flexibelt boende, är lite yngre och inte har pengar till en insats. Men för den allra största delen av Sveriges befolkning är det inte onåbart med ett ägt boende.

Frågan handlar snarare om vad vi gjorde mot överskudsättning. Vi hade ett tjugotal punkter om överskudsättning, och jag tror att i princip alla punkter som inte berör budget är kvar. Det enda som inte är kvar där har det väckts en kommittémotion om. Den är Nadja Awad välkommen att ställa sig bakom när den behandlas i civilutskottet. Överskudsättning hanterar vi nämligen i ett eget betänkande eftersom det inte är kopplat till budget. Överskudsättning är inte heller någonting som finns med i Tidöavtalet. Det handlar egentligen om en lång rad punkter som jag inte hinner ta upp nu.

Anf. 207 NADJA AWAD (V) replik:

Herr talman! Jag kan se att man vänder sig till människor utifrån deras olika livsskeden, men man vänder sig definitivt inte till dem som är extra utsatta på bostadsmarknaden. Som jag nämnde handlar det om unga hemmaboende, studenter och låginkomsttagare. Det ägda boendet lyfts nästan fram som om det vore en rättighet enligt FN:s konventioner om mänskliga rättigheter. Men det är det faktiskt inte. Där stadgas det att tak över huvudet är en mänsklig rättighet.

Egentligen vill väl vi alla bli rika. Men det är inte så att politiken bereder för att alla ska bli rika. I och för sig har detta styre berett för att öka inkomsterna för höginkomsttagare med 13 miljarder kronor genom att höja brytpunkten för skatten för dem som tjänar över 50 000 kronor per månad.

Jag tycker att det är ett väldigt märkligt förhållningssätt att man faktiskt inte lyfter fram de extra utsatta i denna budgetproposition när det gäller bostadspolitik.

När det gäller konsumentpolitiken upplevde jag inte att jag fick svar på mina frågor. Det är många som säger att Sverigedemokraterna är den största vinnaren i detta val. Och den största delen i slottsavtalet handlar faktiskt om just er hjärtefråga, som är migration. Sverigedemokraterna har faktiskt också sett till att en liberal driver deras migrationspolitik.

Jag vill därför ha konkreta svar. Varför är den lokala konsumentvägledningen inte tillräckligt budgeterad? Varför har man inte planerat för att skriva upp normalbeloppet med extra tillskott på grund av den höga inflationen? Och varför stärker man inte stödet till civilsamhället som kan ge stöd och information om konsumtion? Vad hände med Sverigedemokraternas 20 förslag från deras åtgärdsprogram för att lösa frågan om överskuldssättning?

Anf. 208 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag ska börja med frågan om bostäder. Det är faktiskt så att ungefär 80 procent vill ha ett eget ägt boende. Det finns då en anledning till att man kanske går dem till mötes. Det blir problematiskt om 80 procent av det som byggs är hyreshus när det inte är det som eftertraktas.

Det sker något fantastiskt när det byggs villor och småhus som eftertraktas av dem som bor i hyreshus i dag. De som bor i hyreshus kan då flytta och lämna efter sig lägenheter. Och de lägenheter som de lämnar efter sig är mycket billigare än de lägenheter som byggs i dag hur mycket investeringsstöd som vi än pumpar in. Nu noterar jag att Vänsterpartiet vill pumpa in pengar i investeringsstödet, men inte så mycket så att det räcker.

När det gäller de 20 förslagen som handlar om överskuldssättning är de flesta sådana som faktiskt inte kostar pengar. Det handlar till exempel om att flytta brytgränsen för när det ska räknas som högkostnads kredit. Det handlar om att inte ge lånemöjligheter på helgnätter och så vidare. Dessa förslag ligger kvar och kommer att tas upp till behandling i civilutskottet under våren. Jag hoppas att jag får Vänsterpartiets stöd då. Det känns skönt att ni verkar vara på den linjen att ni håller fast vid det.

Vi ville tidigare skjuta pengar till den lokala konsumentrådgivningen. Men vi har inte hur mycket pengar som helst, och vi gör inte som Vänsterpartiet att vi lånar en massa pengar och sedan slänger in dem i budgeten. Det kan man göra. Men då skickar man över detta till våra barn och barnbarn, som får betala tillbaka det någon gång i framtiden. Det var vi inte villiga att göra första året som vi är med och styr, och jag kan garantera att vi inte är villiga att göra det sedan heller. Vi vill gärna få ihop budgeten med de pengar som faktiskt finns och inte bara skuldsätta nästa generation.

Anf. 209 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V):

Herr talman! Behovet av investeringar inom samhällsplanering, bostadsförsörjning och bostadsbyggande är omfattande. Bostadsbristen är stor, och behovet av hyresrätter med rimliga hyror är enormt.

Herr talman! Så mycket är skevt i dag. Det måste till ett skifte i politiken så att fokus inte längre är att varje år ösa miljarder av skattemedel på dem som har det bäst ställt i vårt samhälle. Sverige är ett rikt land. Vi har råd att bygga de bostäder som behövs, och vi har råd att renovera när det behövs. Men vi har inte råd med utanförskap och att låta folk bo på gatan.

Vi borde fortsätta värna vår unika generella bostadspolitik. Vi ska inte bygga gated communities för de rika, och vi ska inte bygga fattigbostäder – så kallade behovsbostäder – för dem som är fattiga. Vi ska bygga för alla. Och om vi bygger mycket bygger vi också ofelbart bort den bostadsbrist som är roten till de flesta av de problem vi ser i dag.

Av Sveriges 290 kommuner uppger 204 att de har bostadsbrist. Men mitt i det ekonomiskt osäkra läge vi befinner oss i just nu, där alla priser stiger samtidigt som hyresvärdar begär orimliga hyreshöjningar, väljer den moderatledda och SD-stödda regeringen att montera ned en av de få delar av bostadspolitiken som på riktigt har möjlighet att hålla uppe byggtakten och samtidigt hålla nere hyrorna, nämligen investeringsstödet. Det gör man utan att införa något nytt som kan bidra till detsamma.

Herr talman! Detta gör man trots att branschen återkommande har rapporterat om projekt som inte skulle ha genomförts utan stöden. Alla nu avbrutna byggprojekt vittnar också om precis samma sak. De enda som fortfarande tror att investeringsstödet inte har bidragit till ett ökat byggande verkar faktiskt vara Sverigedemokraterna och partierna i regeringen.

Stödet har inte bara de facto gett oss väldigt många nya bostäder, utan dessa bostäder har dessutom hyror som i snitt är 2 000 kronor lägre per månad för 70 kvadratmeter än de bostäder som har byggts utan stöd. Det kanske inte är mycket pengar för en bostadsminister eller för riksdagsledamöter, men summan är av desto större betydelse för en vanlig löntagare.

Herr talman! Flera av de stora aktörerna i branschen menar att investeringsstödet är helt avgörande för att byggtakten ska kunna upprätthållas i en allt osäkrare konjunktur. I bland annat Dagens industri skrev ett antal företrädare för byggbranschen följande: ”Utan investeringsstödet kommer bostadsbyggandet att minska kraftigt i hela landet. Sveriges politiker, oavsett partitillhörighet, måste inse att investeringsstödet är helt avgörande för att bygga bort bostadsbristen.”

Det var inte Vänsterpartiet som sa detta, utan det var aktörer inom byggsektorn – men Vänsterpartiet håller med.

Herr talman! Enligt Boverket är bostadsbristen extra akut i storstäderna. Vad är bostadsministerns och regeringens svar på detta? Fler ska äga småhus.

Hushållens skuldsättning fortsätter att öka. Svenska hushåll är näst mest skuldsatta i EU, och svenskarna är dessutom ett av hela världens mest skuldsatta folk. Skulderna har ökat från 44 procent av bnp under 1995 till att nu vara nära 100 procent. Detta är skulder som främst består av bolån. Vad är bostadsministerns och regeringens svar? Fler ska äga småhus.

Förra året vräktes 572 barn från sina hem. Under första halvan av 2022 var antalet vräkt barn 269. Fattigdom är orsaken till vräkningarna i nästan alla dessa fall. Bostadsministerns och regeringens svar? Fler ska äga småhus.

I Sverige ökar hemlösheten, både den akuta och den strukturella. I ett av världens rikaste länder saknar människor ett eget hem, och allt fler sover till och med på gatan. I natt ska det bli 13 minusgrader här i Stockholm,

tror jag, och det kommer att finnas människor som sover ute på gatan i kylan. Bostadsministrernas och regeringens svar på detta? Fler ska äga småhus.

Bostadsministrernas enda uttalande som rör bostadspolitik är i princip detta: Fler ska äga, och helst ska de äga småhus. Hur kan detta vara viktigare än att folk har nånstans att bo? I vilken värld lever bostadsministern och den här regeringen? De vräkta barnen finns på riktigt. De är inte siffror i statistiken. Det måste finnas en lägsta gräns för anständigheten även i Sverige.

Herr talman! Hur man än vrider och vänder på denna budget är det hyresgästerna som drabbas hårdast, och det gäller framför allt de med lägst inkomster. Vad Sverige i stället skulle behöva är en bostadspolitik för alla hemlösa, för alla barnfamiljer som vräks på grund av fattigdom, för alla ungdomar som inte kan flytta hemifrån och för alla pensionärer som får allt svårare att bo kvar i sina hem på grund av allt dyrare hyror.

Det behövs en bostadspolitik som vågar ifrågasätta hyresvärdarnas rätt att göra en 10-procentig hyreshöjning mitt under brinnande kris. Det behövs en bostadspolitik som vågar satsa på dem som har det tuffast i samhället, i stället för på en politik som fortsätter att ensidigt gynna dem som äger sina bostäder och som har starkast ekonomi.

Vänsterpartiet vill ha något annat, herr talman. Vårt budskap är kort och gott att bostaden ska vara en mänsklig rättighet för alla, inte bara för de rika.

Herr talman! Mellan 2007 och 2014 styrdes Sverige av moderatledda regeringar. Vi vet vad som hände då: Det var ett totalt ointresse för bostadsfrågan. Runt 25 000 bostäder påbörjades. Man monterade ned hela bostadspolitiken och avskaffade snabbt det dåvarande investeringsstödet.

I dag upprepar sig historien. Regeringen väljer att avveckla både investeringsstödet för energieffektivisering och investeringsstödet för byggande av hyresrätter. Detta innebär att de siffror vi ser i regeringens budget kommer att sjunka som en sten de närmaste åren. Kvar på det bostadspolitiska området blir i princip ingenting alls i ekonomiska termer.

Inställningen att marknaden löser allt har alltid dominerat de blå partiernas icke-bostadspolitik, trots att inte minst de senaste tre decennierna mycket tydligt har visat att denna så kallade lösning – marknaden – inte fungerar utan tvärtom är den huvudsakliga orsaken till att det ser ut som det gör i dag. En dysfunktionell bostadsmarknad med bostadsbrist i en majoritet av kommunerna är resultatet av högerns marknadsorienterade bostadspolitik.

Herr talman! Vad kan vi då vänta oss av Sveriges nya regering? Det enda vi hittills har hört från regeringens bostadsminister är som sagt mantrat att fler ska äga sitt boende. Man är allra bäst om man äger ett småhus. Bostadsministern tycks tro att de 3 miljoner människor som bor i hyresrätt, vilket är nästan en tredjedel av landets invånare, inte kan känna ansvar för sitt boende om de inte äger det. Bara den som äger kan känna ansvar – den som hyr är ointresserad av sin boendemiljö.

Den nya blåbruna högern fortsätter att marginalisera och stigmatisera hyresrätten. Detta enorma förakt mot hyresrätten som upplåtelseform är faktiskt tydligare än någonsin i den budget som presenterats av den nya regeringen. Det är en budget som fortsätter att prioritera de rikas boende framför hemlöshet och utanförskap. Inga reformer i denna budget riktar

sig till de människor som står längst ifrån en egen bostad i dag – de som aldrig kommer att kunna köpa det där småhuset vare sig de vill eller inte.

Herr talman! För att lösa bostadskrisen krävs inte bara regelförändringar som förenklar byggandet, även om sådana åtgärder alltid är både bra och välkomna när de behövs. Till exempel behövs mer byggbar mark, något som bland annat en nationell översiktsplan för Sverige skulle kunna bidra till.

Vänsterpartiet anser att en nationell bostadspolitik som säkerställer bostäder till en rimlig kostnad är nödvändig. Men det räcker inte, utan politiken måste också våga avsätta ekonomiska resurser där de är nödvändiga. Av detta finns dock inget i regeringens budget. Inte en enda satsning som på riktigt kan bidra till ett ökat byggande går att hitta. I Tidöavtalet var det tomt på bostäder, i budgeten likaså.

Herr talman! Fattigdomen breder ut sig i det allt mer ojämlika Sverige. Samtidigt som allt fler inte längre har råd med det mest grundläggande, såsom el, mat och hyra, har nämligen antalet miljardärer i vårt land ökat med 1 700 procent de senaste 25 åren. Deras förmögenheter har under samma period ökat med 3 000 procent. Detta har varit möjligt eftersom Sverige, till skillnad från nästan alla andra länder, inte längre har någon fastighetsskatt, förmögenhetsskatt, arvsskatt eller gåvoskatt. Under pandemiåren har Sverige fått 14 nya miljardärer – varje månad!

Ojämlikheten skenar, och samhället slits sönder alltmer. Ekonomijournalisten Andreas Cervenka, som skrivit boken *Girig-Sverige: Så blev folkhemmet ett paradys för de superrika*, jämför Sverige med ett monopolspel: Vi vanliga följer spelets regler, men de redan rika får dubbelt så mycket pengar både vid start och när de passerar ”gå”.

Samtidigt som de rika blir allt rikare blir de fattigare allt fattigare. I medierna jämförs Sveriges ekonomiska klyftor i dag med länder som Nigeria och Filippinerna. Samtidigt säger Kronofogden att man aldrig sett så stor skuldsättning hos folket som nu. Vi borde förstås skämmas.

Nuvarande skyhöga inflation och den lågkonjunktur vi går in i innebär att fler människor kommer att bli utsatta och att fattigdomen kommer att öka. I min hemkommun Malmö levde så många som 14 procent i stor ekonomisk utsatthet 2020.

Avslutningsvis, herr talman: I det samhälle Vänsterpartiet vill ha bor ingen på gatan. I vårt samhälle ska människor ha egna, trygga hem, och i vilken upplåtelseform man bor ska inte ligga en till last.

Det här är ingen fantasi. Det är en verklighet som går att uppnå så länge det finns en politisk vilja – och det har vi i Vänsterpartiet.

Jag vill också passa på att tacka alla ledamöter i civilutskottet och framför allt vår kanslipersonal, som ger oss fantastiskt bra stöd och gör att man känner sig trygg. Jag önskar er alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 210 DAVID JOSEFSSON (M):

Herr talman! På Norrviksgatan på Hisingen i Göteborg gjorde mina morföräldrar sin klassresa. Där byggde morfar 1946, på lediga kvällar och helger, ett eget hus till sin familj.

Och mormor och morfar var inte ensamma. Runt om i Sverige fick tusentals familjer på det här sättet ett eget litet hus med en egen liten trädgård. Receptet bestod av eget arbete, en kommunal tomt och stöd från det kommunala Egnahemsbolaget.

Den så kallade egnahemsrörelsen var en fantastisk politisk reform, omhuldad av såväl konservativa och liberaler som socialdemokrater. Det som tidigare varit en omöjlighet blev nu möjligt. Arbetare och tjänstemän kunde få en egen bostad – ett eget hus med täppa.

Egnahemsrörelsen växte fram i Sverige efter inspiration från Storbritannien runt förra sekelskiftet. Den kulminerade under åren efter andra världskriget, då mormor och morfar byggde sitt hus på Norrviksgatan. Än i dag är många av egnahemsrörelsens områden bland de mest eftertraktade villaområdena i våra städer. I Göteborg heter de till exempel Lundby, Bräcke och Fräntorp.

Det kommunala Egnahemsbolaget finns kvar i Göteborg. Förra året levererades 449 prisvärda bostäder, varav flera radhus men också bostadsrätter. Under perioden 2025–2030 har bolaget som mål att producera 500 småhus i några av Göteborgs mer utsatta områden.

Det, herr talman, är resultatet av en politisk vision från det förra högerstyret i Göteborg om att öka småhusbyggandet, en vision som bland annat grundar sig i att det finns en stor efterfrågan på småhus hos befolkningen. Men det är också en vision som grundar sig i att mer blandad bebyggelse och ett breddat ägande är ett viktigt verktyg mot segregation och en möjliggörare för bostadskarriär. Visionen är att fler människor också i dagens Göteborg ska kunna få sin dröm om ett hus med egen täppa uppfylld, precis som när Egnahemsbolaget bildades 1933.

Men den visionen, herr talman, ska inte bara genomföras i Göteborg. Genom att regeringen nu lägger om bostadspolitiken blir visionen också nationell.

De senaste åtta åren har bostadspolitiken i Sverige präglats av ett planekonomiskt tänk, där pengar pumpas in på byggherrarnas konton genom investeringsstöd och bostadsmålen sätts i tusental bostäder. Direktörerna i byggbranschen har tjänat stora pengar, och Sverige har haft ett bostadsbyggande som präglats mer av kvantitet än av kvalitet. Det har varit fyrkantiga lådor snarare än levande kvarter eller trivsamma trädgårdsstäder som har byggts.

Den nya regeringens bostadspolitik präglas i stället av strukturreformer för en fungerande bostadsmarknad, reformer som underlättar bostadsbyggandet för vanliga människor. Men vi går också från en bostadspolitik som fokuserar på vad politiker vill ska byggas till en bostadspolitik som fokuserar på hur människor faktiskt vill bo.

Herr talman! För de allra flesta svenskar är drömboendet ett eget hus. När Trä- och Möbelföretagen ställde frågan i en Sifundersökning 2019 svarade 75 procent att de ville bo i ett småhus. Det är kanske inte så förvånande med tanke på att TMF är en branschorganisation för bland annat småhusbyggare. Mer överraskande är att när Hyresgästföreningen gör en undersökning om boendepreferenser blir svaret liknande: 61 procent av befolkningen anger att de helst vill bo i ett småhus med egen tomt. Då har man också tagit hänsyn till bland annat boendekostnader och restider. De som bor i ett eget hus med trädgård är dessutom de som är allra nöjdast med sin boendesituation, enligt Hyresgästföreningen.

Folkets dröm om en egen täppa ska verkligen inte underskattas. Den är lika stor i dag som den var vid seklets början och på 40-talet. Det är också därför omläggningen av bostadspolitiken spelar roll för vanliga människor.

Herr talman! Att lägga om bostadspolitiken är dock tyvärr ingenting som sker i en handvändning. Den rödgröna regeringen satt i åtta år. Den nya regeringen har suttit i åtta veckor. Skillnaden är att det nu finns en reformiver och en vilja som tidigare inte har funnits.

För vad hann den rödgröna regeringen egentligen med under de åtta åren, herr talman? Svaret är: väldigt lite. Vill man vara elak kan man beskriva tidigare bostadsministrar som lata katter. De red på en högkonjunktur där marknaden ville bygga trots alla hinder och problem, eftersom låga räntor och förhållandevis stabil avkastning på fastigheter lockade. Därmed ansträngde sig inte ministrarna för att få ordning på de strukturella problem som finns på bostadsmarknaden.

Jag tror inte att någon i den här kammaren tycker att bostadsmarknaden i Sverige fungerar särskilt väl. Köerna för en hyresrätt ringlar sig långa. Fram till det att lågkonjunkturen slog till rusade bostadspriserna på ägt boende i höjden. Den strukturella hemlösheten har skenat.

I går träffade jag Stockholms Stadsmission. Deras budskap var tydligt: En typisk hemlös behöver inte längre vara alkoholisten Pelle som sover på en parkbänk. En typisk hemlös kan lika gärna vara åttaåriga Pelle vars familj aldrig lyckats få in en fot på den svenska bostadsmarknaden.

Högkonjunkturen borde ha varit ett guldläge för den rödgröna regeringen att genomföra nödvändiga reformer för att komma åt de strukturella problemen på bostadsmarknaden. Så skedde inte.

Herr talman! Roar man sig med att summera den förra regeringens reformer för att underlätta byggande blir det på sin höjd ökad bygglovsfrihet för altaner. Förstå mig rätt: Det var bra att bygglovsfriheten för altaner ökade. Men man kan inte bo på en altan, inte ens i Socialdemokraternas Sverige.

Skillnaden mellan den förra regeringen och den nuvarande är också att regeringsunderlaget nu är överens, både om problembilden på bostadsmarknaden och om hur vi löser problemen.

Den förra regeringens stödpartier kunde inte ens komma överens om vad som var problemet. Vissa partier tyckte att det skulle bli enklare att bygga, andra att det skulle bli svårare. Vissa partier krävde att hyressättningsreglerna skulle reformeras; andra partier fällde regeringen när den försökte göra just detta.

Herr talman! Vi moderater, sverigedemokrater, kristdemokrater och liberaler kanske klär politiken i lite olika ord, men i grunden är vi överens om såväl problem som lösningar.

Det handlar om att förenkla regelverk och korta byggtider. Det gör vi bland annat genom att gå från detaljkrav till funktionskrav och genom att öka tillgången på byggbar mark.

Det handlar om att stärka äganderätten genom att bland annat möjliggöra för fler att uppfylla drömmen om ett småhus. Men det handlar också om att tillåta ombildning till ägarlägenheter.

Det handlar om att öka valfriheten på bostadsmarknaden genom fler boendeformer och lägre trösklar, som hyrköp.

Jag tror att alla härinne kan konstatera att den svenska bostadsmarknaden inte fungerar i dag. Den förra regeringen och dess stödpartier bär ett tungt ansvar för detta.

Därför lägger vi nu om politiken från ett planekonomiskt tänk till att metodiskt arbeta bort de strukturella problemen och åter få marknaden att fungera.

Herr talman! Målet med vår politik är att fler svenskar i dag ska kunna göra den bostadskarriär min mormor och morfar gjorde på Norrviksgatan 1946. Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 211 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Tack så mycket, David Josefsson!

När högerpartiernas budget röstades igenom i november 2021 beslutades om investeringsstödet avveckling. Det var synd, men det blev ju så. Det måste man respektera. Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna fastslog efter detta att samtliga ansökningar som hade inkommit innan den 31 december 2021 skulle handläggas.

När budgetpropositionen nu presenteras är den från samma partier. Då var de i opposition, nu sitter de i regering. De presenterar den nuvarande budgeten. Då är det något helt annat som gäller. Det blev en ordentlig helomvändning. Beskedet nu lyder i stället att pengar ändå ska betalas ut för ansökningar som har blivit beviljade stöd innan den 31 december 2022.

När man är i opposition vinner man en budgetomröstning. Det gick igenom. Då lovade man alla som håller på och bygger att alla ansökningar som har inkommit innan den 31 december 2021 skulle handläggas. Sedan vinner man valet. Det är samma partier och inte några andra partier. Samma partier som lovade dessa människor och företagen detta gör en helomvändning.

Det är många byggföretag som har planerat utifrån det löfte som politikerna hade gett. Nu sitter de med stora problem. De har investerat jättemycket pengar, och regeringen vill inte ta ansvar för det.

Vad har Moderaterna och David Josefsson att säga om detta? Ska inte företagare kunna lita på de beslut som fattas i riksdagen?

Anf. 212 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag har också blivit kontaktad av både stora byggbolag och deras lobbyister. Det är på något sätt talande för vår samtid när det är Vänsterpartiets ledamot som för storkapitalets talan i den här kammaren.

Jag tycker att man ska gå tillbaka och fundera på investeringsstödet. Det var ett extremt kritiserat stöd. Det fick kritik av Riksrevisionen och från olika fristående studier. Man kan konstatera att det hade extremt dålig träffsäkerhet. Man kan egentligen säga att de enda som var riktigt nöjda var ett antal byggherrar som fick pengar in på kontot.

Det som byggdes hade vi sedan något lägre hyror för. Men de fördelades inte ut till dem som hade störst behov. Tittar man i studierna ser man att det ofta gick på kötid. Oftast var det de som hade lång kötid som fick bostäderna, medan de som stod längre från bostadsmarknaden fick osubventionerade lägenheter. Det finns till och med siffror som visar att de som bor i subventionerade lägenheter tjänar mer än de som bor i osubventionerade.

Bara där tycker jag att man ska fundera kring vad man gör med skattepengar. Vi är i en svår ekonomisk situation. Vi har ett begränsat reformutrymme. Vad är den politiska prioriteringen? Är det mer pengar till bygg-

bolagen och byggdirektörerna, eller är det pengar till rättsväsendet, försvaret eller sänkta bränsleskatter?

Jag kan som moderat vara stolt och säga: Nej, byggdirektörerna har redan tjänat sina pengar. De ska inte få fler miljarder. Vi satsar pengar på fler poliser, ett starkt försvar och att sänka bränsleskatterna. Det är en politisk prioritering.

Sedan kan jag notera att inte heller Vänsterpartiet lägger de pengarna. Min fråga tillbaka blir: Hur ska Vänsterpartiet rädda byggbolagen?

Anf. 213 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte om ledamoten sov när vi gick igenom Vänsterpartiets budget under beredningsprocessen av budgeten. Vänsterpartiet har en tydlig förklaring. Vi vill återinföra investeringsstödet, och vi har avsatt mycket mer pengar. Det var det första.

Det andra är att det inte handlar om byggdirektörerna. Det är den enda subventionen som hjälper till med byggandet av hyresrätter, och så tar man bort den. David Josefsson står och säger att det är svåra ekonomiska tider i dessa dagar. Men det gör inte att man drar ned på just de subventioner som går till de välbärgade, människor som äger sina bostäder.

Det finns fortfarande subventioner som går till dem. De är tio gånger dyrare än investeringsstödet. De är också ineffektiva. Det finns flera rapporter som har visat att alla dessa avdrag är väldigt ineffektiva. De gynnar en viss grupp, det vill säga de rika.

Jag hör inte moderaterna stå och säga: Det är svåra ekonomiska tider, och därför måste vi prioritera bort det. Det finns ett hyckleri i detta. När det gäller att ge stöd till låginkomsttagare och hyresgäster för hyresrätter säger de nej. Vi ska inte använda skattebetalarnas medel för att subventionera hyresrätter. Men när det gäller att subventionera ägda bostäder säger inte moderaterna ett enda ord.

Det finns ett mycket tydligt hyckleri i det. Man vill gynna de rika. Det är vad hela högerns budget handlar om och inget annat. Det jag säger är att det finns företag som har planerat att bygga. De har planerat att bygga bostäder som människor har råd med genom att de får det här stödet.

Nu tar man bort stödet. Alla i byggbranschen säger att det kommer att påverka byggandet. Vad gör Moderaternas regering för att se till att man bygger fler hyresrätter när den har tagit bort det enda stödet som går till byggandet?

Anf. 214 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Ledamoten säger att detta är ett stöd som om det inte funnits hade lett till att hyresrätter inte skulle byggas. Han säger att det går till de mest behövande och de mest utsatta. Det är gott så, om det faktiskt hade stämt.

Det är två saker som är problemet med stödet. Det ena är att man kan konstatera att de bostäderna antagligen hade byggts ändå även om de inte hade fått subventioner. Alternativt hade andra bostäder byggts i stället. Sedan går inte stödet till dem som faktiskt behöver det. Det är ett stöd som går till höginkomsttagare och till människor med lång kötid.

Vi säger att vi inte ska lägga pengar på det. Vad vi i stället gör med bostadspolitiken är att vi lägger om den. Vi tar ett strukturerat grepp för att lösa de problem som finns. Det är i dag dyrt att bygga bostäder. Det är svårt att bygga billiga bostäder. Vi ser över regelverk. Vi tar fram mer byggbar mark och så vidare.

Vi kan konstatera att den situation som vi har i dag tror jag inte att vare sig ledamoten eller jag är särskilt nöjd med, med strukturell hemlöshet som ökar och så vidare. Det är resultatet av åtta års politik av socialdemokratiska och miljöpartistiska bostadsministrar där Vänsterpartiet har varit stödparti.

Det är inte den nya regeringen som suttit i åtta veckor som är ansvarig för det. Det är den förra regeringen som under åtta år inte har tagit tag i reformerna och inte löst bostadsmarknadens problem.

Det är därför vi nu lägger om politiken. Det är inte subventioner till byggdirektörer som är det viktiga. Det viktiga är att göra reformer så att vi får en fungerande bostadsmarknad.

Jag vill inte att en hemlös ska vara åttaåriga Pelle. Jag vill att det ska vara enkelt att få tag på en bostad i Sverige. Då måste vi få bostadsmarknaden att fungera. Den har inte fungerat under åtta år. Vänsterpartiet bär ett tungt ansvar för att situationen ser ut som den gör.

Anf. 215 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar David Josefsson för en väldigt smittande kärleksförklaring till småhus.

Jag tänker prata om en annan sak. I fredags höll regeringen en presskonferens om vikten av att vi svenskar sparar el. I grunden är det ett väldigt viktigt budskap. Att vidta åtgärder för att spara el är såklart viktigt för att minska Sveriges elanvändning, också för att långsiktigt skydda människor mot de skenande elpriserna och för att sänka elpriserna totalt.

Det är tydligt att inflationen nu drivs av de ökande elpriserna, som ger ökande boendekostnader. Elsparåtgärder är uppenbarligen viktiga av många skäl. Det tror jag också att vi är överens om över partigränserna.

För ganska exakt ett år sedan röstade de nuvarande regeringspartierna ned den dåvarande regeringens budget och strök samtidigt 1 ½ miljard till energieffektiviseringsåtgärder för flerbostadshus. I efterskott misstänker jag att även Moderaterna tycker att beslutet var ogenomtänkt.

När årets budget planerades var det redan tydligt att stigande elpriser på grund av krisen och Rysslands krig i Ukraina skulle bli en utmaning under vintern, inte minst för alla dem som bor i flerbostadshus och själva har svårt att vidta några åtgärder.

Att lägga pengar på att minska energianvändningen i stället för att betala människors elräkningar är både samhällsekonomiskt bra och långsiktigt bättre. Dock finns inte heller några pengar till Boverkets budget för detta kommande år i regeringens budget. Däremot ska 55 miljarder användas för att brett betala elräkningar. Men den 1 ½ miljard för förebyggande åtgärder finns inte kvar.

Jag skulle gärna vilja veta hur Moderaterna har tänkt runt detta och varför inga pengar har satsats på att energieffektivisera flerbostadshus i årets budget, när det är uppenbart för alla att det är en åtgärd som hjälper människors ekonomi men också minskar inflationen.

Anf. 216 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Jag tycker att vi ska börja med att tala om varför vi är i den situation som vi är.

Vi hade ju en rödgrön regering där ledamotens parti var ett av de drivande i att vi skulle stänga ned ett av de absolut viktigaste fossilfria energislagen som vi hade. Jag tror helt ärligt att när min dotter, som är två år, blir vuxen kommer hon att säga: Men klimatet brinner. Vi behöver minska utsläppen. Vi ska elektrifiera. Då stänger politiken ned det energislag som är fossilfritt.

Det är den situationen, tillsammans med att Tyskland har gjort precis samma sak, som gör att vi nu befinner oss i en situation med skenande elpriser och en volatil elmarknad. Det är en prekär situation.

Det som statsministern och energiministern sa, att vi ska spara el, är jätteviktigt. Det man ska komma ihåg är att med ökade elpriser är det alltså inte subventioner som behövs för att få företag och hyresvärdar att göra energibesparingar. Det lönar sig ju för dem just för att elpriserna är så höga som de är. Det stora problemet nu för fastighetsbolagen och energibolagen är inte att få ekonomi i satsningarna, utan det är att få tag i komponenter och i kompetens som kan genomföra renoveringarna. Att plöja ned miljarder för energieffektiviseringar som ändå betalar sig är alltså inte ett sunt användande av skattepengar.

Därför säger vi att i den situation som vi är i nu är det viktigt att hjälpa enskilda hushåll med ett elprisstöd. Men att plöja ned miljarder i energibesparingar som redan betalar sig för att elpriserna är så höga är inte ett effektivt användande av våra offentliga medel eller våra allmänna medel. Det är svaret.

Det viktigaste är att vi får ordning på energipolitiken, och det handlar inte denna utan nästa debatt om. Problemet är om man inte försöker lösa symtomen.

Anf. 217 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Med risk för att något lämna ämnet vill jag understryka att vi 1980 hade en folkomröstning, där folket bestämde att vi på sikt skulle montera ned vår kärnkraft. Sedan dess har olika regeringar tillsammans byggt upp ett elsystem i Sverige som faktiskt ger Sverige det stabilaste elsystem som vi någonsin har haft. Vi exporterar mer el än någonsin. Det vill jag bara understryka.

Men vi har fortfarande en utmaning med skenande energipriser på grund av ett krig som pågår, Rysslands krig i Ukraina. Därför behöver vi minska vår elanvändning, som det ser ut nu, för att stötta människor där.

Jag ser inte att det finns några lösningar i regeringens budget i dag för att hjälpa fastighetsägare och enskilda personer, förutom ett mindre stöd som går till villaägare. Det tycker jag är ett stort problem. Om det blir samma kyla och kriget fortsätter nästa år, är tanken att vi även då ska pumpa in ytterligare 55 miljarder för att betala svenskarnas elräkningar?

Anf. 218 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Nu ligger väl elprisstödet utanför denna budgetdebatt. Men det man till att börja med kan konstatera är att Sverige helt uppenbart inte har det mest stabila elsystemet, eftersom vi är i den situation som vi

är. Det är bara att fråga vilket hushåll men också vilken industri som helst som kämpar med elräkningarna. För batterifabriken, som redan har etablerat sig i Göteborg, är det stora orosmomentet om det ens finns el.

Som jag sa i min förra replik är det inte fastighetsägare som behöver miljarder för att göra energibesparande åtgärder, för det lönar sig redan i dag, med de energipriser vi har, att göra sådana investeringar. Den trånga sektorn är alltså inte att få ekonomin att gå ihop utan att få tag i komponenter och hantverkare som kan göra jobbet. Då är inte jag och vår regering beredda att lägga miljarder av det allmännas medel där, när pengarna faktiskt behövs någon annanstans. Då är det viktigaste att sätta fokus på att återigen lösa energifrågan.

Vi hade en folkomröstning 1980. Jag tror inte att man 1980 riktigt förstod vilka enorma klimatproblem vi skulle stå inför i dag. Och vi kan inte blunda för klimatet.

Vi måste ha en fossilfri och koldioxidfri energiproduktion där vi kan gå över till en elektrifiering. Det är vår största utmaning för framtiden. Att Miljöpartiet inte tar den på större allvar utan vill plöja ned miljarder till fastighetsägare är faktiskt förvånande. Som jag sa i ett tidigare replikskifte med Vänsterpartiet är det förvånande att det är Miljöpartiet som tycker att fastighetsägare ska få miljarder för att göra något som de redan tjänar pengar på. Att de skulle stå på storkapitalets sida är väl symtomatiskt för den debatt som vi har hamnat i.

Anf. 219 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar David Josefsson för anförandet och för intressanta replikskiften.

Jag noterar att David Josefsson blandar och ger rätt friskt mellan olika typer av argument. Det är nästan lite svårt att hänga med. Jag tänker ändå kommentera historieskrivningen helt kort.

Givet vad som framförs i debatten bör det väl ändå poängteras att den förra borgerliga regeringen, alltså den moderatledda regeringen, lyckades producera 200 000 bostäder under sina åtta år, medan den förra socialdemokratiska regeringen producerade 450 000 bostäder på lika lång tid. Detta trots att man två gånger tappade en budget i denna kammare och moderata budgetar tog bort de stöd som fanns och skapade oreda i finanserna. Det bör ändå tas i beaktande i den typen av diskussion.

Det som gjorde att jag begärde replik är att min bild är att Moderaterna brukar vara stolta över att man är ett företagervänligt parti, och jag vill veta hur det rimmar med att över en natt förändra spelreglerna för en hel bransch.

Anf. 220 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tackar Jennie Nilsson för frågan.

Jag ska börja med att kommentera det som Jennie Nilsson lyfter fram, och nu är vi tillbaka i det planekonomiska i antal tusen bostäder som byggs. Det var alltså under brinnande högkonjunktur som det byggdes bostäder under förra mandatperioden. Trots det, eller kanske just därför, tar man inte bostadspolitiken på allvar. Man genomför inte de nödvändiga reformerna. Man är en lat katt, därför att högkonjunkturen ju löser problemen åt en.

För att svara på frågan som ledamoten ställde är alltså inte Moderaterna, till skillnad från Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet, ett parti som skyddar byggbolagen eller byggdirektörerna. Vi värnar om skattebetalarnas pengar. Vi tänker inte ge dem till företag för att de är duktiga lobbyister och säljer in en viss reform.

Det man kan konstatera är att dessa byggbolag antagligen skulle ha byggt bostäder ändå. Det har både Riksrevisionen och andra studier kommit fram till. Att ha en god företagspolitik är att se till att regelverk fungerar och att det finns förutsättningar att bygga bostäder. Men att pumpa in miljarder i subventioner är inte definitionen på bra företagspolitik.

Det man kan konstatera är att vi står inför ett krasst ekonomiskt läge. Då sätter vi moderater stolthet i att värna ekonomin och att ibland ta lite jobbiga beslut. Det är några byggherrar som blir sura, men vi skyddar skattebetalarnas pengar. Vi plöjer inte in miljarder i reformer som faktiskt inte ger resultat. Det är jag extremt stolt över att kunna berätta i den här kammaren.

Anf. 221 JENNIE NILSSON (S) replik:

Herr talman! Det är lite provocerande att höra en ledamot stå i den här kammaren och vara stolt över att staten bryter ingångna avtal, för det är ju exakt vad som händer just nu.

Jag har respekt för att moderater och andra högerpartier inte gillar investeringsstöd och vill göra något annat. Jag har respekt för att den debatten var för ett år sedan och att vi förlorade den debatten. Det har varit känt att stödet skulle avvecklas. Men sättet man gör det på – man förändrar spelreglerna över en natt och ger helt nya förutsättningar för företag som ibland dessutom redan har börjat bygga – är ju anmärkningsvärt. Det är ohederligt, och det uppfyller inte hygienfaktorer.

Jag får massvis med mejl, precis som ledamoten sa att han också får. Jag tänkte citera ett mejl från i går kväll:

”Med stor besvikelse och förtvivlan ser jag nu att civilutskottet föreslås stödja regeringens budgetproposition avseende investeringsstödet i hyresrätter. Det är flera hundra ärenden som står på kö, och jag är en av dem som har sökt stödet före den 31/12 2021. Länsstyrelsen har äskat pengar för mitt projekt, och jag har fått reda på ett preliminärt stödbelopp. Dessutom hör jag till dem som redan dragit igång. Mitt projekt pågår för fullt. Jag har följt allt till punkt och pricka. Jag har tecknat avtal med Hyresgästföreningen angående hyresersättningen, avtal med kommunen angående uthyrning, byggt mer energieffektivt och så vidare och så vidare. Jag har gjort allt jag kan och får nu detta till svar. Det är ett slag i ansiktet. Hoppas du kan göra någonting.”

Jag tänkte svara på det här i kväll, och då tänkte jag låta David Josefsson ge mig ett medskick. Jag tänkte i mitt svar citera det du säger. Vad bör jag svara denna företagare?

Anf. 222 DAVID JOSEFSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Jennie Nilsson, för uppläsningen!

Till att börja med kan man konstatera att de ärenden som behandlas före den 1 januari kommer att få sitt stöd. Vi lägger 4 miljarder på att stödet ska kunna betalas ut. Som en jämförelse kan jag nämna att vi lägger 5 miljarder på rättsväsendet och 5 miljarder på totalförsvaret. Det är alltså inte

småpengar som regeringen lägger på detta för att de som har sökt stöd i möjligaste mån ska få det.

Men något som är viktigt att komma ihåg och som jag tycker att du ska poängtera i ditt svar är att Socialdemokraterna inte lägger mer pengar. Ni har inte heller någon lösning. Ni har inte vaskat fram dessa pengar i statsbudgeten. Det tycker jag att du ska vara ärlig och säga.

Även om ert förslag hade vunnit i utskottet och i kammaren kommer alltså mejlskrivaren inte att få några pengar. Där är väl ni från Socialdemokraterna svaret skyldiga. Var är pengarna? Hur ska Socialdemokraterna lösa problemen? Där kan jag bli lite provocerad: Vi har oppositionspartier som kritiserar regeringen, men läser man budgetförslagen ser man att vi är i samma situation där.

Jag tycker att man ska erkänna att det är ett tufft ekonomiskt läge. Som moderat är jag tydlig med att det är en politisk prioritering vi gör. Jag hade önskat att oppositionens partier gjorde samma sak och var lika tydliga. Det här reformutrymmet finns inte, och i den mån det finns reformutrymme väljer man att lägga pengarna på något annat.

Anf. 223 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Kostnaden för boendet är för de allra flesta den enskilt största utgiften varje månad. Ens bostad påverkar vilka arbeten man kan ta, var man kan studera och hur mycket av ens vakna tid som går till hantering av logistik såsom pendling. Det avgör om man kan flytta hemifrån och påverkar vilka förskolor och skolor som är tillgängliga för ens barn, och det påverkar möjligheten att känna ro.

Det finns människor, främst kvinnor, som inte kan lämna ett våldsamt förhållande eftersom de inte har någonstans att flytta, och det finns de som inte har någonstans att bo alls.

Därför är bra och trygga bostäder för alla en självklar prioritering och målsättning för oss socialdemokrater. Hemmet ska vara den trygga punkten i varje människas liv.

Detta förutsätter en nationell bostadspolitik som tar ansvar, är socialt hållbar och har den självklara målsättningen att utjämna klyftor – mellan dem som i dag har en bostad och dem som står utan och mellan dem som har kapital och goda inkomster och dem som inte har det. Den bör utgå ifrån tanken om allas lika värde och göra det möjligt att gå från hyresrätt till ägda boendeformer och vice versa i takt med ändrade livsvillkor och nya behov.

Dagens debatt om utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik handlar om just detta: vilka prioriteringar och vilket ansvar som partierna i Sveriges riksdag tar och vilka förutsättningar vi därmed ger.

Om mycket är vi ganska överens. Ingen vill att regler ska vara onödigt krångliga eller handläggningstider orimligt långa.

Den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte ett antal utredningar i syfte att sänka trösklar och minska regelkrångel. Jag hoppas att den nya regeringen tar vara på resultaten och levererar förslag till riksdagen i takt med att de är remitterade och färdigberedda.

Om annat är vi djupt oense. Tydligast blir det i synen på behovet av incitament för att stimulera byggande av bostäder med rimliga hyror i hela landet, liksom energieffektivisering och, något otippat, långsiktiga och

hållbara spelregler och hygienfaktorer. Det får också tydligt genomslag i budgetalternativen.

I budgeten från SD, M, KD och L återfinns inga förslag om energi-effektivisering, detta trots att Sverige, Europa och världen befinner sig i en energi- och klimatkris. De åtgärder som fanns avvecklas, trots att det borde vara uppenbart också för regeringen att den klimatsmartaste och billigaste kilowattimmen energi är den som inte används.

Det är feltänkt och obegripligt. Vi socialdemokrater anser att behovet av riktade stöd för att förbättra befintliga byggnaders energiprestanda är minst lika viktigt och aktuellt som tidigare.

Vi föreslår därför ett riktat stöd för energieffektivisering av flerbo-stadshus på 717 miljoner kronor för 2023, 1,5 miljarder kronor 2024 och 1,1 miljarder 2025. Vi föreslår också en höjning av rotavdraget till 50 procent för tjänster som bidrar till energieffektivisering. Det kan handla om installation av bergvärme, installation av vattenburen värme, installation av solceller, byte av dörrar och fönster eller tilläggsisolering, för att nämna några exempel. Subventionsgraden för övriga rotarbeten sänks. Det är smart för klimatet, konjunkturen och hushållens plånböcker.

Herr talman! SD, M, KD och L går också vidare med att avskaffa investeringsstödet.

Det är i och för sig ingen hemlighet att högerpartierna ogillar stödet, trots att det har varit framgångsrikt och bidragit till att cirka 60 000 lägenheter har byggts med hyror som är 20 procent lägre än genomsnittet och med en spridning över hela Sverige. Men kanske allra viktigast är att de har byggts också i kommuner där det annars inte hade byggts alls.

Beslutet togs redan när M-KD-budgeten för 2022 klubbades, men det är ändå olyckligt att man i rådande konjunkturläge väljer att fullfölja utan att ha några andra konkreta åtgärder.

Ett läge där vi är på väg in i en lågkonjunktur med ett osäkert världsläge, hög inflation, stigande räntor och hushåll som kämpar med att få ekonomin att gå ihop varje månad är ett osedvanlig dåligt tillfälle att avskaffa investeringsstödet, oavsett om man gillar det eller inte.

Svenska hushåll och företag står inför en krisvinter, och regeringens konjunkturpolitik består av neddragningar på arbetsmarknadspolitiken, 20 000 färre utbildningsplatser och avskaffat investeringsstöd för hyresrätter och studentbostäder. Det duger inte.

Än värre blir det när man beaktar att spelreglerna för hur stödet ska avvecklas nu förändras. I samband med att det togs beslut om att avskaffa stödet sattes den 31 december 2021 som slutdatum för när man skulle ha ansökt för att ha rätt till stöd om man uppfyllde kriterierna. Detta löfte upprepades sedan i juni när frågan var uppe i finansutskottet och återigen i valrörelsen av flera kandidater i den här kammaren.

När budgeten för 2023, som vi debatterar nu, presenterades i november kom ett nytt besked: Bara de ansökningar som uppfyllde kriterierna och var beviljade senast den 31 december 2022 skulle få stöd.

Det är en enorm skillnad. I dag finns det cirka 21 000 bostäder i den så kallade kön för investeringsstöd. Det är alltså bostäder där länsstyrelserna bedömer att man bör godkänna ansökningarna men där det saknas medel att betala ut. Ansökningarna uppgår till cirka 8 miljarder kronor. Därtill finns det ytterligare cirka 20 000 bostäder som inte är färdighanterade, då de behöver kompletteras.

Flera länsstyrelser uppger nu att de får signaler om att många projekt inte kommer att fullföljas. Men vi vet också att det finns exempel där projekt redan har påbörjats och där man nu, mitt under byggnationen, får besked om att förutsättningarna fullkomligt kastas omkull. Vad som händer med dem är mer ovisst.

Regeringens hantering av investeringsstödet är under all kritik. Man har från en dag till en annan dragit undan mattan för både byggbranschen och enskilda hyresgäster utan att presentera några andra lösningar. Man tycks ha gjort det utan någon som helst konsekvensanalys och utan att ange några som helst kriterier för hur urvalet i kön ska gå till. Det blir slumpen, eller möjligen enskilda tjänstemän på länsstyrelserna, som avgör vilka projekt som får eller inte får det utlovade stödet.

När vi nu går in i en lågkonjunktur ändrar alltså regeringen förutsättningarna för en hel bransch och bidrar aktivt till att byggtakten minskar. Man ändrar också förutsättningarna för enskilda hushåll och deras möjligheter att få ett boende till en rimlig hyra.

Detta är inte rätt sätt att möta en krisvinter. Därför har vi föreslagit att bemyndiganderamen för investeringsstödet höjs med 8 miljarder kronor, så att färdigberedda ärenden åtminstone kan godkännas och så att 21 000 bostäder med lägre hyror därmed kan byggas. Jag har noterat i debatten att flera av partierna inte förstår de budgettekniska implikationerna av detta, men jag förklarar gärna i ett replikskifte eller vid sidan av efter debatten.

Det är en anständighetsfråga och en hygienfråga att ingångna avtal hålls. Företag och hushåll måste kunna lita på regeringen.

Herr talman! Eftersom våra ramar är större än regeringens på utgiftsområdet och vår budget ska ses som en helhet kommer vi att avstå från att delta i beslutet och i stället lämna ett särskilt yttrande.

Jag noterar att inget av regeringspartierna har begärt replik. Jag tycker att det är särskilt tråkigt att Sverigedemokraterna valde att inte göra det; jag hade nämligen sett fram emot att få fortsätta diskutera löftesbrott med Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 224 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! ”Det är dyrt att vara svensk” var ett motto som många använde sig av under valrörelsen. Det är ju sant med de elpriser och matpriser som vi nu ser för den vanlige svensken. Men det gäller även för bostadsbyggandet med allt högre byggkostnader, stigande räntor och energipriser samt minskad köpkraft hos hushållen. Jag tror att vi alla är medvetna om att behovet av att det byggs nya bostäder är fortsatt stort även i denna situation.

Men det ekonomiska läget påverkar byggbranschen; det ser vi på prognoserna för antalet bostäder som kommer att byggas under 2023. Enligt Boverkets prognos förväntas antalet påbörjade bostäder minska med cirka 14 procent i år och ytterligare 25 procent nästa år, som vi hört tidigare i debatten. Totalt innebär det en minskning från 71 000 till 45 000 påbörjade bostäder under perioden 2021–2023. Jag vill påstå att detta är en minskning som inte är bra för Sverige ur någon aspekt.

Förutom kostnadsökningarna och inflationen, som förvärrar problemen, finns strukturella faktorer som måste hanteras för att vi ska kunna få en väl fungerande bostadsmarknad i Sverige. Att hålla uppe bostadsbygg-

andet är viktigt ur flera olika aspekter. En aspekt är att man ska bygga ikapp det underskott som finns. En annan aspekt är att byggbranschen är viktig för svensk ekonomi. Ur det perspektivet är det, i det ekonomiska läge som vi har i dag, av yttersta vikt att hålla bostadsbyggandet på så hög nivå som möjligt.

Regeringen har till exempel möjlighet att se över riksintressen. Vi kristdemokrater anser att bostadsbyggandet måste uppvärderas så att det blir möjligt att bygga på fler platser som är attraktiva. Alltför många byggprojekt slängs i papperskorgen på grund av att andra intressen värderas mycket högre än bostadsdelen. Det råder dock brist på bostäder, vilket jag menar att man tar för lite hänsyn till i dessa avvägningar – eller kanske ingen hänsyn till över huvud taget.

Vi ser även att kommuner har alldeles för dålig planberedskap. Ett stoppat eller försenat projekt innebär ett hack i antalet bostäder som byggs i den kommunen under det aktuella året. Vi menar att det borde finnas större planberedskap så att det finns fler planer att ta till för att upprätthålla bostadsbyggandet i den takt som man har bestämt sig för om ett eller flera projekt stöter på patrull. Regeringen har till exempel möjlighet att skapa en planeringsbonus för kommunerna för att stimulera att kommunerna har färdiga planer och möjlighet att öka bostadsbyggandet så snabbt som möjligt.

Jag menar att det är viktigt att vi nu får en bostadspolitik som inriktar sig på att hitta reformer som möjliggör att bostadsförsörjningen fungerar. En bostadsförsörjning där människor bor i rätt typ av bostad är av yttersta vikt för att vi ska använda de kvadratmeter vi har på bästa sätt. I dag bor många kvar i hyreslägenhet på grund av att vi har haft ett för litet småhusbyggande, och därmed får de ungdomar som vill ha en hyresrätt inte någon sådan. Som ni vet får man vänta mer än tio år om man ska ha en hyresrätt i Stockholm eller Göteborg.

Konsekvensen av ett för litet byggande av småhus är att människor faktiskt bor i fel boendeform. Framför allt ungdomar kommer att ha svårt att ta sig ut på den ägda bostadsmarknaden, eftersom en för liten småhusbyggnation höjer priserna och därmed omöjliggör för ungdomar att köpa sin första bostad. Människor kommer att ha svårt att finansiera ett småhusköp på grund av de stigande priserna och kreditrestriktionerna.

Vi kristdemokrater ser det som ett långsiktigt problem om byggandet av småhus inte motsvarar efterfrågan. Vi vill öka småhusbyggnationen i Sverige, särskilt eftersom småhus är bäst för samhället ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv.

Regeringen måste inrikta sig på hur ungdomar får sin första bostad. Jag anser att man behöver se över hyresrättslagen så att det kan göras en definition av studentbostäder och så att det därmed blir enklare att bygga fler studentbostäder. Men ungdomar ska även kunna köpa och äga sin första bostad. Därför är det viktigt att fortsätta arbetet med startlån och bospar och reformer som möjliggör detta.

Jag tycker också att det är viktigt att man ser över de kreditrestriktioner som finns i den situation som råder. Man bör införa en planeringsbonus för kommuner som ökar småhusplaneringen. Man bör också låta länsstyrelserna peka ut lämpliga områden för att bygga småhus som hjälp och stöd för kommunerna. Man bör dessutom, som jag sa tidigare, införa startlån och bospar.

Om vi gör en del av detta tror jag att vi kommer en bit på vägen. Bostadsbyggandet kommer att minska, men vi måste alla hjälpas åt för att försöka öka det så mycket som möjligt.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 225 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag yrkade inte bifall till vår reservation tidigare, så jag vill passa på att göra det nu.

Tack, Larry Söder! Jag har två frågor och börjar med den första. Den strukturella hemlösheten ökar runt om i Sverige. I min hemstad Malmö finns runt 1 800 strukturellt hemlösa. Det är människor som är hemlösa på grund av fattigdom – enbart fattigdom. De har inga missbruksproblem eller någon psykisk ohälsa.

En person som visades i ett reportage från Malmö heter Ove Andersson och är 58 år. Ove är en sjuk äldre man som tar sig fram med hjälp av rullator och som tvingas ut på gatan i denna kyla. Han spenderar sina dagar med att vandra runt i Malmö i desperat försök att hitta någonstans att få skydd på nätterna för att inte frysa ihjäl.

Det finns väldigt många människor som Ove som är hemlösa i dag – inte för att de har psykisk ohälsa eller missbruksproblem, utan bara för att de är fattiga. Och det i ett av världens rikaste länder.

Jag vill gärna veta vad regeringen gör för att hjälpa sådana som Ove och se till att ingen ska behöva vara hemlös i det här landet. Jag skulle vara tacksam om svaret inte blir att regeringen ska göra sitt bästa för att Bostad först ska bli nationellt, för Bostad först gäller andra målgrupper – inte dem som är fattiga.

Anf. 226 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag håller med Malcolm Momodou Jallow om att det inte är bra att vi har hemlösa i Sverige. Tyvärr är det ett växande problem. I varje ny rapport kan man läsa att antalet hemlösa i Sverige ökar, vilket är väldigt dåligt.

Det finns också en nationell hemlöshetsstrategi i dag, vilken jag tycker att man ska fortsätta arbeta med. Den förra regeringen skapade den, och jag tycker att den här regeringen ska fortsätta arbeta med den. Problemet förändras inte från det ena året till det andra, utan det är ett strukturellt problem att människor är hemlösa.

Jag håller inte med Malcolm Momodou Jallow om att Bostad först inte är del i detta. De som har andra problem än bara ekonomiska behöver också en trygg bostad, och då är Bostad först en väldigt bra sak. Jag tycker att kommunerna ska ta till sig det och försöka arbeta utifrån Bostad först. Det gör också att man kanske tänker lite annorlunda i kommunerna. Om någon faktiskt har behov av en bostad kanske man inte ska tänka att kommunen bara förfogar över sociala kontrakt utan kanske se till att skapa de bostäder som behövs i stället.

Jag tror att den nationella hemlöshetsstrategin och Bostad först kan göra att man börjar tänka på ett annat sätt i kommunerna. Vi måste hjälpas åt med det.

Anf. 227 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik:

Herr talman! Tack, Larry Söder! Vänsterpartiet är för Bostad först. Vi tycker att det är bra och att det ska utökas i hela landet. Den nationella hemlöshetsstrategin tycker vi också är bra, men den hjälper inte Ove och alla andra som i dag, i den här kylan när det är 13 minusgrader i Stockholm, inte har någonstans att ta vägen.

Regeringen måste ha en strategi för dessa människor. Vad gör man för att hjälpa dem? Vissa är äldre och pensionärer, andra är små barn eller barnfamiljer. I ett av världens rikaste länder ska det inte kunna vara möjligt.

Kristdemokraterna ingår i regeringen. Det kan vara bra om Larry Söder berättar för folk vad Kristdemokraterna och regeringen har för avsikt att göra för att hjälpa sådana som Ove.

Jag vill också passa på att ta upp att bostadsministern har upprepat att reformer som ger incitament till ökat byggande kommer att komma, inte minst för att tillgängliggöra bostäder för grupper som i dag har svårt att komma in på bostadsmarknaden. Det gäller Ove och flera andra.

Vad är det för reformer i budgeten som ska hjälpa dem som har svårt att komma in på bostadsmarknaden i dag? Jag är tacksam om svaret inte blir att folk ska köpa småhus. Vi talar om människor som i vissa fall inte ens har råd att köpa blöjor till sina barn. Det skulle vara intressant om Larry Söder berättade detta för oss. Vad är det för reformer som ska hjälpa människor att komma in på bostadsmarknaden om de nu inte har råd att köpa småhus?

Anf. 228 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Malcolm Momodou Jallow och jag är överens om en sak: att det inte är värdigt att det finns människor som inte har någon bostad. Hur man skapar dessa bostäder har vi däremot lite olika uppfattningar om.

Jag tycker att man ska se till att människor har den boendeform som de faktiskt vill ha, och då menar jag att det finns ganska många som bor i hyresrätt som skulle vilja äga sitt boende på ett eller annat sätt. Det kan vara småhus, bostadsrätt, äganderätt eller något annat. Om de möjligheterna skapas betyder det att hyresrätter som människor kan efterfråga frigörs. De som inte har någon bostad i dag har då möjlighet att få bostad. Det, tillsammans med hemlöshetsstrategin och Bostad först, tror jag kan hjälpa en bit på vägen.

Samtidigt är det så, som både jag och Malcolm Momodou Jallow vet, att det i dag är ganska dyrt att bo. Vi måste ta tag i de delarna, se till att elpriset sjunker och att man har möjlighet att köpa mat. Det är väl med 19 procent som matkostnaderna har gått upp nu för en småbarnsfamilj? Sådana marginaler har människor faktiskt inte i dag. Vi måste se till att ha en ekonomi som klarar av att dra ned inflationen. Det betyder också att vi måste vara återhållsamma.

Jag tror att den här budgeten på ett eller annat sätt skapar den möjligheten, men det behöver vidtas fler åtgärder. Jag kan hålla med Malcolm Momodou Jallow om att i civilutskottet behöver vi hålla luppen på att hemlöshetsstrategin faktiskt fungerar, och andra åtgärder kan vi säkerligen också komma överens om.

Herr talman! I dag debatterar vi statens budget för 2023, utgiftsområde 18. Det är ett relativt litet utgiftsområde sett till den ekonomiska omslutningen: 6,1 miljarder av totalt drygt 1 300 miljarder, varav lejonparten dessutom avsätts till ett investeringsstöd som är under avveckling. Därför kommer jag att under den här debatten fokusera på bostadspolitiken i stort och de behov och utmaningar som jag och Centerpartiet ser de kommande åren.

Men först några korta kommentarer kring siffrorna i tabellen. När det gäller anslagen 1:4 Boverket, 1:5 Statens geotekniska institut, 1:6 Lantmäteriet, 2:1 Konsumentverket, 2:2 Allmänna reklamationsnämnden och 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen föreslår Centerpartiet att pris- och löneomräkningen justeras ned. Dessutom föreslås att anslaget 2:3 Fastighetsmäklarinspektionen sänks med 1 miljon kronor för att finansiera andra prioriterade anslag. I övrigt följer Centerpartiet i den här budgeten i allt väsentligt regeringens beräkningar.

Herr talman! Det här utgiftsområdet innehåller också konsumentpolitiken. Jag passar på att säga några korta ord även om detta innan jag går vidare till bostadspolitiken.

När det gäller det konsumentpolitiska området har den enskilda konsumenten i dag större valfrihet och möjlighet att göra aktiva val än någonsin tidigare. Det finns ett stort utbud av varor och tjänster med gott om alternativ att välja mellan. Konkurrenten har också lett till sänkta priser.

Den ökade konsumtionen har dock en allvarlig baksida i form av en ohållbar miljöbelastning. Utvecklingen på konsumentmarknaderna, bland annat en ökad komplexitet hos varor och tjänster, har försvårat för konsumenterna att göra välgrundade val. Det är konsumentpolitikens uppgift att ge konsumenterna bästa möjliga förutsättningar att göra välgrundade och miljö- och klimatsmarta val.

Herr talman! Svensk bostadspolitik har alarmerande stora problem av strukturell karaktär. Behovet av bostäder är stort. Enligt Boverket rapporterar 204 av Sveriges 290 kommuner att de har underskott på bostäder i någon form. Även om antalet kommuner som rapporterar underskott har minskat de senaste åren är det tydligt att fler bostäder behöver byggas.

Det befintliga bostadsbeståndet måste dessutom nyttjas mer effektivt. Samtidigt behövs en större medvetenhet om att förutsättningarna för bostadsbyggandet och skapandet av bra boendemiljöer skiljer sig åt i olika delar av landet. En hållbar bostadspolitik måste därför utgå från lokala förutsättningar samtidigt som den måste anpassas till de mer övergripande samhällsutmaningar som vi står inför.

Centerpartiets bostadspolitik har fokus på att underlätta bostadsbyggandet. För att råda bot på bostadsbristen och öka antalet tillgängliga bostäder behövs ett fortsatt arbete med att undanröja hindren för nybyggnad. Staten behöver stödja och uppmuntra kommunerna i planeringsarbetet, och den regionala samordningen i planarbetet behöver förstärkas. Lantmäteriets handläggningstider måste förkortas, och de många och långa överklagandeprocesserna behöver begränsas. En kommunal försöksverksamhet för att förkorta och förenkla byggprocesser bör införas. Det bör vidare finnas möjlighet att peka ut innovationsytor där avsteg från gällande byggregler är tillåtna. Digitaliseringen av plan- och byggprocesserna måste också fortsätta.

Men – och det är ett stort men – problemen är långt större än så: Ske-
nande byggkostnader och priser på material men också arbetskostnader,
kompetensförsörjningsproblem och brutna leveranskedjor i pandemins
spår samtidigt som det högre ränteläget gör att finansieringen av byggpro-
jekt blir allt dyrare. Detta sammantaget innebär att byggtakten av allt att
döma kommer att halveras, om inte mer, de närmaste åren samtidigt som
gamla problem med brist på bostäder inte hunnit åtgärdas och framtida
problem att försörja bostadsbehovet hos den ökande befolkningen inte om-
händertas. Det finns nämligen prognoser att Sveriges befolkning kommer
att öka med drygt 1 miljon människor de närmaste tio åren. Det är bara att
göra matteläxan.

Den kommersiella fastighetssektorn är högt belånad, så ränteökning-
arna kommer att slå hårt och innebära att bolag slås ut. Att bolag slås ut
eller konsolideras är i sig varken ovanligt eller negativt. Men givet den
extremt höga andelen av bnp, i alla fall med internationella mått mätt, och
det korsägande som en del av ägarna till dessa bolag ägnat sig åt – med
konsekvensen att de blivit mer eller mindre systemkritiska – finns det all
anledning att hålla ett vakande öga på fastighetsmarknaden.

För den privata bostadsmarknaden är läget både stabilt och bekymmer-
samt. Lärdomarna från 90-talskrisen har gjort att både kreditgivare och
bolåntagare står på stabil mark. Med höga kalkylräntor även när reporän-
tan var under noll finns det i alla fall kalkylmässiga förutsättningar för
räntehöjningar mot historiskt sett mer normala räntenivåer. Men adderar
man kraftigt ökade energikostnader, drivmedelskostnader och en infla-
tionstakt på 11,5 procent som gör allt dyrare samtidigt som löntagare har
reallönesänkningar blir situationen helt plötsligt mer bekymmersam.

Det finns all anledning att fundera över att snarast möjligt slopa det
skärpta amorteringskravet för att ge de trängda hushållen andrum.

Herr talman! I den här kontexten vill jag också lyfta fram det lilla ba-
geriet eller pizzerian som efter nyår kommer att få kraftigt höjda hyror.

De flesta hyresavtal på den kommersiella sidan är KPI-reglerade, och
det innebär automatiska hyreshöjningar på 10 procent i januari. Det är ett
stort problem givet att just den här typen av extrakonsumtion är det första
som vi drar ned på när ekonomin är ansträngd. Att se omsättningen krympa
samtidigt som man har kraftigt höjda kostnader för hyror, el, råvaror med
mera är ett dråpslag mot småföretagare som ännu inte hunnit hämta sig
från pandemins effekter.

Herr talman! Det går inte att stå i denna talarstol i dag utan att ta upp
investeringsstödet, som nu är under avveckling.

Enligt regeringens egna beräkningar saknas det 16 miljarder kronor för
att täcka de ansökningar som inkommit och som den här kammaren i våras
lovade att bevilja när vi fattade beslut om avvecklingen under ordnade for-
mer. Att regeringen nu väljer att frångå sitt eget löfte är inte bara proble-
matiskt ur ett etiskt perspektiv utan också ett stort problem för de företag
som byggt sina kalkyler på pengar som skulle ha kommit om regeringen
inte agerat så vårdslöst.

Att man inte heller ger länsstyrelserna någon vägledning eller något
ramverk för hur man bör prioritera mellan ansökningar riskerar att skapa
förseningar men också frågor om rättssäkerhet och likabehandling över
landet.

Att regeringen påtalar att inget annat parti avsatt pengar för detta i sina skuggbudgetar är inte bara fejt utan direkt vilseledande. Inget annat parti har haft insyn i inkomna ansökningar och totalbelopp. Självklart kan vi inte ta med siffror som vi inte känner till.

Herr talman! Om bostadsmarknadens funktionssätt och behoven av strukturreformer finns det mycket att säga. Tiden är dock knapp, så det får bli en annan gång. Men jag kan konstatera ett par saker.

Bostadspolitik lyser med sin frånvaro i Tidöavtalet. Det finns enligt RUT över 60 bostadspolitiska utredningar sedan 2006. Det är faktiskt dags att sluta utreda saker och börja leverera. Att ha någonstans att bo är en grundläggande rättighet i en välfärdsstat som Sverige.

Anf. 230 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har framför allt en fråga gällande det här med sänkning av pris- och löneuppräknings.

Jag ser att Centerpartiet har dragit ned på precis alla verk och institut vi har. Det har man gjort inte bara i civilutskottets del utan rakt över i alla delar av regeringens budget. Och det är inte småpengar. Boverket mister över 1 miljon. Statens geotekniska institut mister bara 184 000; å andra sidan är det från början en väldigt liten summa de får. Lantmäteriet mister nästan 2,4 miljoner. För Fastighetsmäklarinspektionen har Centerpartiet dessutom tagit bort pengarna som är avsatta för att arbeta mot terrorism och penningtvätt. Frågan är om det i slutändan över huvud taget lönar sig att ta bort det. Men den verkliga frågan är vilken analys som ligger bakom slutsatsen att de här pengarna plötsligt inte behövs och att man kan göra så här.

Vilka belägg finns det för att priser och löner inte behöver höjas så mycket som regeringen har sagt? Vad jag hört är det snarare så att inflationen ser ut att bli större än man trott tidigare. De senaste dagarna har det kommit siffror på över 11 procents inflation i Sverige. Då känns det ännu mer fel att man gör neddragningar.

Jag får en känsla av att man haft någon kommunpolitiker utan kunskap och resurser som varit med och hjälpt till med budgeten, för de brukar ju göra budget så här i småkommuner. Då drar man ned lite på allting och samlar ihop en stor summa som man sedan kan lägga på någonting som man vill göra. Men det är ganska oseriöst att göra det i riksdagen.

Anf. 231 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Mikael Eskilandersson, men jag förstår i och för sig inte varför vi har det här replikskiftet. Det känns ganska futtigt när statens budget är på 1 300 miljarder kronor att vi käbblar om något tiotal miljoner kronor i effektiviseringsåtgärder sett över en stor budget.

Vår budget är som sagt en helhet, och det är faktiskt inte vi som blåser företag på 16 miljarder kronor. Om man ska kasta sten får man börja i sitt eget glashus, kan jag tycka.

Anf. 232 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att analys och belägg är lika frånvarande som Centerpartiet har varit på civilutskottets möten under hösten.

Jag får tillbaka att investeringsstödet skulle vara något som vi har lurat företagen på. Jag tycker att Sverigedemokraterna var väldigt tydliga med

att investeringsstödet var något som vi skulle ta bort så fort vi bara fick chansen. Det var det vi gick till val på, och det var det vi gjorde.

Jag kan konstatera att trots fulltaktiken i budgeten lyckas inte Centerpartiet ens få ihop de här 16 miljarderna. De finns inte i budgeten.

Påståendet att det inte var känt före justeringen är inte riktigt sant. Det blev faktiskt känt strax före justeringen. Det hade väl varit möjligt att göra en sista-minuten-ändring eftersom det faktiskt inte var justerat. Då hade vi nog i och för sig fått kalla till ett extra möte, men det hade ju varit möjligt att göra.

Totalt sett tror jag nog att man skulle känna sig mer blåst om man röstat på Centerpartiet och till exempel får 300 kronor i ersättning för bränslepriset samtidigt som man får ett höjt bränslepris. Jag skulle gärna vilja gå in på hur det ska gynna dem som bor på landsbygden. Att få 300 kronor och samtidigt höjt pris på allt bränsle tror jag inte är någonting som kompenserar – och det var det som Centerpartiet kallade ett rejält sänkt bränslepris som skulle gynna åkerierna, som inte ens får del av det.

Anf. 233 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Herr talman! Jag tycker till att börja med att den sverigedemokratiska ledamoten ska växa upp och inse att vi inte befinner oss på ett dagis. Det här är Sveriges riksdag, och vi är lagstiftare.

Och det var inte Centerpartiet som gick till val på att sänka bränslepriserna med 10 kronor. Vad blev det, 14 öre?

Någonstans tycker jag att vi ska hålla oss till debattämnet och se till att ha en seriös diskussion om saker som faktiskt är viktiga för väljarna.

Anf. 234 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Som ny riksdagsledamot är detta faktiskt min första debatt i kammaren, men det råder verkligen ingen brist på ämnen att diskutera inom civilutskottets utgiftsområde.

Av alla aktörer som jag har hunnit träffa under hösten får jag ungefär samma berättelse om läget just nu. Aktörerna på byggsidan, men även på konsumentsidan, flaggar alla för stora utmaningar för både privatpersoner och näringsliv när vi nu ser prisökningar på det mesta och samtidigt går in i en lågkonjunktur.

Tvärstopp i bostadsbyggandet är väl det jag hört från flest under hösten, vilket skapar problem för många, inte minst alla som i dag köar för att få hyra eller köpa en bostad att bo i. Att det saknas bostäder i en stor del av Sveriges kommuner vet de flesta av oss, och det har diskuterats tidigare. För många känns det nog i dagsläget som oöverstigligt att någonsin komma in på bostadsmarknaden. Aktuella siffror från Stockholm visar att man i genomsnitt behöver vänta i elva år på en hyresrätt, och om man i stället bestämmer sig för att köpa en lägenhet behöver man slänga fram över 400 000 kronor i kontantinsats.

Det är uppenbart att många, inte bara unga, studenter och lågavlönade, har svårt att hitta en bra bostad. Samtidigt är bostaden en av de viktigaste faktorerna för att kunna ha ett tryggt och stabilt liv. För en kommun kan det också vara helt avgörande att kunna erbjuda bostäder, både för att behålla människor i kommunen och för att locka både nya företag och arbetskraft till regionen.

Både på bostadsmarknaden och på byggmarknaden är det därför såklart extra problematiskt när räntorna, elpriset och priset på bränsle och byggmaterial ökar på en och samma gång. Det är också då man slutar att bygga.

Lågkonjunkturen förvärras ytterligare med en ökande arbetslöshet när byggföretag pausar sin verksamhet och de som håller på med byggandet inte kan fortsätta jobba. I spåren av detta kan vi alltså också förvänta oss ökande skuldsättning bland enskilda personer. När kostnaderna för boende och livsmedel ökar samtidigt ökar också risken för hög belåning och överskuldsättning radikalt. Skuldproblem har inte bara stora konsekvenser för skuldsatta och deras närstående utan ger också samhällsekonomiska konsekvenser när social utslagning riskerar att öka.

Tycker ni att jag målar upp en mörk och dyster bild för 2023? Ja, det gör jag, och det är också vad regeringen gör. Till och med i regeringsförklaringen lyfte statsministern det mycket tuffa läge som Sverige står inför.

Därför är jag förvånad över den totala avsaknaden av åtgärder i regeringens egen budget för att motverka konsekvenserna av lågkonjunkturen och prisökningarna. Man kan helt enkelt säga att vi just nu tvärbromsar oss in i krisen.

Herr talman! Vi vet alla att vi går in i en tuff tid. I riksdagen är jag ny, men jag är inte ny som politiker. Denna brist på åtgärder i budgeten för 2023 både förvånar och oroar mig.

Från Miljöpartiets håll gör vi ett antal satsningar i vår budget som vi anser vara långsiktigt viktiga men som samtidigt kan användas för att mildra effekterna på bostadsmarknaden och för att skydda och stärka både våra medborgare och våra samhällen i lågkonjunkturens spår.

Först och främst återinför vi i vår skuggbudget investeringsstödet för hyresrätter och studentbostäder. Bara inom Sveriges Allmännyttas medlemsföretag står 5 300 projekt i kö för stödet, och ett flertal projekt har stoppats på grund av att stödet dragits in. Och som vi har sagt tidigare: Det som näringslivet ofta önskar sig mest är långsiktiga spelregler. Jag tycker att det är sämsta möjliga tid att slopa investeringsstödet när byggandet minskar radikalt.

Vi lägger också tillbaka ett stöd för energieffektivisering i flerbostadshus som röstades bort i den förra regeringens budget av de högerpopulistiska partierna. Att slopa bidrag för åtgärder som ska minska vår energi-användning samtidigt som man uppmanar människor att spara el och lägger pengar på att i stället betala för elanvändning känns väldigt uppochnevánt just nu.

Miljöpartiet öronmärker över 9 miljarder för energieffektivisering i hela sin budget och vill att 80 procent av kostnaden för energiminskande åtgärder som utförs ska kunna ersättas av staten. Detta är en långsiktig och ekonomiskt klok politik som gynnar både den enskilde och elsystemen på sikt. Det är dessutom en åtgärd som kan bidra till att dämpa inflationstakten.

Herr talman! När vi nu går in i en lågkonjunktur ökar risken för överskuldsättning och social utslagning bland privatpersoner. Vi vill i vårt budgetförslag stärka konsument- och skuldrådgivningen för privatpersoner och även våra system för dem som drabbas av strukturell hemlöshet.

För dem som kämpar för att komma in på bostadsmarknaden och i dag inte har ett stort undanstoppat kapital vill vi också införa statliga startlån

till rimlig ränta. I vår budget presenterar vi förslag på hur vi anser att de som i dag är ekonomiskt svagast och mest utsatta på bostadsmarknaden kan stöttas framöver.

Herr talman! Man måste kunna hålla många tankar i huvudet samtidigt som politiker, speciellt när många kriser pågår på en och samma gång. Bland alla de olika kriser som vi står i har vi även en klimatkris att hantera, där åtgärder behöver vidtas nu och inte sedan.

Byggsektorn står för en femtedel av Sveriges klimatutsläpp – klimatutsläpp som måste minimeras. För att kraftigt minska klimatpåverkan och användningen av naturresurser från just byggsektorn vill vi ställa nya krav på minskade utsläpp under byggnadens hela livstid, det vill säga under byggtid, användning och rivning.

Samtidigt ser vi fler och fler tecken på klimatkrisen även här i Sverige. Översvämningar har blivit allt vanligare, och vi får fler och längre värmeböljor. Efter några kalla vinterveckor här i Stockholm kan det vara lätt att glömma bort hur det faktiskt ser ut i olika delar av Sverige.

För att motverka negativa effekter av klimatförändringar har vi ett stort arbete framför oss, och det är tydligt att kommunerna behöver stöd i arbetet med klimatanpassning – genom ökad kunskap men också ekonomiskt för att kunna genomföra de förebyggande åtgärder som behövs.

Därför föreslår vi i vår budget att Boverket får i uppgift att administrera en ny budgetpost för klimatanpassning i bebyggd miljö, som ger kommunerna möjlighet att söka finansiering för olika åtgärder som behövs för att skydda både infrastruktur, byggnader och människors liv och hälsa mot effekter av klimatförändringarna. Även detta är åtgärder som behöver genomföras både nu och på lång sikt och som kommer att spara mycket pengar för samhället på lång sikt, samtidigt som vi skyddar våra medborgare.

Jag står därför med emfas bakom Miljöpartiets budgetmotion i dess helhet. Jag vill hänvisa till vårt särskilda yttrande om utgiftsområde 18.

Anf. 235 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Mycket av den bild som Miljöpartiet målar upp blir verklighet 2023. Jag tror att det är viktigt att man försöker hålla uppe bostadsbyggandet så mycket som möjligt men även göra reformer som gör att det kan öka i en bättre ekonomisk tid som givetvis kommer lite längre fram, kanske om tre fyra år.

Jag vet att Miljöpartiet förut har varit för till exempel småhusbyggnation och träbyggnation. Miljöpartiet talar om att till exempel startlån kan finnas med här. Jag tänker mig till exempel bosparande och andra sätt att reformera och hjälpa till så att träbyggnation kan komma till stånd.

Har Miljöpartiet några idéer och tankar kring detta vore jag väldigt tacksam. Jag tror att det finns en samklang här mellan Miljöpartiet och Kristdemokraterna – man ser att småhus kan vara en hjälp för att människor ska kunna flytta till rätt boende men också att vi kan bygga mer i trä. Just ur klimathänseende tror jag faktiskt att träbyggnation är betydligt bättre än att bygga i till exempel betong, som oftast är fallet när det gäller flerbostadshus. Jag tror att träbyggnation är bra för miljön och att vi bör främja det på något sätt.

Så min enkla fråga är om vi har några fler saker som vi kan komma överens om att föra vidare.

Anf. 236 KATARINA LUHR (MP) replik:
Herr talman! Tack, Larry Söder, för frågan!

Jag är övertygad om att det för den som inte är populist behövs ett stort smörgåsbord av åtgärder. Vi har presenterat en del i vår budget. Vi har också presenterat en del i motioner som kommer framöver.

Trähusbyggande är jätteintressant. Det är som sagt höga utsläpp från byggandet i dag som bland annat kommer från de byggmaterial man använder. Om man byter betong mot trä kan man minska mycket på dessa klimatutsläpp, och när nu byggmaterial ökar så häftigt i pris är jag också intresserad av om vi kan återanvända mer byggmaterial och använda en mer cirkulär byggprocess. Det är kanske också något vi kan diskutera framöver, för det har stor möjlighet att vara en väg framåt i ganska tuffa ekonomiska tider.

När det gäller bosparlån har vi föreslagit att man ska utreda någon typ av grönt bosparlån som har en stabil och bättre ränta så att man kan spara till sitt boende på ett bättre sätt. Vi föreslår några saker i vår budget.

Startlån har diskuterats tidigare, och här verkar vi vara överens om att det skulle vara en bra väg framåt. Då kan staten hjälpa till och stötta förstahandsköpare av bostäder.

Jag tror att det finns flera saker som vi kan diskutera vidare, för man klarar inte att lösa alla problem med en eller två åtgärder. Det behövs många olika typer av åtgärder.

Anf. 237 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Jag tror att bostadsbyggandet måste genomgå en omställning, det vill säga vi måste bygga på ett annat sätt för att göra det både mer klimatmässigt riktigt och billigare. Jag tror att en cirkulär process vore bra, men även det industriella byggandet måste fram mer än i dag.

Vi verkar också vara överens om att trähusbyggnation är framtiden och att vi ska bygga så mycket som möjligt i trä. Varför vill då Miljöpartiet att vi ska bevara så mycket skog och inte använda skogen som det är tänkt, det vill säga låta skogen växa, använda den och sedan låta ny skog växa upp? Miljöpartiets idé är att skogen ska stå kvar, men då kan vi ju inte bygga hus i trä i den omfattning som vi vill. Låt oss komma överens om att skogen är guld för Sverige. Flyger man över landet ser skogen helt bedårande ut, men vi ska inte bara titta på den utan använda den också.

Kan Miljöpartiet tänka sig att ändra sin ståndpunkt när det gäller skogen för att vi ska kunna använda träet på det sätt som är tanken i träbyggnation?

Anf. 238 KATARINA LUHR (MP) replik:

Herr talman! Nu skulle jag behöva ungefär 40 minuter för ge något slags översikt av frågan varför vi vill spara och skydda skogen, för detta är en av mina hjärtefrågor.

Miljöpartiet säger inte att man inte ska använda skogen, men vi säger att den i dag används på ett ohållbart sätt och att den skog som har en rik biologisk mångfald håller på att minska. Det innebär att vi samtidigt utrotar arter som bor i den skog som har en rik biologisk mångfald.

Sverige har mycket skog, men stora delar av denna skog är mer som en plantage och har ganska liten rikedom av svampar, växter, djur och

annat. Vi behöver bruka skogen på ett helt annat sätt för att kunna använda den skog vi ska ha.

Miljöpartiet är för trähusbyggande, och vi är inte emot att använda naturmaterial. Men jag tror att vi behöver diskutera denna fråga djupare, för det finns hemskt många värden med skogen som vi behöver jobba med på ett helt annat sätt än i dag. Det här är en jätteviktig fråga för oss.

Anf. 239 NADJA AWAD (V):

Herr talman! Allt fler har svårare att få ekonomin att gå ihop. Utöver strukturella orättvisor påverkar dagsaktuella faktorer såsom ökande inflation med stigande räntor, ökade elkostnader och dyrare mat. Detta slår hårdast mot dem som lever med de minsta marginalerna. Det visar sig genom att allt fler barnfamiljer, pensionärer och asylsökande i Sverige inte har råd med mat och besöker Stadsmissionens butiker.

Det högernationalistiska styrets nedskärningsbudget kommer inte att lösa dessa orättvisor och problem.

Jag vill tala extra mycket om en grupp som pengarna inte räcker till för och som styret har prioriterat bort i denna budget. Det är de drygt 160 000 i Sverige som lever på existensminimum på grund av skulder och de 400 000 som är inskrivna hos Kronofogden på grund av skulder. Detta lärmar Kronofogden om.

Maria Eriksson som bor i Kil i Värmland har fått skuldsanering och lever sedan drygt två år tillbaka på existensminimum. Hon säger att utan sin mamma som kan skjuta till pengar under denna ekonomiska kristid hade hon hamnat i ett missbruksåterfall. Hon har dessutom ett barn att försörja och hushållskostnader att täcka.

Herr talman! Det finns som sagt 160 000 personer i Sverige som riskerar att ha denna förfärliga utgångspunkt i livet. Dessa personer ska klara sig på det som kallas normalbeloppet. Efter att kostnader för till exempel bostad, barnomsorg, arbetsresor och mediciner är betalda ska det bara finnas 5 158 kronor per månad kvar för en ensamstående vuxen. Det ska täcka kostnader för bland annat el, kläder, försäkringar och mat.

Konsumentverket pekar särskilt på att många barn kommer i kläm på grund av detta. Ungefär vart tolfte barn i Sverige lever med en förälder som har löneutmätning eller skuldsanering.

Dessutom ökar skuldbeloppet bland unga med skulder hos Kronofogden, och ökningen är störst bland unga kvinnor. Det är oroväckande att unga skuldsätter sig med så stora skuldbelopp, som till största delen handlar om konsumtionslån och krediter. Marknadsföringen bakom dessa lån är oftast väldigt aggressiv, och potentiella kunder lockas med snabba pengar utan kreditupplysning. Ofta vänder man sig till dem som redan är enormt skuldsatta. Det är tufft att starta vuxenlivet med skulder.

Samtidigt blir det allt svårare och mer komplicerat att vara konsument. Mer tekniskt avancerade produkter, fler komplicerade finansiella tjänster och en global marknad innebär många möjligheter men ställer också konsumenten inför större utmaningar. Ärligen får tre av fyra konsumenter problem med något de köpt.

Skulder påverkar livet så pass mycket att människor upplever en sämre livskvalitet. Enligt en rapport från Konsumentverket drabbas gruppen skuldsatta fem gånger oftare av depressioner, ångest och psykisk ohälsa än genomsnittsbefolkningen. Många drabbade ser helt enkelt ingen ljuspunkt

bakom skuldberget. Var sjätte skuldsatt person har till och med försökt ta sitt liv.

Om man inte får hjälp är risken stor att man fastnar i en långvarig och negativ skuldspiral. Detta kan hända vem som helst, för många tappar kontrollen över sin ekonomi i samband med oförutsedda och omvälvande och livshändelser, till exempel arbetslöshet, sjukdom, separation eller konkurs – detta i kombination med låga inkomster och redan små marginaler.

Herr talman! Allt detta vet det högnationalistiska styret. De vet att det är ekonomisk kris, och de känner till det låga normalbeloppet. De vet att vem som helst kan hamna i en långvarig skuldspiral, att konsumenter är starkt utsatta på konsumtionsmarknaden och att psykisk ohälsa är överrepresenterat bland skuldsatta. Varför är de politiska åtgärderna för att motverka överskuldssättningen frånvarande och bortprioriterade av detta styre?

Kronofogden planerar att skriva upp normalbeloppet vid årsskiftet men säger att det krävs ett politiskt initiativ för ett extra tillskott på grund av den ovanligt höga inflationen. En sådan politisk vilja saknar det högnationalistiska styret.

Nära och fördjupat stöd och rådgivning till konsumenter gällande krångliga avtal eller vägledning inför lånebeslut minskar risken för överskuldssättning. Men i takt med att kommunernas ekonomi blir mer ansträngd avskaffas konsumentvägledningen i allt fler kommuner. Enbart 179 kommuner har i dag någon form av konsumentvägledning. Slottsavtalets budgetproposition levererar inga förslag för att öka anslagen och säkerställa kommunal konsumentvägledning över hela Sverige.

I en debattartikel i januari 2022 sa Sverigedemokraterna att överskuldssättningen är en tickande bomb. Likadant har sagts i deras interpellationer, skriftliga frågor och motioner. De har lyft fram möjligheten till konsumentrådgivning som ett förfilter till budget- och skuldrådgivning och att detta borde tillgängliggöras för fler, oberoende av var i landet man bor. Därför budgeterade Sverigedemokraterna för detta i sin förra budgetmotion, men inte i årets budgetproposition. De andra 19 punkterna i deras åtgärdsprogram emot överskuldssättning saknas också.

Många säger att Sverigedemokraterna är den största vinnaren i valet. Den största delen i slottsavtalet handlar ju om migration, och de har till och med sett till att en liberal driver deras migrationspolitik.

Mina frågor är: Varför är inte den lokala konsumentvägledningen tillräckligt budgeterad? Varför planerar man inte för att skriva upp normalbeloppet med ett extra tillskott på grund av den höga inflationen? Varför stärker man inte stödet till civilsamhället, som kan ge stöd och information om konsumtion? Vad händer med alla de 20 förslagen i Sverigedemokraternas åtgärdsprogram för att lösa överskuldssättningen?

Men det var ju det där med att säga en sak före valet och en sak efter valet. Uppenbarligen förändrades allt när Sverigedemokraterna trädde in i Tidö slott med borgarna.

Men, herr talman, Vänsterpartiet tar i alla fall överskuldssättningen på allvar. Vi anser att det är ovärdigt att unga, barnfamiljer och kvinnor lever i fattigdom men också att människor inte får det stöd de behöver, vilket riskerar att öka deras skuldssättning och kan sluta med att människor tar sitt eget liv.

Prot. 2022/23:39
15 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning
och byggande samt
konsumentpolitik*

Vänsterpartiet vill vända denna anskrämliga utveckling och föreslår 100 miljoner mer varje år än vad det högernationalistiska styret gör, jämnt fördelat mellan landets kommuner. Vi vill garantera att alla människor har tillgång till god konsumentvägledning, och då behöver fler kommuner ha tillgång till det.

Vi tycker att det är viktigare än någonsin att stödja organisationer som ger stöd och information om konsumtion, såsom Sveriges Konsumenter. Därför avsätter Vänsterpartiet 10 miljoner mer till civilsamhällets organisationer inom konsumentområdet än vad styret gör.

Slutligen, herr talman, sa Ulf Kristersson i regeringsförklaringen den 18 oktober att han skulle bilda en regering för hela Sverige och för alla som bor här och att han som statsminister skulle leda Sverige till ett enat land. Men det är uppenbart att det, när Ulf Kristersson och hans högernationalistiska styre talar till ”hela Sverige”, är få som känner igen sig och tryggas av deras ekonomiska politik.

Sedan valresultatet kom har det framkommit lögnar och svek när valloften inte har förverkligats samtidigt som låginkomsttagare, unga, skuldsatta, arbetslösa, pensionärer och utförsäkrade har känt av en tydlig negliger i uppbyggandet av Kristerssons Sverige. Detta kommer starkt till uttryck i styrets budgetproposition. Det kommer hela Sverige att minnas till nästa val 2026.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

Energi

§ 12 Energi

Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU3
Utgiftsområde 21 Energi (prop. 2022/23:1 delvis)
föredrogs.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras trots att det varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det skulle behandlas.

Anf. 240 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i det betänkande som vi nu ska debattera gällande utgiftsområde 21 Energi.

Det är andra gången någonsin som Sverigedemokraterna inte har någon reservation eller något särskilt yttrande i betänkandet, och anledningen till detta är historisk. Sverigedemokraterna har för första gången sedan inträdet i riksdagen haft ett nära samarbete med sittande regering, ett samarbete som lett fram till ett detaljerat avtal, Tidöavtalet, i vilket vi tillsammans med de tre regeringspartierna har stakat ut vägen framåt på för Sveriges centrala områden. Det gäller bland annat kriminaliteten och invandringen, men det gäller också energipolitiken – det område som vi avhandlar här i dag. Innan jag går in närmare på det tänkte jag börja i en annan ände.

Herr talman! Min mamma växte upp på 40-talet. Hon växte faktiskt upp här i Stockholm, närmare bestämt på Östermalm. Det kan låta väldigt

fint, men det var det inte. Det råde väldigt enkla förhållanden. Med dagens mått mätt skulle vi nog säga att det var fattigt. Man hade kakelugn för uppvärmning och utedass på innergården, och det var inte alltid man fick lägga sig mätt på kvällen. Situationen var dock inte unik för min mamma utan hörde till det vanliga.

Vad hände sedan? Jo, hon växte upp och fick möjligheten att gå i världens bästa skola – en skola med fokus på kunskap, disciplin och goda värderingar. Allt var såklart inte perfekt, men det lade grunden för det som så småningom skulle sätta Sverige på världskartan. Sverige gick nämligen på några årtionden från att vara ett land med enkel standard och hungriga magar till att bli en framgångsrik, modern exportnation med hög levnadsstandard och välfärd som följd. Det lilla landet i norr hade plötsligt blivit ett land man sneglade på och såg upp till.

Hur var detta möjligt, herr talman? Anledningarna är naturligtvis flera: yttre omständigheter, naturtillgångar, förhållandevis välutbildad och arbetsam befolkning, duktiga innovatörer liksom det faktum att Sverige under årtionden styrdes av politiker som förstod vikten av att ha en trygg, säker och prisvärd elproduktion.

Satsningarna på planerbar, fossilnål och storskalig energi har lagt grunden för konkurrenskraften, som i sin tur har lagt grunden för jobb och välstånd. Vår unika energimix där fossilfri vatten- och kärnkraft fått utgöra basen gav oss länge ett försprång jämfört med övriga världen.

Som konservativ lever jag efter devisen att inte förstöra det som fungerar och att inte riva ned det som tagit många årtionden att bygga upp. Det är bland annat därför jag med fasa ser tillbaka på de senaste årtiondenas ansvarslösa energipolitik. Vad i all sin dar hände?

Det sunda förnuftet och omtanken om Sverige förbyttes mot rosa luftslott och naivitet, makten blev viktigare än medborgarna och perifera Centern och Miljöpartiet lämnades att sköta energipolitiken, en politik byggd på vanföreställningen att det alltid blåser lagom mycket, att elproduktion inte behöver kunna planeras, att lagringsmöjligheterna liksom överföringskapaciteten är enorma och att medborgarna utan protester skulle betala för kalaset, med skyhöga elräkningar, risk för bortkoppling och förstörda naturvärden som följd.

Med alltifrån subventioner och straffskatter till avgränsningar har man på politisk väg gjort vad man kunnat för att gynna vindkraft och stänga ned kärnkraft. Trots allt prat om teknikneutralitet och att det ”är upp till marknaden” har den föregående regeringen fört en politik som nu skapat en situation i framför allt södra och mellersta Sverige där ena dagen präglas av hög export till dumpade priser och andra dagen präglas av effektbrist och EU-prisrekord. Planerbarheten, konkurrenskraften, självförsörjningen och hushållens ekonomi är snart helt enkelt borta med vinden, bokstavligen talat.

Förra året vid samma tidpunkt stod min företrädare Mattias Bäckström Johansson här och gav ett förtydligande av ändamålen för de anslag som fanns i den då aktuella propositionen. Han pratade redan då om volatila priser, effektbrist, risken för energifattigdom och det oförenliga i att vilja fördubbla elproduktionen för att få till stånd en omfattande elektrifiering och att samtidigt stänga ned ytterligare planerbar storskalig kraftproduktion.

Nu, ett år senare, står jag här och kan bara konstatera att situationen förvärrats ytterligare. Svenska kraftnät varnar för effektbrist och planerar för bortkopplingar. Risknivåerna har höjts, och alla uppmanas att hjälpa till genom att dra ned på elförbrukningen.

Nedstängningen av svensk kärnkraft har tillsammans med Putins krigföring, Tysklands övergång från planerbart till väderberoende liksom sammankopplingen med en haltande europeisk energimarknad gjort oss väldigt sårbara.

Herr talman! Till skillnad från min företrädare behöver jag inte ännu en gång stå och prata om vad som behöver göras för att återigen få till ett fungerande energisystem med hög leveranssäkerhet och konkurrenskraftiga priser. Jag behöver inte berätta för ett oförstående regeringsunderlag vad som behöver göras. Nu kan jag i stället med en lättnadens suck konstatera att våra förslag på konkreta åtgärder numera utgör en del av den handlingsplan som kommer av det avtal som vi slutit med den nytilträdde regeringen.

I och med Tidöavtalet är det slut på rosa drömmar och luftslott. Paradigmskiftet är väldigt tydligt. Svensk energipolitik ska framöver präglas av realism och långsiktighet, inte av naivitet och kortsiktighet.

Kommande månader, troligen år, kommer dock att handla om att minimera risken för bortkopplingar liksom att dämpa effekterna av skenande elpriser för hushåll och företag. Men parallellt med detta arbete påbörjas återgången till en stabil, planerbar och prisvärd energimix. Det handlar bland annat om att ge kärnkraften möjlighet att drivas vidare och utvecklas, att värna vattenkraften, bygga ut överföringskapaciteten, höja effektreserven, ta vara på kraftvärmens möjligheter, energieffektivisera, använda vindkraften där den behövs och se över prissättningsmodeller. Vi har några tuffa år framför oss.

Herr talman! Kommande vinter kan bli mörk. Men i och med Tidöavtalet finns det hopp om betydligt ljusare tider framöver.

Avslutningsvis vill jag tacka alla för ett gott arbete i utskotten och önskar alla, eventuella meningsskiljaktigheter till trots, en riktigt god jul.

Anf. 241 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Ledamoten talar om det lilla, lilla landet i norr. Det är inte ett särskilt litet land. Det är ett ganska stort land, och vi har otroliga arealer av skog. På landsbygden jobbar folk i skogsbruket, i lantbruket och med en massa andra uppgifter.

Jag tänkte fråga ledamoten om reduktionsplikten, som är en del av energisystemet. Låt mig börja i en ände. När det gäller klimatåtgärder har det redan 2005 genom Sternkommissionen i England visat sig vara billigare att vidta åtgärder mot klimatet än att låta bli. I Sverige har vi den tillgängliga skogen.

Ni vill minska reduktionsplikten till EU:s miniminivå, samtidigt som vi behöver en grön omställning. Vi kan skapa arbetstillfällen i Sverige med skogen. Vi kan använda skogens råvaror för att så att säga stoppa in dem i våra bilar och blanda in i bensinen. Då får vi arbeten och näringslivet kan utvecklas, inte bara i storstäder utan även på landsbygden. Det är inte minst en svensk inhemsk råvara. Till skillnad från bensin och diesel, som ni vill gynna, vill ni alltså missgynna ett svenskt bränsle. Jag fick ett tag för mig

att ni heter Sverigedemokraterna och att ni på något vis ville gynna svenska råvaror och svenska förhållanden.

Min fråga till er är: Hur får ni ihop detta? Står ni bakom Sveriges klimatmål, och tycker ni att inhemska biobränslen kan spela en avgörande roll för att nå målen?

Anf. 242 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågorna. Det var ett antal på slutet.

Vi ligger väldigt långt fram i denna omställning som alla pratar om. Vi har bäddat för denna omställning i årtionden tack vare vår fantastiska energimix, som nu dock har varit på väg att monteras ned.

När det gäller reduktionsplikten ser vi nu den skenande inflationen, och vi ser faktiskt hur den glesbygd som ledamoten talar om går på knäna. Småföretag, åkerier, transportsektorn, lantbrukssektorn och vanliga människor som måste ta bilen till jobbet går på knäna och går under. Hur kan ni ha missat det? Och allt detta sker för att vi ska gå i bränschen och ha den mest offensiva reduktionsplikten i hela EU. Ni vill dessutom fördubbla den. Vi ligger på drygt 30 procent nu. Ni vill upp till 60 procent. Vad skulle det innebära för bränslepriserna? Ni fullkomligt knäcker landsbygden med denna politik. Det finns många sektorer att fördela en utsläppsminskning på. Man behöver inte straffa ut just denna del i dagsläget.

Jag ska ge lite kuriosas. Den inhemska produktionen har vi inte i dag, utan majoriteten av biodelen så att säga i bränslet består av slakteriavfall från till exempel Australien. Det låter inte särskilt klimatvänligt i mina öron.

Anf. 243 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Häromdagen var det en intervju med Scantias vd Christian Levin i Dagens Nyheter. Han sa att industrin inte har råd med feiga klimatpolitiker. Biobränslen måste gynnas och fossila bränslen straffas. Nu är det precis tvärtom. Industrin har inte råd med feiga klimatpolitiker.

Ska vi stötta en grön omställning av samhället måste vi använda våra biobränslen. Vi kan inte gynna fossila bränslen. Hur kan det gynna landsbygden långsiktigt att vi inte använder grenar, toppar och avverkningsrester från skogen? Hur kan det inte gynna landsbygden att vi gör det? Det blir ju arbetstillfällen på landsbygden, och vi får dessutom en grön omställning och når våra klimatmål.

Jag begriper inte hur ledamoten resonerar. Det är väldigt kortsiktigt att tänka sig att vi ska minska priset på diesel och bensin. Men långsiktigt missgynnar det landsbygdens folk. Hur resonerar ledamoten?

Anf. 244 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten igen.

Om vi knäcker landsbygden, om vi knäcker åkerierna, om vi knäcker företagandet och om vi knäcker lantbruket nu spelar det ingen roll att vi om tio år kan producera biobränslen på det sätt som ledamoten förespråkar. Vi är här och nu. Vi står inför en enorm kris. Nu är det detta som gäller kortsiktigt.

På tal om att vi inte har råd med feiga politiker, feiga klimatsatsningar, eller hur ledamoten uttryckte det, är risken att vi gör om samma misstag som vi gjorde med metanolen och plöjer ned miljarder i någonting som aldrig någonsin blir lönsamt – skattemiljard efter skattemiljard. Detta slöseri pågår fortfarande.

Detta handlar om att se allting som en helhet. Det finns andra sektorer där vi säkert kan minska utsläppen för att kompensera. Vi måste vara realistiska. Och det är sverigedemokratisk politik.

Anf. 245 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Nu är det detta som gäller kortsiktigt, sa Jessica Stegrud nyss i replikskiftet. Jag ska också ta upp den bollen.

Vladimir Putins energikrig plågar europeiska och svenska hushåll och företag. Därför var det många som lyssnade på Sverigedemokraternas, Moderaternas, Liberalernas och Kristdemokraternas vallöfte om ett högkostnadsskydd mot höga energipriser som skulle vara på plats till den 1 november i år, ett datum som bekant har passerats. Detta löfte och en hel del andra har alltså brutits. Något högkostnadsskydd kommer inte heller att vara på plats till jul, trots löftet från statsministern om att hushållens ekonomi skulle räddas i god tid före just julen.

Dessutom är det så att det förslag som regeringen går vidare med – och som kanske kan betalas ut någon gång senare i vinter, om inget oförutsett inträffar – inte omfattar hela Sverige, vilket vi också hörde om i ett replikskifte nyss. Norra delen av landet får inte del av de resurser som södra Sverige ska få. De storstilade löftena till trots har heller inga företag vare sig i norr eller i söder fått något besked om när de kan vänta ett stöd från regeringen.

Min fråga till Jessica Stegrud blir därför om och i så fall när man kommer med ett förslag som hjälper även de hushåll som befinner sig i norra Sverige och som också har behov av hjälp och stöd i den här situationen.

Anf. 246 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan. Det är en väldigt svår tid vi befinner oss i; det är vi helt överens om.

Det förslag som nu ligger på bordet är svaret på den beställning som ni gjorde veckorna innan valet, Fredrik Olovsson. När förslaget väl kom från Svenska kraftnät hade vi två möjligheter. Den ena var att skicka det på återremiss, varpå detta skulle dröja ytterligare några månader, och den andra var att använda oss av det förslag som ni beställt.

Det är möjligt att ni hade dragit ut på det i några månader, eller också hade ni använt det förslag som ni faktiskt beställde själva. Det är inte perfekt, utan det har sina brister. Fördelen jämfört med det som gällde förra året är dock att vi nu kan betala ut stödet snabbare. Det här kan komma redan någon gång i februari, medan stödet för föregående vinter faktiskt kom till vissa konsumenter under sommaren. Jag vill nog alltså påstå att detta ändå är ett bättre förslag för hushållen.

När det gäller företagen och beskedet där handlar detta om saker som är reglerade av EU och som måste prövas. Det är inte bara att ta fram ett förslag och sedan genomföra det; det har ju bland annat ni sett till i och med all maktöverföring till EU, Fredrik Olovsson. Ni kanske alltså ska prata lite grann med er själva i den frågan.

Jag tycker att vi har varit snabba nog. Man får ju vara ärlig och säga att prisutvecklingen i den norra delen av Sverige har skett den senaste tiden. Det är ingenting som har gällt för hela året, utan tvärtom har södra Sverige legat i snitt dubbelt så högt som norra Sverige. Men skulle denna olyckliga situation fortsätta är jag rätt säker på att regeringen kommer att ta fram ett kompletterande förslag. Nu jobbar man dock stenhårt med att få till det som ligger på bordet och med att hjälpa hushåll och företag som fort som möjligt.

Anf. 247 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns ingenting i den förra regeringens uppdrag till Svenska kraftnät som hindrar att även hushållen i norra Sverige skulle kunna få del av pengarna. Det finns heller ingenting som hindrar en regering att vidta åtgärder. Det är inte så att det är står i regeringsformen att det är Svenska kraftnät som ska styra landet, utan det är regeringen. När man får förslag får man naturligtvis anpassa dem efter sin politiska uppfattning.

Nu verkar det inte vara så att man vill hjälpa norra Sverige. Det kanske blir så att regeringen lägger fram ett sådant förslag, men Sverigedemokraterna har alltså inga sådana krav på regeringen. Man nöjer sig i stället med att bryta det vallöfte man ställde ut, det vill säga ersättning till den 1 november – ett löfte som inte heller då innehöll någon brasklapp om att halva Sverige inte skulle få del av stödet.

Frågan återstår alltså: När kommer Sverigedemokraterna att kräva att ett sådant här stöd kommer på plats? Det behövs nämligen nu.

Anf. 248 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jo, i uppdraget stod det tydligt att det var de södra delarna av Sverige som skulle omfattas och ingenting annat. Det kanske du alltså vill lägga till nu i efterhand, Fredrik Olovsson.

Indirekt har du kanske också svarat på min fråga: Förslaget hade fått gå på remiss och kommit tillbaka i kanske – vad vet jag – december eller januari, och så hade ni utgått från det. Det hade uppenbarligen inte gått snabbare.

Sedan tycker jag ändå att det är lite charmigt att Socialdemokraterna bryr sig så otroligt mycket om vår politik. Vi kan till exempel ta reduktionsplikten och bränslepriserna: Ni vill ju göra det ännu dyrare. Ni vill fördubbla reduktionsplikten och därmed göra bränslet kanske 5–10 kronor dyrare. Med er politik hade det alltså blivit betydligt värre, och med tanke på avstånden i Norrland tror jag inte att den presenten hade varit välkommen.

Vi kan inte bygga en politik på några veckors prisutveckling; det tror jag att även Socialdemokraterna förstår. Det är inte ansvarsfullt. Men om utvecklingen fortsätter i den här riktningen är jag helt övertygad om att det kommer att vidtas åtgärder även för den norra delen av landet.

Anf. 249 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! Jag funderar lite grann över några saker jag hörde i ledamotens anförande.

Beskrivningen av läget på energiområdet skiljer sig från hur jag upplever att läget är. Det är nämligen så att det pågår ett krig i vår absoluta närhet i Europa, och det är i princip ett energikrig mot Europa. Dessutom

står 40 procent av reaktorerna i Frankrike stilla. Det är alltså det energislag som du säger har hög leveranssäkerhet, Jessica Stegrud. I Sverige står O3 med flera stilla. Jag ifrågasätter därmed detta med leveranssäkerheten i den energikällan.

Nåväl! Nu har ni ju makten, Jessica Stegrud. Vi har ett gäng industrier som håller på med en grön omställning. De jobbar för fullt med den omställningen, och de behöver ny energi. Hur ska det behovet tillgodoses om vi inte satsar på till exempel havsbaserad och landbaserad vindkraft? Tror ledamoten att det kommer att finnas ny kärnkraft på plats i Sverige inom fem år? Och kommer ni att stödja ett godkännande av de ansökningar om havsbaserad vindkraft som ligger på regeringens bord?

Anf. 250 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Vi kan börja med kärnkraften. Jag kan nämna att det stämmer att O3 är nere för revision. Det är en planerad avställning – vilket ju är skillnaden mot vindkraften, som inte går att planera. Om det blåser eller inte går inte att planera, men en avställning för revision går faktiskt att planera.

Lite kurios, för övrigt: Jag har jobbat med alla kraftslagen, och för två år sedan låg O3:s produktion på topp tio av alla reaktorer i världen. Den producerade energi motsvarande ungefär en miljon hushåll, så den har stått för ett väldigt gott bidrag till den svenska elförsörjningen.

Att man nu har generiska problem inom fransk kärnkraft är såklart beklagligt. Man kan inte ligga på 100 procents tillgänglighet, men stänger man ned hälften av kärnkraftsflottan ökar naturligtvis riskerna eftersom man snart inte har mycket till redundans kvar.

Ledamoten frågade också om ny kärnkraft kan vara på plats inom fem till tio år. Jag skulle säga att tio år inte är helt realistiskt. Fem år vore såklart väldigt tufft, för vi har ju monterat ned resurserna för det. Vi har också en lagstiftning som står i vägen och många andra hinder. Man har även lagt ned kärnkraftsreaktorer på grund av de politiska villkor som kärnkraften har verkat under.

Sedan var det en tredje fråga som jag inte minns, herr talman. Ledamoten får ställa den igen om den är viktig.

Anf. 251 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! Jo, jag undrade om ledamoten och hennes parti kommer att stödja ett godkännande av de ansökningar om havsbaserad vindkraft som ligger på regeringens bord. Dessa ansökningar motsvarar en enorm mängd energi, vilket behövs i exempelvis Västra Götaland, som är ett område för stora satsningar. Det gäller även östkusten och i de södra delarna av Sverige.

Kommer ledamoten och ledamotens parti att ställa sig bakom och stödja ett godkännande av dessa ansökningar som ligger på regeringens bord?

Anf. 252 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för förtydligandet gällande frågan.

Nu är det ju så här: Blåser det inte – ja, då blåser det inte. Om man har ett eller tio tusen vindkraftverk spelar liksom ingen roll om det inte blåser. Vi behöver inte massor av icke planerbar energi, utan vad vi behöver är planerbar energi. Vi behöver svängmassa, och vi behöver stora genera-

torer. Det är vad industrin kräver och behöver. Med facit i hand skulle vi såklart inte ha lagt ned vare sig Ringhals eller Barsebäcks reaktorer. Det framgår väldigt tydligt i dag.

Nu är det inte Sverigedemokraterna som sitter och beslutar om vilka vindkraftsparker som ska byggas eller inte. Klart är att vindkraften har sin del i systemet. Vindkraften måste dock börja verka på konkurrensneutrala och teknikneutrala villkor.

Så har inte varit fallet. Den har varit subventionerad med till exempel elcertifikaten. Den har heller inte behövt betala för de anslutningskostnader och den infrastruktur som behövs och inte heller för den belastning som den orsakar systemet när man inte kan köra.

Det finns en alternativkostnad där som någon annan måste stå för. Någon annan måste helt enkelt stå för elförsörjningen när vindkraften ligger nere. Det har vindkraften inte behövt vara med och betala för.

Svaret på din fråga är att de vindkraftsparker som kan uppvisa lönsamhet och är förenliga med alla de miljökrav vi har, med acceptans från invånare och kommuner och med hänsyn till naturvärden etcetera har självklart en plats i energimixen. Jag välkomnar detta.

Vi måste ha en politisk som bygger på realism och där hela energisystemet ska fungera i längden.

Anf. 253 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är trevligt att vi äntligen får ha en energipolitisk debatt.

Sverige skulle kunna få ett 100 procent förnybart elsystem eller ett elsystem med ett stort beroende av kärnkraft. Alla partier är överens om att vi behöver en ökad elproduktion och att vi ska ha en fullgod elproduktion till alla hushåll, alla företag och alla verksamheter i Sverige. Vi ska ha ett robust och leveranssäkert elsystem.

Det är dock väldigt tydligt att Sverigedemokraterna vill se ett stort beroende av kärnkraft i den svenska elmixen och då också kraftigt subventionera kärnkraften med svenskars skattepengar, så som bland annat föreslagits i budgeten.

Jag vill fråga Sverigedemokraterna: Hur önskar man lösa beroendet av import av uran för att drifta kärnkraftverken? Hur vill man lösa mellanlager av radioaktivt avfall om vi bygger ut kärnkraften i Sverige? Hur vill Sverigedemokraterna lösa slutförvar av radioaktivt avfall om vi bygger ut kärnkraftverken i Sverige?

Jag undrar också om Sverigedemokraterna vill riva upp lagen om förbud mot uranbrytning i Sverige och bryta uran i Sverige. Inom vilka regioner vill man göra det? Hur ska boende i dessa regioner hantera uranbrytning i sitt närområde?

Om man också ser framför sig att vi ska ha små kärnkraftsreaktorer, tänker man sig att de ska vara nära städerna där vi har en högre elanvändning eller ska de placeras i Sveriges landsbygder, och hur ska det då påverka den lokala befolkningen?

Anf. 254 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för myriader av frågor!

Jag ska börja med att säga att 100 procent förnybart är en fullständig utopi. Det går inte rent tekniskt. Det fungerar ingenstans. Jag kan inte svära

på att det inte fungerar om 100 eller 200 år. Men vi är inte riktigt där än. Ledamoten får gärna återkomma och beskriva hur det skulle gå till i praktiken. Det finns inga sådana fungerande lösningar i dag. De finns möjligen på Miljöpartiets ritbord. Jag vet inte.

Herr talman! Subventioner är också intressanta. Miljöpartiet och ledamoten har talat om att det ska vara teknikneutralt. Det är ett väldigt viktigt ord. Det hör jag ofta från Miljöpartiet, men jag har aldrig sett det i praktiken. Som jag nämnde nyss har förnybart och inte minst vindkraften haft fördelar och varit subventionerad bra länge nu. Det är märkligt att man nu bryr sig om teknikneutraliteten och att det inte ska vara subventioner. Det är en önskan som jag faktiskt delar.

Det vi gör nu är att vi ställer ut kreditgarantier. Vi ändrar lagar och förordningar för att det ska bli möjligt att satsa på kärnkraft för den som vill. Det skulle jag inte kalla för subventioner. Det är för att väga upp den obalans som har varit innan, helt enkelt.

Vi talar om mellanlagring. Vi har ett system i dag för mellanlager. Vi har också kommit till beslut här i riksdagen om hur slutförvaret ska ske. Det borde inte finnas några frågetecken om det. Det är sorgligt att vi för länge sedan gav upp forskningen om detta område. Vi hade förmodligen kunnat ha reaktorer i dag med i stort sett inget avfall alls. Det hade hjälpt betydligt.

Anf. 255 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Tack så jättemycket!

Först och främst går det visst att ha ett 100 procent förnybart elsystem. Det är flera länder som har det. Jag var häromsistens i *Agenda*. Där hade vi forskare som redogjorde tydligt för hur ett 100 procent förnybart elsystem skulle fungera och att det går. Att säga att det inte går blir direkt missvisande. Jag noterar att Sverigedemokraterna blickar tillbaka till 1950-talet och efterkrigstiden. Om man utgår från den teknik som vi hade då hade det inte gått. Men i dagsläget går det.

Jag tycker inte att jag får svar på hur man ska hantera till exempel uranbrytning i Sverige eller ett stort importberoende för att drifva verken. Vi ser problematiken i Europa i dag när vi har ett stort beroende av energiimport från andra länder.

När det gäller slutförvaret hanterar de beslut som finns att vi skulle fasa ut kärnkraften efter att de verk som nu är i drift når slutet av sin ekonomiska livslängd. Det finns inte planer för slutförvar för de volymer som skulle finnas om man kraftigt skulle bygga ut kärnkraften i Sverige.

Min fråga återstår. Hur ska man hantera uranbrytning i Sverige och dess konsekvenser? Hur ska man hantera slutförvaret? Om man ska bygga ut större mellanlager, var ska de i så fall vara någonstans?

Anf. 256 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten!

Att det stått några forskare i *Agenda* och sagt att det är fullt möjligt behöver inte betyda att verkligheten ser ut så. Jag brukar säga att vindkraftens bästa vän är naturgasen. När det inte blåser behöver man någonting annat. Det talas om vätgaslagring. Vi är otroligt långt ifrån att ha det i några som helst behövliga mängder. Det är fullständigt orealistiskt.

Sedan gäller det beroendet av import. Nedmonteringen av kärnkraften i Tyskland har satt hela EU i en fruktansvärd beroendesituation när det gäller gas från Ryssland. Det finns ytterligare en anekdot. Det var till och med så att man skålade på den ryska ambassaden i Berlin samma dag som Tyskland bestämde sig för att stänga ned kärnkraften. De förstod att de nu gjorde Tyskland beroende av rysk gas. Så mycket för den självständigheten.

För övrigt kan man handla uran på en marknad, till exempel med Australien. Det finns demokratiska länder vi har goda handelsförbindelser med. Jag ser inte samma risker med det. Nu sitter vi i en situation där vi i Europa tvingas handla flytande gas från till exempel Qatar. Jag vet inte hur bra det är egentligen, som svar på din fråga.

Detta är komplexa frågor som tas på största allvar. Miljöpartiet är svaret skyldigt när det gäller hur det ska gå till med 100 procent förnybart. Det är fullständigt orealistiskt. Jag tror att svenska folket förväntar sig ett fungerande elsystem framöver.

Anf. 257 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Få frågor är väl så aktuella som energiläget i Europa och i Sverige. Det är väl också den stora frågan nu på Europeiska rådet. Putins våldsamma och olagliga krig i Ukraina är grymt och genomförs med förödande konsekvenser för en hel befolkning. Den ryska presidenten skriver verkligen in sig i historiens skräckkabinett.

Den ryska krigsföringen riktas också mot resten av Europa om än på en helt annan nivå och med andra vapen och då framför allt på energiområdet. Förra hösten började Putin att skruva i energikranarna med stigande gaspriser som följd och därmed också stigande priser på el över hela Europa.

Att bryta den kopplingen och se till att marknadsmodellen i Europa kan anpassas till det nya läget är en viktig uppgift för regeringen. Det är någonting som både statsministern och näringsministern måste orka ta tag i under det svenska ordförandeskapet.

Den här vintern riskerar nog att bli väldigt tuff. Det väcker förstås frågor om vallöftessvek om ett högkostnadsskydd mot de höga energipriserna. Det väcker också en berättigad ilska hos breda grupper i samhället. Det skulle ha varit på plats den 1 november enligt löftena. Det skulle, som statsministern sa före valet, rädda hushållens ekonomi i god tid före jul. Så blev det inte. Nu kommer i stället högkostnadsskyddet inte alls, utan det blir någon annan kompensation någon gång i februari eller senare, men då bara till hushållen i södra Sverige. De två nordligaste elområdena blir utan, trots att de ju möter liknande elpriser som konsumenterna i södra Sverige får kompensation för.

Det är dags att regeringen och Sverigedemokraterna tar fram ett stöd som hjälper alla drabbade och inte bara några. Den här debatten är också ett utmärkt tillfälle för regeringspartiernas företrädare att berätta hur och när de kommer att agera för att bistå elkonsumenterna också i elområdena 1 och 2. Det vore också bra om de kunde redogöra för när landets företag kan räkna med att få ett stöd över huvud taget.

Ju längre tid som elstödet dröjer, desto mer ökar behovet av den elräkningsakut med möjlighet till avbetalningar på elräkningar som energi- och näringsministern ju själv gick till val på, men som regeringen nu inte har några förslag om att genomföra.

Hittills måste det ändå sägas, herr talman, att löftesproduktionen till höger i svensk politik före valet var oerhört mycket högre än förmågan att leva upp till löftena nu efter valet.

Herr talman! Det är förstås helt centralt att fortsätta bygga ut vårt energisystem med mer utsläppsfri produktion och en bättre kapacitet för överföring. De senaste åren har elproduktionen ökat ordentligt i Sverige. Vi tillhör ju Europas allra största elexportörer. Men takten i utbyggnaden av utsläppsfri elproduktion kommer att behöva öka ännu snabbare för att vi ska klara den stora omställning som ligger framför oss när elektrifieringen av såväl transportsektorn som många industriella processer ska genomföras.

Stora industriinvesteringar runt om i landet står nu i startgroparna. De väntar inte minst på besked om sin framtida elleverans. Investeringarna kommer att vara helt beroende av utbyggd vindkraft på land men kanske framför allt till havs.

För oss socialdemokrater är det självklart att alla kraftslag behövs. Kärnkraft, vindkraft, solkraft och kraftvärme är alla viktiga beståndsdelar i en plan för mer och billig el. Men för att vi ska hålla försprånget i omställningen och för att investeringarna och jobben i den gröna nyindustrialiseringen ska komma till och landa i Sverige krävs det faktiskt att ny el kommer in i systemet snabbt. Där ger ju inte regeringen och Sverigedemokraterna, eller för den delen den här budgeten, något vidare hopp. Tvärtom har högerpartierna en sällsynt olycklig syn på vindkraften. I stället för högsta fart framåt är det fördröjning och försämring som gäller, och det kommer inte att duga.

De ansökningar om kabelnedläggningar i havet som ligger hos regeringen behöver snabba beslut. Sverige behöver ett stamnät också till havs.

De ekonomiska villkoren och spelreglerna för den havsbaserade vindkraften behöver vara fortsatt bra och stabila. Allt annat kommer att kosta Sverige jobb och välfärd.

Herr talman! Är regeringspartierna och Sverigedemokraterna beredda att låta investeringsplanerna och jobbplanerna, som kan ge oss ny tillväxt och tiotusentals jobb de kommande åren, grusas för att man hellre gör vindkraften till en del i sitt kulturkrig?

Energibesparing och energieffektivisering var också en del av kulturkriget till alldeles nyligen. Energi- och näringsministern stod före valet med en dammsugare i ett vackert vinterlandskap och hånade ambitionen att minska och effektivisera energianvändningen. Här i kammaren använde Sverigedemokraterna och de nuvarande regeringspartierna sina mandat för att skära ned på statliga insatser som kunde spara energi i den budget som då skulle beslutas.

En partiledares kanske sällsynt dåliga delningsbilder i sociala medier kan man ha roligt åt. Men nedskärningen på energieffektivisering kunde knappast bli sämre tajmad än den som gjordes av högerpartierna för ett år sedan. I Sverige har vi ju som mål att uppnå 50 procent effektivare energi-användning till 2030 jämfört med 2005 års nivå. Hittills är målpuffyllelsen knappt 30 procent. För att nå målet krävs gemensamma krafttag. Det är därför viktigt att potentialen i energieffektiviseringen är stor, inte minst i detta prisläge.

Vi vill att arbetet fortsätter. Vi vill höja subventionsgraden i rotavdraget för tjänster som bidrar till energieffektivisering. Det kan till exempel

handla om installationer av nya värmesystem, byten av dörrar och fönster eller tilläggsisolering. Den typ av stöd för energibesparingsåtgärder i flerbostadshus som högerpartierna tog bort ur budgeten för ett år sedan tycker vi att man ska införa igen. Alla hushåll borde få hjälp att effektivisera, inte bara några.

Herr talman! Energisystemet är avgörande för Sveriges förmåga att klara såväl jobben som klimatomställningen. Vi behöver en kraftigt ökad elproduktion de kommande åren och har goda förutsättningar att se det förverkligas. Investerare står i kö för att bygga ny elproduktion och behöver få möjlighet att göra det. Det ligger redan nu ansökningar hos Svenska kraftnät om att bygga havsbaserad vindkraft som kan producera minst 350 terawattimmar el bara i södra Sverige. Och även om inte allt detta kan komma på plats finns här en stor potential.

En kraftigt ökad elproduktion behöver kombineras med de påbörjade och historiskt stora satsningarna och investeringarna på att bygga ut stamnätet i Sverige och öka överföringskapaciteten. För att allt detta ska kunna komma på plats snabbare behövs också tillståndsprocesser som generellt sett går fortare och blir mer moderna och ännu mer effektiva. I vårt budgetalternativ, som ju inte har så stora utsikter att gå igenom, ser vi också att relevanta myndigheter som länsstyrelserna får resurser för att kunna vara snabbare.

Herr talman! Sverige behöver mer el och billig el. Ett viktigt medskick från världen utanför denna kammare är att det kan bli av om det finns stabila och långsiktigt hållbara spelregler för dem som ska investera. Då behövs en regering som lägger prestige åt sidan och är beredd att sluta breda överenskommelser för Sveriges bästa, och dit verkar vi dessvärre ha en bit kvar.

Anf. 258 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag har egentligen en fråga och sedan en notering.

Med tanke på att vi efter de gångna åtta åren faktiskt har kraschat ett av världens bäst fungerande elsystem skulle jag vilja fråga ledamoten Fredrik Olovsson om det finns något i de gångna åtta årens energipolitik, som beslutades av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som ledamoten ångrar. Rent spontant skulle man kunna tycka att det finns extremt mycket att ångra, för att uttrycka sig milt. Men det vore intressant att höra lite reflektioner kring detta. Vi kommer ju att spendera en stor del av debatten här senare åt att prata om framtiden och om det som nu behöver göras. Det vore ändå intressant med denna lilla tillbakablick. Det var frågan, herr talman.

Sedan en liten notering. När man hör debatten här och även när man hör samhällsdebatten skulle man kunna tro att det finns stora skillnader när det gäller just anslagsområdet Energi mellan Tidöpartierna och Socialdemokraterna. Då kan jag bara upplysa eventuella åhörare om att det alltså inte finns några skillnader över huvud taget vad gäller anslagen inom detta utgiftsområde mellan Tidöpartierna och Socialdemokraterna.

Vi hörde här ledamoten prata om en elräkningsakut. Den finns inte med i budgeten, vill jag bara erinra om. Den enda skillnad som möjligtvis finns, en skillnad inom citationstecken, är att Tidöpartiernas 1,2 miljarder i energieffektiviseringsanslag har ni lagt på ett annat utgiftsområde. Annars är

det inga skillnader över huvud taget. Det vore intressant att höra en liten reflektion också på det, herr talman.

Anf. 259 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, skillnaderna i anslag är inte så stora – det är bara att läsa tabellerna – och det behöver inte vara något dåligt. Det skulle vara bra med en större samsyn i energipolitiken generellt. Jag ser det inte som ett i grunden stort problem.

Jag tycker att det är beklagligt att man inte ser till att de som bor i hyresrätt eller i flerbostadshus också får vara med på en resa där vi kan energieffektivisera. Det skulle ju vara bra för alla. Vi alla och stora delar av svenska folket har väl lärt oss att vad var och en gör har betydelse också för alla andra. Det är ju en solidaritet att verkligen se till att alla kommer med.

Vi tror också att det kan vara bättre att använda en större del av rot-avdraget, så att man inte använder de pengarna för att göra de häftigaste renoveringarna utan verkligen koncentrerar resurserna och ger ett större stöd till dem som vill spara energi. Det tror jag skulle vara väldigt viktigt.

Man ångrar väldigt mycket i livet, men det hjälper inte så mycket, för det leder inte framåt. Vad man behöver göra är att ta itu med de problem som vi ser här och nu.

För att ta något som är positivt tycker jag att det var bra att vi kunde ha en energiöverenskommelse mellan våra partier för några år sedan. Den lade egentligen grunden för den energipolitik som har gällt fram till nu. Och det är ju inte så dåligt, eftersom vi ju gärna vill ha en ny sådan överenskommelse för att kunna bygga stabila villkor framåt. Det stora problemet är väl att vi inte har kunnat få till stånd den typen av diskussion i Sverige, så att vi kan få de stora investeringar i ny energi som behövs för att de industrier som behöver el inom kort också ska kunna få det.

Anf. 260 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Ja, det var intressant att man alltid ångrar något. Det kan man väl säga rent till mans. Men det vore intressant att få belyst om man ångrar att man lät lägga ned kärnkraft 2015, 2017, 2019 och 2020. Det är ju kärnan av de problem som vi diskuterar här och nu.

Sedan ska vi naturligtvis blicka framåt. Det är klart att vi behöver så stor samsyn som möjligt, i synnerhet när det handlar om långsiktiga energislag som kärnkraft. Om Socialdemokraterna överger det löfte som Magdalena Andersson blev vald på vid partikongressen för ett år sedan – ingen ny kärnkraft – och överger kongressbeslutet om samma sak kan vi absolut börja diskutera. Jag skulle välkomna en helomvändning från Socialdemokraternas sida när det gäller detta.

Det gick ju när det gäller Nato. Det är vi tacksamma för. Det är bra för Sverige. Men det behövs också när det gäller kärnkraft. Då ska vi inte bara tala om att vi accepterar den kärnkraft som nu finns; vi måste också våga tala om mer kärnkraft.

Sedan säger Fredrik Olovsson att det inte finns någon skillnad i anslag mellan Tidöpartierna och Socialdemokraterna. Det är intressant, för så är det ju. Man jag tror att åhörarna ändå fick ett lite annat intryck då man pratade om elräkningsakut och det ena med det andra, som det inte finns ett öre till i det socialdemokratiska budgetförslaget.

När det gäller anslag för energieffektivisering till hyresvärdar handlar det ju om att hushålla med skattebetalarnas pengar. Vi tycker alltså inte att det är en bra idé att skicka miljarder av skattepengar till hyresvärdar som har ett extremt stort egenintresse av att energieffektivisera sina fastigheter, utan pengarna behöver gå till privatpersoner och familjer. Det är detta som 1,2 miljarder ska gå till.

Anf. 261 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jag ska använda denna slutreplik för att framför allt kommentera den historieskrivning som Moderaterna ju ofta återkommer till. Mats Green tog upp den i sin replik nu. Det rör framför allt nedläggningen av reaktorerna i Ringhals. Det är en ganska uppseendeväckande historieförfälskning som upprepas gång på gång. Att Ringhalsreaktorerna stängdes var ett resultat av rent kommersiella överväganden, bland annat utifrån de säkerhetsinvesteringar som skulle krävas för fortsatt drift. Säkerhetskraven höjdes ju efter olyckan i Fukushima. Detta har ju klargjorts av Vattenfall vid ett flertal tillfällen. Men det hjälper inte, för Moderaterna upprepar ändå den lögnen gång på gång.

Anledningen till att man valde den vägen var att investeringskostnaden som den då bedömdes bli inte kunde betala sig eftersom elpriserna var låga och förväntades vara låga under lång tid framöver. Det har de också faktiskt varit till alldeles nyligen.

Det ska också understrykas att under de år då reaktorerna lades ned gällde överenskommelsen mellan våra två partier och några till. Moderaterna har egentligen varit med på hela den resan. Att då på slutet låtsas som om en omröstning här i kammaren skulle kunna väcka liv i det som var dött är ett märkligt sätt att driva energipolitisk debatt på.

Det är väl för att man vill dölja det faktum att man för det första är lika ansvariga som alla andra för energipolitiken och att man för det andra har joinat in i kulturkriget mot vindkraft, som ju är det stora hotet mot de stora industriinvesteringarna de kommande åren.

(Applåder)

Anf. 262 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet i den här energidebatten!

Jag uppfattar det som att de flesta partier här i Sveriges riksdag precis som Kristdemokraterna anser att Sverige befinner sig i en energikris. Samtidigt krävs det också en ökad elproduktion om vi ska klara av den elektrifiering som vi står inför och för att vi också ska kunna klara av klimatmålen.

Under ett sent skede i valrörelsen kunde vi ändå höra tendenser från Socialdemokraternas sida att man ändå kunde tycka att kärnkraften kanske är en bra idé och att det kanske också är en möjlig väg framåt. Då var det ett sent men välkommet besked som jag och flera med mig välkomnade.

Vi i samarbetspartierna har under lång tid varit väldigt överens om att kärnkraften kommer att vara en del av lösningen framöver. Men vi är också helt överens om att vi måste ha ett energipolitiskt mål som säger 100 procent fossilfritt.

Vi har upprepade gånger hört att vi ska ha ett helt förnybart system. Då kommer inte investeringarna. De kommer inte att göras med det som stod

i den förra energiöverenskommelsen, att vi år 2040 ska vara helt förnybara. Det är ett system om inte kommer att fungera.

Min fråga till Socialdemokraterna och ledamoten är egentligen: Kan Socialdemokraterna också ansluta sig till ett energipolitiskt mål som säger 100 procent fossilfritt?

Anf. 263 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, kärnkraften är en viktig del av svensk elproduktion, och vi ser positivt på de initiativ som nu tas för att undersöka potentialen framåt i samtliga kraftslag och energislag. Vi ser exempelvis positivt på effekthöjningen i Forsmark. I regeringsställning gav vi också myndigheterna i uppdrag att se över förutsättningarna för små modulära reaktorer.

Vi är beredda att diskutera alla frågor, och vi gör det gärna tillsammans med Kristdemokraterna och Moderaterna, som vi ju hade den förra energiöverenskommelsen tillsammans med. Andra partier får naturligtvis också gärna vara med. Men det är ju regeringen som behöver bjuda in.

Och problemet är att någon sådan inbjudan ju aldrig kommer. En utsträckt hand slås vid flertalet tillfällen bara åt sidan. Det får man leva med som politiker, men det finns ju väldigt många utanför den här salen som har svårt att leva med det. De tycker inte att de besked som Tidöpartierna har givit är tillräckliga för att de ska vilja sätta igång sina investeringsplaner. Det gäller både de industrier som står för den gröna revolutionen framöver och som vi ska bygga svenskt välstånd och jobb på under lång tid och de industrier som ska leverera el till de företagen och projekten. De är inte nöjda med att ni har kommit överens mellan några partier, utan de vill se breda överenskommelser. Vi lovar att komma och diskutera alla frågor så fort en inbjudan kommer, antingen från statsministern eller från energi- och näringsministern.

Anf. 264 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Fredrik Olovsson för ett icke-svar på om man ansluter sig till ett energipolitiskt mål om 100 procent fossilfritt.

Vi har samtalat under ganska många års tid. Det är också ganska uppenbart vad de olika partierna i Sveriges riksdag tycker i energipolitiska frågor. Det som behövs nu är ett ledarskap som faktiskt vågar ta beslut. Detta har saknats under ganska lång tid.

Vi är fyra partier som är helt överens, och vi ser tendenser till att det finns fler partier som kan tänka sig att gå i samma riktning. Därför vill jag återigen fråga: Kan Socialdemokraterna ansluta sig till det energipolitiska målet om 100 procent fossilfritt?

Anf. 265 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi kommer inte att ansluta oss till någon politik som andra har diskuterat mellan sig. Vi är öppna för att resonera och diskutera om en gemensam väg framåt. Där kommer målsättningar och olika kraftslag att vara viktiga delar, och jag ser fram emot en sådan diskussion.

Jag tycker att det är viktigt att slå fast att denna formulering fanns i den överenskommelse från 2016 som våra partier hade. Där stod det väldigt tydligt att det inte på något sätt var ett stoppdatum för kärnkraft som uttrycktes i målet.

Det ska också sägas att det svenska elsystemet är närmast fossilfritt redan i dag, så i den meningen är det ju inte någon väldigt stor utmaning som man tar sig an genom att göra en sådan här förändring. Vi är som sagt öppna för att diskutera detta med Camilla Brodin och hennes kollegor i regeringen.

Anf. 266 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Man blir inte riktigt klok på det här. Å ena sidan är kärnkraften okej, å andra sidan stoppar Socialdemokraterna den på lite subtila sätt. Ett av dem är att rösta emot den, vilket partiet gjorde i EU-parlamentet när det handlade om taxonomin strax före sommaren.

Ledamoten pratar gärna om vindkraftens fördelar och alla investerare som står på kö för att få bygga och investera. Som investeringscontroller från energibranschen kan jag säga så här: När någonting verkar för bra för att vara sant är det oftast det.

Anledningen till att vi har denna långa kö av investerare – framför allt utländska investerare som vill ta sig in på energimarknaden i Sverige – är att villkoren är för goda. Kraven är för låga. Man bär inte de kostnader som man faktiskt orsakar systemet de dagar man inte kan köra. Man är inte med och betalar för infrastruktur. Det finns inga planer, ingenting vad gäller avfallshanteringen och så vidare. Det är för lukrativt. Det spås också att 65 procent av vindkraften på svensk mark inom ett eller två år kommer att ägas av utländska intressen. Det tycker jag är noterbart.

Jag vill framför allt lyfta fram tvetydigheten när det gäller kärnkraften. Ledamoten vill inte svara på om det går att anta ”fossilfritt” i stället för ”förnybart”. Man röstade emot kärnkraften i EU. Den förre statsministern stod och raljerade om att kärnkraften inte var lönsam och att det inte skulle bli någon ny. Jag skulle gärna vilja ha ett klagörande i den frågan.

Anf. 267 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Till att börja med är det förstås inte EU som ska bestämma om den svenska energimixen. Det är någonting som vi ska göra i Sverige och i Sveriges riksdag.

Det är naturligtvis fullt rimligt att ha ett resonemang om vilka regler som ska gälla för olika kraftslag och vilka kostnader som ska bäras av den ena eller den andra. Man ska dock veta att det i slutändan bara finns två – eller möjligen 10 miljoner – som kommer att betala för det hela. Det är svenska hushåll eller svenska företag som kommer att betala, på det ena eller det andra sättet. Det gäller alltså att få till ett energisystem som är samhällsekonomiskt effektivt.

Detta tycker jag kan vara en alldeles utmärkt utgångspunkt för den diskussion som borde föras mellan regeringspartierna och oss i oppositionen om det framtida energisystemet. Det borde vara en bra utgångspunkt för en sådan diskussion, som kanske kan ta frågan lite framåt.

De kommande åren kommer det att krävas väldigt stora mängder ny energi. Marknaden – både de som vill bygga energi och de som vill ha energi – pekar på den havsbaserade vindkraften. Sverigedemokraterna har gjort detta till något av en del av sitt kulturkrig, som jag lite raljant kanske kan kalla det. Detta är dock vad det är i slutändan. Det är inte helt rationellt att vara så oerhört missnöjd och kritisk och att i alla sammanhang förtala vindkraften. Den har stora möjligheter och stor potential. På marknaden

finns det också många aktörer som jobbar med olika möjligheter till lagring.

Detta kan man naturligtvis håna om man vill, men det är någonting som människor – det privata kapitalet – lägger väldigt stora resurser på. Det ska inte bara fösas åt sidan. Vi behöver alla kraftslag.

Anf. 268 JESSICA STEGRUD (SD) replik:

Herr talman! Jag hör inga konkreta svar.

Ledamoten pratade tidigare om att Ringhals inte var lönsamt. Jag kan säga att detta hör till de största kapitalförstöringarna i modern tid, och det är någonting som skattebetalarna har fått stå för. Det fanns en reaktor som hade en fullständigt fungerande oberoende härdkylning och som var rustad för att fungera bra i många år till, och den stängde man ned.

Vad ska jag säga? Fredrik Olovsson pratade om kulturkrig. Man försöker att få debatten att handla om någonting helt annat, herr talman. Man pratar om att det ska vara realistiskt och att det ska finnas någon sorts – jag minns inte ledamotens uttryck – affärsmässiga grunder. Det är ju precis detta som inte finns, och det är precis det som jag försöker att beskriva.

Jag har själv suttit med dessa kalkyler, herr talman, så jag vet vad som har påverkat investeringsbesluten de senaste tio åren. Att tro att exploitörer, eller investerare, står på kö här av ingen anledning alls är att vara oövertygligen naiv. Precis som ledamoten nämnde är det i slutändan skattebetalarna som får stå för detta, och det är precis det vi ser.

De höga priserna – de skenande elpriserna – uppstod före Putins invasion av Ukraina. Att fortsätta att skylla på Ukraina är bara djupt ohederligt, även om detta har förvärrat situationen ytterligare.

Det här kulturkriget får ni bedriva på Expressens eller DN:s kultursidor. Det hör inte hemma här i kammaren. Här pratar vi realpolitik. Här pratar vi kalkyler. Ge mig någonting konkret i stället!

Anf. 269 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill påminna om vad jag tidigare sa om hur beslutet om Ringhals fattades. Det var en företagsledning – en bolagsstyrelse – som fattade detta beslut. Det är möjligt att ledamoten tycker att de kan överpröva det så här – vad kan det vara – sju år senare, men det skulle vara till mycket liten nytta.

Till mer nytta skulle vara att släppa bilden av att den havsbaserade vindkraften inte har någonting att bidra med till det svenska elsystemet. Det har den, och det kommer att visa sig de kommande åren. Jag tror att åtskilliga statsråd kommer att brösta upp sig och vilja ta åt sig äran för att detta händer, för det kommer att behöva hända om vi vill ha välstånd och jobb i Sverige.

(Applåder)

Anf. 270 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Även jag vill betona att det står mycket som är bra i Socialdemokraternas yttrande över energipolitiken. Jag tycker om hur det betonas att vi för att lyckas med både elektrifieringen och att få ned elpriserna kommer att behöva alla förnybara och fossilfria energislag. Som det skrivs behövs det kortare tillståndsprocesser, och regelverket behöver ses över

för att vi ska kunna använda både befintlig och framtida kärnkraft. Det är ju alldeles utmärkt.

Det jag undrar över rör Socialdemokraternas skrivelse om att man vill se över indelningen av elprisområdena. För bara några dagar sedan gick 13 ledande företrädare för Socialdemokraterna i Norrbotten ut med stark kritik mot just förslaget om att se över de olika elprisområdena i Sverige. Det vore enligt dem oerhört dumt att göra så.

Enligt ledamotens partikamrater skulle en förändring av elprisområdena riskera hela den gröna omställningen i norr.

Det gör mig naturligtvis oerhört nyfiken på att höra vad ledamoten och Socialdemokraterna här i kammaren svarar sina socialdemokratiska kollegor i Norrland när Socialdemokraterna nu på riksplanelen går fram med exakt ett sådant förslag som syftar till att få ett jämnare pris över hela landet och alla elprisområdena.

Det gör mig också fundersam över vad Socialdemokraterna egentligen vill. Man kan ju inte både vilja se över elprisområdena och samtidigt inte vilja se över elprisområdena. Min fråga till ledamoten är alltså vilka konsekvenserna blir för Norrland med det förslag om att se över elprisområdena som Socialdemokraterna nu går fram med.

Anf. 271 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Den indelning i elprisområden som vi har nu beslutades ju för lite drygt tio år sedan av den borgerliga alliansregeringen. Det är ett tag sedan. Det är klart att sedan dess har väldigt mycket hänt. Det har tillkommit ett nytt nät, nya stora användare och ny produktion. Det är klart att begränsningarna ska vara aktuella och avspeglas i en ny indelning av elprisområden.

Sedan är naturligtvis målet för hela verksamheten att man ska kunna ha ett lågt elpris i hela landet, och inte som det kanske ibland har sagts från ledamoten själv, tror jag, att det vore bra att ta bort elprisområdena nu så att det blev samma pris i hela landet. Då skulle priset bli högt i norr. Den utvecklingen vill vi inte se.

Det behöver byggas mer produktion och överföringskapacitet i landet. Men när vi försöker komma till rätta med problematiken ska vi inte ha ett högt elpris i norra Sverige för att möjligen kunna sänka det lite grann i södra Sverige. Jag hoppas att det var tillräckligt tydligt för ledamoten Eklund.

Anf. 272 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Ingen skåning vill nog se de priser vi har hos oss någon annanstans i landet. Jag tror däremot att ledamoten behöver förtydliga Socialdemokraternas ståndpunkt om konsekvenserna av den översyn av elprisområdena som partiet lägger fram här.

Att en översyn av elprisområdena syftar till att jämna ut prisskillnaderna är ju uppenbart, och det är också en uttalad ambition från Socialdemokraterna. Så sent som i juni i år motiverades en översyn med att man ville få ett jämnare pris över elprisområdena.

Antingen delar ledamoten bilden som de norrländska Socialdemokraterna ger uttryck för, alltså att en sådan förändring kommer att få konsekvenser för elpriserna i Norrland och kanske även för den gröna nyindustrialiseringen i norr, eller så gör ledamoten inte det. Om ledamoten inte

delar den bilden är den logiska följderna att en översyn av elprisområdena inte behöver få konsekvenser för de gröna satsningarna i norr. Men ledamoten kan inte tycka båda sakerna samtidigt.

Det jag är ute efter att få veta är om ledamoten och Socialdemokraterna anser att den översyn av elprisområdena som de själva föreslår kommer att få konsekvenser för elpriserna i norr – ja eller nej?

Anf. 273 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Vi tycker att det är rimligt att göra en översyn efter drygt tio år av elprisområden. Våldigt mycket har hänt på elmarknaden. Områdena ska vara aktuella och spegla hur situationen ser ut i dag. Då får man naturligtvis också veta vilka begränsningar som finns så att man bättre kan investera i nätet och ta hänsyn till det i investeringsbeslut.

Vi behöver bättre överföringskapacitet och mer produktion på rätt ställen, så att man kan få lägre priser i hela landet. Det tror jag var en mer koncentrerad förklaring till hur vi ser på elområdena.

Anf. 274 MATS GREEN (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i betänkandet.

Sverige befinner sig i en mycket allvarlig situation. Rekordhöga elpriser, elbrist och risk för bortkoppling och strömavbrott är numera vardag. Situationen vi befinner oss i är en direkt konsekvens av den förra regeringens misslyckade energipolitik. Därför är jag glad att den moderatledda regeringen och våra kollegor i Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna nu lägger om energipolitiken för att återuppbygga ett fungerande, stabilt och rent elsystem.

Det här regeringssamarbetet, Tidöpartierna, är överens om energipolitiken i allmänhet och om vikten av ny kärnkraft i synnerhet, till skillnad från de två tidigare mandatperiodernas regeringsunderlag. Det ger beslutskraft, stabilitet och långsiktighet. Det behövs. Det är bra för Sverige. Men kursomläggningen till ett nytt stabilt elsystem kommer att ta tid. Det är inte gjort över en natt, och det måste man vara tydlig med.

Herr talman! Jag nödgas nu kort beröra ett antal historiska fakta. Och jag nämner dem bara för att det spelar en enorm roll för såväl nuläget och framtiden som hanteringen här och nu att allt detta gjorts. Under 20 års tid monterade Socialdemokraterna med hjälp av Miljöpartiet ned svensk kärnkraft. Därmed har ett av världens kanske bästa elsystem slagits i spillror.

Tolv kärnkraftsreaktorer har blivit sex stycken. Samtidigt stoppade de rödgröna Vattenfalls planer på att bygga två nya reaktorer vid Ringhals, som i princip hade varit färdiga nu när de hade behövts som bäst.

I veckan behövde Karlshamnsverket elda olja för att försöka södra Sverige med el. Fossil olja behöver alltså användas för att södra Sverige inte har tillräckligt med elproduktion. Och var låg den kärnkraft som Socialdemokraterna lade ner? Jo, i södra Sverige. Om dessa reaktorer hade varit kvar i dag hade Sverige varit betydligt mer motståndskraftigt mot den kris som hela Europa försatts i genom Rysslands invasion av Ukraina.

Utöver att man monterade ned kärnkraften, med uppenbara konsekvenser för både klimatet och elpriserna, försvarade man både för kraftvärmen och vattenkraften genom en räkka nya och höjda skatter, som vi avskaffar

i den här budgeten, och genom tillståndprocesser ägnade att riva ut mängder av elproducerande vattenkraft.

Magdalena Andersson ägnade åtta år i regeringsställning åt att bland annat montera ned grunden för svensk elproduktion och vill nu att en ny regering rensar upp efter henne på åtta veckor. Det säger ganska mycket om vad vi pratar om, herr talman.

Jag tänker inte ägna mer tid i det här anförandet åt att beskriva konsekvenserna av den tidigare rödgröna regeringens energipolitik, för fakta och verklighet talar för sig själva. Framför allt kommer jag att tala om allt det som vi i regeringen nu rivstartat med på både kort och lång sikt, men hade jag varit socialdemokrat eller miljöpartist här i dag hade jag varit betydligt mer ödmjuk än de är.

Den situation Sverige befinner sig i är långt ifrån hållbar för vare sig hushållen, företagen eller klimatet. Att elpriserna gång på gång slår nya rekord och att elräkningarna är så pass oberäknliga är inte godtagbart. Att företag dessutom inte kan bygga ut sin verksamhet på grund av att det saknas tillräckligt med ren el är bedrövligt. Energikrisen är ett hot mot Sverige som modernt industriland. Så kan vi inte ha det längre.

Jag ska beskriva en liten del av allt det som vi nu gör på både kort och lång sikt. Jag börjar med den korta sikten.

Ett elprisstöd på 55 miljarder till hushåll och företag är under införande. Det är den största enskilda ekonomiska satsningen i Sverige någonsin.

Ett förstärkt riktat elstöd på 2,4 miljarder för elintensiva företag införs under början av 2023.

Svenska kraftnät har fått i uppdrag att omedelbart upphandla förbrukningsflexibilitet av el, något som exempelvis branschorganisationen Energiföretagen och specialforskningsinstitutet Energiforsk säger kommer att ha en stor prisdämpande effekt. Jag skulle kunna säga mycket om alla de uppdrag som givits åt bland annat Svenska kraftnät och Energimyndigheten som kommer att öka elproduktionen och kapaciteten, men tiden medger inte det.

Kraftvärmeskatterna som den tidigare regeringen införde eller höjde avskaffas, både avfallsförbränningskatten och koldioxidskatten för kraftvärme. Detta innebär att man kan öka elproduktionen snabbt i befintliga kraftvärmeverk. Vi talar alltså om outnyttjad elproduktion motsvarande minst ett kärnkraftverk. Det är de mängder som har skattats bort och blivit olönsamma på grund av den tidigare regeringens och dess stödpartiers politik.

Ett nytt stöd för energieffektivisering tillsätts som går till ungefär 150 000 småhus i hela landet som är uppvärmda med direktverkande el. Skattereduktionen för installation av solceller höjs från 15 till 20 procent. Det här är satsningar på 1,2 miljarder som på riktigt berör många människor över hela Sverige.

Regeringen har pausat tillståndsprövningarna för befintlig elproducerande vattenkraft. Det är viktigt för både elproduktionen och landsbygden – och, inte att förglömma i dessa tider, krisberedskapen.

Det jag räknat upp är som sagt bara liten del av allt det som görs på kort sikt. Nu några ord om det vi gör på lång sikt, herr talman.

Södra Sverige är det område i hela EU som har minst installerad elproduktion jämfört med elbehovet – minst i EU. Vi behöver reflektera över detta faktum.

Det är tydligt att behovet av mer el i Sverige är stort. Energimyndigheten beräknar att elbehovet kommer att fördubblas till år 2045. Vi i Tidöpartierna tror att det kommer att *minst* fördubblas. Detta beror delvis på att industrin och transportsektorn behöver elektrifieras, alltså ställa om från fossila bränslen till fossilfri el, för att minska utsläppen och klara klimatomställningen.

För att klara ett dubblerat elbehov behöver Sverige mer elproduktion – elproduktion som är fossilfri men också planerbar.

Mer elproduktion i så här stor skala kan vi få genom kärnkraft. Vi behöver nya reaktorer, såväl små modulära som konventionella. Och vi kan absolut inte lägga ned de reaktorer vi har, som vissa i den här salen tycks vilja. För att ny kärnkraft ska kunna komma på plats behövs såväl politiska som juridiska som ekonomiska förutsättningar. Staten ska inte motverka ett fossilfritt, stabilt och planerbart energislag – tvärtom.

Herr talman! De politiska förutsättningarna handlar om att från politikens sida tydligt visa att alla fossilfria energislag behövs. Därför ska vi ha ett energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri elproduktion där även kärnkraften är inkluderad. Branschen ska kunna känna sig trygg i att investera i kärnkraften utan att behöva vara rädd för att en framtida regering fattar beslut som framtvingar nedläggning av reaktorer.

Dessutom behövs juridiska förutsättningar genom ändringar i miljöbalken för att möjliggöra nya reaktorer på fler platser, att ha fler än tio reaktorer i drift samtidigt samt att fler aktörer får investera i ny kärnkraft. Vi satsar nya gröna kreditgarantier på 400 miljarder för detta.

Vi behöver även nya regler för energimarknaden med likvärdiga spelregler för alla kraftslag, där kraftslag som bidrar med viktiga stödtjänster ersätts för det av producenter som inte bidrar med dessa.

Herr talman! Tidöpartierna har bara påbörjat den massiva kursomläggningen av energipolitiken över hela linjen för mer energi till Sverige – på både kort och lång sikt.

Jag får avsluta med att beklaga tidsåtgången, herr talman. Men som man säger i min valkrets Jönköpings län: Det är inte bara så att vissa saker kräver egna mässor. De kräver också långa mässor. I detta nådens år 2022 i Sverige är energipolitiken en sådan sak.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gustaf Göthberg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M).

Anf. 275 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! Tack så mycket, ledamoten, för anförandet!

Några tankar väcktes hos mig när ledamoten talade. Han pratade om vikten av att hålla sig till fakta och verkligheten och även om ödmjukhet.

Mot bakgrund av det blev jag lite förvånad över att ledamoten hävdade att det är den förra regeringens och då särskilt Socialdemokraternas och Miljöpartiets fel att energisituationen ser ut som den gör i dag med energikrisen.

Vi har ett gäng initiativ på gång från EU som handlar om energipriser – elpriser och gaspriser, punktskatter på produktionsbolag och så vidare. Såvitt jag kan påminna mig har jag inte någonstans i motiveringarna sett någonting om Socialdemokraternas och Miljöpartiets regering som orsaken till den enorma energikris som uppstått inte bara i Sverige utan i hela Europa.

Delar inte ledamoten bilden att det är ett energikrig som Putin för mot EU och att det är det tillsammans med att ett antal reaktorer är nedstängda, som vi diskuterat tidigare i dag, som är orsak till energikrisen? Min första fråga är om ledamoten delar den bilden.

Vi pratar en hel del om produktion. På kort sikt kan vi få till havsbaserad vindkraft, utspridd geografiskt över Sveriges kustland. Det innebär att man har goda chanser till god elproduktion till havs. Då undrar jag: Kommer ledamoten och Moderaterna att godkänna de ansökningar som ligger på regeringens bord? Det skulle ge behövlig energi på kort sikt till både näringsliv och hushåll som behöver det – till rimliga priser.

Anf. 276 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar uppriktigt för båda dessa frågor, särskilt den sista om den havsbaserade vindkraften. Vi får nu höra att den ska lösa allting, och man undrar om den här regeringen kommer att godkänna de projekt som nu ligger.

Då skulle jag vilja ställa en retorisk fråga: Exakt hur många havsbaserade vindkraftsprojekt godkände Socialdemokraterna och Miljöpartiet?

Jag kan informera om svaret på den frågan – det är noll. Det är inga. Inte ett enda havsbaserat vindkraftsprojekt godkände den tidigare regeringen under åtta år. Det säger ganska mycket.

Hur regeringen kommer att hantera varje enskilt havsbaserat vindkraftsprojekt kan naturligtvis bara regeringen svara på. Den kommer att bedöma varje projekt utifrån sina förutsättningar.

Jag kan tycka att det är lite mycket – apropå ödmjukhet – att tycka att havsbaserad vindkraft ska lösa allting när man inte sagt ja till en enda ansökan.

Om jag delar bilden att det förs ett energikrig? Ja, definitivt. Så är det, och tyvärr har Miljöpartiet och Socialdemokraterna gjort Sverige extremt sårbart i det energikriget.

Ni har låtit avveckla reaktorer 2015, 2017, 2019 och 2020. Den tidigare vice statsministern Åsa Romson berömde sig av att ha medverkat till den avvecklingen.

Man har från Miljöpartiets sida försvårat för kraftvärmen – ett lokalt baserat, pålitligt, planerbart energislag som vi behöver mer av i Sverige, inte mindre.

Miljöpartiet har också försvårat för den svenska vattenkraften, både den storskaliga och den småskaliga.

Jag skulle också vilja ha några kommentarer om vad man har emot vattenkraften och vad man har emot kraftvärmen. Vi vet vad ni har emot kärnkraften, men de andra två skulle jag vilja ha belysta.

Anf. 277 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! När det gäller de sista frågorna kommer jag att hålla ett anförande – då kan jag svara på frågor.

Jag noterar att ledamoten helt enkelt undviker att svara på frågan och precis som tidigare börjar prata om vad den tidigare regeringen gjort och inte gjort under de senaste åtta åren.

Ledamoten verkar ha en förkärlek för att se tillbaka på det som kunde ha varit. Ledamoten sörjer den kärnkraft som inte finns. Men jag måste påminna om att vi faktiskt har marknadsekonomi och att det är en konkurrensutsatt marknad på produktionssidan. Det rör sig, som vi tidigare hört under debatten, om bolag vars styrelser har tagit beslut om nedläggning på marknadsmässiga grunder. Det var inte vi, som pekades ut, utan det var affärsdrivande bolag.

Det jag är lite förvånad över är att ledamoten inte alls verkar sörja den vindkraft som inte finns, ungefär 100 terawattimmar, eftersom Moderaterna motarbetat den etableringen. Det hade just nu suttit ganska bra med 100 terawattimmar. Vi använder drygt 140 terawattimmar per år.

Hur kommer det sig att ni motarbetar ett kraftslag och vill premiera ett annat som tar väldigt mycket längre tid att få på plats, när vi redan i dag eller om något år hade kunnat ha de där 100 terawattimmarna? Det hade både näringslivet och våra hushållskunder tyckt varit jättebra i dessa tider med extrema priser.

Anf. 278 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jo, jag svarade på frågan om havsbaserad vindkraft och de projekten. Man får bedöma varje projekt utifrån dess förutsättningar. Det finns inget beslut om att vi inte ska ha havsbaserad vindkraft, men man får ha respekt för att varje projekt baseras på egna förutsättningar och bedöms utifrån dem.

Men jag noterar att ledamoten absolut inte vill beröra det faktum att hennes regering inte har sagt ja till ett enda projekt som gäller havsbaserad vindkraft. Det vore intressant att höra en reflektion kring detta.

Sedan noterar jag att Miljöpartiet än så länge i denna debatt försöker fly från kärnkraftsavvecklingen, trots att den tidigare vice statsministern Åsa Romson skickade ut ett pressmeddelande och sa: Vi är överens med Socialdemokraterna om att efter valet 2014 avveckla svensk kärnkraft. Nu låtsas man som att man inte hade något med det att göra utan att det skedde på strikt affärsmässiga grunder, vilket alla vet är fullständigt fel. Det är intressant att Miljöpartiet nu påstår att det inte var de som låg bakom detta utan att det var andra som lade ned svensk kärnkraft. Det säger ganska mycket om den förändring som har skett under det senaste året; det vore intressant att få detta belyst.

Jag skulle fortfarande vilja få svar på vad man har emot svensk kraftvärme. Vad har man emot svensk vattenkraft? Varför införde man alla de nya skatterna på kraftvärme, som straffade ut mycket av den från systemet? Det är bara ungefär 3 procent av det bränsle som används vid kraftvärmeproduktion som är fossilt. Det är lite högre nu på grund av tiderna, men 2020 var det bara 3 procent.

Varför alla dessa skatter för att straffa bort svensk, lokalproducerad kraftvärme? Och varför alla dessa utrivningar av elproducerande vattenkraft i vattendrag som har varit reglerade i ibland nästan tusen år?

Anf. 279 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för en retoriskt trevlig inlaga i debatten! Tiden överskreds, men vi fick höra en del ganska härliga formuleringar från Jönköpingstrakten.

Jag funderar lite grann på den historieskrivning som du återkommer till hela tiden. I Sverige har vi sedan ungefär ett år tillbaka haft väldigt höga elpriser. I Norge, som har 100 procent vattenkraft, har man väldigt höga elpriser, lika höga som i Sverige. Tänker du att det är för att man har lagt ned kärnkraft i Norge som priserna är så höga? Eller beror det möjligen på att Putin har strypt energitillförseln till Europa så att hela Europa har ett underskott av elproduktion? Jag skulle gärna vilja veta hur du tänker om övriga länders elpriser.

Framför allt är jag dock nyfiken på en sak som står i Tidöavtalet och även fanns med i regeringsförklaringen. Jag har lärt känna Moderaterna som ett parti som under lång tid har ställt stor tilltro till marknadslösningar och till att marknadsekonomi ofta kommer fram till de allra bästa lösningarna. I Tidöavtalet står det att Vattenfall ska få i uppdrag att upphandla ny kärnkraft, även om Vattenfall kommer fram till att det är väldigt dyrt i relation till andra energislag. Jag undrar, ledamoten: Vill ni delvis införa planekonomi i energisystemet?

Anf. 280 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag får återgälda ledamotens vänliga hälsning i debatten. Jag tycker också att det är intressant med kollegor som jag aldrig har debatterat med tidigare.

Till frågorna, och först den om Norge: Norge är ett land som alltid skiljer ut sig när det gäller allting, framför allt för att de har extremt gott om olja och gas, vilket gör att de spelar i en division för sig, oavsett om det handlar om energi eller pensioner. Det är klart att Norge kanske inte riktigt är jämförbart på samma sätt som något annat europeiskt land.

Det är naturligtvis också så att priserna ökade före Putin. Det gjorde de egentligen inte i Norge. Här har det blivit sämre efter Rysslands invasion av Ukraina, men redan dessförinnan såg vi stora prisökningar och stora fluktuationer i elpriset.

När det sedan gäller kärnkraftens marknadsmässighet har vi haft stopplagar vad gäller kärnkraft. Vi får inte bygga kärnkraft där vi en gång har haft kärnkraft, och vi får inte heller bygga ny kärnkraft där vi inte har haft kärnkraft. Så det är klart att vi måste se till att det blir ekonomiskt hållbart att investera, och vi måste också förändra de legala förutsättningarna för det.

Energi är en samhällsviktig verksamhet där man behöver ha viss samhällelig kontroll och samhälleliga ingångar. Det tror jag att de flesta är beredda att skriva under på nu.

Jag skulle också vilja ha lite svar. Centern var ju med på att höja kraftvärmeskatterna, exempelvis. Centern har också varit med på att riva ut en del av vattenkraften. Ni hade inga krav på regeringen att dra tillbaka de lagförslagen. Ångrar Centerpartiet nu ingångarna vad gäller kraftvärmeskatterna och utrivningarna av framför allt den småskaliga vattenkraften?

Anf. 281 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Vi märker att ledamoten slirar lite grann när det gäller detta med planekonomi eller marknadsekonomi. Det verkar vara något slags mellanting ni är ute efter – att man ska ta både ett samhällsintresse och affärsmässiga grunder i beaktande.

På sistone har Vattenfalls vd varit intervjuad i ett antal olika sammanhang, och hon höjer på ögonbrynen en aning. Hon säger: Vi är ett affärsdrivande företag och förhåller oss till de ägardirektiv vi har, och än så länge ser de ut som de gör. Det är inte politikerna som ska bestämma när, var eller om Vattenfall ska satsa på just kärnkraft, menar hon – det är inte riktigt så styrningen av statliga bolag fungerar.

Frågan återkommer alltså till Moderaterna, som nu sitter i regeringsställning: Ämnar ni på något vis förändra ägardirektiven till Vattenfall så att politiken mer rakt ut ska berätta vad ett affärsdrivande bolag ska investera i för tekniker?

Anf. 282 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Nej, jag slirar inte alls. Det är ett mellanting. Vi behöver få fram mer planerbar, fossilfri, ren el, och då behöver vi kärnkraft. Det är klart att det är ett mellanting; du har långa tidshorisonter, och det är dessutom extremt dyrt. Det är därför vi behöver gröna kreditgarantier för detta. Energi är samhällsviktigt – det är avgörande för ett fungerande samhälle. Så det är självklart att det offentliga på något sätt behöver en garanti och en kontroll här. Det har jag, herr talman, som konservativ absolut inga problem med att stå upp för.

Sedan kan man alltid ha en teoretisk diskussion. Har vi någonsin haft en marknad när det gäller energi? Där tvistar säkert de lärde. Men återigen – vi behöver mer planerbar, pålitlig, fossilfri, ren el. Vi tänker ta tillbaka Sverige till den energipolitik som gav oss Europas billigaste och renaste el.

Vi kommer givetvis att ha en tydlig styrning av Vattenfall, och den kommer att vara helt i enlighet med den styrning som lagen anger. Vi hade en diskussion om detta på utskottet i dag. Den kommer också att vara helt i enlighet med de principer som gällde när den rödgröna regeringen tillträdde 2014 och gav ett direktiv till Vattenfall och förändrade styrelsen så att fullt fungerande, ren och billig svensk kärnkraft började avvecklas. Dessa principer kommer vi att följa, men vi kommer att vara extremt tydliga med att Sverige behöver mer kärnkraft. Vi ska vara tydliga mot Vattenfall men också ge både dem och andra ekonomiska och legala förutsättningar för mer kärnkraft i Sverige, för det behöver Sverige.

Vi skulle önska att Centerpartiet gjorde en helomvändning och var beredda att diskutera med oss om vikten av mer kärnkraft för ren, stabil och billig el.

Anf. 283 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Partiledaren för ledamoten Greens parti sa för ett tag sedan att det vore lättare att hantera denna situation om vi hade tolv reaktorer igång i stället för sex. Är det Moderaternas syn att även Barsebäcks reaktorer skulle kunna vara igång?

Låt oss ta Oskarshamns reaktorer, som stängdes 2015 och 2017. Är det realistiskt att det skulle kunna vara igång? Kan man skylla allt på Socialdemokraterna och Miljöpartiet för att de inte är igång?

Att skatten för termisk effekt togs bort 2018 av den gamla regeringen nämner de blåbruna nästan aldrig.

Menar denna regering och stödpartiet att ledningen för Vattenfall ljög när de sa att de stängde Ringhalsreaktorerna av kommersiella skäl?

Jag får inte ihop det. Jag erkänner att jag inte är något proffs på kärnkraft och på hur alla turerna kring den har gått till. Men om man ljuger tillräckligt många gånger tror man själv på det man har sagt, och jag tror att Moderaterna har hamnat där. Man kör med att sex reaktorer har stängts av politiska skäl. Jag medger att det var så med en av dem och att man till och med betalade för det.

Men menar ni att reaktorerna i Oskarshamn skulle kunna vara igång i dag? Jag hoppas på ett svar som ger även dem där ute en bild av hur ni ser på säkerhetsriskerna med kärnkraft. Är det rimligt att reaktorerna i Oskarshamn skulle kunna tuffa på?

Anf. 284 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag har stor respekt för Birger Lahti och hans åsikter även om jag nästan aldrig delar dem. Det är alltid intressant att diskutera kommersialitet med en vänsterpartist, för de lever i ett parallellt universum i förhållande till oss övriga.

Stängdes kärnkraften på kommersiella grunder? Man hade ju höjt effektskatten så mycket och infört en del andra svårigheter som gjorde det i princip omöjligt att driva kärnkraft i denna skala i Sverige. Skatten togs bort 2018 för att Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna hade krävt det i energiöverenskommelsen medan alla andra partier mer eller mindre vägrade diskutera frågan. Den skatten togs alltså bara bort för att vi krävde det, och det var också hela vår ingång från våra tre partier i just energiöverläggningarna. Annars hade vi inte haft en enda reaktor kvar i Sverige. Om en straffskatt hela tiden höjs skulle jag nog inte säga att man stänger på kommersiella grunder.

Hur många reaktorer ska vi ha i Sverige? Om antalet reaktorer i Sverige halveras får det givetvis enormt stora konsekvenser för vår elproduktion. Jag har inte hört någon som har kunnat förneka det. Och just nu framgår detta med all önskvärd tydlighet. Om vi ska ha fler reaktorer i Oskarshamn eller om man ska börja bygga i Barsebäck igen är jag inte rätt person att besluta, utan här finns annan expertis. Rent spontant tycker jag att det borde finnas stora fördelar med att bygga ny kärnkraft där man redan har en anslutning till stamnätet med mera som gör det förmånligt. Men man får givetvis se vad som är möjligt och lämpligt vad gäller antal och placering i landet.

Anf. 285 BIRGER LAHTI (V) replik:

Herr talman! Ledamoten svarade inte på mina frågor.

Moderaternas partiledare har sagt att det vore lättare med ytterligare sex reaktorer igång. Är det rimligt att säga så när två av dessa reaktorer aldrig skulle ha överlevt till i dag? Man kan diskutera om reaktorerna i Oskarshamn kunde varit med efter investeringar.

Påstår Moderaterna att Vattenfalls styrelse ljög när de sa att de stängde reaktorer av kommersiella skäl? Moderaterna hade regeringsmakten mellan 2006 och 2014, men skatten på termisk effekt var kvar hela den tiden. Ni gjorde inget åt den. Jag håller dock med om att man i energipolitiska diskussioner efter Energikommissionen 2015 kom fram till att ta bort skatten 2018. Och jag instämmer i Mats Greens analys av att det säkert var det som gjorde att dagens reaktorer är igång.

Men menar Moderaterna att Vattenfalls styrelse ljög för svenska folket när de sa att de stängde reaktorer av kommersiella skäl?

Anf. 286 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Svaret på den första frågan om det skulle ha varit lättare med sex reaktorer till är ja, absolut. Det är detta jag och mina kollegor har försökt säga under hela denna debatt. Det skulle ha underlättat extremt mycket för elpriset men också gjort Sverige betydligt mindre sårbart för Putins energikrig – för att inte tala om alla positiva effekter det skulle ha fått för klimatet. Så vi skulle ha behövt minst sex reaktorer till, skulle jag säga.

Ja, alliansregeringen behöll effektskatten men på en betydligt lägre nivå, för det var inga problem med lönsamheten i kärnkraft då. Kärnkraftsproducenterna gjorde snarare övervinster, så därför fanns det ingen anledning att ta bort effektskatten.

När det gäller kommersiella grunder kan man givetvis uttrycka det på olika sätt, men stänger man verkligen ned på kommersiella grunder när en regering går in för att höja skatten så mycket att man skattas ur systemet och alltså indirekt tvingas till nedläggning?

Om det var på kommersiella grunder? Ja, det kan man diskutera. Men det var inte av eget val, utan man blev tvingad till det. Det fanns inga andra skäl till att Vattenfall beslutade att lägga ned kärnkraften. Man ville tvärtom bygga två nya reaktorer, som kunde ha varit färdiga nu och som vi verkligen hade behövt. Skälet var att den rödgröna regeringen höjde skatten för att tvinga kärnkraften ur systemet. Det är sanningen, och så ser historien ut.

Anf. 287 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jag kommer i huvudsak att prata om sådant som Mats Green redan fått repliker på.

Först till den historiebeteckning som Moderaterna upprepar gång på gång. Den är helt enkelt inte sann, vilket Mats Green och alla andra borgerliga politiker som återupprepar den givetvis vet. Egentligen är allt det som Birger Lahti nyss sa sant. Man höjde skatten på kärnkraft under alliansregeringen. Den tog man mycket riktigt bort tillsammans med mitt parti.

Man vidtog också andra åtgärder för att lönsamheten i kärnkraften skulle kunna bli lite bättre, eftersom priserna var låga. Till exempel blev placeringsreglerna i Kärnavfallsfonden bredare så att avgiften kunde minska. Det blev också några ören, vilket var viktigt för att kärnkraften skulle överleva då, eftersom den hade problem med sin lönsamhet.

Det är uppseendeväckande att man svepande påstår att välrenommerade svenska företagsledare ljuger om sina bevekelsegrunder. Detta är faktiskt häpnadsväckande och ett dåligt sätt att hantera styrningen av statliga företag. Så tycker jag inte att man betar sig, helt enkelt.

Det andra som jag tänkte fråga om är de gröna kreditgarantierna, som är en bra idé och som infördes av den förra regeringen. De ger möjlighet för storskaliga projekt med klimatnytta att få statliga garantier. Är Mats Green öppen för att det inte bara är kärnkraften som ska ha de villkor han talar om och att dessa bör gälla alla energislag och energilösningar?

Anf. 288 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag tackar så mycket för frågan.

Man köper alltså inte vår historieskrivning. Det är ärligt talat samma sak som att säga att man inte lät avveckla reaktorer 2015, 2017, 2019 och 2020 och att man inte med en rösts marginal röstade ned vårt förslag att behålla Ringhals 1 och 2 i januari 2020. Detta har tydligen inte hänt. Och Magdalena Andersson lovade heller inte, vid den socialdemokratiska partikongressen förra året, att det inte skulle bli någon ny kärnkraft, och kongressen fattade inte något beslut om att avveckla kärnkraften och ersätta den med annat.

Det är väldigt enkelt att kolla upp att så inte är fallet, så jag har lite svårt att förstå argumentationen, i synnerhet eftersom den socialdemokratiska partiledaren ett år före riksdagsvalet 2014, då hon var finansministerkandidat, klargjorde att Socialdemokraterna ville återuppta avvecklingen av kärnkraften. Hon sa: ”Vi tycker att kärnkraften bör avvecklas och ersättas med förnybara energikällor.” Uppenbarligen har inte heller detta hänt i Fredrik Olovssons värld.

När det gäller gröna kreditgarantier har 400 miljarder avsatts för att möjliggöra ny kärnkraft. Sedan vill vi naturligtvis ha teknikneutralitet vad gäller de andra kraftslagen. Detta är givetvis alltid något som man kan diskutera.

Alliansregeringen höjde faktiskt effektskatten – så är det. De höjde den med 1 öre under åtta år. Det är en höjning, absolut, men man behöver sätta in det i dess rätta perspektiv.

Anf. 289 FREDRIK OLOVSSON (S) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på de frågor jag hade om hur rimligt det är av en riksdagsledamot att uttrycka sig på det sättet om välrenommerade företagsledare, ganska lätt identifierade dessutom. Jag tror att de flesta som befinner sig utanför denna sal litar mer på dem än på Mats Green. Det är inte säkert att det är den bästa strategin som ledamoten har valt, men det får stå för honom. Jag tycker ändå att det bör markeras.

Det bör också till kammarens protokoll föras att när överenskommelsen gjordes 2016 mellan våra partier och några till utbrast Moderaterna väldigt glatt att det var en fantastisk framgång och att det räddade kärnkraften. Det är i huvudsak dessa beslut som sedan har legat till grund för energipolitiken. Det som gjordes 2016 bygger i huvudsak på alliansöverenskommelsen från 2008–2009. I själva verket är det så att Mats Green pratar om historien utan att se att hans eget parti har haft ett avgörande inflytande under 15 år. Det blir faktiskt inte riktigt seriöst.

Hur ska man kunna lita på att det som Moderaterna säger ska gälla framöver kommer att vara det som de sedan också vill genomföra? Det är högst tveksamt om exempelvis de skrivningar som rör den statliga styrningen av Vattenfall verkligen kan överleva en seriös prövning i nästa steg, när det ska göras på riktigt. Det går säkert att hitta ytterligare exempel.

Farhågorna borde, åtminstone hos några partier, vara stora när det gäller att det kanske inte blir så enkelt att få det hela på plats som man har lovat i förhandlingarna.

Anf. 290 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag noterar att Fredrik Olovsson inte med ett ord berör alla de löften som hans partiledare avgett om att avveckla kärnkraften och inte med ett ord berör det faktum att partikongressen fattat beslut om att göra detta. Han berör heller inte med ett enda ord att alla kärnkraftsreaktorer i Sverige som avvecklats har avvecklats under en socialdemokratisk regering, medan moderatledda regeringar inte har avvecklat en enda reaktor.

När det gäller välrenommerade företagsledare i Vattenfalls styrelse: absolut, men man kan diskutera hur kommersiell avvecklingen var, eftersom den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen hela tiden såg till att höja effektskatten för att skatta dem ur sin verksamhet. För det är vad det handlade om. Sedan förstår jag också att man kanske inte frontar mot den egna regeringen.

När det gäller att det gjordes på kommersiella grunder har vi nog väldigt olika uppfattningar om vad kommersiella grunder är. Jag skulle nog säga att om man har en regering som höjer effektskatten för att bli av med ett energislag är det inte ren marknadsekonomi. Snarare är det en indirekt effekt av politiska beslut att man blir tvungen att stänga ned därför att det inte är lönsamt längre. Så är det.

Det är heller inte så att kraftvärmen i Sverige lades ned på kommersiella grunder, utan det är samma sak där. Den tvingades man lägga ned och minska därför att ni införde kraftvärmeskatter och höjde dessa skatter, Fredrik Olovsson. Det är också sanning.

Anf. 291 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Mats Greens parti Moderaterna och mitt parti Miljöpartiet enades 2016, tillsammans med andra partier, om en energiöverenskommelse om att vi skulle ha ett 100 procent förnybart elsystem till 2040 och att detta skulle göras utan att lägga ned kärnkraft genom politiska beslut. Det är detta vi har arbetat för sedan dess, men det står nu klart att Moderaterna vill ha en hög andel kärnkraft i det svenska elsystemet. Jag vill därför fråga Moderaterna:

Hur mycket och varför vill man använda svenska skattebetalares medel för att subventionera specifikt kärnkraft för att klara elproduktionen?

Hur ser Moderaterna på beroendet av import av uran till Sverige i dag och det ökade behovet av import av uran, om vi ska bygga ut kärnkraften?

Hur har Moderaterna tänkt lösa mellanlager av radioaktivt avfall?

Hur har Moderaterna tänkt lösa slutförvaret av en stor, ökad volym radioaktivt avfall?

Och slutligen: Vill Moderaterna att vi ska börja bryta uran i Sverige? Är det i Jämtlandsregionen eller i Örebroregionen, eller var vill man bryta uran? Och hur ser Moderaterna på hur detta skulle drabba den lokala befolkningen?

Vidare undrar jag om Moderaterna vill bygga många små reaktorer, var i Sverige dessa ska byggas, hur den befolkning som bor nära dessa

kommer att påverkas och hur krishantering och liknande, ifall det sker en olycka, ska förberedas.

Prot. 2022/23:39
15 december

Energi

Anf. 292 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Det var elva frågor, och det kan bli så att jag inte hinner besvara alla under replikskiftet. Då får vi ta dem i ett annat sammanhang.

För det första noterar jag, herr talman, att Miljöpartiet nu gör allt för att ta avstånd från sin egen kärnkraftsavveckling. Det som man tidigare berömde sig och skickade pressmeddelanden om flyr man nu ifrån och försöker säga att det var någon annan. Man vill inte ens beröra frågan. Jag tycker att detta är ett intressant perspektivskifte och en helomvändning i svensk politik. Jag hoppas att Miljöpartiet kanske är beredda att diskutera ny kärnkraft. Det vore bra.

När det gäller skattepengar till energislag är gröna kreditgarantier gröna kreditgarantier. När det gäller energi är det klart att kärnkraften, precis som övriga verksamheter där man ser fördelar vad gäller miljö, ska kunna få tillgång till kreditgarantier. Så är det. Jag tror egentligen inte att det finns någon principiell invändning mot detta från Miljöpartiet. Man gillar inte kärnkraft, men jag förutsätter att man tycker att gröna kreditgarantier är ganska bra eftersom man en gång införde dem.

När det gäller uranbrytning tycker vi att det ska vara möjligt att bryta uran i Sverige för att slippa importera från Ryssland eller vara beroende av andra länder. Vi tycker också att man ska kunna bryta jordartsmetaller här som behövs för miljöteknik. Det är Miljöpartiet också emot. De vill inte att vi ska bryta jordartsmetaller här i Sverige. Då är frågan: Var i världen ska de brytas? Ska de brytas i länder med vidriga arbetsförhållanden och vidriga miljöförhållanden? Jag har aldrig fått något riktigt svar på det.

Jag tycker att det är lite hyckleri när man sitter och använder mobiltelefoner och när man vill ha många vindkraftverk som är beroende av just dessa sällsynta jordartsmetallerna, men de ska inte brytas i Sverige utan i Kina och i Afrika.

Jag skulle gärna vilja ha en kommentar kring det som jag faktiskt vill kalla ett ordentligt klimathyckleri.

Anf. 293 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att Mats Green står helt svarslös när det gäller radioaktivt avfall, oavsett om det gäller mellanlager eller slutförvar, och när det gäller de lokala effekter och konsekvenser som en uranbrytning skulle innebära. Däremot ställer han frågor till mig. Det är fint – ett retoriskt grepp. Han får gärna återkomma med dem sedan.

Sverige har haft en i princip fossilfri elproduktion i decennier. Den nya regeringen och Sverigedemokraterna vill alltså sätta ett mål till 2040, ett mål som vi i princip uppnådde för decennier sedan.

Samtidigt lägger denna regering fram en budget där man vill sänka koldioxidskatten på bland annat kraftvärme, som skulle ta oss längre från målet om en fossilfri elproduktion.

Vad menar Moderaterna och Mats Green med detta? Varför sätter ni ett mål nästan 20 år fram i tiden som uppnåddes för flera decennier sedan? Och varför bedriver ni en politik som tar oss längre från detta mål och som dessutom försvårar arbetet med att nå klimatmålen?

Anf. 294 MATS GREEN (M) replik:

Herr talman! Jag noterade att det var den regering som Miljöpartiet ingick i som misslyckades med sina klimatmål. Vi tänker lyckas med våra.

Att Sverige har en i stort sett fossilfri elproduktion gällde inte riktigt under den tid när Miljöpartiet innehade regeringsansvar i Sverige. Det var på den tiden då Karlshamnsverket eldade upp 140 000 liter olja i timmen. Vi kan bara föreställa oss hur mycket föroreningar och koldioxid som detta verk spydde ut i atmosfären. Det var inte för att man tyckte att det var roligt, utan det var en logisk konsekvens av den energipolitik som Miljöpartiet och Socialdemokraterna har bedrivit under lång tid. Så är det. Det vore intressant att senare i debatten få en kommentar om ni är stolta över detta faktum.

När det gäller mellanförvar och slutförvar finns det faciliteter både i Oskarshamn och i Forsmark. Det är intressant att det var den tidigare socialdemokratiska regeringen som fattade beslut om slutförvaret i Forsmark. Då var inte Miljöpartiet med i regeringen.

Även om vi skulle sluta med kärnkraft i morgon skulle man fortfarande behöva hantera slutförvar och mellanlagring. Det försvinner inte.

Återigen: Vi behöver mer ren, stabil och pålitlig elproduktion. Det är kärnkraften som kan ge oss det. Det är tyvärr inte vindkraften. Det är ett tekniskt faktum, och det är ett faktum på många övriga sätt också. Där blir Miljöpartiet svaret skyldiga, i synnerhet som de under sin tid i regeringen inte sa ja till ett enda havsbaserat vindkraftsprojekt. Det är intressant och talande, herr talman.

Anf. 295 BIRGER LAHTI (V):

Herr talman, kollegor och kanske någon som lyssnar någonstans! Om det någon gång har varit aktuellt eller intressant hur styrande ledning i Sverige ser på energipolitiken så är det definitivt nu. Just nu är spotpriset i hela landet 483,78 öre, det vill säga nästan 5 kronor per kilowattimme.

Jag har bekanta och vänner som beskriver hur de ligger sömnlösa på nätterna när de tänker på nästa elräkning. Jag kommer att återkomma till elprisstödet längre fram i mitt anförande, herr talman. Det blir intressant.

Denna regering anser att den svenska energipolitiken behöver en ny inriktning. Därför avser den att återkomma till riksdagen med förslag om att målet om 100 procent förnybar elproduktion till 2040 ersätts med målet om 100 procent fossilfri elproduktion till 2040.

Detta har vi hört sedan den dagen Moderaterna lämnade energiöverenskommelsen. Och nu är de i regering och ämnar ändra inriktningen, det vill säga att allt kommer att lösas med kärnkraft. Problemet är att vi behöver en lösning som ger effekt till våra hushåll och företag nu, inte om 15 år, vilket många experter säger är den minsta tidshorisonten innan kärnkraften kan vara på plats om man bygger nytt och den kan lösa problemen med de höga elpriserna och osäkerheten på elmarknaden.

Vänsterpartiet har sedan i somras enträget försökt få andra partier att förstå Bengt Ekenstiernas förslag på Sverigepriser, eller Bekenmodellen som han själv kallar den, och hur denna modell för prissättningen skulle lösa problemet med de hutlösa elpriserna som vi smittas av från kontinenten. Men det har vi gjort utan framgång än så länge i alla fall. Jag kan inte förstå detta motstånd mot en lösning som skulle kunna fungera och ändå bistå med överskott till grannländerna precis som i dag.

Här klargör jag nu en gång för alla att denna modell inte tar bort de prisområden som vi har i dag. Den innebär bara att vi prissätter svenska kunder först, med mer normala vinster till producenterna och ett snittpris i landet för kunderna på lite drygt 40 öre. Därefter exporteras överskottet med priser som grannländerna redan i dag betalar med marginalprissättningen.

Jag förstår de medborgare som hör av sig till mig i frustration när de inte kan förstå logiken i att vi som nation, som exporterar mest till grannländerna och har en produktionskostnad på cirka 30 öre, måste betala 5 kronor per kilowattimme för vår egenproducerade el.

Att vi anammat marknadsmodellen som någon sorts religion som kommer att lösa alla prissättningar eller funktioner som samhället behöver är typiskt för det blåbruna gänget.

Jag tänker inte ens börja rada upp branscher eller funktioner där det absolut inte hör hemma med marknadsstyrning. Men på landsbygden har konsekvenserna redan visat sig länge, och bilden av kolonialismen blir allt tydligare.

Att vi ska upplåta natur och miljö till energiproduktion är helt okej eftersom det kan bidra med ren el, bättre klimat och säkrare framtid för kommande generationer. Men det finns ett litet problem här också när utländska investerare tar med sig produktionen i långtidskontrakt utomlands. Och med dagens system, där kommuner inte får något och närboende oftast också blir utan fördelar, växer bilden av att man faktiskt blir lurad och att svenska folket har missat något väsentligt här.

Men det behöver inte vara så. Vi kan bättre. Vänsterpartiet vill införa en lagreglerad, produktionsbaserad ersättning till kommuner och närboende där vindkraft byggs. Om de som ser en vindkraftssnurra från sitt hem kanske kan vänta sig billigare el som ersättning eller någon annan fördel, då tror jag faktiskt att fler skulle vara mycket mer positiva till att titta på en vindsnurra från köksfönstret.

Givetvis ska de kommuner som har upplåtit närmiljö tidigare kunna räkna med samma ersättning. Men här bör givetvis samhället gå in under infasningstiden. Och vi avsätter pengar för ändamålet i vår budgetmotion.

När jag nu en gång är inne på budgeten är det väl lämpligt att jag klargör följande: Att vår budgetmotion föll innebär att vi inte deltar i besluten om utgiftsområdenas ramar utan hänvisar till vår budget, som ska ses som en helhet. Jag och Vänsterpartiet har givetvis en annan inriktning vad gäller även detta utgiftsområdes anslag.

Den största skillnaden här är att regeringen tillsammans med SD kastar Sverige flera årtionden tillbaka i utvecklingen. Jag och Vänsterpartiet har en annan bild. Stenåldern tog inte slut för att stenarna tog slut, utan den tog slut därför att bättre tekniker tog över. Här kämpar man på med en gammal teknik som inte har kommit ett dugg längre på decennier.

Ett ensidigt fokus på kärnkraft hotar exempelvis den stora viljan att investera i vindkraft både på land och till havs. Sådana investeringar skulle kunna ge ett mycket betydelsefullt kraftproduktionstillskott inom tidshorisonter som ny kärnkraft inte ens kommer i närheten av.

Huvudmålet med energipolitiken bör vara stora reformer som syftar till att bygga ut den förnybara energiproduktionen och ställa om från fossila bränslen till förnybara. Transport- och industrisektorernas klimatomställning sker till stor del genom elektrifiering.

Inom energiområdet finns dessutom utrymme för satsningar som inte bara är viktiga för klimatomställningen utan även skapar arbetstillfällen och får fart på ekonomin. Här vill jag hänvisa till vår budgetmotion, där Vänsterpartiet tar ett helhetsgrepp i form av det investeringspaket för klimatet som vi vill sjösätta. Det handlar om investeringar på 700 miljarder kronor under de kommande tio åren, vilket accelererar klimatomställningen väsentligt.

Det föreslagna investeringsprogrammet skulle innebära ökad jämlikhet, stärkt produktivitet, minskad arbetslöshet och en modernisering av det svenska samhället. Om vår budget hade vunnit bifall skulle arbetet med att planera, samverka om och koordinera detta omfattande investeringsprogram ha påbörjats under 2023, och programmet skulle ha implementerats på energiområdet från 2024 och växlats upp under tio års tid.

Herr talman! Allt detta föreslår vi för att Sverige inte ska hamna i situationer som den vi i dag har hamnat i. Det krävs att staten tar mer kontroll över den typ av samhällsviktiga funktioner som elförsörjningen faktiskt är.

För mig och Vänsterpartiet är det en gåta hur regeringen blundar för fakta som tydligt visar, för det första, att prissättningen inte är fungerande. Den lär skrämja iväg våra egna industrisatsningar, den riskerar arbetstillfällen och den gör många privatpersoner fattiga – och i värsta fall hemlösa.

För det andra visar fakta att de åtgärder som regeringen presenterar och som ska ta oss ur krisen är tandlösa gentemot prisbilden. Samma sak kommer att inträffa nästa vinter om inga andra åtgärder kommer på plats.

Jag går tillbaka till elprisstödet, som jag lovade. Att regeringen inser att något måste göras så att privatpersoner och företag klarar av stundande situation är givetvis bra. Men dit hör ju även vi norrlänningar. Energiministern uttryckte det som att svenska folket kommer att få elprisstöd som utlovat, trots att halva Sverige saknades – och fortfarande saknas – på kartan för elprisstöd.

Den nonchalans som regeringen och dess stödparti har visat oss boende norr om Dalälven när det gäller den situation som även vi befinner oss i gör mig närmast skitförbannad. Ursäkta språkbruket, herr talman! Men att regeringen enträget blundar för den åtgärd som skulle lösa nästa vinters situation, det vill säga införandet av Sverigepriser, visar bara hur handlingsförlamad man är som låter EU programmera åtgärderna.

Åtgärder som borde sjösättas efter att Sverigepriser implementerats är givetvis ersättning till kommuner och närboende för vindkraft, så att färdiga projekt får bättre acceptans och kommer på plats så snart som möjligt. Vad gäller havsbaserad vindkraft måste södra Sverige få börja realisera projekt som bara väntar på tillstånd.

Vi kan inte ha ett läge där en samhällsviktig funktion som elförsörjningen blir ett spekulationernas paradys, med vinster som räknas i tresiffriga procentbelopp och där betalarna är privatpersoner och småföretag – samtidigt som företag riskerar att gå omkull och människor barskrapas på sina tillgångar. Värst av allt är att regeringen och SD vet vad som pågår.

Sällan är jag så upprörd över situationer som blir orättvisa och slår hårdast mot dem som har minst som jag är nu. Jag är ärligt sagt heligt förbannad över hur elprisstödet är utformat. Man ger stöd som helt klart är otillräckligt även för många privatpersoner i södra Sverige – men man ger också stöd till miljardärernas slott och fritidshus samt till stora livsmedelskedjor och butiker som redan har tagit betalt av kunderna i form av höjda

matpriser. Lite ödmjukhet från Sverigedemokraterna och regeringen vore alltså på sin plats.

Som jag inledde med har jag bekanta och vänner som vittnar om en ohållbar situation när det gäller kommande elräkningar. Allt detta skulle man kunna åtgärda om viljan fanns. I ärlighetens namn vet jag faktiskt inte vilken situation vi hade befunnit oss i med en annan regering, men en sak kan jag lova: Vi hade pressat regeringen med alla till buds stående medel om vi hade varit med.

Anf. 296 CAMILLA BRODIN (KD):

Herr talman! För Kristdemokraternas räkning vill jag yrka bifall till näringsutskottets förslag i betänkande NU3.

Jag kan börja med att konstatera, med glädje, att min partiledare Ebba Busch är ny energi- och näringsminister i Sverige. Är det någon som är kapabel att styra vårt lands energipolitik rätt efter åtta års rödgrön vanskötsel är det faktiskt Ebba.

Sverige befinner sig i en energikris, och samtidigt krävs det en ökad elproduktion för att klara elektrifieringen. Därför föreslås nu flera budget-satsningar för att stärka energiförsörjningen. Det handlar om energieffektivisering, effektivisering av tillståndsprocesser, en satsning på kärnkraftsforskning, en satsning på el- och drivmedelsberedskapen samt ett riktat elstöd till elintensiva företag. Jag tänker gå igenom dessa satsningar lite grann för att ta oss in i detta betänkande där en del av budgeten behandlas.

Energipriserna är och har varit exceptionellt höga. För att främja energieffektivisering och därmed minska sårbarheten vid höga energipriser för småhushushåll föreslår regeringen ett stöd till energieffektivisering i småhus under de kommande tre åren.

Stödet är ett investeringsbidrag för konverteringsåtgärder som syftar till att gå från uppvärmningssystem baserade på direktverkande el eller gas till system som leder till minskad energianvändning och ett minskat effektbehov. Investeringsbidraget ges också till klimatskärmsåtgärder såsom fasad- och vindisolering och byte av fönster och dörrar i det fall småhuset har direktverkande el eller gas som uppvärmning.

En annan del är effektivisering av tillståndsprocesser. Det är en fråga som har varit aktuell under väldigt lång tid. Jag vill ändå säga att den förra regeringen gjorde några framsteg i detta och att vi var överens om att det krävdes. Men det krävs mer, och tillståndsprocesser är någonting vi verkligen måste titta vidare på.

Regeringen ökar nu anslaget till Energimarknadsinspektionen så att myndigheten kan fortsätta effektiviseringsarbetet gällande handläggning av nätkoncessioner och arbetet med att motverka flaskhalsar i tillståndsprocessen. Energimarknadsinspektionen är den myndighet som prövar elnätsföretagens ansökningar om nätkoncessioner, det vill säga tillstånden att bygga till exempel starkströmsledning, och har därmed en central roll i elektrifieringen av bland annat transportsektorn och industrin.

Detta är en viktig parameter som jag ändå upplever att alla partier pratar om. Man vill vara med och korta tillståndsprocesserna, och jag ser fram emot att kunna göra det. Vi behöver få bukt med detta inom kort.

Vi har även satsningar på kärnkraftsforskningen. Det handlar om att regeringen vill säkra ny planerbar elproduktion i Sverige, i första hand genom att möjliggöra ny kärnkraft.

Regeringen föreslår även satsningar för forskning och innovation om kärnkraft, inklusive forskning inom strålsäkerhetsområdet. Satsningen är en förstärkning av den forskning som redan finansieras av Energimyndigheten. Den påbörjades lite försiktigt förra året när vårt förslag till budget vann i denna kammare.

Vi har även en satsning på el- och drivmedelsberedskapen. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget är det särskilt angeläget att påskynda utvecklingen av det civila försvaret. Därför förstärker även regeringen insatserna för el- och drivmedelsberedskap. Det gör man till Svenska kraftnät och till Energimyndigheten för att öka robustheten i drivmedelsförsörjningen.

Det handlar bland annat om åtgärder som ökar förmågan att förebygga, motstå och hantera svåra störningar i elförsörjningen. Det är för att försörja samhällsviktiga verksamheter med el eller påskynda återuppbyggnaden vid en större störning.

Drivmedelsförsörjningens robusthet ska öka genom investeringar i leveranskedjor, exempelvis reservkraftsanläggningar, tankbilar försedda med utrustning för att kunna fylla på reservkraftsanläggningar och utbildning av just lastbilschaufförer. Den finns inte där i dag.

Herr talman! Vi har även ett riktat elstöd till elintensiva företag. Man har från regeringens sida för avsikt att införa ett riktat stöd till de verkligt elintensiva företagen. Den utformningen bereds nu i Regeringskansliet. Regeringen avsätter ändå 2,4 miljarder kronor för ett stöd till dessa.

Anledningen är att svenska företag som använder mycket el i sina processer får väldigt ökade elkostnader som är svåra att ta ut i ett högre pris till kund. Om företagen drabbas alltför negativt riskerar det att leda till ytterligare spridningseffekter i svensk ekonomi samtidigt som Sverige riskerar att förlora viktig industri till utomeuropeiska länder.

Herr talman! Utöver det som jag presenterat som är regeringens satsningar har vi vid sidan av statens budget det grannlaga arbetet att återföra 55 miljarder kronor från de så kallade flaskhalsavgifterna till hushåll och företag som ska kompenseras för de höga elpriserna, det vill säga elstödet.

Detta arbete pågår i Regeringskansliet med högsta möjliga hastighet och har den absolut högsta prioriteten. Det är en självklar hygienfråga för oss att ro i land detta. Men det är med ett mycket stort beklagande jag tvingas konstatera att det kostar mycket pengar att mildra konsekvenserna av en rödgrön energipolitik.

Låt mig få vara tydlig med att vi inte tror att vi löser några energiproblem över tid med att sätta detta plåster på hushållens och företagens elräkningar. Detta är en lindring av de konsekvenser som vi nu ser och som vi får betala för. Men vi kommer att steg för steg sätta in åtgärder för att vrida vårt land i en annan riktning. Det gör vi tillsammans med Moderaterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna. Det kommer att ta tid, men vi kommer att lyckas. Med detta, herr talman, vill jag tacka för ordet.

Anf. 297 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Vi firar torsdagskväll i kammaren tillsammans och debatterar energi. Det är såklart väldigt viktigt att vi har chansen att göra det när vi har ett budgetområde att vårda.

Jag har en fråga till ledamoten som handlar om breda energiöverenskommelser. År 2009 ingick de dåvarande allianspartierna en energiöverenskommelse som sedan utökades 2016 när Socialdemokraterna och Miljöpartiet anslöt sig.

Fem partier var överens om långsiktiga spelregler så att marknadens aktörer skulle veta vad som gällde även över mandatperioder. Där hade vi bland annat ett mål om att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp år 2045 och att en avvecklingslag om kärnkraft inte kommer att återinföras.

Kärnkraftsparentesen förlängdes inom ramen för maximalt tio reaktorer genom att tillåta nybyggnation på befintliga platser. Man talade om att man inte skulle ha statliga subventioner för kärnkraft.

Man talade också om att skatten på termisk effekt skulle avvecklas stegvis under en tvåårsperiod med start 2017, vilket också skedde. Den skatten försvann 2018.

Moderaterna och Kristdemokraterna valde att hoppa av energiöverenskommelsen i december 2019. Nu är marknaden otroligt orolig och undrar vilka regler som kommer att gälla. Vad vågar jag investera i? Vad kan vårt bolag göra när politiken är så rörlig och osäker?

Min fråga till Kristdemokraterna är: Hur tänker Kristdemokraterna skapa stabilitet i energipolitiken? Kommer ni att jobba för breda energiöverenskommelser, eller kommer ni att köra i fyra år tills en ny regering river upp det ni håller på med?

Anf. 298 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack, Anders Ådahl, för frågan! Det här är en fråga som jag inte har fått för första gången och säkerligen heller inte för sista gången.

Vi ingick energiöverenskommelsen år 2016 framför allt för att rädda det som räddas kan. Vi såg att kärnkraften var på väg att straffa ut sig själv med de höga effektskatterna.

Vi såg också att vi behövde titta på flera olika delar. Vi var naturligtvis med på de olika samtalen. Vi lyckades vara fem partier som ändå kom överens.

Om vi tittar lite framåt i tiden från 2016 till 2019 hände det ganska mycket på den tiden både i Sverige och i vår omvärld. I det skedet talade vi inte om något planeringsmål eller leveranssäkerhet.

Vi såg: Oj, här är det flera kärnkraftverk som tas ur drift. Man drog bort mattan för att bygga ny kärnkraft vid Ringhals 5 och 6 som var planerade. Det gjorde man redan 2014.

Någonstans behöver man se till att man ändå kan samtala så att man kan ge indikationerna till alla dem som vill investera och som är elproducenter i dag om hur vi ska kunna ha mer el i framtiden och inte mindre el.

Vid den tiden var det inte någon som talade om att vi skulle ha mer el. Men det gör man i dag. I princip alla partier i Sveriges riksdag säger att vi ska ha mer el i framtiden och inte mindre el.

Däremot sa marknaden: Vi vågar inte investera. Ni har ett energimål som säger 100 procent fossilfritt 2040, men ni säger inte något stoppdatum för kärnkraften. Vem vill investera i kärnkraft om den ska vara avvecklad 2040?

Det gavs dubbla budskap. Det får vi ta på oss. Varför gick vi med på det där och då? Vi hade samtal om hur framtiden skulle kunna fungera. Men det gick inte längre, för man var inte villig att ens diskutera det framöver.

Anf. 299 ANDERS ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Den här redogörelsen hedrar ledamoten. Jag känner igen den. Tack för det svaret!

Det är dock en aning instabilt och på gränsen till häpnadsväckande att en energiöverenskommelse som är tänkt att hålla i 25 år och skapa en stabilitet i kammaren i Sveriges riksdag bryts efter tre år. Det skapar inget förtroende hos marknaden för politiken.

Jag vill upprepa min fråga. Kommer Kristdemokraterna att verka för att skapa nya energiöverenskommelser nu? Eller kommer ni att jobba på i fyra år med två mandats övervikt i kammaren, och sedan kanske det blir en ny regering som kastar om kursen igen? Vilken väg kommer ni att välja?

Anf. 300 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Tack för frågan, som ger mig chansen att försöka förklara för alla dem som ändå undrar!

Just nu är vi i ett prekärt läge. Vi har en energikris. Vi har också en energiomställning eller elektrifiering för att vi ska kunna klara klimatmålen. Då behöver det också fattas beslut här och nu.

Det har hela industrin väntat på. Jag tror inte att industrin är beredd att vänta i fyra år till på att vi ska komma fram till en ny överenskommelse. Vi är fyra partier. Vi gör precis vad vi har sagt under ganska lång tid, ända sedan 2019. Vi behöver ta steg för steg.

Vi vet inte hur det kommer att se ut i morgon. Därför kan vi inte ha en bred överenskommelse som vi säger ska finnas i 20–25 år och inte kunna rucka på den, för verkligheten ser ut som den gör här och nu. Vi måste leva med den. Därför är det viktigt med ett tydligt ledarskap. Men vi säger att vi ska ha 100 procent fossilfritt. Jag hoppas att också Centerpartiet kommer att kunna ansluta sig till det målet här i kammaren men också ge den signalen till industrin, för det är det som krävs.

Det krävs också att man kan lita på att elen finns där när man väl behöver den, om vi ska få investeringar hit. Det krävs att vi är ett fortsatt konkurrenskraftigt land, som Sverige under lång tid har varit tack vare den fina energimix som vi ska vara stolta över. Det är någonting som industrin, företagen och medborgarna kräver av sina politiker. Och jag hoppas att fler och fler vill vara med på den resan. Vi är fyra partier som är helt överens, och jag ser ändå tendenser till att fler vill vara med och ta ansvar för den här energipolitiken.

Så som det har varit nu under åtta års tid funkar det inte alls, utan här behövs ett ledarskap som den här regeringen kan ta.

Anf. 301 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Trevligt att få vara här tillsammans.

Kristdemokraterna har lyft fram att man vill ha ett mål till 2040 om en fossilfri elproduktion. Sverige har alltså redan haft en i princip fossilfri elproduktion i decennier. Då ser jag det som ganska anmärkningsvärt att

man vill sätta ett sådant mål till 2040 och undrar varför. Än mer anmärkningsvärt blir det när man nu bedriver en politik som tar oss längre från det målet.

Starten av Karlshamnsverket har nämnts här i debatten i dag. Det ledde till stora fossila utsläpp, vilket är allvarligt om vi ska nå klimatmålen. När Miljöpartiet satt i regering införde vi bland annat en koldioxidskatt på kraftvärme. Det gjorde vi just för att se till att fossilfria elproduktionsslag, inklusive kärnkraft, skulle ha bättre incitament än de fossila när det gällde just detta styrmedel, så att vi kunde fasa ut den fossildrivna kraftvärmens ur vårt elsystem.

Den här regeringen väljer dock att sänka koldioxidskatten på kraftvärme och riskerar därmed att kraftigt öka de fossila utsläppen från elproduktionen i Sverige, som i princip har haft ett fossilfritt elsystem i decennier. Samtidigt talar man om ett mål om fossilfri elproduktion till 2040. Hur hänger detta ihop?

Anf. 302 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Elin Söderberg för frågan.

Här får man inte glömma bort att i den förra energiöverenskommelsen från 2016 stod det att man skulle värna fjärrvärmens och kraftvärmens med den betydande roll som de ändå hade.

Miljöpartiet, som satt i regering tillsammans med Socialdemokraterna, gjorde ett övertramp och åttadubblade skatten. Man hade tre månader på sig att ställa om. Trots att kraftvärmens planerades att ställa om till att bli fossilfri till 2026 åttadubblade man skatten, vilket gjorde att planerbar produktion togs ur drift. Det var över huvud taget inte lönsamt att driva den vidare. Detta tillsammans med att kärnkraften har lagts ned har gett konsekvensen att vi är i en situation där södra Sverige inte över huvud taget klarar att ta hand om den produktion som vi så väl skulle ha behövt. Därför får Karlshamnsverket starta. Det är inte en bra miljö- eller klimatpolitik över huvud taget.

Fortsätter vi i den här riktningen kommer vi att se ännu större konsekvenser och få importera i större utsträckning än vad vi gör i dag. Vi ska ju kunna vara ett exportland av fossilfri energi till flera kringliggande länder. Jag kan ta Tyskland och Polen som exempel. Jag vill inte se att det är i det läget vi hamnar. Här gäller det att vi skapar förutsättningar för att värna den fina elmix som vi ändå har i Sverige och se till att vi gör det här på rätt sätt.

Anf. 303 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Medan vi har suttit i regering har elproduktionen kraftigt byggts ut. Sverige är i dag Europas största nettoexportör av el, vilket är glädjande.

När det gäller kraftvärmens och just de fossila utsläppen befinner vi oss i en klimatkris. Vi har ett väldigt begränsat utsläppsutrymme kvar om vi ska klara att hålla den globala uppvärmningen på 1,5–2 grader. Därför handlar det inte bara om att bli fossilfria eller att minska utsläppen, utan vi måste göra det snabbt i närtid.

Min fråga rörde inte hur historien har sett ut. Jag frågade varför regeringen och Sverigedemokraterna i ett läge där vi måste minska utsläppen väljer att genomföra reformer som de facto ökar de fossila utsläppen från elproduktionen, samtidigt som man säger sig vilja jobba för ett mål om fossilfri elproduktion.

Anf. 304 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Herr talman! Elin Söderberg säger att det är en klimatkris här. Vi ser en rejäl energikris som delvis är skapad av åtta år av vanskötsel av energipolitiken. Samtidigt pågår ett krig i Europa med Rysslands invasion av Ukraina, som påverkar hela den situation som vi befinner oss i just nu.

Vi måste ta ansvar för att barnfamiljer inte ska behöva flytta på grund av de exceptionellt höga elpriserna – vi får inte frysa ut våra medborgare. I ett läge som detta behöver vi ta ansvar, och då behöver vi all fossilfri elproduktion som vi bara kan få.

Vi behöver skapa förutsättningar att nå fossilfri elproduktion på sikt. Men i det här läget väljer vi ändå att se till att vi har el när vi behöver den. Vi kan inte straffa ut våra företag eller medborgare, så att de inte ens har råd att investera i det som kommer att ta oss till det fossilfria målet, vilket är det som pågår just nu. Därför behöver vi ha en regering som tar det ansvaret och ser till att vi har goda förutsättningar att vara det välfärdsland som vi så väl förtjänar att vara och kan ta oss in i framtiden. Då kan vi inte ha en klimatfientlig politik, som det faktiskt har varit under en ganska lång tid.

Konsekvensen blir att man får elda i Karlshamnverket. Är det okej? Nej, det är det inte. Det är inte där vi vill vara. Därför behöver vi se till att det här görs på rätt sätt. Konsekvensen får inte bli att vi straffar ut våra medborgare.

Anf. 305 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! Tack för ordet! Vi firar en sen torsdagskväll i riksdagens kammare och debatterar energipolitik, och det har kanske aldrig varit viktigare än nu.

Låt mig börja med historien.

Det svenska elsystemet startades i slutet av 1800-talet av små privata innovatörer. Bland de första ut var Karlslunds gård utanför Örebro och faktiskt Chalmerska slöjdskolan i Göteborg, där man fick lite elektrisk belysning så att eleverna kunde sitta och studera även när det var mörkt i november och december. Det växte och växte, och det blev fler privata aktörer. Efterfrågan och behovet av el ökade, och man såg en möjlighet att bygga ut vattenkraften.

Sveriges moderna elsystem började egentligen åren 1909–1910, då man byggde ett kraftverk i Trollhättan, Olidans kraftverk, som än i dag fungerar med 13 turbiner på plats. Det är rätt fascinerande. Det var också där som Vattenfall hade sin vagga. Svenska vattenfallsstyrelsen blev Vattenfall så småningom.

Sedan, på 50- och 60-talen, efterkrigsåren, var det stor efterfrågan. Sverige byggde ut vattenkraften i stor skala. Vi fortsatte det spåret med att bygga ut. När vattenkraften var fullt utbyggd byggde vi ut kärnkraft under 70- och 80-talen.

Jag har en spännande siffra från 1988. Då producerade vi 138 terawattimmar och förbrukade 138 terawattimmar. Nu, 30–40 år senare, när vi har den senaste statistiken, producerar vi 161 terawattimmar och använder 135 terawattimmar. Vi använder mindre än elenergi nu än 1988 och producerar långt mer el än tidigare. Samtidigt har marknaden under de senaste åren sett att kärnkraftsreaktorer som behöver reinvesteringar helt enkelt inte är lönsamma. I stället har den nya förnybara vindkraften vunnit mark och tagit position i det svenska elsystemet, så att vi nu faktiskt är enorma nettoproducenter. Vi har aldrig producerat så mycket el i Sverige som vi gör nu.

Det blir ju naturligtvis en dråplig historieskrivning att säga att kärnkraftsnedläggningar har påverkat priset. Det blir ganska absurt när vi producerar så mycket mer el nu jämfört med vad vi gjorde 1988 och faktiskt använder mindre.

Energipolitiken är viktigare än någonsin. Vi har tre rejäla utmaningar framför oss. Elefterfrågan har varit konstant. Men nu ser vi att industrin ska ha en grön omställning och vill ha massvis med el. Transportsektorn ska också ha en grön omställning och vill ha massvis med el. För första gången sedan 1980-talets mitt ser vi nu en utökad elefterfrågan, och den går brant uppåt nu.

Vi har ett säkerhetsläge i Europa som är oerhört kritiskt. Rysslands krig mot Ukraina har spillt över och blivit ett energikrig mot Europa. Det är stora underskott på elproduktion och elenergi och egentligen all energi. Det gör att ny elproduktion är nödvändig, och vi måste bort från det fossila.

Den tredje stora utmaningen, som alla känner till här inne, är att vi har en enorm klimatkris som vi också måste ta hänsyn till. De stora frågorna för oss i Sverige och Europa är: Hur får vi billig energi, hur får vi ren energi och hur får vi säker tillförsel av energi?

Vi står inför ett vägskäl. Hur möter vi framtiden? EU har en respons på situationen som de kallar för Repower EU. Där tar man upp tre punkter:

1. Vi ska inte göra oss beroende av import av bränsle från enskilda länder, till exempel av olja eller uran.
2. Vi ska ha en rejäl kampanj för att spara energi. Det är det billigaste sättet.
3. Vi ska accelerera den rena energin.

Under den sista punkten säger man särskilt: "Renewables are the cheapest and cleanest energy available. They can be generated domestically, allowing us to reduce our energy imports."

Den informationen kommer från EU, och det kommer också information från energisystemforskare i Europa och inte minst i Sverige som tittar på vilket energisystem som blir det billigaste: Är det ett som använder mycket förnybara energislag, eller är det ett som använder mycket stora klassiska kraftverk? Nästan alla studier visar att de billigaste elsystemen är de förnybara elsystemen.

Vi står inför ett vägval: Ska vi tro på marknadslösningar och låta marknadens aktörer investera i den teknik de finner billigast, eller ska vi från svenskt håll peka med hela handen och låta politiker, det vill säga lekmän, avgöra vad som är den billigaste, bästa och finaste teknologin i landet? Där befinner vi oss.

Nu är det tid för samling. Det är tid för politiken att ta ansvar såväl för hushållens ekonomi som för att vi får omställningen på plats. Valrörelsen hade olyckligtvis en väldigt populistisk kampanj och populistisk slagsida. Det var rop om högkostnadsskydd och 10 kronor vid pump och att alla problem i vårt land skulle lösas med enorma mängder kärnkraft.

Vi hoppas att vi kan lämna den situationen och att regeringen nu i stället kliver fram och tar ansvar och bjuder in de övriga partierna till breda politiska överenskommelser inom energiområdet, både för att få kortsiktiga åtgärder på plats och för att få stabila långsiktiga spelregler som gör att marknads aktörer vågar investera.

Populism och halvlögner måste helt enkelt lämna energidebatten och energipolitiken. Vi kan så mycket bättre.

Centerpartiet vill se ett modernt elsystem och att elproduktionen byggs ut i en omfattning som minst motsvarar en fördubbling i förhållande till i dag. Vi vill att det ska vara marknads aktörer som investerar och att det ska vara politiken som utarbetar de långsiktiga spelreglerna. Vi hedrar och tror på marknads funktionssätt, och alla utsläppsfria energislag är välkomna att konkurrera om en ny utbyggnad av svensk elproduktion.

Vidare föreslår Centerpartiet en mängd åtgärder för att öka Sveriges elproduktion. Vi vill se en ökning om minst 50 terawattimmar inom denna mandatperiod, och efter nästa mandatperiod vill vi att ytterligare 165 terawattimmar ska vara på plats. Det är alltså över 200 terawattimmar som måste komma på plats innan eventuellt ny kärnkraft på grund av byggtider och tillståndsprocesser kan finnas på plats. Det är alltså en enorm utmaning.

Vi vill att det ska tillsättas en kriskommission som inom ett halvår ska presentera konkreta åtgärder för att nå dessa tuffa elproduktionsmål. Det kommer att krävas massvis för att undanröja hinder som till exempel tillståndsprocesser och baksidor av det kommunala vetot, för att bara ta två exempel.

Utöver den inhemska elproduktionen måste vi också ha ett stort fokus på energieffektivisering och på stödjande teknologier. Om man vill investera mycket i förnybar elproduktion med vind och kanske sol behöver vi i elsystemet energilagringsteknologier på olika tidshorisonter. Vi behöver efterfrågeflexibilitet. Vi behöver topplastproduktion. Vi behöver ny överföring. Vi behöver ha ett digitaliserat energisystem från kund upp till produktion och från produktion ned till kund.

Slutligen vill jag säga att Centerpartiet avvisar förslaget om att särskilt satsa på kärnkraftsforskning eftersom forskarna själva bäst bör avgöra vad de ska forska på. Vi ser i stället möjligheter att fokusera brett på energiforskning.

Som jag har sagt i debatten här tidigare står vi redo att samtala, diskutera och förhandla så att vi kan få en bred energiöverenskommelse i riksdagen och så att marknadsaktörer får långsiktiga spelregler.

Anf. 306 LOUISE EKLUND (L):

Herr talman! Aldrig någonsin har energifrågorna varit så viktiga som de är nu. Aldrig i modern tid har vi haft ett så instabilt energisystem som vi har nu, och aldrig förr har familjer betalat så mycket för sin el som de gör nu.

I södra Sverige har vi under en längre tid fått vänja oss vid skenande elpriser. Nu ser vi hur dessa börjar klättra norrut och börjar närma sig elprisområde 1 och 2. Det är en mycket oroande utveckling.

Vi elkunder märker det i plånboken, men precis lika allvarliga är de samhällsekonomiska konsekvenserna. I mitt hemlän Skåne har företagen länge gått på knäna på grund av elpriserna. Så sent som i går fick jag höra att flera företag i Ystad, motorn i den ekonomiska tillväxten på Österlen, nu står på konkursens rand enbart på grund av sina elräkningar. Jag säger det igen: Det är en mycket oroande utveckling.

Herr talman! Fram till rätt nyligen var Sverige självförsörjande på el årets alla dagar och dygnets alla timmar, oavsett väderlek. Totalt sex fullt fungerande kärnkraftsreaktorer har sedan dess lagts ned. Det är resultatet av de beslut som vi nu lever med.

När Ringhals 4 och Oskarshamn 3 nu är satta i driftsstopp får det stora och allvarliga konsekvenser för hela det svenska energisystemet. Delar av södra Sverige, inte minst min hemstad Malmö, riskerar att behöva tvångsbortkopplas från nätet – så sårbara har vi gjort oss, och så ansträngt är läget för energisystemet.

Att så fundamentalt förstöra ett välfungerande och konkurrenskraftigt energisystem borde varken vara möjligt eller lagligt. Det är dock tyvärr där vi har hamnat, och det är tyvärr svenska familjer och företag som nu får bära kostnaderna för den misslyckade energipolitiken.

Herr talman! Vi behöver ett kraftsystem som levererar el när vi behöver den och där vi behöver den. Vi ska kunna lita på att det finns el i uttaget som vi har råd att betala. Det får inte vara ett system som är helt utlämnat till vädret.

Den nya regeringens energipolitiska mål är att Sverige ska gå från ett hotande elunderskott till ett överskott av fossilfri energi. På kort sikt är kanske den viktigaste prioriteringen att med kraft hjälpa de svenska familjer och företag som nu har oerhört svårt att betala sina elräkningar. Det föreslagna elstödet är ett första svar på detta. Låt mig understryka det självklara: Vi ska aldrig någonsin ha energifattigdom i Sverige.

Stödet är en början, men vi kommer att behöva följa frågan mycket noga framöver.

Att bara släcka de bränder som tidigare regeringar har startat räcker inte. Vi behöver också lägga grunden för att kunna möta efterfrågan på energi även i framtiden. Vi ser en fördubbling till kanske 2040. Det är helt nödvändigt att vi nu tar beslut om detta om vi ska lyckas med den gröna nyindustrialiseringen i Norrland, för att ta ett exempel.

Därför har regeringen presenterat en rad skarpa förslag för att behålla, utveckla och bygga ut både den fossilfria och den förnybara energiproduktionen. Det handlar om att korta tillståndsprocesserna för alla energislag och om att se över miljöbalken och hur den kan behöva förändras för att vi snabbare ska nå klimatmålen. Det handlar om att ge uppdrag till berörda myndigheter att påbörja planeringen och upphandlingen av ny svensk kärnkraft.

Det handlar också om att snabbt öka alla möjliga former av energiproduktion, att se över kraven på bygglov för integrerade solceller, att se hur vi kan öka incitamenten för kommuner att ha vindkraft och att avskaffa avfallsförbränningskatten så att kraftvärmen kan bidra till elförsörjningen

i det väldigt ansträngda läge som råder nu. Naturligtvis handlar det även om energibesparingsåtgärder och en nationell strategi för elbesparing.

Det tål att upprepas: Vi är inte i ett läge där vi kan välja mellan olika energislag. Det är inte nu vi ska ha en debatt mellan det fossilfria och det förnybara. Vi kommer att behöva maximera all energiproduktion som finns tillgänglig för att kunna skapa ett energisystem med bättre balans och mer produktion. Detta gäller naturligtvis inte minst i ljuset av kriget i Europa och Ukraina. Tillsammans med våra europeiska grannar behöver vi bygga en mer stabil grund för hela den europeiska energipolitiken för att på så sätt stärka den europeiska motståndskraften.

Herr talman! I valet gav väljarna Liberalerna och de övriga samarbetspartierna i regeringen mandat att sätta Sverige på en ny kurs. Detta gäller i allra högsta grad energipolitiken. Det är min förhoppning att fler partier vill ansluta sig till den av regeringen nu fastslagna linjen, så att hushållen i Sverige och det svenska näringslivet äntligen får den breda och stabila uppslutning runt energipolitiken som de så länge har efterfrågat.

Jag yrkar därför bifall till förslaget i utskottets betänkande på utgiftsområde 21 Energi.

Anf. 307 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Louise inledde sitt anförande med att säga att vi aldrig någonsin har haft ett så instabilt elsystem som nu. Vad har hon för källa, och vad är det hon syftar på?

Hon avslutade anförandet med att säga någonting i stil med att vi inte är i ett läge där vi kan välja mellan energislag utan behöver all energiproduktion.

Jag undrar varför Liberalerna och regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna rycker undan mattan för vindkraften och gör att den får kraftigt höjda kostnader. Vindkraften skulle ju kunna leverera el i närtid.

Anf. 308 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Vi har inte haft ett så instabilt system i modern tid. Jag vet inte var Miljöpartiet befann sig förra veckan när det hölls presskonferens om det oerhört ansträngda läget i den svenska energiförsörjningen. Med Ringhals 4 och Oskarshamn 3 i driftsstopp har vi ett oerhört vanskligt läge när det gäller den svenska energiförsörjningen. Det gick ut varningar om att kunder skulle kunna behöva tvångsbortkopplas från elnätet i bland annat södra Sverige och min hemstad Malmö därför att det fanns risk för att hela energisystemet skulle kollapsa. Det har vi inte varit med om i modern tid.

Vad gäller vindkraften anser Liberalerna och regeringen att vi behöver ha både fossilfri och förnybar energiproduktion. Vi har inte råd att välja. Jag har hört mina kollegor säga här i kväll att det är jätteviktigt att få mer kärnkraft på plats men att det också är jätteviktigt att få till exempel havsbaserad vindkraft på plats. Vi kommer att behöva båda dessa energislag framöver.

Jag håller inte med om att vi skulle rycka undan mattan. Tvärtom tycker jag att det flera gånger under debatten har betonats från regeringspartiernas håll att både den förnybara och den fossilfria energiproduktionen kommer att behövas framöver.

Anf. 309 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Det jag syftade på när jag talade om att rycka undan matan är att det i Tidöavtalet uttryckligen står att vindkraftsbolagen själva ska bekosta landanslutningen för havsbaserad vindkraft samt att bolagen själva ska bekosta resurser för kommunerna för att de etablerar sig. Det är oklart hur mycket det kommer att röra sig om; jag har inte sett besked från regeringen om det. Louise Eklund får gärna utveckla hur mycket bolagen ska betala till kommunerna och på vilket sätt.

Båda dessa åtgärder är ju kraftigt kostnadsdrivande för vindkraftsetableringen i ett läge när ni säger att alla energislag behövs. Därför undrar jag: Varför försvåra för vindkraftsproduktion i ett läge när vi väldigt tydligt behöver mer energiproduktion? Detta gäller särskilt i södra Sverige, som du nämnde, där elbehovet är som störst nu.

Anf. 310 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Tvärtom – vi skriver ju väldigt tydligt att incitamenten för att öka viljan att ha vindkraft i sin kommun behöver ses över. Från regeringspartierna har vi varit tydliga med att det är helt nödvändigt att titta på olika incitamentsstrukturer och olika ekonomiska kompensationer som kan komma att behövas för att göra det attraktivt att hysa vindkraft i sin hemkommun. Detta tycker jag att vi är väldigt tydliga med. Jag tror också att detta är en möjlighet att öka acceptansen för vindkraft på olika ställen, inte minst i södra Sverige.

Regeringspartiernas långsiktiga ambition är en kraftig utbyggnad av alla former av energiproduktion, både den förnybara och den fossila. Det är också vår utvalda mening att alla energislag långsiktigt ska kunna bära sina egna kostnader; det gäller såväl vindkraften som kärnkraften och andra former av energiproduktion. Den långsiktiga ambitionen är att alla energislag ska kunna bära sina egna kostnader.

Anf. 311 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! Ledamoten Louise Eklund nämnde i sitt anförande någonting om att energisystemet eller elsystemet var förstört – jag kommer inte ihåg ordagrant vad hon sa. Jag undrar vilka delar av energisystemet eller elsystemet, beroende på vilket begrepp som användes, som är förstörda. Jag jobbar väldigt mycket med energifrågor och har gjort det i många år. Jag känner inte riktigt igen mig i detta, så jag önskar klarhet i det.

Jag vill också kommentera begreppet systemkollaps, som ledamoten använde i det förra replikskiftet. Det är väldigt allvarligt att säga att vi var nära systemkollaps föregående vecka. Min bild, utifrån den information som gavs, är att det är ganska många steg som tas innan man frånkopplar. Vi har en effektreserv och många andra mekanismer på plats i vårt system som kan tas till innan en sådan sak sker.

Om det i värsta fall skulle ske en frånkoppling sker detta i en särskild ordning, och om man nu skulle vara den som kopplas bort får man reda på det ungefär en vecka i förväg. Dessutom pratar vi, enligt den beskrivning som jag fick, om ett normalt elavbrott på ungefär en och en halv timme.

Jag undrar alltså vilka delar i vårt energisystem som är förstörda.

Anf. 312 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Jag vet knappt var jag ska börja. Tack för frågorna, ledamoten!

Jag blir nästan lite bekymrad. Min uppfattning är att många i den här salen och förhoppningsvis även utanför den de senaste veckorna och månaderna – eller åren, om man levte i de södra delarna av landet – successivt har sett elpriserna skena och systemet bli alltmer instabilt. Det är ofta störningar och problem med att få den mängd energi som behövs, när den behövs, i de södra delarna av landet.

Jag trodde att detta var uppenbart för de flesta i den här salen och även utanför den. Att inte känna igen sig i bilden av det ansträngda energiläget tycker jag är oerhört märkligt. Jag kan knappt ta det till mig.

Det är mot den bakgrunden som vi nu lägger så mycket tid på att debattera energifrågan och hur vi kan bygga ett mycket mer robust system. Vi behöver börja prata om förmågor i systemet snarare än enskilda energislag.

Jag måste rätta lite här. Någon effektreserv finns inte, och det är det stora problemet som också har debatterats väldigt mycket i södra delarna av landet.

Om det skulle ske en bortkoppling får man inte information om det en vecka i förväg utan 15 minuter i förväg. Det var vad Svenska kraftnäts generaldirektör gick ut med i förra veckan, så jag får hänvisa till henne. Men det kan ju vara så att Miljöpartiet sitter på annan information.

Anf. 313 MARIELLE LAHTI (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten för svaret eller snarare icke-svaret. Frågan handlade inte om att det är ett ansträngt energiläge. Det vet vi allihop. Frågan handlade om att ledamoten talat om att vi har ett instabilt och förstört energisystem. Det var det jag funderade över och som jag frågade om. Vad är det för delar som är förstörda?

Det är självklart så att vi har ett ansträngt energiläge. Det är ingen som inte vet om det. Ryssland bedriver ett energikrig som en direkt konsekvens av sin invasion av Ukraina. Reaktorer står stilla både i Sverige och i Frankrike. Vi har en gemensam marknad. Det påverkar priset, också hos oss. Så ser det tyvärr ut.

Min fråga handlade inte om att energiläget är ansträngt utan om det ledamoten gett uttryck för om att vi har ett förstört energisystem.

Anf. 314 LOUISE EKLUND (L) replik:

Herr talman! Det jag refererade till är att det inte är någon hemlighet vad Liberalernas syn har varit på kärnkraften, besluten om att avskaffa den och att man inte vill ha ny kärnkraft. Det har fått oerhört stora konsekvenser för de södra delarna av landet där kärnkraften placerades av den anledningen att det tyvärr saknas samma geografiska förutsättningar där som i norra delarna av landet för en annan typ av energiproduktion.

Det har fått oerhört stora konsekvenser, till exempel att Sydvästlänken inte kommit på plats förrän långt efter det att det var beräknat. Vi har inte heller tillräcklig motkraft som gör att vi kan nyttja den på det sätt som det kanske var tänkt från början. Sammantaget har det fått oerhörda konsekvenser för de södra delarna av landet. Invasionen i Ukraina har förvärrat

den situationen men man kunde se konsekvenserna redan innan februari i år.

Däremot vill jag gärna lyfta fram något som jag blev väldigt glad över att läsa om i Miljöpartiets skrivelse, nämligen behovet av att faktiskt bygga ihop de europeiska marknaderna ännu mer. Det gjorde mig väldigt glad. Det står i ganska bjärt kontrast till den nationalistiska energipolitik som Vänsterpartiet för, och därför gladde det mig ännu mer att Miljöpartiet så tydligt skriver att vi tillsammans behöver skapa en starkare energimarknad i hela Europa. Tack för det, och tack för frågorna!

Anf. 315 MARIELLE LAHTI (MP):

Herr talman! Det börjar närma sig slutet på talarlistan.

Förbränning av fossila bränslen har skapat nästan 80 procent av utsläppen av koldioxid eller så kallade växthusgaser. Det är därför den huvudsakliga anledningen till att den globala medeltemperaturen nu stiger i den snabbaste takten någonsin. Vetenskapen har tydligt visat hur en varmare värld påverkar möjligheten till mänskligt liv, säkerhet och välfärd negativt.

Trots det använder vi fortfarande fossila bränslen överallt i våra samhällen. Problemen med fossila bränslen är dock fler. Putins energikrig mot Europa har visat att behovet av övergång från det fossila till det förnybara är akut också utifrån ett renodlat säkerhetsperspektiv. Vi kan inte fortsätta ge skurkstater makten att utöva utpressning gentemot demokratiska stater genom att skruva upp och skruva ned den fossila kranen beroende på dagsform.

Vårt fossila beroende är också en fråga om ekonomi. Det som sätter priset på vår el är faktiskt den sist producerade kilowattimmen – och i det här fallet handlar det om fossil gas. Det behövs mer förnybar produktion för att vi ska slippa ha denna dyra gas som sätter priset på våra elräkningar.

Allt sammantaget innebär detta att vårt beroende av fossila bränslen gör att bland annat hushåll utsätts för enorma risker. Ingen familj ska behöva lämna hus och hem och inga företag ska behöva gå i konkurs på grund av skenande energipriser.

Vad behöver vi då göra för att bli av med vårt skadliga fossilberoende och avgifta oss? Vi måste elektrifiera stora delar av vårt samhälle. Det handlar om både hur vi transporterar oss och hur vi producerar varor. Det kommer att resultera i att elanvändningen fördubblas – om inte mer – till 2045, enligt många bedömare och som vi också hört tidigare här i kammaren.

Det här kräver inte bara en större energiproduktion. Vi behöver också en effektivare användning av energin och ett smart elnät som kan hantera den här utvecklingen. Det är faktiskt riktigt bra nyheter eftersom vi har en fantastisk kunskap, innovativ teknikutveckling och god kunskap om energi och elsystem här i Sverige.

Utöver det här behöver vi förstås också rättvisa stödsystem som hjälper dem som särskilt under rådande kris har hamnat i kläm.

Herr talman! Miljöpartiet vill storsatsa på förnybar och billig energiproduktion. Vi lägger hela 12 miljarder på den satsningen.

Vindkraften är i dag den billigaste källan till el. Det har gjort att företag nu står på kö för att bygga vid Sveriges bästa vindlägen. Svenska kraftnät har mottagit över 70 ansökningar för havsbaserade vindkraftsparker, motsvarande flera gånger Sveriges elbehov.

Det är en fantastisk utveckling, men man kan inte ta den för given. Om inte regeringen tar sitt förnuft till fånga och stiger ur den energipolitiska skyttegrav man grävt ned sig i kommer vindkraftsbolagen att vända sig till andra delar av världen där villkoren för etablering är mer gynnsam och ny förnybar elproduktion välkomnas.

För att denna positiva utveckling vad gäller utvecklingen av förnybar energi ska hålla i sig behövs en kraftfull, medveten och konsekvent politik. Då duger det inte att peka ut kärnkraft som premierat kraftslag och att göra det svårare och sätta upp hinder för att ansluta havsbaserad vindkraft så som det avspeglas i Tidöavtalet.

Den lokala nyttan har inte beaktats i tillräcklig utsträckning, menar vi. Jag pratade själv med en lantbrukare på Öland för en tid sedan som först varit väldigt negativ till vindkraft i sin närhet, men tack vare en god hantering av den etableringen ser den personen nu bara med glädje när vindkraftverket snurrar, eftersom den personen vet att den får mer pengar i fickan då.

Så vill Miljöpartiet att alla ska se det. Det ska förstås vara konkurrens om den här produktionen! Men då måste den också göra lokal nytta. Den klimat- och energinytta som till exempel kommuner och regioner bidrar med ska ju löna sig även lokalt och regionalt. Därför föreslår vi i vår stora satsning att det ska finnas en lokal elbonus som ger kommuner och regioner betalt för den förnybara el som produceras. Där föreslår vi 10 miljoner kronor för varje redan installerad terawattimme och 30 miljoner kronor för varje ny terawattimme. Det blir totalt 3,6 miljarder. Det är en satsning som vi vill se fortsätta till 2050, en långsiktig satsning som ger mycket pengar till skola, vård och omsorg plus lägre priser på el.

Herr talman! För att långsiktigt ta sig an de utmaningar vi står inför krävs också mer effektiv användning av den energi vi redan har. Det överlägset snabbaste sättet att minska de oerhört svåra konsekvenser som både hushåll och företag drabbas av är energieffektivisering – att göra mer för mindre.

De insatser som regeringen nu gått fram med är både senfärdiga och otillräckliga. Inte nog med att det saknas förslag från regeringen – regeringspartierna har dessutom skjutit ned alla de initiativ som den förra S-MP-regeringen tog för att göra Sveriges användning av energi mer effektiv.

I den budget som de högerkonservativa – de nuvarande regeringspartierna och Sverigedemokraterna – fick igenom för ett år sedan, då Putin redan inlett sitt energikrig och elpriserna redan börjat skena, slaktades stöd till energieffektivisering som i dag hade gett billigare el till hushåll och företag i hela Sverige.

Vi behöver också använda energin smartare, inte bara effektivare. Det finns smart teknik som kan hjälpa oss att styra vår elanvändning så att vi använder mer när det är billigare och mindre under till exempel topplasttimmar. Det finns smarta lösningar för att styra el och uppvärmning så att energin används på ett smartare sätt, helt automatiserat. Allt tack vare en snabb teknikutveckling och duktiga aktörer på den svenska marknaden som kan hjälpa både hushåll och företag att använda el och effekt smartare.

Den här smarta elnätstekniken kan också hjälpa till att utnyttja den luft som finns i elsystemet. Finns det luft i elsystemet? Ja, tänk att det gör det. Den absoluta majoriteten av kunderna, både hushåll och företag, har ett abonnemang eller en säkring som är anpassad för de få om några tillfällen per år då maxlasten används. Resten av tiden är det här utrymmet bokad, så att säga, men outnyttjat. Om alla agerar på det här sättet, vilket de absolut flesta gör, blir det en hel del luft i systemet. Om vi hade bättre koll på när vi använder energin skulle den här outnyttjade delen av nätet kunna nyttjas av andra. Det skulle bli ett fantastiskt komplement till en smartare, mer effektiv elanvändning och ny produktion. Och det bästa av allt är att det går att få till på mycket kort tid.

Miljöpartiet föreslår därför att staten ska ta 80 procent av kostnaden för alla energieffektiviseringsåtgärder, inklusive den här typen av smart styrteknik, i både flerbostadshus och villor och för både enskilda hushåll och företag. Det här gör att man använder mindre energi och använder energin smartare plus att vi pressar ned priserna på totalen.

Utvecklingen av en mer flexibel användning och mer förnybart i vårt system ställer krav på vårt energisystem. Därför satsar vi också 400 miljoner på teknik som kan hjälpa till att balansera nätet. Vi vill också satsa på testområden, kanske områden där det finns stora behov av energi och effekt i dag, för att ta fram och testa både affärsmodeller och ny teknik för flexibel produktion, flexibel konsumtion och flexibla elnät.

Herr talman! I valrörelsen lovade Ulf Kristersson och Ebba Busch svenska väljare att stöd skulle finnas hos hushållen och företagen redan den 1 november. Men som bekant säger vårt nuvarande regeringsunderlag en sak före valet och en annan sak efter.

Beskedet nu är att bara vissa av Sveriges hushåll, inte alla, får stödet och att de som får det får det utbetalt först i februari. Företagen har inte fått några riktiga besked alls. Medan regeringen försöker trassla sig ur sina halvsanningar står företagen kvar med räkningarna. Och om utbetalningarna någon gång kommer, någon gång under nästa år, finns det risk att många av de företag som verkligen behövde pengarna redan har gått i konkurs.

Stödet är också undermåligt utformat. Miljardärer i södra Sverige får hundratusentals kronor i stöd medan fattigpensionärer, ensamstående föräldrar och småföretagare i norra Sverige inte får en endaste krona i stöd. Det är faktiskt inte klokt.

Att ge hushåll och företag stöd är inte vår primära politik, men i en tid med skenande priser på många nödvändiga varor och tjänster är det helt nödvändigt. Därför vill Miljöpartiet bredda regeringens stöd till att också omfatta hushåll och företag i norra Sverige.

Norra Sverige har tagit ett stort ansvar i utbyggnaden av billig el, men nu när Putins energikrig höjer priserna lämnar regeringen människorna i norr åt sitt öde. Samtidigt stoppar regeringen och dess partikamrater i kommunerna alltså både utbyggnaden av billig el i södra Sverige och satsningar på energieffektiviseringar. Högern är alltså till stor del ansvarig för den energikris vi befinner oss i men vägrar ta ansvar för konsekvenserna det har för Sveriges medborgare.

Vi har exploaterat Norrbotten. Vi har gruvsdrift och vattenkraft, och det har till stor del varit motorn i svensk ekonomi under väldigt lång tid. Nu är det också en del av motorn i omställningen tack vare den gröna omställ-

ningen i industrin där. Det är därför skamligt att utesluta norra Sverige helt från stöd.

Anf. 316 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Herr talman! Denna sena kväll debatterar vi betänkandet om utgiftsområde 21 Energi. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget och avslag på motionerna.

I den här debatten om utgiftsområdet för energi tar Sverige ut en ny kurs inom energiområdet.

Med det nya målet ger fossilfri kraft i form av kärnkraft helt andra förutsättningar för landet. Därtill byggs det på med andra kraftslag, som alla är viktiga. Vi pratar sol- och vindkraft och reglerkraften som finns i vattenkraften.

Det behövs planerbar och stabil elförsörjning i landet. Kärnkraften får med den nya politiken en roll som en naturlig del av kraftsystemet som är nödvändig för att återupprätta leveranssäkerhet och trygg elförsörjning.

Vi gör satsningar på forskning och innovation och för att stärka kompetensen vid de myndigheter som är viktiga för kärnkraftens utveckling.

För att tillgodose och kunna arbeta med effektiva och snabba tillståndprocesser för både utbyggnad av elnätet och ny produktion tillförs energimarknadsproduktionen medel för att svara upp mot ökade krav.

Målet med energipolitiken är att stärka landets konkurrenskraft och minska konsumenternas sårbarhet för höga elpriser.

I den här budgeten klubbade vi tidigare i veckan igenom att avfallsförbränningsskatten ska tas bort liksom koldioxidskatten på kraftvärmeverk så att de kan producera mer. Samtidigt har Svenska kraftnät fått i uppgift att upphandla mer el. Vi behöver helt enkelt mer elproduktion. Detta kommer att på kort sikt öka elproduktionen.

Med budgeten ser vi till att hus och hem kan energieffektiviseras, vilket kommer att spara el. Det är riktat mot den direktverkande elen, som finns i småhus.

Vi ser till att avdragen när man installerar solceller blir större. Man får 5 procent mer – tidigare var det 15 procent; nu är det 20 – så att mer el kan produceras i närområdet.

Det görs satsningar på forskning och innovation om kärnkraft samt forskning inom strålsäkerhetsområdet.

Med det sagt, herr talman, vill jag påtala att det är med enorm frustration jag konstaterar att vårt robusta och stabila system med fossilfri baskraft över hela landet är nedmonterat av den socialdemokratiska regeringen och de partier som stött att ta bort viktig kärnkraft från landet.

Det går inte att blunda för att den borttagna baskraften i Sydsverige skapat ett minst sagt mindre robust elsystem och att vi fått högre elpriser som nu skjutit i höjden rejält. Det är allvarligt.

Nu kommer varningssignaler om risk för både strömavbrott och bortkoppling. Dessutom sker det fluktuationer i elpriserna på grund av att vi i Sverige inte längre har stabil och planerbar elproduktion.

Vi är ett antal riksdagsledamöter som under ett antal år har debatterat läget i södra Sverige med en blind och döv regering med en energiminister som dessutom hade den dåliga smaken att raljera över Skåne och att det inte blåser, vilket var sorgligt. Det finns att se i frågestunden den 14 okto-

ber 2021 och i en interpellationsdebatt kort därefter, den 19 oktober, då jag lyfte fram det tragiska i att raljera över läget.

Jag har ägnat tid åt att läsa debatter, och alla ni som följer debatten eller kanske tittar på riksdagens hemsida i efterhand eftersom det nu är sen kväll kan ta del av de varningar och vädjanden som gjorts längs vägen.

I Dagens industri den 8 december 2020 uttryckte exempelvis ett antal företag sin syn på läget för näringslivet med anledning av växande problem med försörjningstrygghet och prisfluktuationer på elmarknaden. Svenska kraftnät var en av flera aktörer som pekade på en ansträngd situation.

Vi begärde av dåvarande regering att som ägare och ansvarig för Vattenfall agera, ha en diskussion och förutsättningslöst titta på en fortsatt drift – för klimatet, ekonomin och stabiliteten i systemet. Det valde man att inte göra.

Vi hade en omröstning i riksdagen, där Socialdemokraterna tillsammans med Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet valde att rösta för att stänga Ringhals reaktor 1. Regeringen kunde ha agerat för att behålla den.

Vad händer om elkrisen uppstår, var frågan. Energiministern fick frågor: Ser regeringen ett alternativ till Ringhals 1, och vad gör vi om en elkris skulle inträffa i vinter – den som var – eller nästa sommar eller framöver? Detta var frågor som ställdes av en partikamrat.

Länsstyrelsen skrev om oron för läget: Bara de senaste veckorna har nya uppgifter kommit om att svaret vid konkreta förfrågningar om investeringar i Skåne är att kapaciteten för anslutning saknas och att det kan hanteras tidigast om två tre år. Industrieföretag larmar om att de kan tvingas flytta sin produktion på grund av osäkert läge, om de inte redan gjort det.

Alla ni som lyssnar eller ser detta i efterhand kan konstatera att Pågen var ett av de företag som först gick ut och signalerade.

Efter detta kom vintern 2021, och i februari 2022 kom invasionen av Ukraina. Att Sverige befinner sig i en energikris är helt klart. Företag och hushåll brottas med skyhöga elpriser, och det finns en anledning till att vi hamnat där vi är nu.

Det aviseras om ett läge med förhöjd risk för nedsläckning och bortkoppling av nätet. Det är fruktansvärt, och jag hänför det delvis till att man har stängt ned fullt fungerande kärnkraft, Ringhals 1 och 2, som ni tidigare hört andra nämna. Oppositionen förnekar detta, men det kan man inte göra, anser jag.

Jag vill återigen yrka bifall till utskottets förslag och avslag på motionerna.

Anf. 317 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Vad härligt att få avsluta kvällens show!

Sverige förtjänar ett robust och leveranssäkert elsystem som säkrar tillgång till billig el i hela landet, när vi behöver den, med så få och små risker som möjligt. Klimatomställningen kräver också att elproduktionen byggs ut i en takt som gör att vi klarar omställningen och Parisavtalet. Inte minst den gröna industrirevolutionen visar på behovet av en snabb utbyggnad nu i närtid, och där blir vindkraft och sol centralt, eftersom detta kan komma på plats snabbt.

Vi befinner oss också i en energikris, och från Miljöpartiets sida är vi väldigt tydliga: Detta måste hanteras skyndsamt och effektivt, med stora satsningar på energieffektiviseringar, ökad elproduktion nu i närtid och ett elprisstöd som ges efter behov i hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 december.)

§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Skrivelse
2022/23:29 Riksrevisionens rapport om regeringens underlag till riksdagen under pandemin

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 20 januari 2023*.

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 14 december

2022/23:111 Anstånd med elräkning

av *Marianne Fundahn* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:112 Klimathandlingsplanen

av *Anna-Caren Säterberg* (S)
till klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari (L)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 14 december

2022/23:163 Konkurrenssituationen för investeringar i energilager

av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:164 Elstöd till företag i Jönköpings län

av *Niklas Sigvardsson* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:165 En modern lag om strömmande medier för totalförsvaret och blåljuspersonal

av *Rickard Nordin* (C)
till försvarsminister Pål Jonson (M)

2022/23:166 Förbud mot blyhagel och vapen

av *Isak From* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:167 Armlängds avstånd och normbrytande personers rättigheter

av *Kristoffer Lindberg* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:168 Tilläggsdirektivet till kommittén för etablering av den nya Utbetalningsmyndigheten

av *Ingela Nylund Watz* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

Prot. 2022/23:39

15 december

§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 14 december

2022/23:103 Förbättrat samband för polis och räddningstjänst

av *Katja Nyberg* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:99 Sveriges nedlagda röst i voteringen om EU:s budget

av *Malin Björk* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:98 Kriget i Etiopien

av *Petter Löberg* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:102 Förutsättningarna för bostadsbyggandet i Sörmland

av *Fredrik Olovsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:101 Införande av statlig e-legitimation

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2022/23:100 Lagen om tillträdesförbud

av *Pontus Andersson* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:109 Startlån och förstagångsköpare

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:114 Smyghöjningar av priser

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2022/23:111 Skolundervisning för tolerans

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2022/23:105 Flyttkedjor

av *Jennie Nilsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:107 Resurser till kommunerna

av *Jennie Nilsson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:117 Elprisområden

av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2022/23:106 Byggbar mark

av *Jennie Nilsson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:108 Stimulanser för att få igång bostadsbyggandet

av *Jennie Nilsson* (S)
till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2022/23:126 Bekämpning av invasiva främmande arter

av *Stina Larsson* (C)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:116 Svenska i arbetslivet

av *Annette Rydell* (S)
till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

**2022/23:118 Socialutskottets tillkännagivande om att tvångsåtgärden
avskiljningar ska upphöra**

av *Maj Karlsson* (V)
till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2022/23:139 Införande av frival för hanteringen av avfall

av *Stina Larsson* (C)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:123 Demokrati och mänskliga rättigheter i Latinamerika

av *Tomas Eneroth* (S)
till statsrådet *Johan Forssell* (M)

2022/23:125 Musikaliska Kvarterets framtid

av *Amanda Lind* (MP)
till kulturminister *Parisa Liljestränd* (M)

2022/23:122 Studier med aktivitetsersättning

av *Isabell Mixter* (V)
till statsrådet *Anna Tenje* (M)

2022/23:138 Reformerat regelverk för strandskydd

av *Stina Larsson* (C)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:143 Svartboenden

av *Serkan Köse* (S)
till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

2022/23:135 Producentansvar för textilier och småelektronik

av *Stina Larsson* (C)
till klimat- och miljöminister *Romina Pourmokhtari* (L)

2022/23:112 Utbildningsplatser

av *Annette Rydell* (S)
till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2022/23:124 Dödsfall i polisens arrestlokaler

av *Anders W Jonsson* (C)
till socialminister *Jakob Forssmed* (KD)

2022/23:129 Skattebefrielse på höginblandade biodrivmedel

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2022/23:121 Höjd dagersättning för kadetter

av *Mikael Larsson* (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2022/23:119 Ökad gruppstorlek på avdelningar för flickor inom Sis

av *Maj Karlsson* (V)

till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2022/23:115 Unga som varken arbetar eller studerar

av *Serkan Köse* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2022/23:136 Nordiskt ministerråd för infrastruktur

av *Åsa Karlsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:130 Skydd av svenska kyrkans kulturarv

av *Louise Thunström* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:144 Regeringsförklaringen och friskolekoncerner

av *Linus Sköld* (S)

till statsminister Ulf Kristersson (M)

2022/23:132 Kommande hyreshöjningar för handels företag

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:142 Elprisstödet

av *Eva Lindh* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:141 Tillgången på läkare i primärvården

av *Anna Vikström* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2022/23:128 Antalet papperslösa i Sverige

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

2022/23:134 Situationen på Västbanken

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2022/23:140 Uppföljning av psykiatrisk vård

av *Anna Vikström* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2022/23:133 Situationen för pensionärer födda 1957

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2022/23:137 Norrbotniabanan

av *Åsa Karlsson* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:127 Skillnader i bedömningar av migrationsärenden

av *Tony Haddou* (V)

till statsrådet Maria Malmer Stenergard (M)

Prot. 2022/23:39
15 december

§ 17 Kammaren åtskildes kl. 21.54.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 5 anf. 38 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 6 anf. 55 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.52,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.13,
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 210 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 253 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om avskrivning av motion	2
§ 4 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 5 Migration.....	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2022/23:SfU4	3
Anf. 1 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	3
Anf. 2 JONNY CATO (C) replik	6
Anf. 3 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	6
Anf. 4 JONNY CATO (C) replik	7
Anf. 5 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	7
Anf. 6 OLA MÖLLER (S)	8
Anf. 7 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	10
Anf. 8 OLA MÖLLER (S) replik	11
Anf. 9 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	12
Anf. 10 OLA MÖLLER (S) replik	12
Anf. 11 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	13
Anf. 12 OLA MÖLLER (S) replik	13
Anf. 13 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	14
Anf. 14 OLA MÖLLER (S) replik	15
Anf. 15 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	15
Anf. 16 OLA MÖLLER (S) replik	16
Anf. 17 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	16
Anf. 18 OLA MÖLLER (S) replik	17
Anf. 19 LUDVIG ASPLING (SD).....	18
Anf. 20 JONNY CATO (C) replik	20
Anf. 21 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	20
Anf. 22 JONNY CATO (C) replik	21
Anf. 23 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	21
Anf. 24 TONY HADDOU (V)	22
Anf. 25 INGEMAR KIHSTRÖM (KD).....	24
Anf. 26 JONNY CATO (C) replik	26
Anf. 27 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	27
Anf. 28 JONNY CATO (C) replik	28
Anf. 29 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	28
Anf. 30 OLA MÖLLER (S) replik	29
Anf. 31 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	29
Anf. 32 OLA MÖLLER (S) replik	29
Anf. 33 INGEMAR KIHSTRÖM (KD) replik	30
Anf. 34 JONNY CATO (C).....	30
Anf. 35 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	33
Anf. 36 JONNY CATO (C) replik	33
Anf. 37 LUDVIG ASPLING (SD) replik.....	34
Anf. 38 JONNY CATO (C) replik	34
Anf. 39 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	35
Anf. 40 JONNY CATO (C) replik	35
Anf. 41 JESSICA ROSENCRANTZ (M) replik	36

Anf. 42	JONNY CATO (C) replik	37
Anf. 43	MAURICIO ROJAS (L)	37
Anf. 44	JONNY CATO (C) replik	40
Anf. 45	MAURICIO ROJAS (L) replik	40
Anf. 46	JONNY CATO (C) replik	41
Anf. 47	MAURICIO ROJAS (L) replik	41
Anf. 48	ULRIKA WESTERLUND (MP)	42
Anf. 49	LUDVIG ASPLING (SD) replik	44
Anf. 50	ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	45
Anf. 51	LUDVIG ASPLING (SD) replik	45
Anf. 52	ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	45
	(Beslut fattades under § 9.)	46
§ 6	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	46
	Socialutskottets betänkande 2022/23:SoU1	46
Anf. 53	CHRISTIAN CARLSSON (KD)	46
Anf. 54	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	48
Anf. 55	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	48
Anf. 56	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	49
Anf. 57	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	49
Anf. 58	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	50
Anf. 59	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	50
Anf. 60	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	50
Anf. 61	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	51
Anf. 62	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S)	51
Anf. 63	JOHAN HULTBERG (M) replik	54
Anf. 64	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	54
Anf. 65	JOHAN HULTBERG (M) replik	55
Anf. 66	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	55
Anf. 67	LINDA LINDBERG (SD) replik	56
Anf. 68	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	56
Anf. 69	LINDA LINDBERG (SD) replik	57
Anf. 70	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	57
Anf. 71	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	58
Anf. 72	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	59
Anf. 73	CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	59
Anf. 74	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	59
Anf. 75	LINDA LINDBERG (SD)	60
Anf. 76	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	62
Anf. 77	LINDA LINDBERG (SD) replik	62
Anf. 78	CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	63
Anf. 79	LINDA LINDBERG (SD) replik	63
Anf. 80	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	64
Anf. 81	LINDA LINDBERG (SD) replik	64
Anf. 82	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	65
Anf. 83	LINDA LINDBERG (SD) replik	66
Anf. 84	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	66
Anf. 85	LINDA LINDBERG (SD) replik	67
Anf. 86	FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	67
Anf. 87	LINDA LINDBERG (SD) replik	68
Anf. 88	KARIN RÅGSJÖ (V)	68
Anf. 89	JOHAN HULTBERG (M) replik	71

Anf. 90 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	71
Anf. 91 JOHAN HULTBERG (M) replik	72
Anf. 92 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	72
Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M)	73
Anf. 94 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	75
Anf. 95 JOHAN HULTBERG (M) replik	76
Anf. 96 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	76
Anf. 97 JOHAN HULTBERG (M) replik	77
(forts. § 10)	77
Ajournering	77
Återupptaget sammanträde	77
§ 7 Frågestund	78
Anf. 98 ANDRE VICE TALMANNEN	78
<i>En välfärdsberedning</i>	78
Anf. 99 YASMINE BLADELIUS (S)	78
Anf. 100 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	78
Anf. 101 YASMINE BLADELIUS (S)	78
Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	79
<i>Platsbrist i vården</i>	79
Anf. 103 ANNA-LENA BLOMKVIST (SD)	79
Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	79
Anf. 105 ANNA-LENA BLOMKVIST (SD)	80
Anf. 106 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	80
<i>Prissättningsmodellen för el</i>	80
Anf. 107 BIRGER LAHTI (V)	80
Anf. 108 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	80
Anf. 109 BIRGER LAHTI (V)	81
Anf. 110 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	81
<i>Sexköpslagen</i>	81
Anf. 111 HELENA VILHELMSSON (C)	81
Anf. 112 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	81
Anf. 113 HELENA VILHELMSSON (C)	82
Anf. 114 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	82
<i>Svenska företags kompetensförsörjning</i>	82
Anf. 115 ELIN SÖDERBERG (MP)	82
Anf. 116 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	83
Anf. 117 ELIN SÖDERBERG (MP)	83
Anf. 118 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	83
<i>Återkallelse av felaktiga uppehållstillstånd</i>	83
Anf. 119 CARL NORDBLOM (M)	83

Anf. 120 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	84
Anf. 121 CARL NORDBLOM (M)	84
Anf. 122 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	84
<i>Bedrägerier och digitalt utanförskap</i>	84
Anf. 123 DAN HOVSKÄR (KD)	84
Anf. 124 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	85
Anf. 125 DAN HOVSKÄR (KD)	85
Anf. 126 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	85
<i>Läkare i äldreomsorgen</i>	86
Anf. 127 MALIN DANIELSSON (L)	86
Anf. 128 Statsrådet ANNA TENJE (M)	86
Anf. 129 MALIN DANIELSSON (L)	86
Anf. 130 Statsrådet ANNA TENJE (M)	86
<i>Arbetskraftsinvandringen</i>	87
Anf. 131 ANDERS YGEMAN (S)	87
Anf. 132 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	87
<i>Bosättningstid utomlands och socialförsäkring</i>	87
Anf. 133 DANIEL PERSSON (SD)	87
Anf. 134 Statsrådet ANNA TENJE (M)	88
<i>Stöd till barnfamiljer eller skattesänkningar</i>	88
Anf. 135 ISABELL MIXTER (V)	88
Anf. 136 Statsrådet ANNA TENJE (M)	88
<i>Arbetskraftsinvandring och vårdens kompetensbrist</i>	88
Anf. 137 ANDERS W JONSSON (C)	88
Anf. 138 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	89
<i>Omprövning av permanenta uppehållstillstånd</i>	89
Anf. 139 BASSEM NASR (MP)	89
Anf. 140 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	89
<i>Utvisning av kriminella som olagligt vistas i landet</i>	90
Anf. 141 EMMA AHLSTRÖM KÖSTER (M)	90
Anf. 142 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	90
<i>Asylansökningsområden</i>	90
Anf. 143 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD)	90
Anf. 144 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	91
<i>Social dumpning</i>	91
Anf. 145 IDA KARKIAINEN (S)	91
Anf. 146 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	91
<i>Återkrav till assistansanordnare</i>	92
Anf. 147 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	92
Anf. 148 Statsrådet ANNA TENJE (M)	92
<i>Stöd till utsatta familjer</i>	92
Anf. 149 NADJA AWAD (V)	92

Anf. 150 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	93
<i>Höga sjukskrivningstal</i>	93
Anf. 151 THOMAS RAGNARSSON (M)	93
Anf. 152 Statsrådet ANNA TENJE (M)	93
<i>Primärvården och sjukhusvården</i>	94
Anf. 153 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	94
Anf. 154 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	94
<i>Den nationella bredbandsstrategin</i>	94
Anf. 155 ADRIAN MAGNUSSON (S)	94
Anf. 156 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	95
<i>Åtgärder mot bluffakturor</i>	95
Anf. 157 MARTIN WESTMONT (SD)	95
Anf. 158 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	95
<i>Anslagen till vården</i>	96
Anf. 159 KARIN RÅGSJÖ (V)	96
Anf. 160 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	96
<i>En nationell vårdförmedling</i>	96
Anf. 161 JOHAN HULTBERG (M)	96
Anf. 162 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	97
<i>En ny äldreomsorgslag</i>	97
Anf. 163 ZARA LEGHISSA (S)	97
Anf. 164 Statsrådet ANNA TENJE (M)	97
<i>Asylprövning i tredjeland</i>	98
Anf. 165 LUDVIG ASPLING (SD)	98
Anf. 166 Statsrådet MARIA MALMER STENERGARD (M)	98
<i>Åldersdiskriminering</i>	99
Anf. 167 JOHANNA HORNBERGER (M)	99
Anf. 168 Statsrådet ANNA TENJE (M)	99
<i>Trygghetspensionen</i>	99
Anf. 169 KALLE OLSSON (S)	99
Anf. 170 Statsrådet ANNA TENJE (M)	100
<i>Arbetet mot social dumpning</i>	100
Anf. 171 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S)	100
Anf. 172 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	100
Ajournering	101
Återupptaget sammanträde	101
Meddelande om dagens votering	101
Anf. 173 FÖRSTE VICE TALMANNEN	101
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats den 14 december	101
KrU1 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	101
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	101
SfU4 Utgiftsområde 8 Migration	101

§ 10 (forts. från § 6) Hälsovård, sjukvård och social omsorg	101
(forts. SoU1)	
Anf. 174 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	101
Anf. 175 JOHAN HULTBERG (M) replik	102
Anf. 176 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	102
Anf. 177 JOHAN HULTBERG (M) replik	103
Anf. 178 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	103
Anf. 179 JOHAN HULTBERG (M) replik	104
Anf. 180 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	104
Anf. 181 JOHAN HULTBERG (M) replik	105
Anf. 182 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C)	105
Anf. 183 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	108
Anf. 184 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	108
Anf. 185 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	109
Anf. 186 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	109
Anf. 187 JOHAN HULTBERG (M) replik	109
Anf. 188 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	110
Anf. 189 JOHAN HULTBERG (M) replik	110
Anf. 190 CHRISTOFER BERGENBLOCK (C) replik	111
Anf. 191 ULRIKA WESTERLUND (MP)	111
Anf. 192 JOHAN HULTBERG (M) replik	114
Anf. 193 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	114
Anf. 194 JOHAN HULTBERG (M) replik	115
Anf. 195 ULRIKA WESTERLUND (MP) replik	115
(Beslut skulle fattas den 20 december.)	115
§ 11 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	
samt konsumentpolitik	116
Civilutskottets betänkande 2022/23:CU1	116
Anf. 196 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	116
Anf. 197 JENNIE NILSSON (S) replik	118
Anf. 198 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	118
Anf. 199 JENNIE NILSSON (S) replik	119
Anf. 200 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	119
Anf. 201 KATARINA LUHR (MP) replik	120
Anf. 202 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	120
Anf. 203 KATARINA LUHR (MP) replik	121
Anf. 204 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	121
Anf. 205 NADJA AWAD (V) replik	121
Anf. 206 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	122
Anf. 207 NADJA AWAD (V) replik	122
Anf. 208 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	123
Anf. 209 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V)	123
Anf. 210 DAVID JOSEFSSON (M)	126
Anf. 211 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	129
Anf. 212 DAVID JOSEFSSON (M) replik	129
Anf. 213 MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	130
Anf. 214 DAVID JOSEFSSON (M) replik	130
Anf. 215 KATARINA LUHR (MP) replik	131
Anf. 216 DAVID JOSEFSSON (M) replik	132
Anf. 217 KATARINA LUHR (MP) replik	132

Anf. 218	DAVID JOSEFSSON (M) replik	132
Anf. 219	JENNIE NILSSON (S) replik	133
Anf. 220	DAVID JOSEFSSON (M) replik	133
Anf. 221	JENNIE NILSSON (S) replik	134
Anf. 222	DAVID JOSEFSSON (M) replik	134
Anf. 223	JENNIE NILSSON (S).....	135
Anf. 224	LARRY SÖDER (KD).....	137
Anf. 225	MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	139
Anf. 226	LARRY SÖDER (KD) replik.....	139
Anf. 227	MALCOLM MOMODOU JALLOW (V) replik	140
Anf. 228	LARRY SÖDER (KD) replik.....	140
Anf. 229	ALIREZA AKHONDI (C).....	141
Anf. 230	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	143
Anf. 231	ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	143
Anf. 232	MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	143
Anf. 233	ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	144
Anf. 234	KATARINA LUHR (MP).....	144
Anf. 235	LARRY SÖDER (KD) replik.....	146
Anf. 236	KATARINA LUHR (MP) replik.....	147
Anf. 237	LARRY SÖDER (KD) replik.....	147
Anf. 238	KATARINA LUHR (MP) replik.....	147
Anf. 239	NADJA AWAD (V).....	148
	(Beslut skulle fattas den 20 december.).....	150
§ 12 Energi.....		150
	Näringsutskottets betänkande 2022/23:NU3	150
Anf. 240	JESSICA STEGRUD (SD).....	150
Anf. 241	ANDERS ÅDAHL (C) replik	152
Anf. 242	JESSICA STEGRUD (SD) replik	153
Anf. 243	ANDERS ÅDAHL (C) replik	153
Anf. 244	JESSICA STEGRUD (SD) replik	153
Anf. 245	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	154
Anf. 246	JESSICA STEGRUD (SD) replik	154
Anf. 247	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	155
Anf. 248	JESSICA STEGRUD (SD) replik	155
Anf. 249	MARIELLE LAHTI (MP) replik	155
Anf. 250	JESSICA STEGRUD (SD) replik	156
Anf. 251	MARIELLE LAHTI (MP) replik	156
Anf. 252	JESSICA STEGRUD (SD) replik	156
Anf. 253	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	157
Anf. 254	JESSICA STEGRUD (SD) replik	157
Anf. 255	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	158
Anf. 256	JESSICA STEGRUD (SD) replik	158
Anf. 257	FREDRIK OLOVSSON (S).....	159
Anf. 258	MATS GREEN (M) replik	161
Anf. 259	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	162
Anf. 260	MATS GREEN (M) replik	162
Anf. 261	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	163
Anf. 262	CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	163
Anf. 263	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	164
Anf. 264	CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	164
Anf. 265	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	164

Anf. 266	JESSICA STEGRUD (SD) replik	165
Anf. 267	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	165
Anf. 268	JESSICA STEGRUD (SD) replik	166
Anf. 269	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	166
Anf. 270	LOUISE EKLUND (L) replik	166
Anf. 271	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	167
Anf. 272	LOUISE EKLUND (L) replik	167
Anf. 273	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	168
Anf. 274	MATS GREEN (M)	168
Anf. 275	MARIELLE LAHTI (MP) replik	170
Anf. 276	MATS GREEN (M) replik	171
Anf. 277	MARIELLE LAHTI (MP) replik	171
Anf. 278	MATS GREEN (M) replik	172
Anf. 279	ANDERS ÅDAHL (C) replik	173
Anf. 280	MATS GREEN (M) replik	173
Anf. 281	ANDERS ÅDAHL (C) replik	174
Anf. 282	MATS GREEN (M) replik	174
Anf. 283	BIRGER LAHTI (V) replik	174
Anf. 284	MATS GREEN (M) replik	175
Anf. 285	BIRGER LAHTI (V) replik	175
Anf. 286	MATS GREEN (M) replik	176
Anf. 287	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	176
Anf. 288	MATS GREEN (M) replik	177
Anf. 289	FREDRIK OLOVSSON (S) replik	177
Anf. 290	MATS GREEN (M) replik	178
Anf. 291	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	178
Anf. 292	MATS GREEN (M) replik	179
Anf. 293	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	179
Anf. 294	MATS GREEN (M) replik	180
Anf. 295	BIRGER LAHTI (V)	180
Anf. 296	CAMILLA BRODIN (KD)	183
Anf. 297	ANDERS ÅDAHL (C) replik	184
Anf. 298	CAMILLA BRODIN (KD) replik	185
Anf. 299	ANDERS ÅDAHL (C) replik	186
Anf. 300	CAMILLA BRODIN (KD) replik	186
Anf. 301	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	186
Anf. 302	CAMILLA BRODIN (KD) replik	187
Anf. 303	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	187
Anf. 304	CAMILLA BRODIN (KD) replik	188
Anf. 305	ANDERS ÅDAHL (C)	188
Anf. 306	LOUISE EKLUND (L)	190
Anf. 307	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	192
Anf. 308	LOUISE EKLUND (L) replik	192
Anf. 309	ELIN SÖDERBERG (MP) replik	193
Anf. 310	LOUISE EKLUND (L) replik	193
Anf. 311	MARIELLE LAHTI (MP) replik	193
Anf. 312	LOUISE EKLUND (L) replik	194
Anf. 313	MARIELLE LAHTI (MP) replik	194
Anf. 314	LOUISE EKLUND (L) replik	194
Anf. 315	MARIELLE LAHTI (MP)	195

Anf. 316 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	198	Prot. 2022/23:39
Anf. 317 ELIN SÖDERBERG (MP).....	199	15 december
(Beslut skulle fattas den 20 december.).....	200	-----
§ 13 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	200	
§ 14 Anmälan om interpellationer.....	200	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	200	
§ 16 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	201	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 21.54.....	204	